

The Project Gutenberg eBook of Luotsi ja hänen vaimonsa, by Jonas Lie

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Luotsi ja hänen vaimonsa

Author: Jonas Lie

Translator: J. A. Hollo

Release date: December 3, 2015 [EBook #50599]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUOTSI JA HÄNEN VAIMONSA ***

E-text prepared by Helvi Ollikainen and Tapio Riikonen

LUOTSI JA HÄNEN VAIMONSA

Kirj.

Jonas Lie

Suomentanut J. Hollo

WSOY, Porvoo, 1922.

1.

Merdön mustapartaista luotsia Salve Kristiansenia nimitettiin Arendalissa huimapäiseksi veikoksi, joka uskalsi lähteä merelle millaisessa säässä tahansa.

Hän oli henkensä uhallä pelastanut useita aluksia, jotka haaksirikkoutuneina olisivat joutuneet merilain alaisiksi, ja tiedettiin kertoa, että hän oli yksinään noussut vajoavaan hylkyyn lähettäen kumppaninsa maihin hakemaan apua. Mutta samalla kerrottiin, että hänen ja luotsivanhimman Beckin välit olivat siksi sameat, ettei hän koskaan saanut pelastusmitalia.

Hänellä väitettiin olevan kotona kulmakaapissa useita omistuskirjoituksilla varustettuja hopeahaarikoita ja suuri kaukoputki muistoina eri aluksista.

Hän oli pikemmin lyhyt kuin pitkä, @@ olisipa häntä sopinut sanoa hinteläksikin; mutta terävät, ruskeat silmät, tarmokas, suora nenä ja poskessa, parranrajan yläpuolella näkyvä tuima piirre loivat hänen kasvohinsa taipumattoman ja pelottoman ilmeen. Hänen jäyhään, karskiin olemukseensa ja puhetapaansa yhtyneenä tuo kaikki teki erinomaisen tarmokkaan vaikutuksen.

Koko hänen juro käytöksensä ilmaisi jonkinlaista katkeruutta, josta ihmiset saattoivat riittävän selvästi havaita, että hän kykeni elämään ilman heidän seuraansa ja apuansa.

Kaupungissa, vieläpä luotsivanhimmankin luona kerrottiin, että hän oli vaipunut juoppouteen. Myytyään makrillinsa kalarannassa hän näet voi toisinaan istua kokonaisen päivän Andersenin muorin tuvassa, viinaksi edessään. Niinä päivinä hän oli harvasanainen; mutta kun alkoi ilta joutua ja hän oli ehtinyt saada hieman hattuunsa, ei ollut hyvä joutua hänen kanssaan tekemisiin. Ei ollut helppo sanoa, minkätähden hän viihtyi Andersenin muorin merimiestuvassa. Mutta siellä joka tapauksessa tiedettiin, miten häntä oli kohdeltava.

Se arvonanto, jota hän merimiehenä yleisesti nautti, oli tehnyt hänestä tämän piirin sankarin, ja vaikka asiaa ei lausuttukaan suoraan julki, osoittivat hänen merimatkojensa jälkeen tehdyt ikäänkuin satunnaiset kysymykset tai sisäänastuvien tervehdystapa, että täällä oli myötätuntoa ja että hänen nimellään oli hyvä kaiku.

Laivamiehen päähän ei helposti pälkähtänyt istuutua muitta mutkitta hänen viereensä; luonnollisena edellytyksenä oli tervehdys ja puhuttelu.

Salve Kristiansenin siten viettäessä aikojaan merimiestuvassa liikkui hänen kymmenvuotias poikansa Gjert satamassa, seuranaan koko joukko kaupungin poikia, jotka eivät paljoakaan tienneet säätyerosta.

Ruskeatukkainen, ruskeasilmäinen, reippaannäköinen Gjert poika oli heistä kaikkein villityin ja nautti sitäpaitsi jonkinlaista arvonantoa isänsä poikana. Tätä kunniaa hän ilmeisesti koki puolustaa kaikenlaisilla hurjilla tempuilla.

Oikeastaanhan hänen olisi pitänyt vartioida purtta, mutta se oli hyvin kiinni ja sitäpaitsi sen voi mainiosti nähdä joltakin raakapuulta satamasta. Gjert pysytteli veneen luona, kunnes pojat tulivat koulusta, mutta kun he sitten innoissaan riensivät tavanmukaiselle leikkipaikalleen satamaan, kirjalaukut selässään, niin Gjert odotti heitä mielellään jossakin silmiinpistävässä paikassa, saalingin tai raakapuun varassa tai @@ kuten monesta ikkunasta voitiin nähdä kaukoputkella ja ilmankin sitä ja kuten kaupungin äidit suureksi kauhistukseksi toisilleen huhuilivat @@ maaten mahallaan mastonhuipussa.

Useimpia kaupungin lapsia oli nimenomaan varoitettu antautumasta mihinkään tekemisiin "hurjan Kristiansenin" pojan kanssa. Mutta saalinki ja mastonnokka, jotka liiankin hyvin saattoi nähdä kotosalta, kävivät juuri sentähden mielenkiintoisiksi katseltaviksi, ikäänkuin olisi Gjert Kristiansen istunut kielletyn puun oksalla.

Elämä satamassa oli sangen riemullista, kuten ainakin merikaupungeissamme, joiden satamissa pojista kasvaa laivamiehiä ennen ensimmäistä matkaansa.

Beckin pojanpoika, Fredrik, josta piti tulla merikadetti, oli eräänä päivänä luullut olevansa suojassa kodin ikkunoilta, kun kiipesi maston selkäpuolta kohti huippua, missä hänen ystävänsä Gjert jo istui odottamassa; mutta hoikka puu ei suojannutkaan häntä luotsivanhimman terävältä katseelta.

Vanha Beck saapui itse alukseen, täynnänsä isoisän mielikarvautta, haukkui pahanpäiväiseksi laivurin, joka saattoi kaikessa rauhassa katsella moisia tempuja, ja kuritti käyrällä ryhmysauvalla Gjert Kristiansenin, joka oli viekoitellut hänen pojanpoikansa sellaiseen tottelemattomuuteen lisäten, että Gjertistä saattoi jo varsin hyvin nähdä, mikä hänestä vihdoin oli tuleva @@ ilmetty isänsä poika.

Hänen oma armas, vietelty aaluvansa [vesa, kuv. poikanen], joka oli paria vuotta vanhempi, pääsi ilman selkäsaunaa, ja sen johdosta pidettiin poikien kesken neuvoa, että hänen piti saada se takaisin, kun ensikerran kohdattaisiin.

Hän olisikin joutunut kylvetettäväksi, ellei Gjert, jonka puolesta piti kostettaman, olisi odottamatta ryhtynyt häntä puolustamaan.

Kertomuksen siitä, kuinka Beck oli kurittanut hänen poikaansa ja ennustellut hänen tulevia vaiheitansa, sai luotsi kuulla vasta kotiin purjehdittaessa. Hänen mustanpuhuvat kasvonsa kävivät kalmankalpeiksi; mutta kun hän sitten kuuli Gjertin kaikesta huolimatta auttaneen Fredrik Beckiä, niin hän säpsähti ja sanoi vähän ajan kuluttua:

"Kerro se äidille."

Merdö, missä luotsi asusti, on kaupungin väylän suulla, merituulen pesänä.

Ulkoapäin tämä pieni, puolipyöreä saari ei mitenkään eroa tavallisesta karusta kalliosaaresta. Ylhäältä, tuuliviirin luota, luotsien tähytyspaikalta, voi myrskyn aikana nähdä loppumattomiin valkoisina vaahtoilevia kallioita ja kareja.

Nämä rannikkovedet ovat erinomaisen vaaralliset; mutta Merdössä ja Torungenissa asustavat Arendalin luotsit ovat Norjan parhaita.

Englantilaisilla ja hollantilaisilla luotseilla on suppeat alueensa, mutta nämä laajalti purjehtivat miehet, jotka tänään ovat laivoja auttamassa Lindesnäsän luona, voivat huomenna olla Skagenin tai Hanstholmin tienoilla, ja ylihuomenna luotsimme kenties astuu hampurilaiseen alukseen Hornin riutoilla.

Leveissä kansialuksissaan, joiden isossa purjeessa nähdään Arendalin merkki, numero ja punainen raita, he liikkuvat makrillimatkoillaan koko Pohjanmerellä aina Dogger-matalikoille saakka, missä puhuttelevat vieraitten kalastaja-alusten miehiä tiedustellen heiltä Kanaalista sekä Englannin ja Hollannin satamista saapuvia laivoja. Valassaarten alusten varpapurjeen asemesta on heidän pursissaan kahvelipurje, ja vaikka eivät olekaan yhtä hyviä purjehtijoita kuin ensinmainitut, suoriutuvat ne aallokosta ihan yhtä hyvin.

Mutta Merdön luotsin tuntee parhaiten se kapteeni, joka sysimustana talviyönä, aaltojen vyöryessä pilvenkorkuisina, saapuu Torungin väylälle hyvin tietäen, että hänen on ajauduttava rantakareille, ellei saa luotsia.

Hän kuulee huudettavan, köysi sinkoaa esiin, ja samassa seisoo kannella likomärkä luotsi. Mies vaihtaa vaatteet, saa lasin lämpimikseen ja ryhtyy ohjaamaan alusta. Hänestä ei tuntunut liian arveluttavalta hypätä mereen, köysi vyötäisille sidottuna, sillä muulla tavoin ei alus ollut pelastettavissa.

Kun on kysymyksessä kunnia, laivan pelastaminen, ei venhe, koti ja elämä merkitse paljoakaan näille miehille, jotka muuten arkioloissaan voivat olla hyvinkin kitsaita killingistään.

Merdön takarannalla on kuuluisa Merdön hätäsatama, pieni kalastajain ja luotsin asumapaikka. Siellä asui luotsimme omistamassaan pienessä, punaisessa, kuistilla varustetussa tuvassa, jonka takana oli kiviaidan ympäröimä perunamaa.

Pienissä, valkoisiksi sivutuissa ikkunoissa näkyi pari pelargonia, ja tupa oli kaikin puolin erinomaisen siro ja siisti. Se näytti puolittain laivamaiselta, ja arkioloissa siellä laskettiin, kuten meriväen keskuudessa yleensä, vuorokauden hetket ja ruoka-ajat kuten laivassa ikään. Seinässä pöydän takana riippui pitkä kaukoputki, nurkkakaapin päällä oli joukko merikarttakääröjä ja toisessa nurkassa hollantilainen kaappikello, jonka yläosassa nähtiin viheriä käki.

Luotsin vaimo oli edellisenä päivänä nähnyt aluksen purjehtivan Merdöstä Arendaliin ja odotti nyt miestänsä kotiutuvaksi. Heidän nuorin poikansa pyydysteli toimeensa katkorappoja pienistä vesilätäköistä, joita myrsky tai korkea vuoksi jättää saaren matalampiin kohtiin.

Poika oli saanut tehtäväkseen tähytellä ja ilmoittaa äidille, mutta oli nähtävästi asian kerrassaan unhottanut mielenkiintoisen askarruksensa vuoksi, sillä kauniina iltahetkenä, meren hohdellessa sineä ja kultaa ja auringon alkaessa painua mailleen nähtiin luotsin pursi täysin purjein kiitämässä kohti satamaa.

Luotsin vaimo istui pöydän ääressä ikkunan luona. Hänen pukunsa oli vierasta, lähinnä hollantilaista kuosia.

Hän oli varmaan rauhaton, sillä huolen riuduttamissa kasvoissa näkyivät ilmeet vaihtelevan.

Hän nojasi hetkiseksi poskeaan käteensä, ja sulki väsyneenä silmänsä, mutta alkoi kohta jälleen utterasti ommella.

Vaikka hän piti miehestään, tunsikin hän kuitenkin suoranaista pelkoa ajatellessaan hänen saapumisistaan.

Hänessä oli jotakin arkaa, rasittunutta, kun hän hieman hätäillen nousi seisomaan, kuullessaan luotsin olevan tulossa sisään. Hän seisoikin epäröiden, lähtisikö ulos ottamaan miestänsä vastaan.

Mutta kun luotsi sitten astui tupaan, väistyi tuo ilme samassa avoimen, näennäisen iloisen yllätyksen ilmeen tieltä.

Palatessaan Arendalista oli luotsi useinkin tyytymätön ja katkera eikä hänen kanssaan ollut helppo tulla toimeen. Vaimo huomasi heti, mitä hänen kasvonsa ilmaisivat, ja tiesi, että hänen asianaan oli vain sietää, kestää @@ olla hilpeä ja lempeä ja välttää kaikkia niitä ansoja, joita mies katkeran mielialansa vallassa taitavasti hänelle asetteli, oli vältettävä jokaista sopimatonta sanaa, vieläpä ilmeen ilottomuuttakin.

"Sydäntyessään" mies saattoi uhkailla tekevänsä jos jotakin, ei vaimolleen vaan itselleen, ja vaimo tiesi, että hän kykeni uhkauksensa toteuttamaan. Oli monesti sattunut, että hän oli sopimattoman sanan vuoksi heti lähtenyt takaisin merelle @@ erään kerran myrskyisenä iltana, jolloin tuhoutuminen näytti ihan varmalta.

Luotsi tunsu itsekin huonot puuskapäänsä, ja pyrkimys niiden välttämiseen luultavasti saikin hänet usein mieluummin viipymään Andersenin muorin tuvassa Arendalissa kuin kotonansa.

Kunhan ensimmäinen, vaarallinen päivä oli ohi, ei kukaan voinut elää kotonaan onnellisemmin ja tyytyväisemmin kuin Salve Kristiansen vaimoineen. Hän näet kerrassaan jumaloi vaimoaan ja lapsiaan, ja hänen oli yhtä vaikea heistä erota kuin aikaisemmin tulla heidän luoksensa.

Gjert pojan urotyö Beckin pojanpojan jutussa oli lauhduttanut hänen mieltänsä ja siten tavallaan suorittanut vaimon vaikean tehtävän.

Hän astui pieneen tupaan hilpeän näköisenä ja tervehti vaimoansa:

"No, äitimuori, miten jakselet? @@ Ja missä on piltti pahanen?"

Kysymys koski nuorinta poikaa, joka oli kehnosti hoidellut tähystysvelvollisuuttaan ja jota isä hyvällä tuulella ollessaan aina nimitti tuolla nimellä @@ piltti oli hänen silmäteränsä.

Vaimon rinnasta hävisi heti painostava tunto, mutta hän varoi ilmaisemasta sitä miehelleen. Tupa oli hänelle äkkiä valoisa, täynnä sitä ilta-auringon hohdetta, joka oli ikkunan läpi valanut kultaa hänen hiuksiinsa hänen kalpeana istuessaan pöydän ääressä.

Hän oli kaunis, solakka, punaposkinen nainen. Vapisevin käsin hän autteli merivaatteita miehensä yltä eikä tahtonut kyetä johdonmukaisesti vastailemaan hänen kysymyksiinsä. Se ei jäänyt havaitsematta luotsilta, joka yhä kovemmalla äänellä huuteli piltti pahastaan. Piltti ilmestyikin vihdoin ovelle hämillään ja arkana, housunlahkeet käärittynä ja kädessään se läkkirasia, johon hän oli saalistaan kerännyt.

Vanhin poika, Gjert, kantoi sisään nyyttejä ja tavaroita, joita luotsi oli kaupungista ostanut, ja komensi ällistelevän piltin heti avukseen.

Gjert oli vain ohimennen tervehtinyt äitiänsä, sillä hän huomasi ensi silmäyksellä, että sillä kertaa oli kaikki hyvin.

Muutoin hän oli äitiänsä hyvinkin kiintynyt, auttoi häntä ja kevensi hänen kuormaansa kaikessa hiljaisuudessa, minkä suinkin voi. Hän oli lapsuutensa aikana nähnyt ja käsittänyt tuosta onnettomasta suhteesta niin paljon, että hänestä oli tullut äidin ystävä ja tuki, vaikka hän samalla ihaili isäänsäkin.

Se seikka, että Gjert oli isän mukana aluksessa, oli äidille takeena siitä, ettei Salve Kristiansen pahan pään sattuessa sentään purjehtinut itseänsä upoksiin @@ tuo mahdollisuus ilmaantui muuten useinkin hänen säikähtyneeseen mieleensä.

Gjert piti myös huolta siitä, että eri paikoista tuli toisten luotsien tai kalastajain myötä tietoja isästä, ja kun Gjert ei ollut mukana, lähetti äiti hänet kaupunkiin urkkimaan uutisia hänestä.

Merellä luotsi oli yleensä tyynimielinen, mutta toisinaan saattoi synkkä mieliala pauloa hänet sielläkin, näennäisesti ilman vähintäkään ulkonaista syytä.

Hän ei muuten näyttänyt milloinkaan olevan niin hyvällä tuulella kuin rajusään vallitessa. Silloin hän jutteli luotsitoverilleen hauskesti ja hilpeästi. Mutta ihan luonnollista oli, että hän kovan aallokon vaikeuttaessa laivaan pääsemistä itse otti köyden vyötäisilleen ja hyppäsi mereen @@ muussa tapauksessa hän olisi osoittanut toista kunnioittavansa.

Hän näet ei kunnioittanut ketään @@ tämä tieto herätti hänessä itsessään erinomaista tyydytystä.

Tällä kertaa luotsi jäi kotiin pitkäksi ajaksi, jonka kuluessa ei hänen huoneessaan kuulunut yhtään soraääntä. Päinvastoin: kun otti huomioon, että he olivat olleet jo kauan naimisissa, oli kaikki pikemmin liiankin hyvin.

Ensimmäisinä päivinä oli hän ollut pikku Henrikin apuna hänen pyydysmatkallaan ja oli sitten

ryhtynyt rakentamaan hänelle pientä prikiä.

Ainoa seikka, josta oli kaikessa ystävydessä hieman kinastelua, oli Gjertin koulunkäyntiä koskeva kysymys. He olivat asemaansa nähden hyvinkin varakasta väkeä, ja eräänä päivänä oli äiti ikäänkuin sattumalta lausunut, että he kyllä voisivat kustantaa Gjertin kaupungin kouluun @@ poikahan voi asua siellä hänen tätinsä luona.

Isä ei tahtonut kuulla asiasta puhuttavankaan. Gjertin piti asianmukaiseen ikään ehdittyään lähteä Terjesenin telakalle rikaamista oppimaan.

Luotsi alkoi kuitenkin yhä useammin astella reippaaseen, hieman rauhattomaan tapaansa tähytyspaikalle tai seisoskella yksinään, kädet selän takana, alhaalla laiturilla @@ hän ei ollut niitä miehiä, jotka keräävät tovereita ympärilleen. Oli ihan ilmeistä, että hän alkoi jälleen ikävöidä merelle.

3.

Korvetti "Kotka" oli vast'ikään saapunut Arendaliin Välimerelle tekemällään kadettiretkeltä. Se lepäsi satamassa, missä katselijain huomiota herättivät korkeat mastot, ampuma-aukoissa kiiltelevät messinkitulpat, vilisevä miehistö ja täsmällinen sotilaallinen järjestys, joka tavan takaa, rummun päristessä ja miesten rientäessä paikoilleen, ilmeni erikoisen silmiinpistävänä.

Gjert oli saanut luvan lähteä erään luotsin mukana kaupunkiin näkemään sota-alusta, johon kohdistuva uteliaisuus oli tällä kertaa sitäkin suurempi, kun oli kiertelemässä eräänlaisia yhä merkillisemmältä kuulostavia huhuja.

Merkitsevin silmäniskuun kerrottiin, että "Kotkan" viime retki oli ollut "pamppuretki", ja Gjertin toverit samoin kuin satamassa parveileva yhteinen kansa silmäilivät alusta jotenkin arastellen. Joka kerta kun merkipilli soi, kohosi kuulijain mieleen hämärä mielikuva siitä, että siellä joku sai maistaa patukkaa, ja uteliaat venheet pysyttelivät mieluummin hiukan loitolla.

Kaikessa tuossa oli sen verran totta, että korvetin miehistön keskuudessa tosiaankin vallitsi joltinenkin tyytymättömyys erääseen upseeriin, joka oli kiivautensa vuoksi joutunut vihapidoksi. Lisäksi hän oli erehtynyt rankaisemaan miehistön laulumestaria, joten vorokilta kuului iltaisin salaperäinen laulu, joka pian kaikui satamassa hyvien ja heleiden äänien esittämänä.

Gjertin mieltä oli koko ajan herkeämättä kiinnittänyt tuo merkillinen alus ja kaikki sitä koskevat seikat, ja seuraavana päivänä, kotiin purjehdittaessa, hän ajatteli ainoastaan näkemiään ja kuulemiaan.

Sepä miekkonen, joka voisi käyskellä sellaisen laivan kannella, puettuna kultaa hohtelevaan univormuun!

Fredrik Beck, johon hän oli kiintynyt erikoisin ystävyden sitein siitä lähtien kuin oli pelastanut hänet selkäsaunasta, oli kertonut hänelle paljonkin.

Tuuli oli käynyt melkoista navakammaksi; ilta ei luvannut laisinkaan kaunista säätä, ja pursi liikkui kotoa kohti, kolme reiviä purjeessa.

Luotsi oli käynyt useita kertoja heitä tähyämässä ja istui nyt tuvassaan korjailien vanhaa merikarttaa, kun poika asteli laiturilta hyräillen uutta laulua, jonka sanat alinomaa häipyivät tuuleen. Hän pysähtyi hengästyneenä etehiseen saadakseen loppuun asti lauletuksi. Luotsi ja hänen vaimonsa kuulostivat ja vilkaisivat toisiinsa.

Äiti oli parhaillaan kattamassa illallispöytää. Gjertin astuessa sisään oli hänestä helppo nähdä, että hänen mielensä oli merkillisten asiain valtaama ja että hän itse sen tiesi ja tunsu. Nopeasti tervehtien hän tempasi oven pielessä seisovan tuolin, siirsi sen pöydän ääreen ja istuutui, vaikka ateria ei ollut vielä valmis. Hän tunsu kalvavaa nälkää.

"No, Gjert", sanoi äiti Gjertin vähän aikaa istuttua ja katseltua ympärilleen, ilmeisesti odottaen, että häntä kehoitettaisiin kertomaan:

"Olitko laivassa?"

"En @@ en minä, mutta minä juttelin niiden kanssa, jotka olivat olleet. Sitäpaitsi näin kaikki" @@ vakuutti hän, itsetietoisesti päättään nyökäyttäen ja ojentaen kätensä kohti leipäkannikkaa @@ "vieressä olevan kuunari Antonian märssystä. Se ei ulottunut kuin hieman kannenkatosta ylemmäksi; se olisi hyvinkin voinut olla korvetin isovenhe."

@@ "Jos olisi ollut koko joukon pienempi", lisäsi luotsi kuivakiskoisesti, nousi ja vei karttakäärön pienen nurkkakaapin päälle.

Gjert alkoi nyt äitinsä puoleen kääntyen esittää puolustukseksi erinäisiä vertailuja: kuinka alhaalla kuunarin runko oli levännyt korvetin rinnalla, kuinka sen viiri oli ulottanut vain isoonraakaan j.n.e., mutta isä keskeytti hänen esityksensä:

"Mitä laulua sinä laulelit tullessasi?"

"Oh @@ se oli pamppuretken laulu!"

"Vai niin @@ onko retki tosiaankin ollut sellainen?" kysyi luotsi katsahtaen hieman tutkivasti poikaansa; hän näet ei kuulunut niihin, jotka helposti uskovat huhuja.

Tuo mielenkiintoa ilmaiseva kysymys hiveli tavattomasti Gjertin itsetuntoa. Oikeastaan hän olikin koko ajan mitä palavimmin halunnut kertoa juuri tästä asiasta ja aloitti nyt mitä syvimmän vakuutuksen ilmein:

"Sen voit uskoa, isä! @@ Toiset puhuvat kuudesta, toiset yhdeksästä, mutta että he kaikki ovat saaneet pampua, kunnes ovat siihen oienneet, on yhtä varmaa kuin se, että @@ että @@ hän silmäsi innoissaan ympärilleen etsien vakuuttavaa vertauskohtaa ja päätyi vihdoinkin, kun ei mitään iskevämpää juolahtanut mieleen, verrattain laimeaan kuvaan:

"että käki seisoo tuolla kellon päällä!"

Tiedonanto vaikutti äitiin niin järkyttävästi, että hän istuutui rahille, lautanen sylissään. Hän siirsi säikähtyneenä katseensa pojasta mieheen, jonka ilme häntä sentään hieman rauhoitti.

"Keneltä olet tuon kuullut, Gjert?" kysyi hän vihdoinkin vakavasti, äänessä yhä vielä huolestunutta sävyä.

"Keneltä olen sen kuullut? Niiltä kaikilta!"

Oivaltaen samassa itsekin, että "ne kaikki" tässä epäuskoisessa ympäristössä merkitsi samaa kuin ei kukaan, hän jatkoi:

"Fredrik Beckiltä. Hän on itse jutellut erään merimiehen kanssa, joka oli vahdissa laivavenheessä, kapteenin ollessa maissa. Hän oli kertonut vielä paljon muitakin ihmeellisiä asioita." Gjert katsahti ympärilleen arvellen kuulijain vihdoinkin pakostakin täytyvän uskoa.

"Se näyttää olleen hyvinkin luotettava mies!" virkkoi luotsi hupaisen ivallisesti, mutta niin, ettei Gjert ivaa huomannut. Äiti silmäili poikaansa, hieman huolissaan, että hän voisi itsensä paljastaa. "No, mitä hän olikaan vielä kertonut?"

"Oh @@ paljonkin."

"Annahan kuulua!"

"Oli ollut myrsky sellainen, että he kohtasivat mereltä ajelehtimasta kokonaisen tuulen viemän kylän. Pappi oli parhaillaan saarnaamassa vedenhätään joutuneille. Ja sitten he olivat luovineet Gibraltarin salmessa niin lähelle rantaa, että kokkapuu oli kopannut laivaan palmun, jossa istui kokonainen neekeriperhe. Se heidän oli sitten täytynyt viedä takaisin maihin."

Gjert olisi varmaan sepittänyt enemmänkin ihmeellisiä asioita, ellei vanhempain hilpeys olisi alkanut käydä epäilyttäväksi. Piltti pienoinenkin nauroi, koska näki toisten nauravan, ja sai sen vuoksi paljon lupaavan silmäyksen Gjertiltä, joka kohta vetäytyi kuoreensa virkkaen:

"Ette kenties usko sitä todeksi?"

"Tiedätkö, mitä on pajuköyden punominen, poikaseni? Merimiehesi näyttää olleen koko mestari siinä taidossa!" sanoi luotsi istuutuen pöytään.

Mieliala oli hilpeä sekä aterian aikana että sen jälkeen, äidin korjatessa pois astioita.

Gjert jutteli, äiti kulki edestakaisin, isä istui ikkunan luona katsellen ulos ja kuunnellen. Poika kuvaili tosiaankin viehättävän täsmällisesti, mitä kaikkea oli nähnyt ja kertoi meriupseereista ja kadeteista niin vilkkaasti, että äidin täytyi istua kuuntelemaan ja että isä lausui erään keskeytymän aikana hymyillen:

"Sinä, Gjert, tahtoisit varmaan mielelläsi olla sellainen merikadetti!"

"Niin", sanoi äiti, joutuen hetkiseksi tuon häikäisevän ajatuksen lumoihin, "jos hän pääsisi kaupungin kouluun, niin eipä tiedä, mitä hänestä tulisikaan. Sanoohan lukkari, että Gjert on hyväoppinen."

Tuo lausunto varmaan vaikutti luotsiin jollakin tavoin epämieluisasti, sillä hänen kasvonsa vaihtoivat väriä ja hän vastasi hetkisen kuluttua hieman ivallisesti:

"Minun mielestäni Gjert ei ole liian hyvä isänsä säätyyn, enkä minä aio ryhtyä kerjäämään, että hän pääsisi isoisten joukkoon."

Gjertin hyvää mielialaa oli yhä parantanut sellaisen univormullisen tulevaisuuden haavekuva, joten hän ei huomannut varoa isän muuttanutta sävyä, vaan tuli lausuneeksi:

"Äiti arveli tässä eräänä päivänä, että jos minusta voisi tulla sellainen, niin pääsisin maailmassa eteenpäin paremmin kuin ihan tavallinen merimies."

Nuo sanat vaikuttivat kuin tuli tappuroihin. Luotsin jäykät kasvot leimahtivat vihaisen punaisiksi ja hän loi vaimoonsa sanomattoman kylmän ja ivallisen katseen. Sen mykkä ilme sanoi, että hän liiankin hyvin oivalsi, mihin mielialoihin sellaiset lausumat perustuivat.

Hän kääntyi synkkänä pois päin ja virkkoi niin viiltävästi, että hänen vaimonsa vavahti:

"Halveksitko sinäkin isäsi asemaa, poikaseni?"

Gjert tuli innoissaan huudahtaneeksi:

"Fredrik Beckistä tulee merikadetti!"

Muuta ei kaivattukaan. Seurasi vain lyhyt käsky:

"Tule tänne, Gjert!"

Sitten poika sai korvilleen, niin että sinkosi kumoon.

Toista kertaa lyödessään luotsi tuli sattumalta katsahaneeksi vaimoonsa. Hän oli syöksähtänyt pari askelta eteenpäin, ikäänkuin olisi aikonut temmata Gjertin miehensä käsistä ja seisoi siinä punoittavin kasvoihin ja säihkyvin silmiin asennossa, joka sai luotsin heti laskemaan kätensä. Heti sen jälkeen hän lähti keittiöön.

Luotsi seisoi hetkisen kahden vaiheella. Sitten hän avasi keittiönoven ja ilmoitti lyhyeen ja terävästi lähtevänsä Gjertin kanssa merelle vielä samana iltana @@ oli varustettava eväät valmiiksi.

Kun hänen vaimonsa hetkisen kuluttua palasi, mukanaan olutnassakka ja muut mukaanotettavat, ei hänestä voinut huomata äskeisen mielenliikutuksen jälkeäkään. Hänen kasvonsa olivat ihan rauhalliset, kalpeat, ja hän käyttäytyi melkein pä nöyrästi.

Tuuli ravisteli toisinaan rajusti tummia ikkunaruujuja hänen puuhaillessaan matkavarustuksia.

Mutta kun Gjert ja hän jäivät hetkiseksi kahden kesken tupaan, puristi hän poikaa kiinteästi rintaansa vasten ja kuiskasi hänelle itku kurkussa:

"Poikaseni, älä milloinkaan ilmaise isällesi, että pelkää!"

Puolisot olivat sanoneet toisilleen hyvästi ovella, mutta vaimo seurasi salaa aina laiturille saakka ja istui siellä vielä kauan itkien, piltti pienoinen sylissänsä.

Sekä luotsin povessa että hänen ympärillään riehui synkeä rajusää hänen sinä iltana lähtiessään merelle.

4.

Norjan hankalaa rannikkoa valaisee nykyään öisin oivallisten meri- ja satamaloistojen rivi. Ei ole kulunut vielä miespolvenkaan aikaa siitä, kun asiat olivat aivan toisin. Silloin oli vielä avaroita alueita, joiden ainoina loistokohtina olivat karien valkoiset hyrskyt.

Kapteeni, joka oli Kristiansandin kohdalla sivuuttanut Oksön majakan, voi kiittää onneansa, jos hänen silmiinsä vilkahti etäältä Kragerön kulmalta Jomfrulandin majakan valo, sillä välillä olevan Arendalin vaarallisen rannikon loistoja ei silloin vielä ollut olemassa.

Ison ja Pikku-Torungin majakat seisovat nyt valkeine torneineen siellä kaukana merellä, kumpikin autiolla nimikkosaarellaan.

Pienempi saari näyttää ohikulkijasta olevan hädin tuskin niin avara, että valkoinen majakkatorni ja sen vieressä sijaitseva vartijanasunto siihen mahtuvat. Majakka sijaitsee karun yksinäisenä ulkona ulapalla, jonka pärske myrskysäällä kastelee sen seinää, kotkien ja merilintujen lentäessä paksuja lasiruutuja vasten, niin että putoavat kuolleina alas.

Yhdysliikenteen mantereen kanssa keskeyttää kovana vuodenaikana jääsohjo, joka tekee jalan käymisen yhtä mahdottomaksi kuin venhein soutamisen, puhumattakaan harvinaisemmista tapauksista, jolloin ahtojää ajautuu esteeksi.

Kahdeksantoistasataakaksikymmentäluvun alkuvuosina @@ suunnilleen parikymmentä vuotta ennen näiden majakkain rakentamista ja ylempänä kerrottuja tapahtumia aikaisemmin @@ sijaitti Torungissa mökki, jonka takaseinä ja toinen pääty puskiivat melkein räystästä myöten kiviraunioon. Näytti siltä kuin rakennus olisi kyyristynyt antaakseen rajutuulen pyyhkiä ylitsensä.

Matala ovi oli maanpuolella, sekin luultavasti tuvan suojaamiseksi @@ kahdesta pienestä ikkunasta voivat asujaimet katsella merelle. Rannalla, parin kierinkiven välisessä aukossa, lepäsi venhe.

Kun astui korkean kynnyksen yli sisään tai pikemmin alas tupaan, näytti se odottamattoman avaralta, ja siellä oli koko joukko sellaista kalustoa, jota ei olisi voinut edellyttää tapaavansa.

Suuri kaappi astioineen oli varmaan aikaisemmin sijainnut toisessa ympäristössä, ja sen takana nurkassa seisoi vanha, tomuuntunut rukki, jonka kelalta vielä riippui ruskeanharmaa villatukko. Erinäisten seikkojen nojalla saattoi arvata, että talossa oli aikoinaan asustanut naishenkilö, ja että tuo villatukko oli ollut hänen viimeinen kehrättävänsä.

Rahilla lieden luona istui nyt yksinäinen ukko, useimmiten suutarintöissä askarrellen. Toisinaan hän saattoi pikilankaa kiskoessaan lausua vanhan tavan mukaan jonkin sanan ääneen, ikäänkuin olisi otaksunut elämänkumppaninsa olevan vielä kuuntelemassa.

Hänen karuissa, hieman raskasmielisissä kasvoissaan näkyi silmiinpistävin voimakkaiden piirteiden jälkiä, ja kaljun päälleen ympäriltä laskeutuivat valkoiset hiukset korville ja niskaan.

Messinkisankaisten lasien yli vinosti vieraaseen suuntautuva silmäys, jolla hän tervehti tulijaa, oli vain ehdollinen kehoitus; hänen sisäänpainuneen suunsa ja terävän leukansa pielessä näkyvä piirre sitävastoin ilmaisi riittävän selvästi, että piti hyvinkin silmällä, mitä häneltä tahdottiin ja ettei häntä saatu kauemmaksi kuin hän itse halusi.

Jurous oli yleensäkin hänen huomattavimpia ominaisuuksiaan. Se oli sananlaskuksi muuttuneena tunnettu avaroilla alueilla. Jos ryhtyi hieromaan hänen kanssaan kalakauppaa satamassa, niin ensimmäisestä tinkimisyrityksestä saattoi johtua, että hän läksi soutamaan pois, tynesti, mutta auttamattomasti.

Useimmiten hänellä oli venheessään halkoja, sillä merensaaressa kaivattiin polttopuuta.

Muuten hänestä tiedettiin vain, että hän oli aikomaan ollut luotsi ja että hänellä oli ollut juoppo poika, jonka vuoksi isä oli vihdoin menettänyt toimensa. Hänen arveltiin tällöin ottaneen pojan syyn vastattavakseen. Sittemmin hän oli alkanut kartella ihmisiä ja oli muuttanut vaimoineen Torungiin, minne he pojan hukuttua olivat ottaneet luoksensa pienen orvon pojantyttyänsä.

Ei ollut helppo sanoa, mistä hän sai elatuksensa, lukuunottamatta pientä suutaroimista, kalastusta, jonka tuoton hän tavallisesti möi laivoihin, sekä varhaisempina vuosina harjoittamaansa vähäistä linnustusta.

Eräs hänen toimiansa, josta hän sai pieniä vakinaisia korvauksia erinäisiltä luotseilta ja tuttavilta, oli siinä, että hän piti syksyiltöinä takassaan tulta, jotta ulkona pimeällä ulapalla purjehtivat saattoivat ikkunain valonhohteesta päätellä Torungin aseman.

Niin asia ainakin julkisesti selitettiin. Toisaalta ei sovi pitää mahdottomana sitäkään, että tämä Jakobin yötyö samalla, ehkäpä ensi sijassakin, hyödytti salakuljetusta, joka siihen aikaan rehoitti näillä rannikkovesillä: alukset saapuivat yön pimeydessä lähelle manteretta purkamaan lastiansa.

Joka tapauksessa oli ukko liian viisas ryhtyäkseen suoranaisesti sellaisiin hommiin. Mutta toisinaan hänen tupaansa sentään vierä merkillisiä lahjoja: katajaviinanassakoita, kahvi-, tupakka- ja jauhopusseja y.m.s., ja hän eleli yleensäkin silmiinpistävän äveriäänä kaukana merenluodossaan.

Hänet muistettiin nähdyn kirkolla ainoan kerran silloin, kun hän toi sinne vaimonsa ruumiskirstua. Pastorin heittäessä multaa kirstun kannelle vierivät Jakobin poskille kyneleet, ja huomattiin, ettei hän lähtenyt kalmistosta ennenkuin illan pimetessä.

Viime vuosina oli "vanha Jakob", kuten häntä nimitettiin @@ hänen täysi nimensä oli Jakob Raklev @@ käynyt sairaalloiseksi, joten hänen ei ollut enää helppo soutaa aina kaupunkiin asti. Vanhan luuvamman vuoksi hänen oli toisinaan vaikea päästä veneeseenkään. Niinpä hän enimmäkseen istui lämpimissä pukimissaan lieden luona sisätoissa askarrella.

Toisinaan, kun pojantytär @@ vankkatukkainen tyttölapsi, jonka kintereillä aina juoksi pörhöinen koira @@ syöksyi huoneeseen, niin että ilma viuhui hänen ympärillään, ja kertoi näkemiänsä, saattoi vanha Jakob viehättyä astelemaan ikkunaan, vieläpä @@ tosin jurosti muristen ja hieman vaivalloisesti @@ pihallekin asti kaukoputkilleen. Siellä hän asettui siten, että voi käyttää pojantyttären olkapäätä tukena; vanha käsi näet muuten vapisi liikaa. Vanhuksen alinomaa väitellessä vastaan yritti tyttönen suunnata kaukoputkea oikeaan. Hän näki paljain silmin ainakin yhtä selvästi kuin ukko laseillaan ja käytteli paremmuuttaan sangen omavaltaisesti. Ukko mukautui siihen, vaikka hänen lyhyenlainen kärsivällisyytensä joutuikin kovalle koetukselle.

Ukon juro käytös hälveni vähitellen molempien ihmetellessä, mikä laiva saattoi olla näkyvissä tai miten jokin siinä ilmenevä omituisuus oli selitettävissä. Vihdoin, lausuttuaan varman mielipiteensä, vanhus kömpi takaisin tupaan.

Niin hänet ahdistettiin ulos kuin muriseva karhu pesästään ja joka kerta hänen juroutensa säännöllisesti suli. Itse asiassa hän kovin ylpeili pojantyttäreensä kelpoudesta.

Tyttönen mainitsi milloinkaan erehtymättä kaikki paikkakunnan purret ja laivat ja voi aina täsmälleen sanoa, mikä purjehtija oli miehiään.

Eräänä päivänä hän sentään joutui ymmälle. He näkivät lipussa puolikuun, joka sai ukonkin ällistymään. Kohta hän kuitenkin lyhyesti ja päättävästi selitti sen olevan "barbareskin". Selitys tyydytti tyttöä hetkisen, mutta sitten hän tiedusteli:

"Mikä on barbareski, isoisä?"

"Se on turkkilainen."

"Entä turkkilainen?"

"Turkkilainen @@ se on, tuota @@ mahomettilainen @@"

"Mahu @@ Muha?"

"Muhamettilainen @@ sellainen merirosvo."

"Merirosvo?"

Ukko ei tahtonut mielellään vääjätä tässä asiassa, vaikka tyttö kovin häntä ahdisti. Hänen mieleensä johtui vanhoja juttuja ja hän selitti kuivakiskoisesti.

"Ne menevät Itämerelle @@ Venäjälle @@ ihmisenlihaa suolaamaan."

"Ihmisenliha!"

"Niin. Toisinaan ne ryöstävät laivoja merelläkin ja suolaavat siellä."

Tyttö käänsi häneen suuret, säikähtyneet silmänsä ja sai ukon siten jatkamaan:

"Ne pyydystävät varsinkin nuoria tyttöjä. Niiden liha on hienointa ja sitä kuljetetaan tynnyreittäin suurturkille."

Viimeisen valtin esitettyään ukko aikoi lähteä takaisin tupaan, mutta tyttö pidatti hänet nopeasti kysyen:

"Tähystelevätkö ne kaukoputkellakin laivastaan?"

Ukon myönnettyä hän pujahti mitä pikimmin ovesta sisään ja pysytteli visusti tuvassa niin kauan kuin alus oli ikkunasta nähtävissä.

Heidän mielialansa olivat kerrankin muuttuneet. Vanhus istui veitikkamaisena työssään; tyttö oli hiljainen ja alakuloinen. Mutta vihdoin hän huudahti harmistuneena:

"Miksi ei kuningas niitä hävitä? Jos minä olisin sotalaivan kapteeni, niin @@"

"Niin, jos sinä olisit sotalaivan kapteeni!" toisti ukko.

Tällaisia asioita paljoakaan kauemmaksi ei tytön ajatuspiiri ulottunut.

Elisabet @@ se oli hänen nimensä @@ oli kasvuvuosinaan nähnyt varsin vähän ihmisiä, ja viimeisinä vuosina, isoäidin kuoltua, olivat he, hän ja isoisä, olleet saaren ainoat vakinaiset asukkaat.

Toisinaan saattoi sentään saarella käydä venhe joillakin asioilla, ja parisen kertaa oli hän käynyt Arendalissa tätiänsä tapaamassa. Isoisä oli opettanut hänet lukemaan ja kirjoittamaan. Paitsi raamatusta, virsikirjasta ja heidän hallussaan olevasta "tanskalaisten ja norjalaisten merisankarien mainetöitä" esittävästä teoksesta lukemiaan oli hänen pääasiallisena henkisenä ravintonaan ollut se, mitä oli sopivina hetkinä saanut harvasanaisen isoisän kertomaan nuoruudenajan merimieselämästä.

Heillä oli tuvassa pieni kehyksetön kuva, se esitti Lyngörin meritaistelua, jossa ukko oli ollut mukana. Siinä nähtiin fregatti Najaadi sekä kolme prikiä hurjasti taistelemassa englantilaista linjalaivaa Dictatoria vastaan, joka priki Kalypson ohella lepäsi poikittain ahtaan sataman suulla ja ampui Najaadin ihan nuuskaksi. Laivojen nimet olivat painettuina luettavina alareunasta.

Pienessä kuvassa näkyi oikeastaan vain mastonhuippuja, tykinsuita ja savuista sekamelskaa, mutta se oli ollut vuosikausia tyttösen elämän sisältönä. Monet kerrat hän oli ajatuksissaan ollut taistelussa mukana ja lyönyt engelsmannin.

Sotalaivat ja meriupseerit olivat korkeinta, mitä hänen mielikuvituksensa osasi keksiä, ja hänen sydämensä hartain toivo oli, että sotalaiva kulkisi kerran niin likeltä Torungia, että voisi selvästi nähdä, mitä kaikkea sellaisessa aluksessa oli.

5.

Vanhan Jakobin käytyä kivulloseksi kuljetti laivuri Kristiansen usein muonavaroja ja muita tarpeita Torungiin. He sopivat aina hyvin, sillä vanhus piti aina huolen asioistaan. Ajan mittaan laivuri Kristiansen alkoi käydä saarella säännöllisesti useita kertoja vuodessa.

Hänen poikansa, Salve, oli pienestä pitäen liikkunut kalastaja venheessä näillä vesillä. Hän oli kasvanut näiden karien ja kallioiden keskellä.

Nähdessään ensi kerran Elisabetin hän oli jo ollut merillä jungmannina @@ hän oli kenties kahdeksantoista vuoden ikäinen, tyttö vain neljäntoista.

Salve oli siihen aikaan kisojen kuningas sekä Sandvigenissä että Vraengenissä ja tiesi sen hyvin itsekin.

Hänellä oli musta tukka, tummat silmät ja teräväpiirteiset älykkäät kasvot. Hän oli tosin verrattain lyhyt varreltaan, mutta voiman vajauksen korvasi hänen vilkkautensa ja kätevyytensä, joten hän pelasti itsensä monestakin pulasta, johon hänen hännämishaluinen kielensä hänet useinkin saattoi.

Eräänä syksynä kun hänen aluksensa saapui aikaisin kotiin, oli hän isänsä mukana Torungissa ja näki hänkin vanhuksen pojantyttären mutta ei suvainnut virkkaa hänelle sanaakaan. Ivailihan vain, että tyttö muistutti haikaraa.

Kun näki tytön, jonka yllä oli paksu punaruutuinen villahuivi, kulmat taakse solmittuina, täytyi myöntää ettei vertaus ollut ihan tuulesta temmattu. Joka tapauksessa Salve selitti kotiin palatessaan, ettei hän ollut vielä milloinkaan nähnyt moista "kuvatusta" naisekseen ja että olisi hauska nähdä hänen laihoine käsivarsineen ja säärineen tanssivan "kuin heinäsiirkka".

Seuraavalla kerralla tyttö toi hänen nähtäväkseen isoisän hopeakuorisen kellon, ja siten syntyi keskustelua.

Aluksi Salvesta tuntui, että tyttö oli tyhmä. Hän kyseli kaikenlaista ja näytti ajattelevan, että Salven täytyi ehdottomasti kyetä vastaamaan. Niinpä hän tahtoi vihdoinkin saada tietää, miten Arendalin isoiset henkilöt elivät ja varsinkin miten rouvat käyttäytyivät.

Salve uskotteli hänelle huvikseen jos jotakin; tyttö kuunteli ihan lapsellisen herkkäuskoisena. Mutta kotiin palatessaan Salve kuitenkin tunsu katuvansa, oivalsipa vielä lisäksi, että tyttö oli tavallaan kaikkea muuta kuin yksinkertainen.

Hän sai katua asiaa vielä tuntuvamminkin, sillä vanha Jakob oli saanut kaulia hänen jaarituksensa ja oli sydämystynyt.

Salven jälleen saapuessa oli ukko sangen jörömainen, joten tuvassaolo ei tuntunut ollenkaan viihtyisältä. Niinpä Salve lähtikin kohta työhönsä.

Sen kestäessä tyttö kertoi hänelle "Najaadista", jossa hänen isoisänsä oli ollut mukana.

Salve, joka oli ottanut nokkaansa ja arveli ukon käyttäytyneen "koiramaisen epäkohteliaasti", pisteli kertomuksen lomaan pilkallisia huomautuksia, joita tyttö ei innoissaan huomannut tai ei käsittänyt. Salve nauroi epäuskoisena:

"Vanha Jakob 'Najaadissa'! Sitä ei liene kukaan tätä ennen kuullut!"

Vanha Jakob astui onnettomuudeksi samassa ulos, koska vieraat olivat lähtemässä. Tyttö kääntyi hänen puoleensa harmista punastuneena ja huudahti:

"Isoisä! Hän ei usko, että sinä olet ollut mukana 'Najaadissa'!"

Ukko vastasi ensin, ikäänkuin ei olisi viitsinyt moiseen kajota:

"Oh, tuo kai on jälleen tyttöletukan lorua!"

Mutta miten olikaan, lieneekö syynä ollut turhamaisuus ja poikanulikkaan kohdistuva kiukku vai sattuiiko hän vilkaisemaan pojantytäreensä, joka seisoj sinä ilmeisesti kiihtyneenä ja vihamielisenä @@ kohta ukko pui jyrkeitä nyrkkejään ja jyrisi nuorukaiselle:

"Jos tahdot tietää, sinä hullut, niin sanon sinulle, että olen seisonut 'Najaadin' patterissa" @@ tässä hän tömistä jalkojansa ikäänkuin olisi vieläkin seisonut sotalaivan kannella @@ "miesten joukossa, joiden vertaisia sinä et tule koskaan näkemään, kun 'Dictator' yhdellä iskulla ampui poikki kaikki kolme mastoa ja kokkapuun, ja yläkansi putosi rytisten alakannelle."

Viimeinen lause oli sanasta sanaan lainattu "Tanskalaisien ja norjalaisten merisankarien maineista", ja noita rivejä piti vanhus kaikessa hiljaisuudessa kunniamitalin veroisina. Hän lisäsi, yhä samassa asennossa, pyhää kirjakieltä jäljitellen:

"Laivan ruhjoutuessa ehti se, joka tätä kertoo, parahiksi pelastua heittäytymällä tykkiportista mereen."

Mutta sitten hän jatkoi ihan vapaasti, ylevän kieliparren kahleista irtautuen, nyrkkiään heristäen ja kulkien venheelle peräytyvän Salven jäljessä:

"Me emme kuljekaakaan valheen kengillä emmekä jaarittele joutavia, kuten sinä, vaivainen penikka, ja ellen ajattelisi isääsi, joka varmaan ymmärtää sinua kurittaa, niin pehmittäisinpä selkäpuoltasi, kunnes et enää paljoakaan piipittäisi!"

Lausuttuaan tuon @@ varmaan pisimmän puheen, mitä oli viimeksikuluneina kolmenakymmenenä vuotena pitänyt @@ vanha Jakob nyökäytti päätään Salven isälle ja astui takaisin tupaan.

Tyttö oli kovin onneton nähdessään Salven lähtevän sillä tavoin, suvaitsematta edes hyvästi sanoa. Isoisäkin oli kärtyisä, sillä hän pelkäsi menetelleensä tyhmästi ja rikkoneensa suhteen laivuriin.

6.

Salve saapui jälleen seuraavana syksynä, käytyään sillävälän Liverpoolissa ja Havressa.

Ensi kerralla hän hieman arasteli. Hänen isänsä ja vanha Torungin Jakob olivat kumminkin tuosta jutusta huolimatta, pysyneet koko ajan hyvissä väleissä. "Jääkarhu" @@ kuten Salve ukkoa nimitti @@ näytti kerrassaan unohtaneen, mitä oli tapahtunut ja mitä kaikkea hyvää hän oli tullut nuorelle miehelle luvanneeksi.

Tytön kanssa hän pääsi helposti sovintoon @@ tyttö oli jo oppinut olemaan kertomatta kaikkea isoisälleen.

Laivurin ja vanhan Jakobin nauttiessa tuvassa sydämenvirvoitusta kantoi Salve tavaroita venheestä kellariin. Elisabet kulki hänen mukanaan edestakaisin, ja keskustelu liikkui kompassin koko alueella.

Kyselyään Salvelta Håvre de Grâce'ista, niissä viimeksimainittu oli käynyt, ja Amerikasta, missä hän ei ollut käynyt, tiedusteltuaan, oliko hänen kapteeninsa rouva yhtä hieno kuin sotalaivan kapteenitar ja

eikö Salvekin aikonut tuonnempana etsiä itselleen ylhäistä puolisoa, Elisabet tahtoi vihdoinkin saada hymyilevältä merimiehellä kuulla, voivatko upseerien vaimot milloinkaan olla mukana sodassa.

Siitä pitäen Salve tahtoi aina päästä isänsä mukaan näille retkille.

Elisabethin kasvot olivat viime aikoma muuttuneet ihmeen viehättäviksi. Niissä saattoi toisinaan ilmetä merkillinen vakavuus, mutta siitä huolimatta tyttö oli yhtä lapsellinen kuin ennenkin. Ja silmät, ne olivat sellaiset, että oli vaikea löytää toisia niiden veroisia.

Viimeksi saarella käydessään Salve kertoi Sandvigenin kisoista, tahtoipa vielä saada kuuntelijaansa hieman tajuamaan, että tytöt pitivät häntä erikoisessa arvossa. Mutta nyt hän sanoi väsyneensä heidän kanssaan karkeloimaan.

Elisabet oli ylen utelias ja saikin Salven tunnustamaan, että hän oli talven kuluessa ottanut osaa kahteen kelpo tappeluun. Tyttö loi häneen säikähtyneen katseen ja kysyi hieman hidastellen:

"Olivatko ne sinulle jotakin tehneet?"

"Eivät @@ eivät mitään erikoista @@ kisoissa on useimmiten lopuksi sellainen ylimääräinen tanssi. @@ He vain tahtoivat tanssia sen kanssa, jota minä olin aikaisemmin pyytänyt."

"Onko se niin vaarallista? @@ Kuka se sitten oli? @@ Tarkoitin: mikä hänen nimensä oli?"

"Toisen nimi oli Maria ja toinen oli Anna, Herluf Andersenin tytär. @@ Saat uskoa, että he olivat kauniit! @@ Annalla oli valkoinen liivi ja korvakellukat ja hän tanssi niin, ettei ole koskaan nähnyt aluksen niin soreasti aalloilla keinuvan @@ sen tunnusti perämies Gjörskin."

Tämän keskustelun asiallisena tuloksena oli, että Elisabet ymmärsi tyttöjen Arendalissa ja yleensäkin niissä satamissa, missä Salve oli käynyt olevan kaikkien hyvin puettuja.

Salve lupasi seuraavalla kerralla, Hollannista palatessaan, tuoda hänelle kiiltävillä hopeasoljilla varustetut sahviaanikengät.

Sen hän lupasi lähtiessään, ja Elisabet antoi hänen ottaa tarkan mitan jalastaan @@ varmuuden vuoksi kahteen kertaan. Hänen poskensa rusottivat ja hän pyysi Salvea pitämään asiaa hyvin mielessään.

Vuoden kuluttua Salve palasi, kengät mukanaan. Niissä oli hopeasoljet ja ne olivat ylen hienot, mutta olivatkin vieneet häneltä puolen kuun palkan.

Elisabet oli nyt sirommissa pukimissa, ja näytti melkein täysikasvuiselta. Hän harkitsi, ennenkuin otti kengät vastaan, eikä kysellyt enää kaikenlaista kuten ennen. Ei hän myöskään tahtonut jäädä kahdenkesken venheen luo juttelemaan, vaan halusi mieluummin saada Salven lähelle toisia.

"Etkö näe, kuinka ankara aallokko on? Venhe voi paiskautua pirstoiksi kallion kupeeseen" @@ väitti Salve. Mutta Elisabet tiesi, ettei tuo ollut totta, nakkasi keveästi niskaansa ja lähti yksin astelemaan pihaan päin. Salve lähti heti hänen jälkeensä.

Tyttö oli varmaan oppinut tuon kaiken Arendalissa, missä hän oli syksyllä uudistanut kasteensa liiton ja oli asunut tätinsä luona.

Mutta ihmeen kauniiksi hän oli sillä välin kasvanut @@ sen huomasi Salve nyt melkein ällistyen.

Hyvästeltäessä ei Salve enää keveästi naureskellut, kuten aina ennen, vaan oli pikemmin hieman hämillään @@ hän ei oikein tiennyt, miten olisi oltava. Ja jälkeinpäin tyttö askarrutti hänen mieltänsä siinä määrin, ettei hän voinut muuta ajatellaakaan.

7.

Vanha "Juno", jonka miehistöön Salve kuului, odotteli Sandvigenissä koillistuulta päästäkseen lähtemään. Alus, jossa oli yhdeksäntoista miestä, oli useita vuosia purjehtinut Amerikan vesillä ja toisinaan Pohjanmerelläkin, ja se luettiin siihen aikaan Arendalin suurimpien laivojen joukkoon kuuluvaksi.

Sen lähtö ja paluu olivat merkkitapauksia koko seudulla, ja sen miehistöön kuulumista pidettiin kunniana, sitäkin enemmän, kun sen kuljettaja ja enimpäin osakkeiden omistaja, kapteeni Beck, oli harvinaisen etevä ja onnekas päällikkö.

Kun "Juno" puolenpäivän rinnassa kohotti ankkurinsa ja sievoisessa luodetuudessa vähin purjein lipui ulapalle, seisoi laitureilla paljon katselijoita. Useimmat miehistä olivat täältä kotoisin, ja matkan tiedettiin muodostuvan harvinaisen pitkäksi.

Aluksessa oli vielä kapteenin poika, nuori meriupseeri Carl Beck sisarineen sekä pieni seurue heidän tuttaviaan. He aikoivat mukana kuljettamassaan purjevenheessä lähteä maihin Torungsaarten tienoilla.

He halusivat seurata mukana mahdollisimman kauas ja olivat senvuoksi järjestäneet pienen huvimatkan. Sen kestäessä aikoivat herrat ampua vesilintuja, joita keväisin, muuttoretken aikana, lepää siellä kareilla suurin joukoin.

Aluksen kulkiessa kello neljän tienoissa iltapäivällä Pikku Torungin ohi seisoivat Salve Kristiansen keulakannella katsellen saarta kohti.

Hyökylaineet kimposivat siellä täällä salakareista valkoisina suihkuina, ja taivaanrannalla lepäävät, laskevan auringon kultaamat synkeät pilvet ennustivat tuimaa säätä. Senvuoksi lähti seurue laivasta jo Pikku-Torungin luona, vaikka alkujaan oli ollut aikomus seurata isomman saaren tienoille saakka.

Alaston kallioluoto lepäsi ilta-auringon hohteessa kuin keinuva laivanrunko, vaahtopäärmie ympärillään. Salve näki Jakobin pojantytären seisovan tuvan seinämällä kaukoputkella tähystämässä. Mutta Salve oli hetkisen kiusallisen epätietoinen, katseliko tyttö purjevenheeseen astujia vai häntä itseään.

Nuori merimies oli tahallaan valinnut silmiinpistävän paikan. Hän seisoivat taakiin nojaten sellaisen jäähyväisalakuloisuuden vallassa, että olisi tehnyt mieli itkeä; hänelle näet oli ylen voimallisesti selvinnyt, että hän rakasti tyttöä.

Saadakseen selville, ketä kohti kaukoputki oli suunnattu, hän heilutti lakkiansa, ja hänen kasvoissaan loisti ankara ilo, kun hän näki tytön vastaavan tervehdykseen. Hän kohotti taas lakkiansa ja näki kaukoputken jälleen vastaukseksi heilahtavan.

Mietteisiinsä vaipuneena seisoivat Salve siinä katsellen hämärän peittoon painuvaa saarta.

Hän oli saanut uutta rohkeutta koko matkan varalle.

Bostonista hän ajatteli ostaa hameen ja sormuksen ja kotiin päästyään oli hänen ensimmäisenä tehtävänä oleva lähteä kysymään Elisabetilta jotakin.

Äkkiä hän säikähti kuullessaan nimeänsä huudettavan ja kysyttävän, halusiko hän saada paukun herätteekseen.

Oli näet komennettu reivaamaan, koska tuuli näytti yöksi yltyvän.

Vahtivuorot oli järjestetty iltapäivällä ja molempain puolten vahdit oli jaettu niinkuin matkan ensimmäisenä päivänä ainakin.

Salve oli koiranvahdissa. Purjehdittiin pimeässä, kaksi reiviä märssypurjeessa, kovassa aallokossa ja kuu repäisi silloin tällöin aukon savuna kiitäviin myrskypilviin, joten voi vilahduksittain nähdä koko laivankannen, aina keulakannella seisovan tähystäjän epäselvään hahmoon saakka.

Kelannokalla istui öljyvaatteissaan merimies, joka varmaankaan ei ollut sulkenut silmiään viimeisenä maissa viettämänään vuorokautena. Hän nuokahteli alinomaa, ankarasti yrittäen pysyä valveilla. Aika ajoin hän nousi ja koki käsiään heiluttamalla saada lämpimäänsä. Hän lauletti puolittain ruotsalaista laulua "uskollisesta flikasta", jota hän toivoi vierellensä, koska "aika muutoin käydä voi niin ylen pitkäksi" @@ lauloi, nuokahti ja lauloi jälleen. Toisinaan meren hyöky vihma hänet äkeästi herätti, mutta se ei auttanut kovinkaan kauan. Pian alkoi taas kaikua tuo ylen alakuloinen laulun sävel.

Salvea, jonka veri levottomana kuohui, ei ollenkaan haluttanut lähteä nukkumaan. Hän käyskeli nyt omissa haaveissaan kuunnellen laulua, joka hänestä kaikui ihmeen vaikuttavalta. Nuokkuva merimies ei ollenkaan aavistanut esittävänsä taidettaan syvästi liikutetulle kuulijakunnalle.

* * * * *

Tämän yön vietti laivasta lähtenyt seurue vanhan Jakobin luona Torungissa.

He olivat aluksi yrittäneet risteillen päästä isompaan saareen, mutta aallokko kävi ankarammaksi, tuli pimeä ja pian havaittiin, ettei kysymyksessä ollut mikään huvipurjehdus naisväen seurassa.

Koska pari kolme päivää kestäväksi suunniteltu jahtiretki olisi kotiin käännyttyessä mennyt ihan pilalle, päätettiin yöpyä Pikku Torungissa odottamaan aamua.

Vanha Jakob hämmästyi kovin, kun illalla koputettiin ovea ja hän lieden valossa näki tupaansa tulvahtavan herrasväkeä, kuusi henkeä, niiden joukossa kaksi naishenkilöä. Hän kääntyi tuolillaan ja varjosti kädellään silmiänsä paremmin nähdäkseen.

Joukko haltiattaria ei varmaankaan olisi herättänyt suurempaa uteliaisuuden sekaista säikähdystä Elisabetissa, joka oli istunut uneliaana lieden ääressä, makuullemenon aikaa odotellen.

Solakka ja sievä hän oli, ja hänen kasvonsa herättivät huomiota @@ sen näki tulijain etunenässä kulkeva Carl Beck ensi silmäyksellä. Hänen katseensa jäi seurailemaan tyttöä, joka hämillään ja punastuen riensi korjaamaan pois lieden luo penkille jäänyttä hameenmiehustaa.

"Hyvää iltaa, vanha Jakob!" tervehti tulija suorasukaiseen, miellyttävään tapaansa, astuen ukon luo ja laskien reippaan luottavasti kätensä hänen olalleen. "Saatpa tyytyä siihen, että sinua hieman häiritsemme tänä iltana, me kaikki, ja jäämme luoksesi aamupuolelle asti, jolloin sää kevenee. Emme uskaltaneet lähteä pimeässä polskuttamaan Isoon Torungiin, kun oli nämä naishenkilöt venheessä." (Hän osoitti nauraen sisartaan ja hänen ystävätärtään). "Onhan sinulla itselläsikin naisväkeä hoivissasi, joten kyllä tiedät, miten on laita."

Vanhusta näytti miellyttävän tulijan hupainen käytöstapa. Hän nousi ja teki tilaa lieden luo pyytäen heitä tyytymään siihen, mitä oli. Samalla hän käski Elisabetia hakemaan ulkoa lisää puita liettä varten.

Seurueen sijoituessa lieden ääreen niin hyvin kuin osasi lähti Carl Beck soutajien kanssa hakemaan eväsvaroja. Hän tuli takaisin heti Elisabetin jäljessä, hänkin puusylystä kantaen. Hän heitti kantamuksensa nauraen lattiaan ja huudahti:

"Nyt pistetään booliksi, kuten ruotsalainen sanoo, mutta sitä ennen eväät esille!"

Ei ollut puutetta muonavaroista, joita seurue nautti hilpeästi jutellen saadakseen ajan kulumaan. Sitten tuli "booli", erilaisista väkeivistä ja hienoista aineksista kokoonpantu juoma, jonka salaperäisestä valmistuksesta piti huolen Beck, tuntija.

Vihdoin se sytytettiin ja lasit täytettiin, sinisen liekin palaessa.

Carl Beck, puettuna somaan upseerinnuttuun, istui kahdareisin penkillä ja lauloi lasi kädessä pari tunnelmallista seuralaulua toisten yhtyessä loppukertoon.

Vihdoin hän esitti reippaan merimieslaulun, jonka johdosta aljettiin kertoella tarinoita viime sodasta.

Vanha Jakob oli hupaisen mielialan ja hyvien eväiden vaikutuksesta käynyt huomattavan hilpeäksi, lausuipa silloin tällöin jonkin sanankin. Turhia näyttivät kuitenkin olevan kaikki yritykset saada hänet itsensä kertomaan. Ainoastaan Lyngörin taistelun ollessa hetkisen pohdinnanalaisena hän esitti pienen "kaskun", kuten itse sanoi.

"Niin", virkkoi hän asettaen varovasti takaisin tyhjentämänsä lasin, "taistelu oli tuima. Valtakunta menetti siinä uljaan aluksen ja monta kelpo meripoikaa! Mutta sitä henkilöä, joka opasti englantilaisen Sandön tienoille, painaa Jumalan kirous @@ kukaan ei edes ole tiennyt hänen nimeänsä. Hänen kerrotaan heti taistelun jälkeen katumuksesta surmanneen itsensä kuten Judas Iskariot. Mutta Sandön väylän suulla on kari niin matalassa, että siinä voi vähän veden aikana seisoa merisaappaissa, siellä hänet nähdään kuutamoina seisomassa ja surkeasti apua anomassa, kunnes vesi vihdoin kuohuu yli hänen päänsä. Mutta Jumala armahtakoon sitä, joka soutaa luo aikoen hänet pelastaa! Hänen näkyviin tulonsa merkitsee aina rajuilmaa."

"Oletko itse hänet joskus nähnyt, Jakob?" kysyi Carl Beck.

"Totta puhuakseni olen, eräänä iltana niillä vesillä purjehtiessani, ja myrsky siitä syntyi niin melkoinen, että olimme hyvillämme päästessämme Sandöhön."

Siten heränneen tunnelman johdosta syntyi verrattain pitkä vaitiolo, jonka Carl Beck keskeytti alkaen karkoittaa uneliaisuuttaan laulamalla. Laulun loppukertoa toistaessaan hän tervehti lasiaan kohottaen naiseuralaisiaan, jotka istuivat hieman uupuneina ja lyyhistyneinä penkillä, ja heidän ylitsensä Elisabetia, joka seiso peremmällä, valppaana heidän kaikkien edestä.

Lieden tuli valaisi Carl Beckin kauniita ruskeita kasvoja. Hänen sysimustan kiharan tukkansa

sanottiin olevan perintöä hänen varhain kuolleelta äidiltään, joka oli kotoisin Brestistä. Hän näytti kieltämättä miehekkäältä ja muhkealta siinä istuessaan ja hilpeydellään pitäessään yllä toisten hyvää tuulta.

Vähitellen ajettiin yhä useammin tarkastella säätä, joka oli jo melkoisesti tyyntynyt, ja aamun sarastaessa koko seurue oli jälleen venheessä, jossa purjehdittaessa sopi levollisesti nukkua.

Mutta Elisabetin mieltä askarrutti vielä kauan jälkeenpäin se komea meriupseeri, joka oli ollut lieden ääressä istumassa. Hän saattoi pitkät ajat houkutella esiin ennen näkemäänsä, varsinkin sitä hetkeä, jolloin laulaja oli kohottanut lasiaan hänen puoleensa kääntyen.

Siitä pitäen purjehti meriupseeri Carl Beck usein Toringiin merilintuja ampumaan, mieluummin yksinään pienessä purressaan. Mutta Elisabet varoi vaistomaisesti joutumasta hänen kanssaan kahden kesken; vanha Jakob oli aina läsnä.

8.

"Juno" saapui onnellisesti Bostoniin, missä Salve kulutti suuren osan palkkaansa ostamalla hamekangasta, silkkisiä liinoja ja kaksi tukevaa sormusta, joihin oli kaiverrettu heidän nimiensä alkukirjaimet. Bostonista he kuljettivat kanadalaisen lastin Grimsbyhyn, purjehtivat sieltä Liverpooliin ja taasen takaisin Qvebeckiin.

Yksitoista kuukautta matkalle lähdön jälkeen oli alus nyt Itämerellä, viemässä Memelistä New-Yorkiin parru- ja lankkulastia. Tarkoitus oli ohimennen poiketa hankkimaan muonavaroja kotipuolesta, jonne oli otettu kuljetettavaksi jokin määrä kappaleitavaraa.

Memelin edustalla olivat jääsuhteet olleet epäsuotuisat ja kova onni näytti yhä vainoavan alusta: Skagerrakissa he äkkiä havaitsivat joutuneensa ajojähin, joihin oli jäätävä kenties viikkokausiksi.

Itämerellä oli tavaton pakkastalvi, ja he näkivät jäätyneellä ulapalla kaikkien kansallisuuksien lippuja, kohtalotovereita.

Ei auttanut muuta kuin odottaa ja toivoa; muonavaroista, joita jo oli niukalta, saattoi tulla pahakin puute, ellei ajojää pian hellittäisi.

Mutta ikäväksi se kävi, varsinkin Salvesta, jonka kaipuu kotipuoleen oli muuttumassa kuumeeksi @@ hänen mielenlaatunsa ei erikoisesti soveltunut sellaisia Tantaluksen tuskia sietämään.

Hän oli päässyt harvinaisen pian erilleen tilketukosta, silavapuolikosta ja muista jungmannin ja kevyen matruusin oppivuosiin kuuluvista ikävyyksistä.

Hänen kerrassaan huimapäiseen luontoonsa liittyi melkein kissamainen ketteryys ja hän herätti yleistä ihailua ratsastaessaan sileällä, voidellulla sivupurjeen raa'alla hypäten sen jalustan yli ja samalla työntäen sen ulos.

Sinisessä, avokaulaisessa paidassaan, nahkavyössään ja purjekangashousuissaan hän näytti tarmokkaalta ja reippaalta, ja helppo oli nähdä, että hän oli merimies kiireestä kantapäähän asti.

Hänen käytöksensä tosin oli hieman vallaton ja hänen kielensä pyrki toisinaan pisteliääksi. Siitä huolimatta kaikki pitivät hänestä, sillä hän oli hyväsydäminen, kunhan osasi häntä oikein kohdella. Hän ei muuten näyttänyt niinkään ylpeilevän harvinaisista merimieslahjoistaan kuin ymmärryksensä voittoisasta terävyydestä väitellessään punapartaisen, hieman kopeilevan purjemestarin kanssa, joka oli lukeneisuutensa vuoksi maineessa.

Hamekangas, silkkiliinat, sormukset ja mitä pitäisi neidolle sanoa, pitäisikö juhlallisesti pyytää saada puhutella häntä kahden kesken, vai oliko mieluummin pidettävä silmällä jotakin tarjoutuvaa aihetta @@ kaikki tuo pyöri hänen päässään. Ja varsinkin se, mitä hänen piti sanoa, alkoi nyt tuntua hankalalta, miten monesti hän olikin matkan kestäessä sitä harkinnut ja päässyt siitä selvyteen.

Hänen täytyi lopulta lähteä kirstulleen katsomaan, olivatko tavarat todellakin vielä tallella ja olivatko ne säilyneet koilta. Viimeksimainittu tutkimus, joka vaati levittämään vaatekappaleita, tapahtui ylen salaperäisesti.

Hän oli pelkkää levottomuutta @@ kiipesi sata kertaa mastoon tähyämään "mahdollisuuksia". Isonprammin saalingista hän oli kirkkaina päivinä kiikarilla näkevinään kaistaleen Norjan rannikko.

Vihdoin alkoi ilmetä mahdollisuuksia: ilma kävi usvaiseksi ja mereltä päin alkoi puhaltaa myrskytuuli. Jäähän aluksen ympärille oli viimeksikuluneen vuorokauden aikana sinne tänne ilmestynyt sinisiä vesipilkkuja.

Illan pimetessä he tunsivat vapautuneensa jäädästä, joka luultavasti oli painunut.

Huolimatta suolavedestä ja sateesta, jota täytyi alituisen pyyhkiä kasvoistaan, kulki Salve tuona yönä vartiopaikallaan keulakannella hiljakseen hyräillen, toisten vahdissaolijain kompuroidessa merisaappaisiin ja vettävaluviini öljyvaatteisiin puettuina alhaalla kansilastin päällä tai seisoskellessa ruhvin ja keulakannen suojassa. Köysistö ja kaikki muu, mihin ikänä tarttuikaan, oli likomärkkää ja jäisen kylmää; miehet olivat sitäpaitsi koko päivän ahertaneet jäänpuhkomisessa, ja ne äänet, jotka nyt yhä voimakkaammin vonkuivat ja vihelsivät köysistössä, eivät ennustaneet yöksi mitään hyvää.

Kapteeni Beckin ääni kaikui harvinaisen karskina. Hänen oli suoritettava ankara valinta myrskyisessä, pimeässä talviyössä.

Väkevä eteläinen aallokko ja mereltä käyvä myrsky painoivat ankarasti kohti rannikkoa, väkinäinen risteileminen taas saattoi viedä aluksen törmäämään jäälauttoihin. Kapteeni ei ollut edes oikein selvillä siitä, missä oltiin, ja käveli hytissään levottomana edestakaisin. Silloin tällöin hän kääntyi virkkamaan jonkin sanan toiselle ruorimiehelle, jonka hahmo näkyi kompassikaapin valossa.

"Mitä suuntaa me kuljemme, Jens?"

"Suoraan lounaiseen, kapteeni @@ ylemmäs emme pääse."

"Hm, vielä enemmän kohti rannikkoa!" mutisi hän.

Hänen nahkalakin peittämälle otsalleen kihosi hiki; teki mieli työntää päähine sadesäässä takaraivolle, jotta saisi ilmaa.

Henki ja laiva olivat kysymyksessä.

"Mitä sanoo tähystäjä, perämies?" kääntyi hän kysymään viimeksimainitulta, joka asteli portaita ylös käytyään keulapuolella.

"Mustaa kuin piki! Ajopurjeen puomille voisi muuten, pistää lyhdyn, niin näkisi ainakin sen verran. Mutta luoti ilmoittaa selvää vettä."

"Vai niin @@ vai ilmoittaa!" virkkoi Beck äänellä, joka hieman ällistytti perämiestä, se näet kuulosti ivalliselta.

Pimeys esti häntä näkemästä kapteenin kasvoja; muuten hän olisi voinut niistä lukea hyvin vähän imartelevan, itseensä kohdistuvan arvostelun.

"Tuo hölmö", murisi Beck hänen mentyään, "ei vielä tiedä, että luoti voi täällä ilmoittaa selvää vettä, kunnes alus iskee nokkansa rantakallioon!"

Yltyvä, jyrkkä merenkäynti teki piankin ihan ilmeiseksi, että tässä oli vaara uhkaamassa.

Kapteeni Beckillä ei enää ollut mitään valitsemisen varaa: täytyi kiristää purjeita päästäkseen pois rannikon lähetyviltä. Luotsista ei sellaisena yönä voinut olla puhettakaan, mutta kapteeni antoi sentään laukaista merkkitykit pariin kertaan toivoen tuulen voivan kantaa äänen maihin.

Vanhan "Junon" oli nyt kestettävä koetus, johon sen liitteet olisivat tuskin nuoruuden aikoinakaan kelvanneet.

Se huomattiin pian pumpuista, joita täytyi pitää alinomaa käynnissä. Alus oli, kuten monet entiset hyvät purjehtijat, hieman notkoselkäinen keskilaivan lastin painosta. Etukannen luukusta esiinpistävät tikapuut sahasivat luukun reunaa aluksen taipuessa, ja ravistuneiden keulalankkujen lomitse sirisi vesi.

Päivä sarasti ja kului sumussa, jonka keskeltä ei voinut mitään erottaa.

Eräänä kirkkaana tuokiona oltiin sentään näkevinään maissa Arendalin yläpuolella sijaitseva Homborgsundin meriviitta, ja sen matalan häämötyksen nojalla uskallettiin toivoa aluksen kuluneina kolmena vuorokaudenneljänneksenä päässeensä hyvään matkaan avoimelle merelle. Aamupäivällä he sivuuttivat englantilaisen prikin, jonka köysistö oli kunnossa ja joka ilmeisesti oli vaipumassa, se näet lepäsi puolittain kyljellään ja hyökylaineet löivät sen yli. Miehistö pysytteli perämaston varassa ja viittilöi heille epätoivoisesti, mutta auttaminen oli ilmeisesti ihan mahdotonta. Sumun seasta oli jo aikaisemmin samana päivänä kuulunut heidän hätälaukauksiaan, tuulen vaimentamina.

Alus oli yrittänyt samaa tempua, jota "Juno" nyt parhaillaan suoritti.

Komentosanat kaikuivat yksitoikkoina joka kerta, kun suuntaa muutettiin, ja samassa iski aina hyökky niin ankarana, että koko alus vapisi. Kansilasti, jona oli raskaita lankkuja, kohoili iskujen ja veden voimasta, niin että useat lankut seisoivat pystyssä kannenkatosta, kaidepuita ja vorokkia vasten.

Miehistö oli osalta kiinnittänyt itsensä alimpaan köysistöön, sillä kannella ei ollut enää olemista.

Salve Kristiansen oli seuraavana yönä kumppanin kanssa ruorissa, kun vihurin nostama hyökyaalto äkkiä kohahti näkyviin pimeästä ja vyöryi hurjalla rytinällä aluksen kupeelle. Se murskasi vastustamattomalla voimalla kaikki, mitä sen tielle sattui, repäisi pois suuren osan kannenkatosta, isonvenheen ja kompassikaapin ja vioitti ruoriratasta.

Keskellä sekamelskaa taistelivat läpimärät, tukehtumaisillaan olevat matruusit paikoistaan, ja monet heistä löysivät itsensä myöhemmin mitä odottamattomimmista paikoista.

Kokasta kuului jälleen varoitushuuto ja samassa kuohui meri valkoisena.

Komennussanat kaikuivat, laiva kääntyi kallelleen, köysistössä vihelteli jälleen tuhansin äänin ja rajumyrsky alkoi raivota.

Vanha Beck seisoi paikallaan avarassa, luunapeilla varustetussa nutussaan, nahkatakissaan ja puhetorvi kainalossaan tähystellen yökiikarilla, jonka oli ottanut ensimmäiseltä perämieheltä.

Täytyi yrittää, mitä suinkin voi, ellei mielinyt joutua karikolle sinä yönä, ja Beck päätti vieläkin lisätä purjeita. Puhetorvesta kuuluviin komennussanoihin vastailivat matruusit käsitellen raskaita, vetisiä purjeita, aallonpärskeen vaelella heidän kasvojaan ja laivan keikkuessa niin että he toisinaan riippuivat köysissä, kannen hävitessä jalkojen alta.

Koko kuluneen vuorokauden aikana ei kukaan ollut nauttinut muuta kuin korppuja ja hieman palo viinaa.

Lisättyine purjeineen alus kallistui ankarasti lähtien sitten entistä kiivaammin eteenpäin. Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä repesi märssypurje paukahtaen irti reunanuorastaan, alus ei totellut peräsintään, isoharuspurje lepatti irrallisine väkipyörineen niin ettei kukaan uskaltanut mennä sitä lähelle, ja jäljelläolevat kannenkatoksen rippeet mursi vesihyökky, johon kansilasti jälleen upposi suistuen osalta mereen.

Salve Kristiansenilla oli ollut liiaksikin tekemistä vioittuneessa ruorirattaassa, joten hän ei ollut voinut kiinnittää ympäristöönsä erikoista huomiota. Mutta sinä hetkenä, jolloin ensimmäinen musta hyökky odottamatta heihin iski, hän näki sen harjalla pari valonvälkähdystä.

Ne herättivät samassa muisteloja, ja nuoresta romanttisesta miehestä tuntui siltä kuin hänen olisi onnistunut sopia kohtauksesta Elisabet Raklevin kanssa @@ ajatus, joka tosin ei ollenkaan sointunut hänen ankaraan työhönsä, mutta siitä huolimatta valtasi hänen mielensä kokonaan.

Valon väikkeit näkyivät jälleen, ja vasta nyt hänelle selvisi, että kysymyksessä oli sama, vanhan Jakobin liedestä Torungista näkyvä loiste, jota hän usein ennenkin oli pitänyt merkkinä.

Märssypurjeen ratketessa ja todellisuuden siten käydessä hänen kimppuunsa Salve Kristiansenista tuli heti käytännön mies.

"Tuo valo tuolla suojanpuolella", huudahti hän kapteenille, joka sen vasta nyt huomasi, "on vanhan Jakobin liedestä Torungista."

"Jos olet oikeassa", mutisi Beck astuen kallellaan olevaa kantta pitkin lähemmäksi köyden varassa, "niin ei kestä kauan, ennenkuin aluksemme iskeytyy pirstaleiksi vasten Torungin rantaa."

Heidän kesken sukeutui nyt keskustelu, jonka aikana Salve selitti tuntevansa Torungin vedet lapsuudestaan saakka kuin oman taskunsa @@ ja lopputuloksena oli, että Beck kalpeana ja epäröiden päätti purjehtia maihin hänen luotsaamanaan.

"Tänä yönä uskotaan paljon sinun nuorille hartioillesi", virkkoi Beck, "ja sinun tulee ottaa hyvin huomioon, että kysymyksessä on sekä oma elämäsi, että meidän toisten henkemme."

Alus laskettiin tuuleen ja se kiiti nyt kohti rannikkoa niin vähin purjein kuin suinkin mahdollista nyt heidän jäljissään pauhaavassa ankarassa aallokossa. Pian kuului karityrskyn valtava meuruaminen.

Nuori merimies oli levollinen seisoessaan siinä alusta johtamassa huutotorvi kädessään, kapteeni ja perämies vieressään.

Mutta äkkiä kihosi hänen otsalleen hiki, hänen silti mitään virkkamatta.

Valo oli omituisen epäsäännöllinen: se muuttui tumman punervaksi ja näytti vihdoin sammuvan.

Mitä taivaan nimessä se voikaan olla?

Oliko hän kenties erehtynyt ja ohjasi "Junon" kaikkineen päivineen suoraan rantakallion kupeeseen!

Niin kului neljännestunnin aika. Salve Kristiansen ei ollut eläessään nähnyt niin ankaran huolestunutta ilmettä kuin Beckin, joka oli huomannut hänen kasvoissaan epäilyksen vivahduksen ja katseli häntä ilmeisesti aprikoiden, ryhtyisikö itse jälleen alusta ohjaamaan.

Mutta valonvälke syttyi jälleen @@ mikä sen esteenä lienee ollutkaan @@ ja sinä yönä Salve Kristiansen pelasti "Junon" Merdöhön.

Seuraavana aamuna alus lepäsi Arendalin satamassa, jossa sen lasti oli purettava, pumppujen ollessa alinomaa käynnissä, ja sitten siirrettiin korjaustelakalle.

Beck antoi Salvelle 100 hopeariksiä ja lupasi ottaa hänet aliperämieheksi "Junolle", kunhan hän oli ehtinyt perehtyä merenkulkuoppiin.

Siitä kerrasta oli peräisin hänen halunsa päästä luotsiksi.

9.

Pikku Torungissa oli tapahtunut merkillisiä asioita, joista kaupungissa nyt kiireen kaupalla juteltiin.

Vanha Jakob oli joutunut halvauskohtauksen uhriksi kuollen sinä yönä, jolloin "Juno" suoritti uhkayrityksensä.

Viimeksikuluneina parina vuorokautena, sumun ja myrskyn vallitessa, he olivat kuulleet hätälaukauksia, ja pojantytär oli sinä aikana pitänyt yksin vireillä lieden tulta laiminlyöden tehtävän ainoastaan sinä hetkenä, jolloin vanhus henkäisi viimeisen kerran.

Se hetki se oli saanut "Junoa" ohjaavan Salven ankaran epätietoisuuden valtaan.

Seuraavana päivänä oli neito epätoivoissaan pyrkinyt henkensä uhalla ahtojään yli hakemaan ihmisiä avukseen, ja hänet oli otettu erääseen venheeseen, joka vei hänet kaupunkiin.

Elisabet rukkaa askarrutti isoisän kuoleman aiheuttama suru siinä määrin, ettei hän ajatellutkaan muovata kertomustaan mielenkiintoiseksi.

Meriupseeri Carl Beck osasi kuitenkin innoissaan luoda tapahtumaan romanttista hohdetta, joten nuori tyttö äkkiä kohosi päivän sankarittareksi.

Juttu lähti kiertämään amtmannin luota @@ perheestä, jossa oli kaksi kaunista tytärtä ja jossa luutnantti Beck joka päivä vieraili @@ ja nytpä ei puhuttu muusta kuin siitä, kuinka Elisabet oli ollut kuolevan isoisänsä luona Torungissa, pelastanut "Junon" ja sitten lähtenyt uskaliaalle retkelle yli jään.

Kaikki saattoivat havaita, että neidossa piili merkillinen luonne. Sitävastoin vallitsi naismaailmassa eriäviä käsityksiä hänen erikoisesta kauneudestaan @@ "mikä vahinko, että hän oli jäänyt niin kovin osattomaksi!"

Beckien katsottiin nyt joka tapauksessa olevan velvollisuus ottaa hänet hoiviinsa.

Beck piti tosiaankin ensi töikseen huolta vanhan Jakobin kunniallisesta hautaamisesta.

Nuoren neidon luo, joka nyt asui erään ahtaan kadun varrella tätinsä luona, tulvi nimellisiä ja nimettömiä ystävällisiä neuvoja, mustaa hamekangasta ja koristeita varsinkin kaupungin nuorilta miehiltä ja kauppa-apulaisilta, kävipä pari kaupungin toimekasta rouvaa ihan henkilökohtaisesti puhumassa neidon tulevaisuudesta.

Meriupseerin lausuttua, että hän piti näitä lahjoja persoonallisina loukkauksina, niiden tuonti taukosi.

Hän itse kävi yhden ainoan kerran talossa, vanhin sisarensa mukanaan.

Hänen olemuksensa pakostakin viehätti. Hän otti niin luottavan miellyttävästi ja samalla niin vaatimattomasti osaa Elisabetin suruun eikä kyennyt salaamaan liikutustaan, kun lähtiessään lausui,

että heidän oli kiittäminen Elisabetia isänsä pelastumisesta.

Hänen lähdettyään esitti sisar varsinaisen asian. Sisar ehdotti tädille, että Elisabet siirtyisi Beckien taloon, missä vähitellen oppisi niin paljon, että voisi toimia kunnollisena taloudenhoitajattarena @@ missään tapauksessa hänen ei tarvitsisi olla tavallisena palvelijattarena. Neiti lisäsi, että tämän tulevaisuudensuunnitelman oli laatinut hänen veljensä.

Tarjous oli heidän oloissaan suurenmoinen, ja täti otti sen vastaan ylen iloisena.

Elisabetin otsa vetäytyi hetkiseksi pilveen; hän tunsi @@ osaamatta sanoa, miksi @@ mielessään erinäistä ahdistusta, kun ajatteli joutuvansa lähempään kosketukseen meriupseerin kanssa, ja toisaalta hän taas ei kovinkaan mielinyt siitä mahdollisuudesta luopua.

Jo seuraavana päivänä tuli Elisabet Beckin perheeseen.

10.

Salve puolestaan oli ensimmäiset päivät kotiinpaluunsa jälkeen onnellinen mies.

Hän oli kosimispuuhissa, oli saanut kapteenilta sadanriksin setelin ja lisäksi oivallisen lupauksen ja kuuli kaikkien vertaistensa itseään ihailevan.

Aluksen tyhjentämiseen ja telakalle toimittamiseen kului koko viikko, joten hän sai odottamansa loman vasta lauantai-iltana.

Istuessaan perjantaina vahdissa laivanpartaan suojassa hän joutui odottamattaan kuuntelemaan alhaalta telakalta kuuluvaa keskustelua, joka sai hänen verensä kiehumään.

Eräs kirvesmies kertoi siellä aamulla työhön saapuessaan vanhan Jakobin kuolemaa koskevia yksityisseikkoja, miten ukon pojantytär oli pelastanut "Junon" ja sitten lähtenyt kulkemaan jäätä myöten.

"Kerrotaan", jatkoi hän, "että kapteeni toimittaa ukon nyt maanantaina hautaan. Hän ottaa hoiviinsa tytönkin @@ niin, siitä on meriupseeri pitänyt huolen."

Yltyvä melu ja kalke hämmensi tässä kohden osan keskustelua.

"Siihen on oma syynsä, saat sen uskoa", kuului jälleen kaksimielisesti naureskeleva ja hieman matalampi ääni, "eipä hän suotta ole pitkin vuotta uupumatta käynyt Torungissa linnustamassa."

"Olisiko tyttö sellainen @@ lintu? Vanha Jakob ei ollut sitä lajia @@"

"Ei, eihän niin olla pitänyt; mutta ensi töikseen tyttö kumminkin tuli tänne. Ja nyt upseeri on jo saanut hänet kotiinsa @@ kuulin asian tytön tädiltä. Täti vanha ei ajatellut siinä mitään pahaa piilevän, kertoihan vain ihan vilpittömästi, että Elisabet lähtee Beckien luo palvelukseen."

Vähäinen kohina sai puhujan katsahtamaan aluksenpartaalle.

Siellä seisoi kalmankalpea nuori merimies tuijotellen häneen silmillä, jotka muistuttivat hänen kerran näkemänsä hullun koiran silmiä. Merimies kääntyi heti kannelle kävelemään.

"Se oli sulhanen, epäilemättä", kuului mies sanovan kumppanilleen. Sitten hän alkoi veistää hirttänsä. Hetkisen kuluttua hän murisi harmissaan:

"Jos tuon naaman oikein oivallan, saa hyvinkin olla varuillaan, kun hän pääsee maihin."

Salve oli hypähtänyt seisaalleen kuullessaan meriupseeria mainittavan, mutta halu saada jotakin kuulla oli pidättänyt hänen mielenpurkautumaansa. Se, mitä heidän suhteestaan edelleen kerrottiin ja että Elisabet oli turvautunut meriupseerin perheeseen, tuntui täysin totuudenmukaiselta. Salve tunsi molemmat keskustelijat; he olivat kumpikin kunnan väkeä, ja olihan toinen kuullut asiasta tädiltä itseltään.

Sinä päivänä oli aluksen puhdistamisessa ja telakalle kallistamisessa ankara työ, mutta Salven kädet olivat ikäänkuin halvatut. Hän ei kyennyt käymään asiaan käsiksi muuta kuin näön vuoksi, kaikki tapahtui vain konemaisesti.

"Oletko kipeä, poika, vai morsiantako on ikävä?" kysyi perämies iltapuolella; hän oli huomannut,

etteivät asiat olleet oikealla tolalla.

Nuo viimeiset sanat @@ "morsianta ikävä" @@ vaikuttivat ihmeen elähdyttävästi. Salve tunsu tuon omituisen väsymyksen tunteen hälvenevän ja työskenteli nyt niin innokkaasti, että hiki helmeili pitkin poskia hänen silloin tällöin kärsimättömän äänekkäästi ryhtyessä johtamaan työlaulua. Hän pelkäsi joutuvansa ajattelemaan. Myöhemmin hän otti hoitaakseen babiaanivahdin, vapauttaen siten erään kumppaninsa, joka oli varsin tyytyväinen päästessään odottamatta nauttimaan yölepoansa sen sijaan, että olisi käyskellyt kannella "laivakoirana"; mainittu vahti näet on siinä, että mies yksinään varjelee alusta satamavarkailta.

Hän käyskeli edestakaisin kannella. Oli sysipimeä; vain jokin lyhty näkyi ulkona merellä ja siellä täällä kaupungissa.

Toisinaan hän jäi pitkiksi ajoiksi seisomaan laivanpartaan ääreen. Hän tunsu voivansa surmata meriupseerin ilman mitään tunnonvaivoja.

Noin kello kahden tienoissa hän asteli pimeänsuojassa lankkua myöten maihin.

Elisabetin täti asui mäellä eräässä pienessä talossa. Salve oli päättänyt herättää hänet saadakseen häntä puhutella.

Vanha Kirsti muori oli tottunut siihen, että häntä öisin häirittiin @@ eräs hänen tehtäviään näet oli sairaiden ääressä valvominen @@ mutta hän oli silloin aina ärtyinen.

Tuntiessaan sytyttämänsä kynttilän valossa Salve Kristiansenin muori päätteli miehen olevan humalassa, koska hän oli kovin kalpea ja muutenkin oudonnäköinen.

"Sinäkö siinä, Salve @@ ja ihan yösydännä?" virkkoi muori moittien ovelta haluamatta aluksi päästää tulijaa sisään. "Silläkö tavalla se palkka pannaan menemään?"

"Ei, Kirsti muori @@ minä tulen suoraan vahtivuoroltani, sillä tahdon jutella kanssanne hieman Elisabetista." Ääni oli ilmeisen hiljainen ja surunvoittoinen, ja muori ymmärsi jotakin tavatonta olevan tekeillä. Hän avasi oven.

"Elisabetista, sanoit?"

"Niin, missä hän on?"

"Missä on? Beckien luona, tietenkin. Onko jotakin tekeillä?"

"Se kai pitäisi teidän lähinnä tietää, Kirsti muori", virkkoi Salve vakavasti.

Muori kohotti kynttilän kohti hänen kasvojaan luoden niihin tutkivan katseen. Hän oli peloissaan eikä saanut mitään selkoa tulijan puheesta.

"Pitäisikö minun se tietää @@ no, sanohan se!" virkkoi hän melkein rukoillen.

"Meriupseerihan kuuluu oleilleen koko vuoden Torungissa @@ vesilintuja ampumassa @@ vai luuletteko hänen aikovan ottaa Elisabetin vaimokseen?" huudahti hän kiivaasti ja kovalla äänellä.

Vasta viimeisestä lauseesta Salven ajatus täysin selvisi muorille. Hän laskea paukautti kynttilänjalan pöydälle ja istuutui tuolille pöydän ääreen.

"Vai niin kuuluu!" @@ virkkoi hän vihdoin. Hänen ensi säikähdyksensä oli ohi, mutta nyt hänet valtasi harmi ja hän nousi seisaalleen kädet puuskassa ja silmät säkenöiden @@ hän oli eukko, jota ei ollut hyvä vihoittaa.

"Vai niin @@ vai ovat ne jo ehtineet levittää sellaisia valheita Elisabetista! Hyi! Ja sinäkin, Salve, kehtaat puhua sellaista! Minä vakuutan sinulle, ettei koko kaupungissa ole kunniallisempaa taloa kuin Beckin @@ sinä ja sinunlaisesi eivät kykene sen kunniaa polkemaan. @@ Ole varma siitä, että minä kerron koko soman juttusi Elisabetille ja kapteenille ja upseerille ja rouva Beckille, niin sinut ajetaan pois 'Junosta' kuin märkä koira! @@ Vai olet sinä luulotellut, että Elisabetin tarvitsee kerjätä upseerilta kunniaa?"

"Parahin Kirsti muori!" huudahti Salve tuon sanantulvan sekaan. "Minä en ole mitään luulotellut, sillä olen ollut kauan poissa kotoa, mutta minä kuulin tänään telakalla Anders Broekkenin sitä kertovan ihan varmana asiana."

"Andersinko? Kertoiko hän sellaista, se kurja vintiö @@ kiitokseksi siitä, että minä kävin hänen vaimonsa luona viime viikolla! Kyllä minä hänet vielä haen käsiini. Mutta tällaisissa asioissa ei salantaja

ole varasta parempi", @@ jatkoi hän myrtyneenä. "Beckin oma tytär se kävi täällä tarjoamassa Elisabetille kunniallista tointa kunniallisessa perheessä ja hän jutteli minun kanssani, ymmärrätkö, poikaseni!" (eukko osoitti vapisevin etusormin itsetietoisesti rintaansa). "Elisabet ei ole tullut sinne kerjäten. Sinun ei olisi tarvinnut karata vahdista sellaisten asiain vuoksi, ja Elisabet saa kuulla @@ ihan varmasti hän saa kuulla" (eukko innostui ja iskeä paukautti kätensä toiseen), "hän saa kuulla, kuinka sievät ajatukset sinulla on hänestä!"

"Parahin Kirsti muori, minähän tarkoitan pelkkää hyvää", rukoili Salve, jonka sydän oli käynyt ihmeen keveäksi, "älkää sentään kertoko sitä Elisabetille!"

"Saatpa olla varma siitä, että hän sen kuulee!"

"Kirsti muori", virkkoi Salve hiljaa, katse alas luotuna, "minä tulin tuomaan hänelle hamekangasta, jonka olin ostanut Bostonista, sain kuulla tuon kaiken enkä päässyt rauhoittumaan." @@ Sormuksista hän ei virkkanut mitään.

"Vai niin", sanoi vanhus hetken vaiettuaan ja tarkasteltuaan häntä puoliavoimien luomiensa lomitse, hieman lempeämmällä äänellä. "Vai olet tuonut hänelle hamekankaan? Ja juokset tänne kertomaan, että hänestä on tullut meriupseerin narttu!" aloitti hän jälleen kiukuissaan.

"Mutta hyvä Kirsti muori, enhän minä usko hitustakaan tuosta kaikesta!"

"Et sinä tänne juossut tuota sanomaan, poikaseni!"

"Minä vain jouduin päästä pyörälle, kuullessani hänestä kerrottavan sellaista."

"No @@ menehän! Anders saa koreasti vastata valheestaan, vaikka minun täytyisi mennä hänen tähtensä kylänvoutiin ja merioikeuteen asti!" Eukko olisi hyvinkin voinut uhata menevänsä kuuhun asti hänen tähtensä, mutta Salve käsitti merioikeuden hänelle merkitsevän verisintä oikeutta, minkä hän tiesi.

Avatessaan Salvelle ovea muori kysyi tutunomaisen vakavasti:

"Kuulehan, Salve! Onko sinun ja Elisabetin kesken ollut mitään sopimusta?"

Salve seiso epäröiden, mitä hänen oikeastaan piti vastata tuohon odottamattoman tutunomaiseen tiedusteluun.

"En oikein tiedä, Kirsti muori; kerran, pari vuotta sitten, minä lahjoitin hänelle kenkäparin."

"No niin, pidä nyt huolta siitä, että pääset takaisin laivaan kenenkään huomaamatta, siinä neuvoni!" virkkoi muori haluamatta asiaan enempää syventyä ja nopeasti työntäen Salven menemään.

Sitten muori istui hetkisen tuolillaan kynttilä sylissään ja kokien tynnyttää mieltänsä. Hän nyökytti mieltävästi päätään kynttilän liekkiin tuijotellen. Hän oli täyteläinen, hieman kokoonpainunut, mutta muuten voimakkaalta näyttävä vanha muori, kasvot leveät, hyväntahtoiset, ohut harmaa tukka korvien taakse siveltynä.

"Salve on sievä, kelpo poika", puheli hän ääneen itsekseen ja makuulle laittautuessaan hän mutisi kaikkien katselmustensa päätökseksi:

"On sittenkin parasta, kun sanon sen Elisabetille, niin että hän tietää olla talossa varuillaan!"

Salve Kristiansen ei kumminkaan ollut seuraavana päivänä täysin tyytyväinen. Monien seikkojen nojalla hän aavisti meriupseerin joka tapauksessa olevan jonkinlaisen kilpakosijan ja tunsu itsensä liian araksi mennäkseen ilman muuta viemään hänelle hamekangasta ja sormusta. Surihan Elisabet sitäpaitsi parhaillaan isoisäänsä.

Illalla, kun kaikki pääsivät lomalle kotiinsa kolmeksi viikoksi, Salve lähti heti isänsä luo saadakseen kenties häneltä kysellyksi hieman enemmän kysymyksessäolevasta suhteesta, ja maanantaina he olivat kumpikin vanhan Jakobin hautajaisissa Tromön kirkkomaalla.

Kaikki nämä tapahtumat olivat kohdanneet Elisabetia valtavan äkillisinä. Ne olivat hänestä melkein kuin hämyistä unta.

Hän käyskeli nyt mustiinpuettuna talossa, jonka huoneista hän oli Torungissa ollessaan usein yrittänyt muodostaa itselleen mielikuvaa.

Kapteeni Beck oli toisissa naimisissa. Hänen vaimonsa oli tuonut mukanaan omaisuutta ja oli tarkalla komennollaan saattanut jälleen kuntoon talouden, joka Beckin leskenä ollessa oli joutunut liiaksikin laiminlyödyksi. Hän oli ankaran vaativainen eukko, käytökseltään varma ja kunnioitusta herättävä.

Täysikasvaneet lapsipuolet pitivät häntä arvossa, joskaan eivät kovin rakastaneet; heidän näet oli mukaannuttava sellaiseen pakonalaisuuteen, johon eivät olleet tottuneet. Hänen miehensä oli tosin itsevaltiasta "Junossa", mutta tuskin yhtä ehdottomasti talossaan.

Riippumattoman asemansa vuoksi oli meriupseeri erikoisessa, vapaassa suhteessa kotiinsa, missä hän kepeän, hienon käytöksensä nojalla tuli varsin hyvin toimeen mahdollisuuksiensa äärellä.

Hän oli kaupungissa hyvin suosittu ja sisaret jumaloivat häntä etsiskellen hänelle sopivia aviopuolison ehdokkaita. Erään rannikkokomitean palkattuna jäsenenä hänen oli vietettävä vielä suunnilleen vuoden aika kotipaikallaan.

Jo ensimmäisinä päivinä, joiden kuluessa tapahtui täydellisen olosuhteisiin perehtymättömyyden vuoksi virhe toisensa jälkeen, Elisabet oivalsi terveellä vaistollaan, että oli jännittävä koko kykynsä ja kärsivällisyytensä, jos mieli puolustaa asemaansa. Niinpä hän aluksi seuraili rouva Beckiä nuhteettoman uutterasti kuin karitsa emoansa.

Toisinaan hän sentään hellitti ja saattoi muuttua mutkittua istuutua ikkunan ääreen, käsi poskella tähyämään kohti satamaa. Hän kaipasi kylmää, raitista ilmaa ja saikin lopulta auki ikkunan, josta kumartui katsomaan, posket hehkuvina, kunnes saapui rouva Beck ankarin äänin kutsumaan häntä pois. @@ Rouva virkkoi vihoissaan omaisilleen, ettei olisi paljonkaan toisin, jos olisi taloon tuotu villi-ihminen.

Ensi aikoina sattui yleensäkin monta kiusallista kasvatuskohtausta, jotka Elisabet sietä lempeän rauhallisena. Rouva Beck piti sitä nöyränä oppivaisuutena, mutta todellisena syynä oli se, että Elisabet oli lujasti päättänyt voittaa kaikki vaikeudet.

Luutnantti Beck huomasi ihmeen herkästi Elisabetin salaiset kärsimykset ja loi häneen silloin tällöin rohkaisevan silmäyksen. Mutta neitonen ei ollut milloinkaan yskää ymmärtävinään.

Kerran, kun häntä nuhdeltiin luutnantin läsnäollessa, hän kuitenkin äkkiä juoksi pois ja heittäytyi vuoteeseensa nyyhkyttämään.

Eräänä iltapäivänä hän oli saanut toimekseen kantaa sisään teetarjottimen, jolle hän ajattelelmattomuudessaan oli asettanut tuliastian ja kiehuvan teekattilan. Se kaatui matkalla; mutta vaikka sen kuuma kylki ja kiehuva vesi polttivatkin hänen käsivartensa ja kätensä, kantoi hän ihan rauhallisena tarjottimen takaisin, ilmetäkään muuttamatta. Hän ei halunnut joutua uudelleen nuhdeltavaksi luutnantin kuullen.

Rouva Beck satoi itse Elisabetin käden keittiössä, niissä tyttö seisoivat tuskan kalventamana.

Mutta Carl Beck, joka oli istunut sohvassa ja nähnyt, miten tuo kaikki tapahtui, ei muistanutkaan hillitä itseänsä. Hän hypähti kiihtyneenä seisolleen ja käyttäytyi niin osaaottavasti, että hänen sisarensa Miina heidän jäätyään yksin huoneeseen, loi häneen katseen, joka oli tutkivampi kuin olisi voinut päättää leikkisistä sanoista:

"Ethän vain ole ihastunut piikaiseen, Carl?"

"Ei ole pelkoa, sisko", vastasi hän reippaasti samaan sävyyn nipistäen sisartaan leuasta, "mutta voitahan nähdä itse yhtä hyvin kuin minäkin, että hän on merkittävä tyttö. Tuota tarjotintempua ei monikaan kykene suorittamaan, @@ ja sitäpaitsi tulee meidän muistaa, että ilman häntä..."

"Niin, niin", sanoi Miina nakaten niskaansa, hieman kyllästyneenä saman asian iänikuiseen toisteleemiseen, "eihän hän tiennyt isän olevan silloin merellä."

Sorea luutnantti käytteli tuota seikkaa varsin hienosti suunnitellun teeskentelyn aiheena.

Toitottamalla kaupungissa Elisabetin ansiota "Junon" pelastamiseen hän oli tavallaan pakottanut omaisensa ottamaan tytön hoiviinsa, sillä he olivat joutuneet yleisen mielipiteen painon alle.

Toisaalta hän suhtautui Elisabetiin erittäin varovasti, sillä tyttö oli voitettava niin, etteivät sisaret eikä äitipuoli sitä huomaisi.

Hänellä oli syytä uskoa tehneensä Elisabetiin jonkinlaisen vaikutuksen, mutta samalla hän aavisti

olevansa tekemisissä villijoutsenen kanssa, joka saattoi lehahtaa siivilleen ja lentää pois milloin hyvänsä @@ hänen olemuksessaan oli jotakin luonnonvoimaista, omaa tietään kulkevaa.

Luutnantin kotona oli tyttö muuttunut kuin toiseksi ihmiseksi, käyskeli hiljaa, luoden luutnanttiin tuskin silmäystääkään ja noudatellen kaikissa asioissa orjallisesti emännän mieltä. Tämä uusi puoli hänessä oli saanut upseerin hetkiseksi epäilemään. Pian hänelle kumminkin selvisi, että Elisabet oli siinä suhteessa saavuttanut tarkoituksensa, ja tuo teetarjotinkohtaus, jonka toiset merkitsivät kömpelydeksi, oli hänelle ihan toista. Hän imarteli itseään luulottelemalla Elisabetin alistuvan kaikkeen pakkoon hänen tähtensä, tulipa se päättymään miten tahansa.

Mutta toisaalta oli tytön olennessa jotain sellaista, joka vaikeutti alkuunpääsemistä ja yhä piti yllä jonkinlaista välimatkaa.

Samoin oli ollut laita heidän seurustellessaan vanhan Jakobin luona, ja se oli oikeastaan tärkeimpänä syynä siihen, että tämä rakastuminen yhä voimakkaammin hänen mieltänsä kiinnitti. Kerran hän oli nähnyt tytön teräksenharmaissa silmissä ilmeen, josta saattoi päätätä, että hän voi silmänräpäyksessä saada tuttavastaan toisen käsityksen ja ettei missään tapauksessa pitänyt herättää hänessä kosiskelijan vaikutelmaa. Siksi luutnantti olikin jutellut melkein yksinomaan isoisän kanssa, tytön kanssa pikemmin vain sattumalta.

Seikka oli se, että vanha Jakob oli varsin hyvin käsittänyt, ettei luutnantti saapunut saareen hänen itsensä tähden ja kun hänen ei helposti käynyt päinsä sulkea häneltä oveansa, oli hän varsin järkevästi varoittanut poikansatyttä. Hän oli selittänyt, ettei sellaisten henkilöiden tapa ole mennä naimisiin alhaisempainsa kanssa, kun sitävastoin liiankin usein sattuu, että he leikkivät lempeä heidän kerallaan. "Sellaiseen mieheen kuin Salve Kristianseniin voi niissä asioissa uskoa ja luottaa", päätti hän puheensa, omasta mielestään hyvinkin ovelasti.

"Minusta tuntui, että olit hieman toista mieltä aikoessasi häntä löylyttää, isoisä!" vastasi tyttö julkeanlaisesti.

"Hm, niin @@ poikaveitikat tarvitsevat toisinaan kuritusta", murisi ukko, "mutta saat uskoa, että hän on kelpo mies. Jos hän tulisi sinua kosimaan, niin hän saisi sinut heti, sillä tietäisinhän sinun olevan hyvässä tallessa, kun minun on täältä lähdettävä."

Elisabet ei sillä kerralla enempää vastannut, mutta suupielessä näkyvä piirre opetti hänen haluavan pidättää itselleen oikeuden muodostaa asiasta oman mielipiteensä. Hän oli Salve Kristiansenissa nähnyt rakkaan ja ainoan kumppaninsa ja tunsu häntä kohtaan täyttä, varmaa luottamusta, mutta sittemmin oli meriupseeri koko ajan askarruttanut hänen mieltänsä. Kaiken sen, mitä hän oli innokkaimmin ihastellut, oli upseerin olemus tuonut yht'äkkiä ilmielävänä hänen nähtäviinsä. Hän ei kumminkaan ollut itselleen lähemmin selviteltyt, ihasteliko hän upseerin univormua, vai laivaston urotöitä, vai häntä itseään. Mutta sitten tuli isoisän varoitus, joka loukkasi hänen mieltänsä. Samassa hänelle selvisi, että asia koski upseeria itseänsä, soreata, häikäisevää kaiken muun kannattajaa. Mutta samalla oli hänen mielessään hillitön ylpeydetunne, hän luopui ajattelemasta minkäänlaista heidän välilleen sukeutuvaa suhdetta pysyttäen hänet kuitenkin ihailunsa esineenä.

Saatuaan sitten tädiltä kuulla ihmisten juoruista hän pani asian kovin pahakseen ja tunsu entistä selvemmin, että heidän välillensä oli näkymätön seinä.

Kuukautta myöhemmin, "Junon" ollessa jälleen valmiina lähtemään, tuli Carl Beckin sisar eräänä päivänä hymyillen sanomaan:

"Elisabet! Kuistilla on nuori merimies, joka pyytää puhutella sinua. Hänellä on käärö kainalossa, ehkäpä jokin lahja."

Elisabet, joka oli parhaillaan kantamassa sisään pöytäastioita, punastui, ja Carl Beck, joka seisoi ikkunan luona, kalpeni. Elisabet tiesi varsin hyvin, että tulija oli Salve, ja säikähti hänen uskaliaisuuttaan. He olivat nähneet toisensa pari kertaa sitä ennen, ja Elisabet oli antanut tuntoa, että hän vältteli Salvea sen johdosta, mitä täti oli hänelle kertonut. Nyt hän meni vapisten ulos hänen luokseen.

Salve katseli häntä hetkisen sanaakaan sanomatta. "Otatko tämän hamekankaan, Elisabet?" kysyi hän vihdoin melkein tylästi.

"En, Salve, en huoli ottaa @@ kun olet minusta sellaista jutellut."

"Etkö sitä ota, Elisabet?" virkkoi hän hitaasti ja alakuloisena.
"Niinpä ei kannata puhua sen enempää."

"Ei, ei kannata puhua enempää, Salve."

Kun Elisabet näki hänen seisovan siinä edessään ihan murtuneena ja kuuli hänen kysyvän:

"Pitääkö minun ottaa se mukaan matkalleni, Elisabet?" @@ kihosivat äkkiä kyynelien hänen silmiinsä. Hän pudisti päätään, mutta hänen kasvoissaan oli melkein epätietoinen ilme, kun hän kiiruhti sisään.

Huoneessa-olijat huomasivat hänen itkeneen. Mutta Carl Beck oli kylmäverinen mies, hän nojasi ikkunalautaan ja katsoi kilpakosijaansa @@ oliko hänellä kääre kainalossa portista ulos mennessään.

Samana yönä Elisabet heräsi. Hän oli itkenyt unessa ja nähnyt Salven seisomassa laiturilla @@ kehoissa pukimissa ja onnettomana, mutta liian ylpeänä pyytääkseen keneltäkään apua. Samalla hän oli luonut Elisabetiin vakaan, moittivan katseen.

Elisabet jäi levottomana makaamaan voimatta saada unta mielestään haihtumaan.

Samassa kuului kulkevan ohi meluava väkijoukko, ja hän meni ikkunaan luo. Poliisimiehet kuljettivat jotakin henkilöä välissään katua alaspäin.

Heidän ohi kulkiessaan katulyhty valaisi ryhmää, ja Elisabet näki, että kuljetettava oli Salve.

Salve taisteli viejiään vastaan kalpeana ja raivoten, sininen paita rinnasta ihan revenneenä ja hänen kasvoissaan oli sellainen ilme, ettei Elisabet sinä yönä enää nukkunut.

Andersenin muurin luona sataman toisella puolen olivat merimiehet ankarasti tapelleet. Puukkojenkin kerrottiin heiluneen, ja Salve Kristiansenin sanottiin olleen pääpukarina.

Kapteeni Beckin täytyi seuraavana päivänä itse lähteä kaupunginvoudin luo saadakseen miehensä vapaaksi ennen laivan lähtöä, ja hän suoritti sakot.

Elisabet ymmärsi liiankin hyvin Salven käyttäytymisen syyn ja lähti ulos, kun meriupseeri seuraavana päivänä asiasta kertoi sitä selitellen @@ Salve oli aloittanut kahakan ilman minkäänlaista aihetta.

Elisabet oli muutamia päiviä kalpea ja uupunut, ja meriupseerista tuntui, että hän käyttäytyi tavallista pidättyvämmän. @@ Iltapäivällä, ennen laivan lähtöä, Salven isä ja nuorempi veli tulivat sanomaan hyvästi, ja hänen olemuksessaan oli jotakin omituisen silmiinpistävää @@ veljestä tuntui melkein siltä kuin olisi hän ajatellut, etteivät he näe toisiaan enää milloinkaan.

Salve tarjosi omistamansa sadanriksinsetelin isälleen ja kun viimeksimainittu ei halunnut sitä ottaa, piti hänen luvata ainakin säilyttää se hänen varalleen. Isä arveli asian johtuvan äskeisen mellakan jälkiselvityksen aiheuttamasta alakuloisuudesta ja mielenmasennuksesta, mutta sanoi kumminkin aluksesta poistuessaan hieman huolestuneena:

"Muista, Salve, että sinulla on vanha isä kotona odottamassa!"

Illan ja osan yötä Salve Kristiansen vietti istuen "Junon" märssyssä. Hän tuijotteli kohti Beckin taloa, niin kauan kuin yläkamarista näkyi valoa, ja valon sammussa hänestä tuntui, että hänessä itsessäänkin sammui jotakin.

12.

Tromön ulkoranta Arendalin luona on karun, kivenharmaan näköinen, kuten rannikko yleensäkin. Kirkko vahtikojua muistuttavine kellotapuleillean, joka toimittaa merimerkin virkaa, seisoo yksinään meren äärellä, ja sunnuntaisin nähdään luotsivenheiden laskevan sen rantaan jumalanpalveluksen aikana.

Saaren sisäpuoli tarjoaa sitä rikkaamman ja eloisamman näyn.

Ahdas Tromön salmi vilisevine pikkupursineen, proomuineen, luotsivenheineen ja isompine aluksineen lepää auringonpaisteessa hedelmällisten, metsänpeittämien harjujen ja rinteiden keskellä.

Kummallakin puolen on kaikkialla punaisia merimiesten tupia, laivurien asumuksia ja huviloita, ja joka paikassa, jokaisessa lahdessa ja poukamassa, missä suinkin on alukselle sijaa, näkyy valkoisina hohtelevia, rakenteella olevia laivanrunkoja, toinen toisensa vieressä.

Siinä on sievä laivaveistämö luonnon helmassa, tosiaankin ihmeen kaunis kulkutie Arendaliin, Norjan ensimmäiseen merikaupunkiin. Se, joka tyyneenä kesäpäivänä matkustaa höyrylaivalla tuota väylää

pitkin, kokee yllätyksen, jota ei hevillä unohda.

Kertomuksemme aikoina tämä kuva ei ollut läheskään niin täyteläinen ja rikas, mutta kumminkin oli jo näkyvissä tulevan kehityksen alku.

Kapteeni Beckillä oli huvila eräässä salmen kauneimpia kohtia @@ pieni yksikerroksinen, harmaja rakennus jyrkkine tiilikattoineen, josta pisti esiin kaksi pieniruutuista ylisikamarin ikkunaa. Rakennuksen takana, tunturin rinteellä kasvoi sievä lehtimetsä.

Niinä vuosina, jolloin kapteeni Beck oli pitkällä matkoillaan, oleskeli perhe kesäisin mielellään huvilassa. Nyt hän aikoi parin vuoden kuluttua vetäytyä pois mereltä ja perustaa kokoamallaan omaisuudella laivaveistämön.

Beckeillä oli puuhaa ja hyörintää arkisinkin heidän huvilassa ollessaan. Rouva Beck istui mielellään rukkeineen tuvassa.

Poikapuoli, joka rannikkokomissionin jäsenenä oli matkoilla ja töissä, saapui sinne tavallisesti sievässä purjehdusvenheessään lauantaisin jääden sunnuntaiksi. Sunnuntaisin tuli aseinen vielä joku tuttava perhe tai huviretkellä oleva seurue herroja ja neitoseja vierailemaan heidän luokseen tai naapuritilalle, ja siellä vietettiin sitten useimmiten iltapäivä yhdessä.

Carl Beck oli naisten suosikki. Hän seurusteli heidän kanssaan leikkisään tapaan, toisinaan osoittaen hieman hempeätunteisuutta, missä ahavoitunut, miehekäs meriupseeri voi ikäänkuin sattumalta paljastaa varsinaista syvempää olemustaan.

Hänellä oli hieman taipumusta lihomaan, ja hän laski itse siitä leikkiä sanoen viettävänsä liian hyviä päiviä.

Useimmat nuoret tytöt tunsivat hänet lapsuuden ajoilta, jolloin hän oli kadettina käynyt kotona, ja hän näytti olevan erikoisen tuttavallisissa suhteissa heihin kaikkiin @@ tai ainakin oli olemassa milloin mikäkin juttu, jonka tunsivat ainoastaan hän ja yksi heistä. Siksipä esiintyikin tämän piirin keskusteluissa aina koko joukko iskusanoja, jotka olivat toisille tuntemattomia, vielä nytkin, heidän ehdittyä täysikasvuiseksi.

Niiden joukossa, jotka kävivät usein vierailmassa, oli postimestari Forstbergin perhe.

Siihen kuului vanhempien lisäksi puolikasvuinen poika ja kahdeksantoistavuotias tytär Maria, hiljainen, vaalea olento, jonka kasvot olivat harvinaisen älykkäät.

Kukaan ei väittänyt häntä kauniiksi, mutta useimmista hänen tutuistaan tuntui sittenkin siltä, että hän oli kaunis. Hänen kenties liian hennossa olemuksessaan ja kaikessa, mitä hän teki, oli jotakin itsietiedottoman sopusointuista ja viehättävää. Sensijaan kiittivät kaikki hänen älyänsä.

Hän oli ystävättärien joukossa se, jonka puoleen ehdottomasti käännyttiin, kun sattui jotakin hankaluutta. Kumma kyllä ei kukaan huomannut, ettei hän milloinkaan uskonut asioitaan heille.

Ystävättäret arvelivat hänen olevan niin "säntillisen ja oikean", ettei hänellä ollut mitään sydämenasioita. Hän oli Carl Beckin sisarten hyvä ystävätär, varsinkin Miinan, joka selitti asettavansa hänet kaikkia muita tuttaviansa korkeammalle ja kaikessa hiljaisuudessa piti veljensä puoliseksi soveltavana.

Ainoa tämän seurapiirin nuorista tytöistä, johon Carl Beck ei ollut sellaisessa lapsuusajalta polveutuvassa tuttavuussuhteessa, oli Maria Forstberg.

Oli kestänyt jonkin verran, ennenkuin Carl Beck huomasi, että tuon hiljaisen tytön kanssa kannatti jutella. Myöhemmin hänestä oli tuntunut kiusalliselta, että se, mitä sanoi, hänen kanssaan keskustellessa helposti aleni merkityksettömäksi jaaritteluksi. Neito oli vilpittömän kirkas ja hymyily ihmeen kauniisti yhtyessään johonkin lausuttuun mielipiteeseen.

Niinpä esiintyikin upseeri hänen kanssaan seurustellessaan aina leveän miehekkäästi ja miellyttävästi osaten samalla tepsivästi keimailla. Hänen voimansa tai heikkoutensa oli siinä, että hän hetkittäin antautui liiankin herkkänä sille, joka otti hänet vastaan.

Neitonen ajatteli hyvillään, että upseerin kevyt, liehrittelevä suhtautuminen nuoriin naisiin oikeastaan aiheutui siitä, ettei hän vielä ollut löytänyt heidän joukostaan sellaista, joka olisi ollut miehen täyden vakavuuden arvoinen; he olivat hänelle vain vapaiden hetkien ajanvietettä.

Maria taipui kovin mielellään näkemään asiat tässä valossa, sillä Carl Beck oli jo pari vuotta ollut

kaikessa hiljaisuudessa hänen sydämensä sankari. Ystävättäret olivat tuon ajan kuluessa uskoneet hänelle paljon asioita, jotka selvänäköisempinä olisivat juuri häneltä salanneet.

Vaikka Elisabet olikin alinomaa työssä ja toimessa, tunsi hän kuitenkin itsensä vapaammaksi täällä maaelämässä. Hän oli vähitellen alkanut perehtyä talouteen, jota hän, kuten kävi ilmi, oikeastaan ymmärsi hyvinkin, ja rouva Beck luotti häneen monessa asiassa.

Hän osasi varsinkin @@ mitä olisi vähimmin osannut odottaa @@ tarjoilla erittäin miellyttävästi, ja kun tuo solakka tyttö ilmehikkäine kasvoineen, sievä raitainen hame ja valkoinen esiliina yllään, sunnuntai-iltapäivinä kantoi tee- tai kahvitarjontia vieraiden luo huvimajaan, osui häneen moni ihaileva silmäys. Ei näet ollut laisinkaan vaikea havaita, että hän oli kaunotar.

Maria Forstbergin huomio oli kiintynyt Elisabetiin, jonka tarinan hän tunsi, ja hän koetti usein opastaa ja auttaa tyttöä. Huolimatta erilaisesta luonnonlaadusta ja yhteiskunnallisesta asemasta nämä kaksi naista piankin tunsivat @@ ellei suoranaista mieltymystä, niin ainakin hienoa uteliaisuutta toisiaan kohtaan.

Aluksi oli tyttö näyttänyt neidistä hieman juroilta ja umpimieliseltä. Hän ei ollut halunnut huomata niitä erinäisiä avustuksia ja huojennuksia, joita toinen hiljaiseen ja harkittuun tapaansa oli hänen hyväkseen suorittanut, mutta jo seuraavana sunnuntaina hän kiitti erinomaisen kauniisti katsomalla.

Hänen uskotuksi ystäväkseen pääseminen sitävastoin tuntui Maria Forstbergistä varsin vaikealta.

Harvoin sai hänestä houkutelluksi esiin muuta kuin lyhyitä myöntöjä ja kieltoja. Vain silloin tällöin väikkyi hänen kasvoillaan jokin värivivahtelu, joka osoitti hänen ajattelevan omalla tavallansa, ja hänen hieman jyrkän voimakas, melkein loukkaava tapansa suorittaa tehtäviä omin päin, kun hän toisinaan ei ymmärtänyt toisen tarkoitusta, osoitti, ettei hän tainnutkaan olla niin taipuisa kuin Beckit luulivat.

Lisäksi oli myönnettävä, että Elisabet osasi pukeutua merkillisen luontevasti ja miellyttävästi ja järjestää suuren, vaalean tukkansa yksinkertaisen sirosti käyttelemättä mitään säädystään poikkeavaa koristetta, ei edes nauhan palastakaan. Tuntui melkein siltä, kuin hän olisi koruttomuudellaan kiemaillut, ja kumminkaan ei Maria Forstberg, hieno havaitsija, ollut huomannut hänessä sellaista vivahdustakaan.

Elisabet puolestaan ymmärsi varsin hyvin, että Maria Forstberg oli nuorista naishenkilöistä se, josta lähinnä saattoi tulla meriupseerin morsian ja josta myöskin mieluummin piti se tulla, sekä hänen persoonallisen arvonsa vuoksi että perhepolitiikan nojalla, jota hän varsin hyvin ymmärsi.

Huolimatta siitä, että hän omasta mielestään oli vain alistuva katselija, syntyi häneen kuitenkin viikon varrella vaikutelma, joka sunnuntaina, toisen saapuessa, vain vähitellen sulii. Mutta silloin hänessä saattoi elää voimakas tunto siitä, että tuo toinen oli ainoa nainen, josta hän sydämessään välitti. Maria Forstbergillä oli omituinen kyky voittaa ihmisiä.

Hänen seurassaan Elisabet voi vastoin tavallisuutta esiintyä kerrassaan puheliaanakin. Näennäisesti tosin oli puhe vain talouspuuhista, mutta hän osasi samalla varsin hienosti kertoa meriupseerista ja häntä koskevista seikoista.

Maria Forstbergin täytyi toisinaan luoda häneen älykkäiden, sinisten silmänsä katse tutkiakseen ja saadakseen varmuutta siitä, eikö sanojen alla sittenkin ollut jotakin tarkoitusta. Mutta Elisabet seisoi kääriytyin hihoin niin uutterasti puuhaillen, että hänen ajatuksensa ilmeisesti olivat kaukana kaikesta sellaisesta.

Carl Beck oli koko ajan osoittanut Elisabetille huomaavaisuuttaan omalla hiljaisella tavallansa.

Elisabet tunsi hänen silmänsä alinomaa seurailevan itseään, miten suurta mielenkiintoa hän toisille osoittikin, ja tiesi, ketä hän kotiin palatessaan aina etsi katseellaan. Mutta milloinkaan ei kuulunut sanaa, joka olisi hänen tunteensa ilmaissut.

Kun jokin asia oli välttämättä muistettava, ei hän sanonut sitä vain sisarilleen, vaan aina myöskin Elisabetille. "Hän ei unohda milloinkaan", sanoi hän, ja Elisabet ymmärsi hänen uskovan voivansa luottaa häneen erikoisen ehdottomasti.

Hänen siro huvipur tensa, pitkä, hieno, rivakkakulkuinen venhe, jonka hän hiljattain oli ristinyt "Joutseneksi", lepäsi usein viikkokauden huvilan poukamassa.

Se oli kovin hänen sydämellään, ja hänen poissaollessaan uskottiin sen silmälläpito Elisabetille.

Siinä oli aina erinäistä varteenotettavaa, varsinkin sinä aikana, jolloin äskenmaalattu sisustus oli

auringonpaisteessa kuivamassa, ja Beck antoi sen vuoksi monia ohjeita.

Kotiin palattuun hän mielellään pani toimeen leikkisän tuiman kuulustelun, jota hän nimitti "kenttäoikeudeksi".

"Hän on melkein täysi merimies", nauroi hän Elisabetista puhuessaan, "ja hänen päässään pitäisi oikeastaan olla matruusin lakki, jonka nauhoihin olisi kultakirjaimin merkitty 'Joutsenen' nimi."

Lauantaisin saattoi tapahtua, että luutnantti tullessaan heilutti kädessään monilla postileimoilla varustettua kirjettä.

Ne olivat isän kirjeitä äitipuolelle. Rouva Beck istuutui silloin mielellään hetkiseksi yksin lukemaan, ja sitten seurasi kirjeen sisällön julkinen esittäminen.

Elisabet kuunteli kovin huolestuneena; hän näet oli aina kovin peloissaan, että Salvesta kuuluisi jotakin ikävää.

Vaikka Carl Beck olikin mainitun komissionin nuorin jäsen ja oli alkujaan tullut siihen oikeastaan vain luvun täyteen, oli hänen kuitenkin onnistunut kunnostautua. Pitkällisen pohdinnan jälkeen oli näet komissionin johtaja lopulta ottanut koko työn pohjaksi hänen poikkeavan ehdotuksensa.

Johtaja, joka samoin kuin useimmat muutkin oli nuoreen upseeriin mielistynyt, oli tuttavallisesti kertonut tuon hänen isälleen.

Komissionin piti lopettaa työnsä kuluvan vuoden aikana, ja sisaret otaksuivat, että saattoi tulla kysymykseen kunniamerkki.

Maria Forstbergin ollessa luonakäymässä olivat naiset hetkisen keskustelleet tästä asiasta @@ hän oli jo pitkät ajat ollut perheen uskottuja @@ ja Elisabet, joka oli kuulijana, mietti itsekseen, että kunniamerkki sopisi hänelle hyvin.

"Riippuu nyt johtajasta, kapteeniluutnantti Fengeristä", lausui Miina merkitsevästi, "mitä hän tekee asian hyväksi! Carl on hänen erikoisessa suosiossaan, ja Carl sanoo, että hän heidän yksissä ollessaan tuskin milloinkaan irroittaa hänestä katsettaan. Hän on luvannut käydä kerran täällä luonamme."

Maria Forstberg ilmeisesti ei hyväksynyt, että kapteenia liehakoitiin, sillä hän vastasi hieman lyhyeen ja loukkaantuneena:

"Kuntohan se veljellesi hankkii kunniamerkin eikä kapteeni Fenger, joten en käsitä @@"

"Etkö käsitä? Niin, tyttöseni, sellaisista asioista täytyy usein pitää huolta tässä maailmassa", virkkoi Miina hieman ylhäisen kokeneesti.

"Ei, sitä minä en käsitä", väitti toinen yhä itsepintaisesti ja hieman punastuen, "minä jäisin mieluummin ilman kunniamerkkiä kuin —"

"Niin sinä!" virkkoi Miina imarrellen, astui ystävättärensä luo ja laski käsivartensa hänen olalleen, koska huomasi toisen kiihtyneen. "Mutta me muut, emmehän me ole niin oikeamielisiä ja vanhurskaita kuin sinä, Maria! Sitäpaitsi", lisäsi hän päästäkseen asiasta, "Carl ei ollenkaan tiedä, että me täällä hieman mielistelemme kapteenia."

Elisabet oli sydämestään Maria Forstbergin puolella. Se vain tuntui harmittavalta, että hän oli voinut hetkeäkään epäillä Carl Beckin voivan alentua moisiin vehkeisiin.

Carl Beckin sitten astuessa huoneeseen kosketeltiin kunniamerkkikysymystä leikkisään tapaan.

"Sehän kuuluu riippuvan kapteeniluutnantin armosta", virkkoi Maria Forstberg, vastoin tavallisuutta hieman pistävästi, luoden katseensa neulomukseen.

"Minä en välitä rahtuakaan sellaisista nutunkoristeista!" vastasi hän leveästi ja ikäänkuin väsyneenä koko juttua kuuntelemaan.

Elisabetista tuo kuulosti miehekkäältä.

Seikka oli kuitenkin se, että Beck kovin halusi tuota koristetta ja oli salaa harmissaan siitä, mitä Maria Forstberg oli huomauttanut. Maria oli mielellään ollut hänen uskottunaan vakavissa asioissa, mutta tätä asiaa koskevan mielipiteensä oli Beck häneltä salannut ja tahtoi nyt mieluummin herättää sen vaikutelman, että asia oli hänelle kerrassaan yhdentekevä.

Maria Forstberg istui äänettömänä neuloen, ja hänen ilmeensä osoitti, ettei hänkään ollut oikein

tyytyväinen.

Eräänä sunnuntaina Elisabet huomasi luutnantin univormun napinlävessä kukan, jonka hän, Elisabet, oli laskenut kädestään. Sehän saattoi olla pelkkä sattuma; mutta Elisabet tiesi hänen nähneen sen hänen kädessään.

Päivälliseksi syötiin mansikoita. Vieraita ei ollut.

"Niin", virkahti luutnantti äkkiä, "tuhat kertaa mieluummin oikeita mansikoita kuin hyötymansikoita! Onhan niissä ihan toinen tuoksu ja maku!"

Elisabetista tuntui, että hän tuota sanoessaan katsoi kovin omituisesti ja tuijotti sitten pitkän aikaa lautaseensa. Neitonen tunsu sanojen koskevan häntä itseänsä, ja yleensäkin oli luutnantin käytöksessä sinä päivänä jotakin omituista, levottomuutta herättävää.

Kun rouva Beckillä sattui olemaan harvinaisen pitkä luettelo Arendalista noudettavia taloustarpeita, ehdotti Carl Beck, että joku lähtisi purjevenheessä hänen mukaansa ottamaan vastaan ostokääröjä. Rouva Beck mainitsi Elisabetin, ja ehdotus miellytti luutnanttia erinomaisesti. Mutta Elisabet lähti samassa varsin vihasti pois huoneesta.

Hänellä oli täysi syy olla suostumatta lähtemään luutnantin mukana. Hän tiesi joutuneensa juorujen esineeksi tämän suhteen vuoksi, ja ilman sitäkin hän olisi mitä ehdottomimmin kieltäytynyt.

Nähdessään hetkistä myöhemmin luutnantin seisovan yksin pihalla hän meni suoraan hänen luokseen, katsoi häntä ylpeästi ja vihaisesti kasvoihin ja virkkoi:

"Minä en lähde Arendaliin teidän kanssanne, herra Beck!"

"Miksi et, Elisabet?" kysyi hän näennäisen välinpitämättömästi kokien kestää toisen katsetta.

"Minä en lähde, sen tahdoin teille sanoa!" toisti Elisabet yhä harmistuneemmin, vapisevin äänin @@ hänen ilmeensä oli ankaran päättävä.

Luutnantti sopersi hämillään:

"Luuletko siis, Elisabet" @@ mutta Elisabet oli jo kääntynyt pois. Hänen astelunsa nurmikon poikki näytti ivallisen torjuvalta @@ luutnantin silmiin hurjan ihanalta ja ylväältä.

Matka järjestettiin toisin, mutta luutnantin varovaisuudesta huolimatta tuli sattumalta ilmi, ettei Elisabet ollut suostunut lähtemään hänen kanssaan yksin, ja rouva Beck piti sitä sangen kiitettävänä.

Hänen olisi itsensä pitänyt ajatella, ettei se oikein sopinut; mutta samalla hän lausui hieman ankarasti, että Elisabetin olisi ensin pitänyt keskustella asiasta hänen kanssaan.

13

Kaupunkitalossa toimitettavat korjaukset pakottivat perheen tällä kertaa oleskelemaan huvilassa sangen myöhään syksyyn.

Kauniina syyskuun päivinä oli kesästä sentään vielä jotakin jäljellä. Salmi lepäsi syksyisissä väreissään omituisen tunnelmallisena, ja illat vietettiin edelleenkin enimmäkseen ulkona kuistilla.

Kun komissionin jäsenet johtajineen olivat kutsutut vieriksi, oli talossa ankara puuha.

Illalla, kun herrat istuivat ulkona puistossa ja Elisabet tuli tuomaan lämmintä totivettä, otti kapteeniluutnantti sanoakseen sukkeluuden, joka kohotti punan nuoren tytön kasvoihin.

Elisabet ei vastannut mitään, mutta vesikipponen vapisi hänen kädessään ja hän loi asianomaiseen samalla niin uskaliaan katkeroituneen ja halveksivan katseen, että sukkeluuden sepittäjä hetkiseksi hämmästy.

"Tuhat tulimmaista, Beck!" huudahti hän sitten. "Näitkö, miten hän minua katsoi? Ne kerrassaan salamoivat."

"Niin, hän on ylpeä tyttö", vastasi Beck, joka oli kuohuksissaan, mutta piti parhaana kohdella esimiestänsä varovasti.

"Vai niin @@ ylpeä tyttö!" toisti viimeksimainittu, ja hänen äänensävyistään kävi ilmi, että hänen

mielestään olisi pikemmin pitänyt puhua "hävyttömästä piiasta".

"Minä tarkoitin, että hän on sievä tyttö", korjasi Beck vältellen ja hymyili hieman väkinäisesti.

Elisabet oli sen kuullut. Hän oli loukkaantunut ja vertaili ensi kerran toisiinsa meriupseeria ja Salvea. Salve ei olisi hänen sijassaan sillä tavoin väistynyt!

Kohdatessaan Elisabetin illalla kahden kesken virkkoi luutnantti melkein huolestuneena:

"Ethän sinä pannut pahaksesi tuon vanhan hävyttömän puheita, Elisabet? Hän on pohjaltaan kelpo mies, joka ei tarkoita mitään pahaa jaarituksillaan."

Elisabet ei vastannut vaan aikoi lähteä viemään sisään, mitä hänellä oli käsissään.

"Näetkös, minä en voi sietää, että sinä loukkaannut, Elisabet!" huudahti hän äkkiä ihan tulistuen ja yrittäen tarttua hänen käsivarteensa. "Sinun työtä tekevä kätesi on minulle rakkaampi kuin kaikkien hienojen naisten kädet yhteensä!"

"Herra Beck!" huudahti Elisabet rajusti, kyynelsilmin, "minä lähden pois @@ tänä yönä @@ jos puhutte vielä tuollaista!"

Hän riensi etehiseen, mutta Beck tuli hänen jäljessään.

"Elisabet", kuiskasi hän, "minä puhun ihan tosissani!"

Elisabet riistäytyi irti ja meni keittiöön, missä sisaret seisoivat juttelemassa lieden luona.

Beck teki kauniissa tähtiyössä kävelyretken saaren sisäosiin ja palasi kotiin vasta jälkeen puolenyön.

Hän ei ollut puhunut ihan tosissaan, mutta nyt, nähtyään hänet edessään ihmeen kauniina, kynelet silmissä @@ nyt hän oli täydessä todessa. Hän oli valmis arkailematta menemään kihloihin, jos niin vaadittiin.

Seuraavana aamuna hän matkusti huvipurressaan kaupunkiin, mutta kuiskasi ennen lähtönsä ohimennen Elisabetille:

"Minä puhun ihan tosissani!"

Nuo toistetut sanat saivat Elisabetin kerrassaan ymmälle.

Hän oli yöllä maatessaan miettinyt tuota lausetta ja oli sen harmistuneena torjunut; sehän saattoi merkitä vain sitä, että luutnantti huomasi uskaltavansa ilmaista ihastuneensa häneen. Elisabet oli päättänyt toteuttaa uhkauksensa ja lähteä talosta.

Mutta nyt, yhä edelleen @@ tuossa äänilajissa!

Aikoiko hän tosiaankin tarjota hänelle kätensä ja sydämensä @@ hänestäkö tulisi upseerin rouva?

Hänen mieleensä tulvi tulvimalla entisiä unelmia, jotka melkein huumasivat hänet.

Hän oli koko viikon hajamielinen ja kalpea ja pelkäsi ajatella sunnuntaita, jolloin luutnantin piti palata. Mitä hän sanoisikaan tullessaan?

Ja mitä hän itse vastaisi?

Mutta luutnantti ei tullutkaan, koska hänen tehtäväkseen oli odottamatta sattunut jokin matka. Sensijaan saapui Maria Forstberg, joka hyvin huomasi, että tytön mielialassa oli tapahtunut jokin muutos; Elisabet karttoi ilmeisesti ottamasta vastaan mitään apua, ja Maria Forstbergiin sattumalta osuvissa katseissa oli jotakin kovaa ja epäystävällistä.

Tuo koski häneen kipeämmin kuin hän halusi itselleen tunnustaa.

Hartaana ystävänä koetti hän, äkillistä mielijohdetta noudattaen, taputtaa Elisabetia olalle. Mutta se ei vaikuttanut mitään @@ olisi yhtä hyvin voinut puuta silitellä. Sisään astuttuaan ei Maria voinut olla kysymättä:

"Mitä Elisabetille on tapahtunut?"

Mutta toiset eivät olleet mitään huomanneet.

Carl Beck ei tullutkaan, kuten tavallisesti, seuraavana lauantaina, vaan jo aikaisemmin, keskellä viikkoa ja kulki nopein askelin huoneitten läpi, kun ei löytänyt Elisabetia tuvasta.

Vihdoin hän löysi hänet yläkerrasta.

Elisabet seisoi tuijotellen yläeteisen ikkunasta, josta näkyi ainoastaan tunturirinteen metsikkö ja sen yläpuolella kaartuva taivas. Hän kuuli askelet, kuuli tulijan nousevan portaita ja tunsu sanomatonta pelontuskaa, teki mieli paeta, melkein pä heittäytyä ulos ikkunasta. Mitä hänen pitikään vastata? @@

Kun tulija laski käsivartensa hänen vyötäisilleen ja kysyi puoliääneen:

"Elisabet! Tahdotko tulla omakseni?" tunsu hän ensi kerran elämässään olevansa pyörtymäisillään. Hän tuskin tiesi, mitä teki, mutta tyrkkäsi hänet vaistomaisesti luotaan.

Luutnantti tarttui jälleen hänen käteensä ja kysyi:

"Elisabet, tahdotko tulla vaimokseni?"

Ja Elisabet oli ihan kalpea vastatessaan: "Tahdon!"

Mutta kun luutnantti jälleen aikoi laskea kätensä hänen vyötäisilleen, hypähti hän äkkiä taaksepäin luoden luutnanttiin kauhistuneen katseen.

"Elisabet!" virkkoi hän hellästi yrittäen jälleen astua lähemmäksi. "Mikä sinua vaivaakaan? Jospa tietäisit, kuinka olen tätä hetkeä ikävöinyt!"...

"Ei nyt @@ ei nyt enempää!" pyysi Elisabet kädellään torjuen.
"Myöhemmin —"

"Sinähän sanoit 'tahdon', Elisabet @@ sanoit tulevasi omakseni @@", mutta tunsu, että Elisabet tahtoi hänen nyt poistuvan.

Elisabet istui kauan vaatearkun kannella tuijotellen eteensä.

Se siis oli tapahtunut.

Sydän jyskytti, niin että hän sen kuuli ja hän oli tuntevinaan tukehduuttavaa kipua.

Hänen kasvoilleen kohosi vähitellen jäykkä, kylmä ilme.

Hän ajatteli luutnantin nyt kertovan äitipuolelleen, että he olivat kihloissa, ja valmistautui ottamaan vastaan, mitä nyt seuraisi.

Hän odotti, että hänet kutsuttaisiin alas.

Vihdoin hän päätti lähteä itse.

Tuvassa istuivat kaikki ihan rauhallisina, kukin omissa askareissaan.

Luutnantti oli lukevinaan jotakin kirjaa, jonka yli hän kumminkin Elisabetin huoneeseen astuessa loi häneen salaisen, hellän-huolestuneen katseen.

Illallinen kannettiin sisään, ja kaikki kävi tyyntä latuansa; luutnantti laski tapansa mukaan hieman leikkiä. Elisabetista tuntui, että he kaikki olivat ikäänkuin sumun peitossa.

Miina kysyi häneltä kerran, vaivasiko häntä jokin, ja hän vastasi konemaisesti: "Ei."

Se siis tapahtuisi myöhemmin illalla. Elisabet kuljetti ruoka-astioita kuten aina ennenkin, mutta hänestä tuntui kuin eivät jalat olisi koskettaneet permantoon eivätkä kädet siihen mitä hän kantoi.

Ilta kului, ja mentiin levolle ilman että mitään oli tapahtunut.

Puolipimeässä porraskäytävässä luutnantti tarttui lämpimästi hänen käteensä ja sanoi:

"Hyvää yötä, Elisabet @@ oma Elisabetini!" Mutta Elisabet ei kyennyt vastaamaan hänen kädenpuristukseensa, ja kun luutnantin huulet lähenivät hänen otsaansa, vetäytyi hän nopeasti loitommaksi.

"Minä tulin tänne yksinomaan senvuoksi, että saisin tämän sanoa sinulle, rakas Elisabet!" kuiskasi hän, äänessään värjyvä palo ja yrittäen syleillä Elisabetia. "Minun täytyy huomenna taas lähteä. Pitääkö minun matkustaa saamatta minkäänlaista merkkiä siitä, että minusta pidät?"

Elisabet taivutti hitaasti otsansa hänen puoleensa, hän suuteli sitä ja Elisabet lähti.

"Hyvää yötä, rakkaani!" kuiskasi hän Elisabetin poistuessa.

Elisabet makasi kauan valveilla. Hänen teki mieli itkeä, ja sydäntä tuntui palelevan.

Vihdoin uneen päästyään hän ei nähnyt unta sulhasestaan, vaan Salvesta, koko ajan Salvesta. Hän näki hänen tuijottamassa vakavin kasvoin. Niissä oli ankaran surun ilme, ja Elisabet seiso i hänen edessään ikäänkuin rikoksente k ijänä.

Salve sanoi jotakin, mutta hän ei sitä kuullut. Kuitenkin hän ymmärsi, että Salve tuomitsi häntä ja oli heittänyt hamekankaan mereen.

Elisabet nousi aikaisin ja yritti askarruttaa ajatustaan toisilla unelmilla @@ kuvitellen tulevaisuuttaan upseerin rouvana.

Mutta nyt tuntui siltä, että kaikki se, minkä hän ennen oli nähnyt kultana kiiltelevän, nyt näkyikin vain himmeänä vaskena. Hän tuns i itsensä onnettomaksi ja levottomaksi ja mietti kauan, ennenkuin meni tupaan.

Carl Beck ei matkustanut sinä aamuna. Hän oli oivaltanut, että Elisabetia vaivasi jokin.

Aamupäivällä, sisarten ollessa ulkona ja äitipuolen askareissaan onnistui hänen päästä puhuttelemaan Elisabetia kahden kesken. Elisabet käyskeli yhä kuin kuumeessa ja odotti hänen puhuttelevan rouva Beckiä.

"Elisabet!" virkkoi luutnantti silitellen hänen hiuksiansa. "Minä en voinut matkustaa, ennenkuin sain sinua vielä puhutella."

Elisabet näytti alakuloiselta, mutta ei vetänyt kättänsä pois.

"Pidätkö minusta? Tahdotko tulla vaimokseni?"

Elisabet oli vaiti. @@ Vihdoin hän virkkoi, hieman kalpeampana ja ikäänkuin ponnistaen:

"Tahdon @@ herra Beck!"

"Sinuttele minua, sano 'Carl'", pyysi hän hartaasti, "ja @@ katso minua!"

Elisabet katsoi, mutta ei sillä tavalla kuin luutnantti oli odottanut. Hänen katseensa oli omituisen kiinteä ja kylmä hänen kysyessään:

"Tahdon @@ kunhan menemme kihloihin."

"Emmekö sitten ole kihloissa?"

"Milloin saa äitipuolenne sen tietää?" kysyi Elisabet hieman empien.

"Rakas Elisabet! Kotiväki ei saa huomata mitään, ennenkuin @@ ennenkuin kolmen kuukauden kuluttua, @@, jolloin olen..."

Elisabetin kasvojen ilme ja hänen väistyvä kätensä saivat luutnantin keskeyttämään aikomansa lauseen. Hän korjasi nopeasti puheensa:

"Minä kirjoitan ensi viikolla Arendalista isälle ja kerron sitten äitipuolelleni, mitä olen kirjoittanut. Oletko tyytyväinen, Elisabet, rakas Elisabet? Vai tahdotko, että teen sen heti?" virkkoi hän päättävästi tarttuen jälleen hänen käteensä.

"Ei, ei nyt! Ensi viikolla, mieluummin vasta ensi viikolla!" huudahti Elisabet äkkiä säikähtyneenä, samalla melkein rukoillen vastaten hänen kädenpuristukseensa @@ ensimmäisen kerran.

"Ja sitten olet sinä minun omani, Elisabet?"

"Niin, sitten", virkkoi hän vältellen toisen katsetta.

"Hyvästi siis, Elisabet! Minä palaan lauantaina; kauempaa en voi olla sinua näkemättä!"

"Hyvästi!" virkkoi Elisabet melkein kuulumattomin äänin.

Carl Beck kiiruhti odottavaan purteensa. Elisabet ei katsonut hänen jälkeensä, vaan asteli sisään, pää painuksissa.

Pienet seikat ovat usein varsin painavia vaikutelmia maailmassa.

Elisabetiin oli vaikuttanut valtavasti luutnantin ylevä ajatustapa hänen selittäessään tahtovansa

korottaa hänet vaimokseen. Hän tunsikin, että hänen oma arvonsa luutnantin silmissä oli korvannut kaiken muun. Sitävastoin hän ei ollut johtunut ajattelemaan, että luutnantti voisi peräytyä joutuessaan ulkokohtaiseen taisteluun omaistensa kanssa. Tosin hän oli itse aavistanut asian käyvän kiusalliseksi, mutta oli tässä kohden asettunut luutnantin miehekkään kilven suojiin. Luutnantin nyt alkaessa tinkiä itselleen aikaa, vieläpä niin, että aikoi itse olla poissa asian joutuessa kotona käsiteltäväksi, heräsi Elisabetissa tunto, johon hän tuskallisessa levottomuudessaan vaistomaisesti tarttui ikäänkuin pelastavaan oljenkorteen saadakseen ehkä sittenkin vielä harkita asiaa.

Hän kulki raskaissa mietteissä ne pari päivää, jotka Carl Beck viipyi poissa, ja yönsä hän vietti kuin kuumeessa.

Luutnantti saapui lauantai-iltana ja tervehti kaikkein ensinnä Elisabetia. Hän ei näyttänyt enää paljoakaan huolivan salata suhdetta. Elisabet puuhaili hiljaisena ja kalpeana askareissaan.

Luutnantilla oli mukana isän kirjoittama kirje, joka aterian jälkeen luettiin.

Se oli päivätty eräässä Etelä-Amerikan satamakaupungissa, ja siinä mainittiin myöskin Salve. Cap Hatterasin kohdalla he olivat joutuneet ankaraan myrskyyn, jonka aikana heidän oli ollut pakko katkaista isontangon riki. Tanko oli jäänyt riippumaan parin köyden varaan ja oli ankarassa aallokossa heilunut edestakaisin vasten alarikiä, niin että se oli iskeytyä piloille. Silloin oli Salve Kristiansen uskaltanut kiivetä sitä lopullisesti katkaisemaan, ja hänen niissä puuhissa ollessaan putosi koko isotanko mereen. Salve Kristiansen putosi hänkin, mutta ehti pudotessaan onneksi tarttua raa'ankannattimeen siten pelastaen henkensä.

"Se oli uskalikon teko" @@ niin päättyi kertomus @@ "mutta muuten ei hänen laitansa joka suhteessa ole niinkuin pitäisi ja niinkuin olisi voinut odottaa."

"Eipä tietenkään", virkkoi Beck halveksivasti hartioitaan kohauttaen, "hän oli jumalaton veitikka, ja ellei hän tällä kertaa tuhoutunut, saanee hän siihen pian jälleen tilaisuutta!"

Puhuja ei huomannut, kuinka harmistuneena Elisabet katseli häntä.

Elisabet ajatteli sinä hetkenä epätoivoissaan, että Salve käyttäytyi huimapäisesti ja oli entisestään muuttunut yksinomaan hänen tähtensä.

Hän istui kauan vaieten ja väänteli käsiään. Hän oli tekemässä päätöstä.

Ennen makuulle menoa kuiskasi Carl Beck hänelle:

"Minä olen jo tänään kirjoittanut isälle ja @@ huomenna, Elisabet, huomenna on meidän kihlauspäivämme! Miinan silmät varmaan suurenevat!"

Elisabet jäi viimeiseksi huoneeseen ja otti lähtiessään palasen paperia ja kirjoitusneuvot mukaansa.

Hän paneutui vuoteeseensa, mutta puolenyön aikana hän istui kynttilän ääressä maalaten paperille kirjaimia.

Siitä saatettiin lukea seuraavaa:

"Suokaa anteeksi, etten minä voi tulla teidän vaimoksenne, sillä minä ikävöin toista. Elisabet Raklev."

Hän taittoi paperin kokoon ja sulki sen paremman sinetin puutteessa nuppineulalla.

Sitten hän avasi rouva Beckin makuuhuoneen oven, kumartui ja kuiskasi nukkujan korvaan hänen nimensä.

Rouva Beck heräsi ja oli ihan säikähdyksissään, kun näki Elisabetin täysissä tamineissa ja ilmeisesti valmiina lähtemään matkalle.

"Rouva Beck!" virkkoi hän hiljaa. "Minä uskon teille jotakin ja pyydän teiltä neuvoa ja apua. Poikapuolenne on kysynyt minulta, tahdonko tulla hänen vaimokseen. Se tapahtui viime sunnuntaina @@ ja minä vastasin myöntävästi. Mutta nyt minä en enää voikaan. Minä lähden nyt tätini luo tai mieluummin kauemmaksi, jos tiedätte jotakin neuvoa. Minä näet pelkään, että hän muussa tapauksessa lähtee jälkeeni."

Rouva Beck istui kuin puusta pudonneena. Aluksi hän näytti epäilevältä ja ivalliselta, mutta huomattuaan asian sittenkin nähtävästi olevan sillä tolalla, hän vaistomaisesti kohosi vuoteessaan korkeammalle istumaan.

"Mutta @@ miksi tulet tämän ilmoittamaan juuri nyt, yön aikaan?" virkkoi hän epäluuloisesti

tiedustellen. Hänestä näytti siltä, ettei asia vielä ollut täysin selvä.

"Siksi, että hän on tänään kirjoittanut siitä isälleen ja aikoo huomenna sanoa sen teille ja muille."

"Vai niin @@ vai on hän jo kirjoittanut!"

"Senvuoksi hän sinut taloomme toimittikin!" virkkoi hän hetken vaiettuaan.

Sitten hän äkkiä havaitsi, että Elisabetin käytöksessä oli jotakin hienoa. Hän silmäili tyttöä suopeammin ja sanoi:

"Niin, olet oikeassa @@ on parasta, että poistut @@ jonnekin, mistä hän ei sinua hevillä saa käsiinsä."

Hän painui jälleen miettimään. Sitten hänen mieleensä juolahti hyvä ajatus, hän nousi ja pukeutui.

Hän oli toimekas kuin mies ja tottunut asioita ohjailemaan.

Hollantilainen laivuri Garvloit, joka oli naimisissa hänen sisarpuolensa kanssa, oli juuri niinä päivinä kuulustellut norjalaista tyttöä, joka kykenisi auttamaan talousaskareissa. Siinä oli Elisabetille paikka. Hänen ei tarvinnut muuta kuin astua lähtövalmiiseen alukseen.

Hän kirjoitti heti Garvloitille kirjeen ja antoi Elisabetille lisäksi melkoisen rahasumman @@ hänen ansaitsemansa palkan, kuten hän sanoi.

Hiljaisena kuutamoyönä soui Elisabet yksin pienessä venheessä Arendaliin.

Tyyni salmi lepäsi tähtivälkkeisenä harjunvieremäin varjossa. Siellä täällä kohoava mastonhuippu osoitti rannassa olevan aluksia.

Toisinaan hehkui taivaalla pitkä tähdenlento. Elisabet tunsu rinnassaan syvää riemua, jota hänen täytyi usein hillitä soutamalla vinhasti pitkiä matkoja.

Hän oli kuin irti päässyt @@ vapautunut jostakin musertavasta onnettomuudesta. Ja Maria Forstberg! @@ kuinka hän iloitsikaan saadessaan nyt hänet nähdä!

Hän saapui kaupunkiin ennen päivänkoittoa ja meni heti tädin luo, jolle selitti rouva Beckin tahtovan, että hän lähtisi palvelukseen Hollantiin Garvloitille, jonka alus oli parhaillaan lähtövalmiina.

Hän näytti tädille kirjettä @@ asia oli ylen kiireellinen.

Täti kuunteli häntä hetkisen ja virkkoi sitten äkkiä:

"Elisabet @@ sinun ja meriupseerin kesken on jotakin sattunut!"

"Niin on, täti", vastasi hän vilpittömästi, "hän on kosinut minua."

"Entä sitten?"

"Minä vastasin aluksi melkein suoraan myöntävästi @@ mutta minä en tahdo häntä ja sanoin sen rouva Beckille."

Tädin eleistä saattoi nähdä, että uutinen oli hänestä kerrassaan ällistyttävä.

"Sinä et tahtonut häntä", virkkoi hän vihdoin. "Kaiketi siitä syystä, että mieluummin tahdoit omaksesi Salven?"

"Niin, täti", vastasi hän jokseenkin hiljaisella äänellä.

"Miksi sitten et hänestä huolinut?" tiedusti täti hieman jäykästi.

Elisabetin silmiin kihosivat kynelet.

"Oma syy, ei auta valittaa", virkkoi vanhus ankarasti ja ryhtyi samassa keittämään aamukahvia.

Kulkiessaan rantaan päästäkseen alukseen Elisabet poikkesi postitalossa, missä Maria Forstberg jo oli jalkeilla ja hämmästyti kovin kuullessaan Elisabetin uudet aiheet. Elisabet selitti saavansa erittäin edullisen, melkein itsenäisen aseman perheessä, ja rouva Beck itse oli kehoittanut häntä suostumaan.

Maria Forstberg ei Elisabetin hienon varovasta selostuksesta oikein päässyt asian jäljille. Elisabet huomasi sen hänen silmistään. Hyvästellessään he itkien syleilivät toisiaan.

Huvilassa syntyi ankara ihmettely, kun Elisabet oli poissa.

Luutnantti oli löytänyt hänen kirjeensä ovenraosta, mutta ei ollut voinut uskoa hänen lähteneen, oli sitten mennyt ulos mieli kovin kuohuksissa, palaten kotiin vasta myöhään iltapuolella.

Rouva Beck oli sillävälin uskonut tyttärille asian, joka tietenkin oli pidettävä salassa.

Vaikka luutnantin katse etsiskeli, ei hän kuitenkaan nimenomaan kysynyt, missä Elisabet oli, ja saatuaan kuulla hänen matkustaneen pois ja kenties parhaillaan jo purjehtivan Hollantia kohti hän istui hetkisen kuin kivettyneenä.

Sitten hän silmäili heitä pilkallisesti, toista toisensa jälkeen.

"Jos minä tietäisin saavani kiittää tästä teitä, ketä tahansa", huusi hän, "niin..." Hän tempasi tuolin, jolla oli istunut, iski sen säpäleiksi permantoon ja hyppäsi päälle.

Mutta Elisabetin kirje oli ikävä kyllä riittävän selvä: hän rakasti toista, ja luutnantti tiesi, kuka tuo toinen oli.

14.

Kun "Juno" oli viimeksi lähtenyt Arendalista, oli sen miehistö melkein ennallaan. Vain pari uutta miestä oli alukseen tullut.

Niihin aikoihin saapui keväällä koko joukko väkeä läntisiltä kalastusalueilta tarjoutumaan laivamiehiksi. He saapuivat kalastajanpuvuissaan, likaisina ja työn köyristäminä, mukanaan kömpelöt maalaisarkkunsu. Heidän olemuksestaan puuttui kokonaan merimiehen kuosi, ja he pääsivät yleensä vain pitkänmatkan aluksiin.

Sellainen vuonolaismatruusi oli tullut "Junoon", ja näytti siltä, että hänestä oli koitua kaikkien syntipukki.

Hän oli roteva mies; jykeviä, leveitä kasvoja ympäröi punaisenruskea parta. Hänen nimensä oli oikeastaan Nils Buvaagen, mutta näennäisen unisen olemuksensa vuoksi häntä nimitettiin Nils Uvaageniksi (Niilo Nukkuvaksi).

Hän ei osannut astella merimiesten tapaan, vaan liikkui kannella kuin kilpikonna, kädet riipuksissa, ja oli synty sanoa hänessä olevan minkäänlaista "kurssia". Sitävastoin kävi piankin ilmi, että hän, kuten useimmat hänenlaisensa, kesti tavattoman sitkeästi tuulta ja tyventä.

Kun hän myrskyn aikana pisti nahkalakin peittämän päänsä ruhvista näkyviin ja katseli ympärilleen, irvistellen vasten tuulta, oli siinä todellinen vanhanajan viikingin naama, ja tähystyspaikallaan hän seisoi, vaikka hyökky oli iskeä hänet kumoon.

Hän oli lapsellisen avomielinen, uskomattomassa määrin, varsinkin jos keskustelu kääntyi hänen vaimoonsa ja lapsiinsa. Viimeksimainituista hän puhui ylen mielellään. Kokki, suuri koiranleuka, sai hänet vetistelemäänkin ja suoritti tämän taidonnäytteensä toisten suureksi huviksi.

Kaiken sen pilkan ja härnäämisen ohella, mikä kohdistui tähän maalaisen kömpelöön hahmoon, tunsu miehistö kuitenkin jonkinlaista kunnioitusta häntä kohtaan. Ainoa, joka näytti mielivän ottaa häntä suojellakseen, oli Salve. Hän käytteli silloin tällöin teräväsanaista kieltänsä Nilsin hyväksi, varmaankaan ei mistään varsinaisesta myötätunnosta, vaan pikemmin senvuoksi, että näki kaikkien toisten miestä ahdistavan.

Eräs tapaus liitti heidät lähemmin toisiinsa.

He olivat menomatallaan eräänä pimeänä yönä kulkeneet Englannin rannikolla sijaitsevan Forelandin majakan ohi ja luovivat Kanaalin suulla sateessa ja niin sankassa sumussa, että isonmaston viiri oli iltapäivällä näkymättömissä. Aallokko oli, kuten usein näillä vesillä, erittäin ankara.

Yöllä kaikui lakkaamatta kellonsoitto ja merkkitorvien pauhu aluksista, jotka sellaisissa oloissa risteilivät toistensa ohi melkein umpimähkään, uhaten puskea toisensa upoksiin.

Silloin kaikui äkkiä pimeässä keulakannelta: "Tähystysmies yli laidan
@@ Nils Uvaagen!"

"Mies yli laidan!" kajahti terävästi eri vahtipaikoilta, mutta jokainen käsitti, ettei näissä oloissa voinut pelastusta ajatellakaan.

Salve seisoi ulkona rustissa ja näki miehen liukuvan ohi laivankyljen, kädet kohotettuina. Hän riensi peränpuolelle, mennessään kehitellen auki kädessään olevan köysikimpun, ja näki miehen aallokossa, joka uhkasi singota hänet painuvaa aluksenperää vasten. He olivat tuskin sylen päässä toisistaan.

Salve heitti köyden, ja Nils Buvaagen oli pelastettu. Siitä hetkestä lähtien Nils Buvaagen oli Salven uskollinen ystävä, ja viimeksimainittukaan ei ollut vastahakoinen ystävyYTEEN, joskin osoitti sitä pikemmin teossa ja antamalla satunnaista apua kuin erikoisesti sitä sanoin ilmaisemalla. Niinpä ei kokki enää uskaltanut häntä ivaila.

Muutaman kuukauden kuluttua "Juno" lepäsi Montevideon sataman edustalla. Sieltä oli otettu lastiksi vuotia. Muu osa Eurooppaan kuljetettavaa lastia piti lastattaman laivaan Riossa. Sinne mentäessä kuljetettiin tyhjässä lastiruumassa hiiliä.

Alus lepäsi troopillisessa asussa, purjekangastelulta etu- ja takakannen yläpuolella ankaran auringonpaahteen kaihtimena, ja miehet käyskelivät ilmapissaan, paidanrinta avoinna ja kevyiden housujen lahkeet ylös käärittyinä. Kasvot olivat ruskettuneet ja hikiset, keuhkot imivät ahnaasti jokaista tuulenhenkäystä.

Oli vuoden kuumien aikojen piki sulun kannen liitoksissa, ja terva virtaili pitkin aluksen kylkiä.

"Juno" oli levännyt siinä jo kolmatta päivää, sillä odotettiin vielä saapuvan kirjeitä, joita oli jo Montevideoon tullessa toivottu löytyvän.

Sellaisen odotuksen ja kielteisessä tapauksessa kaikkien kasvoin kuvastuvan pettymyksen tuntee ainoastaan se, joka on ollut mukana pitkänmatkan purjehtijassa. Aluksessa tuskin on ainoatakaan miestä, joka ei olisi iloinnut ajatellessaan pitkien aikojen kuluttua saavansa kuulla jotakin kotoa, vaimosta ja lapsista, morsiamesta tai sukulaisista, ja sekin, jota eivät mitkään sellaiset siteet kiinnitä kotipuoleen, näyttää yhtä jännittyneeltä, sillä koti-ikävä on mahti, joka merellä kasvamisestaan kasvaa.

Vieraassa satamassa voi joutua moneen hurjaankin huvitukseen, mutta toivo saada kerran jälleen astua kotiseudun laiturille muodostuu sittenkin lopulta yksin vallitsevaksi mahdolliseksi, joka varmaan pahimmin estää norjalaista merimiestä kauan palvelemasta vieraan lipun alla.

Laivavenhe saapui satamasta.

Koreapukuinen perämies kiipesi hautovasta helteestä huolimatta vikkellästi kuin kissa köysiportaita ylös kannelle ja hävisi hytin taakse, missä istui kapteeni karahvin ja lasin ääressä.

Kapteeni Beckin hien vallassa olevaa kaljua päälakea kiersi suoraan alas kammattu valkoinen hiussepele. Hänen lihavain, punakkain kasvojensa kirpeä väri osoitti, ettei hän suinkaan ollut niin rauhallinen kuin näytti olevan antaessaan kirjekimpun jäädä lepäämään pöydälle. Hän nyökkäsi perämiehelle, joka ymmärsi, että hänen oli aluksi väistyttävä hytin toiselle laidalle odottamaan.

Beck avasi kimpun, ja hänen kasvonsa kirkastuivat, kun hän erään kirjeen osoitteessa tunsi poikansa käsialan.

Sitten hän ryhtyi hilpeästi lajittelemaan kirjeitä eri osoitteiden mukaan, huomaautellen niiden johdosta yhtä ja toista.

"Perämies!" huudahti hän iloisesti kooten jälleen kaikki yhteen ja ojentaen ne hänelle. "Tässä on kirjeitä koko joukko, on eukoilta jos morsiamiltakin!"

Tieto postin saapumisesta levisi kuin kulovalkea aluksen joka soppeen.

Perämiehen alkaessa huutaa kirjeiden saajia oli hänen ympärilleen kokoontunut koko miehistö, lukuunottamatta paria myöhästynyttä, jotka olivat olleet köysistössä ja nyt kiireesti kapusivat alas kannelle.

Ainoa, joka ei odottanut kirjeitä, eikä näyttänyt niistä välittävänkään, oli Salve Kristiansen. Kirjeiden jakelun aikana hän seisoi hieman yhteenpuristunein huulin peränpuolella ruorirattaan takana. Hänen huomionsa näytti yksinomaan kiintyneen molempiin soutumiehiin, jotka kiskoivat laivavenhettä paikoilleen. Tavan takaa puuttui hänkin asiaan, mutta hänen eleensä eivät ilmaisseet erikoisen hyvää tuulta.

Hänen olemukseensa oli tullut jotakin karua ja epäystävällistä, ja kun kapteeni oli tullut kirjoittaneeksi kotiin, ettei hän enää ollut Salveen kovin tyytyväinen, niin hänellä oli siihen täysi syy.

Hänen tähtensä oli jo ollut paljon ikävyyttä, ja jos aluksessa sattui syntymään riitaa, voi aina olla varma siitä, että Salve oli riidan aiheuttaja.

Kapteeni Beckiä vaivasi sitäpaitsi ärsyttävä tunne siitä, että Salvella oli henkilökohtaista kaunaa häntä kohtaan.

Paitsi kapteenia, joka istui hytin takana, oli Salve nyt ainoa kannella näkyvä olento. Ensimmäinen perämies oli vetäytynyt kojuunsa lukemaan morsiamensa lähettämää kirjettä, toinen perämies makasi ylhäällä isossavenheessä tutkien samanlaista kirjelmää, ja koko miehistö näytti hävinneen. Jos olisi lähtenyt etsimään, olisi löytänyt miehiä tavailemassa kirjeitään ja niistä nauttimassa mitä erilaisimmissa paikoissa, isostamärssystä aina alimpiin makuukojuihin asti. Kirjeitä luettiin keittiössä ja keulakannella, olipa eräs laatinut itselleen häiritsemättömän tyyssijan kokkapuun varaan, alas vetämänsä halkaisijapurjeen suojiin.

Kapteeni Beck istui hytin takana lukien poikansa pitkää kirjettä. Hänen päänsä oli ankaran punainen ja hän näytti olevan kiukuissaan.

Poika pyysi häntä suostumaan hänen ja Elisabetin kihlaukseen, ja isä ymmärsi, kaikista kirjeen kauniista sanoista huolimatta, että kysymyksessä oli päätetty asia.

Kapteenin vaistomaiset eleet ja huudahdukset ilmaisivat riittävän selvästi, että uutinen oli saanut hänen mielensä ankarasti kuohumaan.

Hän istui hetkisen vaiti, takoen kämmenellään polveansa, ja loi aika ajoin ruorin luona seisovaan Salveen kaikkea muuta kuin lempeitä silmäyksiä. Tuntui siltä kuin kapteeni olisi mielinyt purkaa kiukkunsa häneen. Hän tiesi Salven aikoneen antaa Elisabetille lahjoja ja otaksui hänen kosineenkin tyttöä. Ja nytkö tulisi samasta työstä kapteenin oman pojan, meriupseerin, vaimo!

Vihdoin iski kapteeni kätensä, jossa hänellä oli kirje, pöytään niin kiivaasti, että karahvi ja lasi putosivat kannelle. Hän potkaisi sirut syrjään ja kulki nopein askelin pitkin kantta.

Astuessaan Salven ohi hän tuskin voi itseänsä hillitä, käännähti äkkiä ympäri ja asteli jälleen takaisin.

Salve näki kapteenin katseesta, että oli ollut saamaisillaan kuulla jotakin epämieluisia. Hänen uhitteleva asentonsa ja ilmeensä osoittivat hänen olevan valmiin ottamaan vastaan mitä tahansa.

"Missä on toinen perämies? Missä on koko vahti?" huusi kapteeni kiukuissaan ja katseli ikäänkuin ihmeissään ympärilleen. Hän tiesi varsin hyvin, miten asianlaita oli, ja määräyksen mukaan oli ankkuri nostettava vasta myöhemmin, illansuussa.

"Täällä!" kuului isostavenheestä huutavan perämies, jonka miellyttävä askarrus oli häiriytynyt ja joka nyt ilmaantui näkyviin hieman hämmentyneenä, kirje kädessään.

"Ankkuri ylös! @@ Kaikki miehet kannelle!" komensi Beck toivottaen määräyksen suotta vielä huutotorvellakin.

Miehet kömpivät happamennäköisinä piiloistansa. He eivät olleet laisinkaan osanneet odottaa sellaista yllätystä keskellä auringonpaahdetta, ja kapteeni jakeli määräyksiään vimmatulla vauhdilla, ikäänkuin riivattuna.

Vorokin luota kaikuvista äänistä, jotka pikemmin ulvoen kuin laulaen myötäilivät eri toimenpiteitä, voi varsin hyvin kuulla, että miehistön mieliala oli ärtynyt. Kaikki olivat otaksuneet saavansa olla rauhassa taakse päivällisen, jolloin piti ruhvin ympärillä kerrottaman kaikenlaisia uutisia. Tavanmukaisen englantilaisen keulaköysilaulun:

Haul the bowline, the captain he is growling haul the bowline, the bowline haul!

lauloivat auringonpaisteessa kärventyvät, puolialastomat meripojat kiukkuisen tarkoituksellisesti.

Nils Uvaagen seisoi siinä ankarasti hikoillen, päässään vanha nahkalakki, josta hän oli poistanut vuorin, ja jalassaan uimahousujen tapaiset, joten hänen urhonvartalonsa esiintyi täydessä loistossaan. Hän oli tiikerien ilmanalaan eksynyt Pohjolan ruskea kontio. Hän ei yleensääkään laulanut ja hänen kärsivällinen mielensä lienee tuskin yhtynyt siihen tyytymättömyyteen, joka puhkesi ilmi toverien huudoissa.

"Kohta saatte vilvoitella, kun joudutte halkaisijaa ja ajopurjetta nostamaan. Kun ehdimme niemennokan ympäri, tulevat kaikki sivupurjeet käytäntöön!" virkkoi Salve ivallisesti. Hän oli vast'ikään eräiden toisten kanssa palannut vaivalloisesta tehtävästä.

Se mahdollisuus, että sivupurjeet tulisivat nostettaviksi, synkisti kaikkien kasvoja entistäkin

enemmän. Tehtävä näet on erittäin vaivalloinen, ja miehistä tuntui, että he olivat ihan paistua.

Mutta huutotorvesta kaikui yhä käsky käskyn jälkeen, alinomainen kiiruhtava moite seuranaan.

Kapteeni väsyi vasta myöhään illalla. Käskyt suoritettiin sitä haluttomammin, kun miehet varmasti tiesivät kaiken tapahtuvan vain heidän kiusallaan, kostoksi eräistä viime aikoina, ennen Montevideoon saapumista ilmenneistä, ruokaan kohdistuneista tyytymättömyyden ilmauksista.

Montevideoossa miehet olivat tuskin ollenkaan päässeet maihin.

Kiellon aiheena olivat Laplata-valtioiden silloiset poliittiset levottomuudet, joiden aikana puolueet joka päivä kahakoivat Montevideon kaduilla.

Useimpain laivamiehistöjen ja monesti kaikkein parhaiden keskuudessa ilmenee helposti levottomuutta ja tyytymättömyyttä, kun on oltu liian kauan yksissä. Miehet ovat oppineet tuntemaan toisensa liian hyvin, he ovat täysin perehtyneet toistensa olemukseen ja omituisuuksiin, ja vihdoin tulee hetki, jolloin ikävystytään ja jolloin kinastus ja eripuraisuuskin kelpaa yksitoikkoisen laivaelämän hauskutukseksi.

Pitkän matkan kestäessä oli osa muonavaroja kuumassa ilmanalassa pilaantunut. Kokkia oli kuritettu, koska hän muka ei huuhtonut ryynejä, ja kapteeni oli eräänä iltana, kävellessään hytissä kuutamovalaistuksessa, löytänyt eltaantuneen kapasillin, joka oli asetettu neljän jalan varaan ja varustettu hännällä. Tämän juonen keksijäksi hän aiheettomasti epäili Salvea, joka päinvastoin oli saanut kumotuksi keulakannella syntyneen ehdotuksen, jonka mukaan piti toimittaa kapteenin puheille lähetystö vaatimaan ruokakomennon korjaamista.

Kapteeni Beckin mieliala ei parantunut seuraavinakaan päivinä. Hänen päänsä punoitti ankarasti, ja Salve huomasi hänen kiukkuisen katseensa joka kerta kun he joutuivat lähelle toisiaan. Tuntui siltä kuin hän olisi aikonut jotenkin purkaa sisuansa.

Lopulta Beck ei enää voinut pidättyä. Hänen täytyi saada ilmaista pojan kihlautumisen aiheuttama harmi, vaikkapa se tapahtuisikin hänen omaksi vahingokseen.

Salve oli koonnut köyttä peränpuolella, ja Beck oli seisonut ääneti katsellen hänen askarrustaan. Mutta yht'äkkiä kapteeni puhkesi puhumaan, ilman mitään aihetta ja ivallisin äänenpainoin:

"Tunsithan sinä sen @@ sen Elisabet Raklevin, jonka minä sain talooni! Nyt toi posti sellaisen ilahduttavan tiedon, että oma poikani on mennyt hänen kanssaan kihloihin."

"Onneksi olkoon, kapteeni!" vastasi Salve, kasvot ihan vaaleina. Hänen äänensä petti, joten sanoja tuskin voi kuulla, mutta hänen silmissään näkyi uhmaileva, hurja välähdys.

"*Hänen* olisi tietenkin pitänyt piika saada!" murisi kapteeni Beck Salven poistuessa. "No, pahoitelkoon nyt tuota asiaa, niin muonan huonous kenties unohtuu!"

Iltasella Salve ja Nils Buvaagen olivat yhdessä isollaraa'alla suorittamassa isoapurjetta koskevaa kommentoa. Toiset miehet olivat laskeutuneet alas, mutta Salve, joka halusi olla yksinään, seisoi yhä pärtin varassa, kyynärpäät raakapuuhan nojaten.

Heidän yläpuolellaan säteili taivaankansi kuin valtava, loistavin kultanastoin koristettu kupukatto.

Taivaanrannalta kohosi vinona Etelänristi, ja ehtootähti paistoi lämpimässä yössä kirkkaan hopeisena, luoden valoa ja varjoa alas kannelle.

Alus kynti noidantulta ja sen vanavesi välkkyi sinertelevänä fosforijuovana.

Salven käytöksestä ja ulkonäöstä oli Nils arvannut jotakin erikoista tapahtuneen. Nähdessään Salven jäävän mastoon jäi hänkin sanoen mielellään hieman vilvoittelevansa sen sijaan että lähtisi makuulle tukehduttavan kuumaan kojuunsa.

Salve oli vaipunut mietteisiinsä.

Hänen mielessään kohisi raskaana se ajatus, että Elisabet ja Beckin poika olivat menneet kihloihin, ja hänen sydäntään kaiveli kapteenin kertomatapa.

Alhaalta keulakannelta kuului merimieslaulu. Siellä joku lauloi kaihomielisesti neidosta, joka ensin antoi lupauksensa, mutta sitten petti, uskonon. Laulun loputtua Salve kääntyi Nilsin puoleen, joka erinäisistä huokauksista päättäen oli liikutettu.

"Nyt sinä vetistelet toisen miehen morsiamen vuoksi, Nils; mutta mitä olisitkaan tehnyt, jos hän oli

omasi?"

"Vaimoniko?" kysyi Nils säikähtäen. Hän ei kyennyt saamaan ajatusta heti itselleen selväksi ja käänsi leveät kasvonsa toveriinsa päin.

"Niin. Etkö sydämestäsi haluaisi nähdä hänet heitettävän meren syvyyteen?"

"Kaarinani meren syvyyteen? Ei, mieluummin hyppäisin sinne itse."

"Niin, mutta jos hän olisikin ollut sinulle uskoton?" jatkoi Salve jälleen ilkeästi ahdistuen mies parkaa.

"Hämpä ei ole uskoton."

Nils ei kyennyt abstraktisiin harkintoihin eikä suostunut keskustelemaan asiasta sen enempää. Hän oli kuitenkin loukkaantunut ja laskeutui vähän ajan kuluttua alas sanaakaan sanomatta.

Salven katkerat katselmuksat ylhäällä raakapuulla olivat johtaneet varmaan tulokseen: hän oli päättänyt karata heti "Junon" Rioon saavuttua. Hän ei halunnut enää astella samalla permannolla kuin Elisabetin appiukko.

"Mieluummin mereen kuin takaisin Arendaliin!" mutisi hän ryhtyessään kapuamaan alas.

Yöllä, kuun noustua, tuli Nils, joka ei ollut saanut rauhaa kojussaan, jälleen Salven luo.

"Mitä olisin tehnyt, kysyit sinä. Minä sanon sen sinulle", @@ virkkoi hän hetkisen vaiettuaan, luotettavissa kasvoissaan ajatuksen koko ankaruus, @@ "minä olisin kuollut siihen paikkaan."

Salve seisoi hetkisen häntä silmäillen. Kuun valossa lankesi hänen kasvoilleen omituinen kalpea kajo.

"Näetkös", virkkoi hän pilkallisesti, laskien kätensä Nilsin olalle, "minulla ei ole vaimoa, mutta minä olen kumminkin kuollut siihen paikkaan @@ kas niin, nyt minä lasken pelkkää leikkiä!" Hän lähti pois nauraen teennäisesti, lyhyttä naurua.

Nils Uvaagen jäi seisomaan epäröiden ja mietteissään Oli mahdollista, että Salve piti häntä pilkkanaan. Mutta toisenlainen tunto oli sentään painavampi. Se sanoi hänelle, että hän oli katsahtanut epätoivoiseen ihmismieleen, ja hän tunsu syvää sääliä.

Purjehdittiin hiljalleen koillista kohti pitkin Brasilian rantavesiä joka ainoa purje ylhäällä.

Aamuisin, koiranvahdin lopulla, kun aurinko nousi komeana merestä, nousi raitis maatuuli tuoden mukanaan kaikenlaisten hyvänhajuisten yrttien tuoksuja.

Silloin parveilivat isot albatrossit ja kaikenlaiset merilinnut vilkkaasti aluksen ympärillä, ja näkyviin tuli ahdistettuja lentokalaparvia.

Tuulenhenki kävi vähitellen yhä lämpöisemmäksi ja vienommaksi, kunnes purjeet iltaisin riippuivat veltoina tyvenessä ilmassa. Kuljettiin tuskin viisi solmuväliä vahtiajassa, ja helle oli suurimman osan päivää ihan sietämätön.

Kapteeni Beck oli yhä ennallaan @@ kuin vihainen jumala. Hän oli päättänyt masentaa miehistönsä, jonka väitti tottuneen laiskuudessa huonoille tavoille.

Taivaanrannalle kerääntyneet pilvenlongat antoivat helteessä työskentelevälle iltapäivävahdille lisätyötä, sillä kapteeni käski koota purjeet. Sen sijaan, että tähän asti oli liikuttu täysin purjein, levättiin nyt ilman riepukaan odottaen rajumyrskyä.

Se ei ollutkaan niin ankara kuin kapteeni oli luullut.

Sensijaan tuli kamala rankkasade ja välkkyvä, räjähtelevä ukkossää, jollaista saa kokea ainoastaan näillä vesillä. Yön pimeyttä näytti valaisevan alinomainen, ristiin rastiin poimetteleva tuli, josta silmät ihan huikenisivat.

Kello kahden tienoissa rajusää äkkiä tyyntyi, ja ylhäällä mastojen huipuissa näkyi sähköisessä ilmassa syttyvän suuria lieskoja. Pian hulmahti jokaisen raakapuun nokasta kuin kirkas kaasuliekki @@ aivan kuin olisi mies kulkenut niitä sytytellen. Keskellä isoamastoa leijui suuri, kirkkaasti paistava kuu.

Ilmiö näkyi toista tuntia, ja useat pelästyneet uskoivat sen ennustavan turmiota.

Aluksessa oli yleensäkin tapahtunut ihmeellisiä asioita viime päivinä. Paitsi tuota valoilmiota oli vielä kuultu valitusta hiililastiruumasta.

Purjeentekijä väitti nähneensä useina peräkkäisinä öinä miehen kulkevan laivan keskiosasta perään päin pitkin kaidepuuta. Mies oli hetkiseksi seisahtanut, osoittanut kädellään kompassia ja hävinnyt vanaveteen.

Toinen väitti nähneensä laivatontun kulkevan samaa tietä ja hyppäävän mereen. Pähineineen päivineen ei tonttu ollut näyttänyt puolta saappaanvartta pitemmältä.

Tontun poistuminen ennustaa merimiesten taikauskoisen käsityksen mukaan aina aluksen häviötä.

Kaiken tuon täytyi jotakin merkitä, ja kun näki Beckin yhä riehuvan kuin tuli tappuroissa, täytyi melkein otaksua pahan riivanneen sekä kapteenin että aluksen.

Lastiruumasta kuului yhä kummallisia ääniä.

Ne olivat kuulostaneet melkein kuin valitukselta, kun luukku oli ollut kiinni. Se kuitenkin jälleen avattiin, jottei ruumaan syntyisi hiilikaasua.

Kokki, joka kantoi vettä sieltä alhaalta, tuli eräänä päivänä ylös takanasilmin ja väitti nähneensä siellä punanuttuisen miehen istumassa.

"Se on laivatonttu, joka valittaa aluksen kohtaloa", arveli joku merkitsevästi. Mutta kun kokki siihen huomautti, että mies oli ollut ainakin ison Andersin kokoinen, ja alkoi vielä varustella häntä mustalla värillä ja kavioilla, niin syntyi ankara pelko.

Eipä ollut enää mikään leikin asia olla moisessa aluksessa.

Kapteeni Beck oli vastannut näihin otaksumansa mukaan uusiin ärsytysyrityksiin jatkamalla nujerrustyötään.

Vaikka Salve olikin liian älykäs uskoakseen noita taikoja, ei hän kumminkaan moittinut syntyneitä tyytymättömyyttä, vaan vihjaili siihen suuntaan, ettei olisi hullumpaa, jos kaikki, jotka suinkin voivat, karkaisivat laivasta Riossa.

Kun Beckille kerrottiin kokin viimeinen huomio, viittasi hän vanhan merenvahapiippunsa pureksitulla suukappaleella puhujaan päin ja virkkoi ivallisesti:

"Luulenpa, että teidän jokaisen lastissa piilee riittävän tyhmä paholainen. Eikö kukaan uskalla lähteä hiiliruumaan? Vai pitääkö minun itse mennä?"

Ensimmäinen perämies tarjoutui seuraamaan häntä.

Mutta samassa ilmoittautui Salve selittäen puolestaan lähtevänsä alas hiiliruumaan yhtä mielellään kuin mastoonkin. "Siellä ei ole läheskään niin kuuma!" lisäsi hän pilkallisin vihjein.

Lyhdyn valossa tarkastaessaan pimeätä ruumaa löysi Salve punaiseen villanuttuun paetun miespahasen, joka oli kiivennyt piiloon köysikasan päälle.

Hän oli musta kuin neekeri ja selitti, kannelle tultuaan, kuolemanrangaistuksen uhalla karanneensa rykmentistään Montevideosta ja aikoneensa pysytellä piilossa, kunnes alus saapuisi Rioon.

Hän oli tullut laivaan lähdön edellisenä iltana pimeään aikaan ja oli kätkeytynyt hiiliruumaan. Kun luukku suljettiin, oli hiilikaasu vähältä hänet tukehduuttaa, ja hän oli voihkinut siellä maatessaan. Sitten hän oli pitänyt varansa ja hiipinyt öisin peräkannella olevaan laivavenheeseen, jossa oli maannut hengittäen raitista ilmaa suunnilleen auringonnousuun asti. Muutaman kerran hän oli ollut keittiössä ja löytänyt ruokaa ja kompassin luo hän oli toisinaan pysähtynyt, koska matka tuntui loppumattomalta ja hän tahtoi päästä varmuuteen siitä, että alus tosiaankin kulki pohjoiseen, kohti Rioa, jonka nimen hän oli kuullut satamassa mainittavan.

Hän oli nuori, hintelä, vilkassilmäinen mies, ei Salvea pitempi ja näöltään espanjalainen tai portugalilainen. Hän osasi kumminkin välttävästi englannin kieltä.

Kapteeni Beckiä hänen selityksensä epäilytti, sillä hän näytti kuuluvan korkeampaan säätyyn kuin tavallinen sotamies, ja se seikka, että hän pelkäsi ilmaista itseänsä, vaikka jo oltiin avoimella merellä, sai kapteenin päättelemään, että hän kuului valtiollisen vainon alaisiin, joiden oli Riossakin paras pysytellä piilossa.

Kapteeni käski antaa hänelle ruokaa ja lupasi sallia hänen menevän maihin sillä tavalla kuin itse parhaaksi näki. Mutta mitään apua hän ei saanut odottaa, koska kapteeni ei halunnut joutua hänen tähtensä tekemisiin viranomaisten kanssa.

Salve, joka useimpain merimiesten tapaan osasi hieman englanninkieltä, liittyi vähitellen espanjalaiseen, jonka havaitsi hupaiseksi ja sangen älykkääksi veikoksi.

15.

Keveyen iltapäivätuulen kuljettamina he liukuivat Rio Janeiron ahtaaseen väylään @@ yhteen maailman kauneimpia @@ valtavain graniittivuorten väliin, joista toinen vielä hehkui punaisena auringonpaisteessa toisen kohotessa varjosta sinipunervana vasten ilman puhdasta sineä.

Toisella puolella, "Sokerikeon" juurella, oli Prajan linnoitus, toisella Castel Santa Cruz, ja suoraan heitä vastapäätä, korkeimmalla huipulla satamassa kohosi solakka signaalitorni.

Kaikki tämä luonnonkauneus vaikutti voimakkaasti Salveen. Hän tunsu tuona hetkenä katuvansa karkaamispäätöstään.

Viranomaisten tullessa laivaan työskenteli brasilialainen rauhallisesti toisten miesten joukossa, ja heidän ei onnistunut tarkastuksen aikana havaita, että kapteenin ilmoittamassa miesluvussa oli yksi liikaa. Salve oli lainannut hänelle vaatteet.

Satamaluotsi, tärkeännäköinen, punaisin kukin koristetulla panamahatulla varustettu mulatti sitävastoin huomasi piankin, että miehistön keskuudessa vallitsi tyytymättömyyttä, sillä alusta ankkuripaikalle Ilha das Cobraisiin sijoitettaessa kaikui vorokkilaulu jälleen sangen kiihtyneenä. Ja ne runnarit, jotka jo samana iltana ilmestyivät heidän luokseen laiturille, olivat varmaan saapuneet hänen vihjauksestaan.

Kapteeni Beck oli tyytymätön sekä itseensä että miehistöön.

Hän oli aina tuittupäinen lämpimässä ilmanalassa ja koki usein hyvinkin kiitettävästi itseänsä hillitä, mutta se johti vain sitäkin ankarampiin purkauksiin vartioimattomina aikoina.

Pojan kirje oli hänen mieltään katkeroitannut, ja nyt, luullessaan arvovaltaansa loukatun, hän oli käynyt taipumattomaksi.

Niillä miehillä, jotka aikoivat laivasta lähteä, oli kuitenkin täysi syy odottaa, kunnes tavallisuuden mukaan saivat satamassa osan palkkaansa.

Mutta jo seuraavana yönä olivat brasilialainen ja Salve kadonneet.

Seurasi ankara, satamapoliisin avulla toimeenpantu etsiskely, varsinkin sen runnarin luona, jonka oli nähty juttelevan miesten kanssa. Mutta hänen omatuntonsa näytti kotitarkastuksen aikana niin puhtaalta, että poliisi arveli hänen tällä kertaa tosiaankin olevan syyttömän.

Beck vahvisti nyt yövahtia luotettavimmilla miehillään, antoi siirtää aluksen iltaisin ulommaksi laiturista eikä päästänyt ketään maihin.

Hän oli saanut ansaitsemansa kiitoksen, @@ virkkoi hän katkerasti @@ kun oli auttanut tuota punapaitaista lurjusta, joka oli vastapalvelukseksi vienyt hänen parhaan miehensä. Salven karkaaminen kiukutti häntä enemmän kuin hän halusi itselleen tunnustaa.

Kapteeni Beck oli lupauksensa mukaan pitänyt huolta siitä, että ensimmäinen perämies opetti Salvelle merenkulkuoppia, ja oli sitäpaitsi hautonut mielessään ajatusta, että Salve saisi hänen toimesta luovuttuaan "Junon" kuljetettavakseen. Kapteeni näet oivalsi, ettei hän ollut milloinkaan tavannut rehdimpää eikä luotettavampaa nuorta miestä, joka samalla oli harvinaisen lahjakas.

Salve oli ajatellut brasilialaisen varmaan keksivän neuvon heidän satamaan päästyänsä eikä hän näissä toiveissaan pettynytäkään. Brasilialainen oli osannut tehdä hänelle monia palveluksia.

Ennen lähtöänsä pisti Salve hopeakuorisen kellonsa, johon oli puukonkärjellä piirtänyt "Muistoksi Salve Kristiansenilta", Nilsin liivintaskuun. Nils kuorsasi ankarasti viereisessä kojussa.

Kansivahdin huomaamatta molemmat miehet sitten kiipesivät yön hiljaisuudessa kiinnitysköyttä pitkin laiturille.

Salven seuralainen näytti hyvin tuntevan tienoot ja olevan samalla kovin arka. He karttoivat kaikkia valaistuja katuja ja seisahtuivat usein pimettiin tähyämään yöpoliisia.

Kun he olivat tunnin ajan kulkeneet ahtaita katuja, alkoi rakennusten lomiin ilmestyä

puutarhamuureja, joiden yli levittelivät oksiansa pomeranssipuut levittäen väkevää tuoksuansa tyyneen yöhön.

He olivat jättäneet taakseen Catumby-nimisen esikaupungin ja astelivat nyt avoimen paikan poikki toiseen esikaupunkiin, Mata-Porcaniin. Toisella puolen näkyi kukkulalla linnoituksentapainen, kivimuurin ympäröimä rakennus.

Salven kumppani käyttäytyi näillä main ylen pelokkaasti ja tuli sanoneeksi, että rakennus oli rangaistuslaitos, jonka tienoilla aina liikkui patrulli.

Runsaan puolen tunnin kuluttua hän vihdoinkin pysähtyi erään puutarhamuurin luo, missä oli pienoinen portti, katsahti varovasti ympärilleen ja virkkoi kummantapaisen kiireesti:

"Tästä meidän täytyy yli @@ sitten ei ole hätää."

Hän nousi Salven selkään ja veti sitten hänetkin muurille, hyppäsi alas pieneen puutarhaan ja alkoi kuin mieletön kieriä ruohikossa huutaen huutamistaan:

"Salvado! Salvado!" (Pelastettu, pelastettu!) @@ Sitten hän riensi pienen rakennuksen luo, joka lepäsi puolittain puiden varjossa, koputti oveen omalla tavallansa ja huusi:

"Paolina! @@ Paolina!"

Yöpuvussa oleva naishenkilö, jonka ääni kaikui nuorekkaalta, mutta hieman syvältä, avasi kaihtimen ja kurkisti ulos.

"Federigo!" virkkoi hän väristen, ja sitten seurasi nopeita kysymyksiä ja vastauksia espanjan kielellä, jota Salve ei ymmärtänyt.

Hän käsitti vain, että nainen kummastui nähdessään vieraan miehen, ja että Federigo rauhoitti häntä sanalla "amigo" ja lyhyellä selityksellä.

Nainen avasi nopeasti oven ja syleili kiinteästi Federigoa, suuteli hänen kumpaakin poskeansa ja nyyhkytti.

Paikkakunnan tavan mukaan hän sitten tarjosi Salvelle poskeansa ja säpsähti hieman, kun mies ei näyttäneenkään tarkoitusta ymmärtävän, nyökkäsi vain ja virkkoi puolittain englannin, puolittain espanjan kielellä: "Good evening, señorita!"

Nyt huomasi señorita innoissaan unohtaneensa mantiljinsa ja juoksi kiireesti heidän luotansa.

Paolina oli Federigo Nunezin sisar. Hän, hänen vanha äitinsä ja lisäksi eräs vanhahko mulattinainen, joka oli ollut Paolinan imettäjä, olivat talon ainoat asukkaat.

Pian hän tuli takaisin, mukanaan kynttilä, viiniä, leipää ja hedelmiä, asettui osaaottavasti veljensä viereen ja laski käsivartensa hänen olalleen. Veli kertoi innokkaasti viittilöiden, kasvot kertomuksen elävänä kuvastimena.

Äkkiä Federigon kasvot muuttuivat kalpean intohimoisiksi, ja hänen mustat silmänsä salamoivat. Hän iski kädellään ilmaa, ikäänkuin olisi tikaria käytellyt ja nauroi niska kenossa ivallisesti riemuiten, niin että valkeat hampaat loistivat.

Salve ymmärsi, että Federigo oli surmannut jonkun henkilön Montevideossa, luultavasti päästäkseen karkuun, ja että hän pelkäsi Rion poliisin saaneen tiedon asiasta. Hän istui tuijotellen Federigon sisarta. Hän oli solakka ja joustava nainen, viehkeä ja samalla uhkea, sellainen tumma kaunotar, joita löytää vain etelästä ja joiden kasvoissa ja hehkuvassa katseessa on ihmeellinen eloisuus.

Ilmeiden leikki, joka muistutti veljeä, vaikutti kuitenkin epämaiselta Salveen, josta jo oli tuntunut vastenmieliseltä se, että señorita tavan takaa katseli häntä pitkään ja tutkivasti.

Miten olikaan: Elisabetin syvät, puhtaat, pohjoismaiset kasvot kuvastuivat tuona hetkenä hänen mieleensä niin selvästi, että hän olisi hyvin voinut ne piirtää.

Sen sangen vähän imarteleavan ilmeen, joka tämän vertailun vuoksi vaistomaisesti kohosi hänen kasvoilleen, huomasi Paolina sattumalta aikoessaan juuri ryhtyä tuliseen tapaansa kiittämään häntä siitä, mitä hän oli tehnyt veljen hyväksi.

Hän jäi hetkiseksi seisomaan, hämmästyneenä ja hieman epäröiden. Hänen kasvoissaan välähti näkyviin jotakin kalpeata ja silmissä oli outo ilme. Sitten hän astui Salven luo, tarttui hänen käteensä niinkuin oli nähnyt Salven tullessaan tervehtivän, ja lausui jokseenkin kylmästi joitakin sanoja, joiden

tuli ilmaista hänen kiitollisuuttansa.

Sitten hän herätti vanhan mulattinaisen, joka ryhtyi järjestämään paria kaislavuodetta, ja toivotti hyvää yötä luomatta katsettaan Salveen.

Federigo oli sillä välin mennyt äitinsä luo, ja Salve kuuli heidän juttelevan kiihkeästi.

Salven mieleen oli odottamatta johtunut se, minkä hän olisi mieluummin tahtonut unohtaa. Hän makasi kauan valveilla raskaissa mietteissään, joiden esineenä oli Elisabet.

Sitten hän uneksi joutuneensa käärmeenpesään, missä hänen oli ankarasti taisteltava isoa käärmettä vastaan, joka yritti iskeä häneen katosta ja seiniltä ja jonka hiiluvissa silmissä hän lopulta tunsi Paolinan katseen.

* * * * *

Señoritan sanottiin aamupäivällä lähteneen vanhan mulattinaisen seurassa ostoksille ja tutkimaan, oliko ryhdytty etsiskelyihin.

Sointuakseen paremmin ympäristöönsä oli Salve pukeutunut hienoihin sinisiin verkavaatteisiinsa. Ne hän oli kuljettanut mukanaan nyytissä, muutamain muiden esineiden ja Montevideossa maksetusta palkasta jäljellä olevien rahojen ohella.

Oli ilmeistä, että hän näytti komealta sievässä merimiespuvussaan, sillä Federigon äiti silmäili häntä ihan ihmeissään, kun heidät esiteltiin toisilleen. Hän oli nähtävästi otaksunut poikansa ystävän karkeaksi brasilialaiseksi matruusiksi, jollaista väkeä kansan pohjasakka siellä ylimalkaan on.

Hän itse oli kutistunut, pergamentinkeltainen vanha nainen, jonka paksu harmaa tukka oli sidottu niskaan yksinkertaiseen solmuun. Hänellä oli sormissa joukko tukevia sormuksia ja korvissa raskaat kellukat. Pienet pistävät silmät puhuivat sammuneista intohimoista, ja hänen kasvoissaan näkyi vielä selvempänä se rottamainen ilme, joka silloin tällöin pilkisti pojan piirteistä. Salve havaitsi piankin, että hän oli vajonnut juoppouteen.

Eukko pysytteli isomman osan päivää varjonpuolella olevissa suojissa tai pienessä kuistikossa acachacasta ja vettä säätävillään ja alinomaan pyöritellen ja polttaen savukkeita.

Kaikesta huolimatta kohtelivat sisarukset häntä kunnioittavasti, ja selvää oli, että hän oikeastaan johti kaikkia heidän aikeitansa.

Ave Marian aikaan iltasella lepäsi hän useinkin humalassa polvillaan ja mutisi rukouksiaan lähtien sitten kohta makuulle.

Kotiin tullessaan vältti señorita edelleen Salven puoleen kääntymistä. Salve näki hänen antavan rahoja veljelleen, jonka hieman murheellisiksi vetäytyneet kasvot jälleen kirkastuivat.

"Mitä sinä olet tehnyt sisarelleni?" kysyi Federigo hymyillen eräänä päivänä. "Hän ei ole sinulle hyvä. Hän on vaarallinen", virkkoi hän vakavasti ja lisäsi sitten ikäänkuin harkiten:

"Niin kauan kuin olet tässä talossa, olet kumminkin hyvässä suojassa; mutta nyt olet saanut varoituksen."

Federigoa samoin kuin Salveakin alkoi pitkä kotiaaresti vähitellen ikävystyttää.

Sisaren pyynnöistä huolimatta hän lähti illalla ulos ja palasi hyvin myöhään. Hänen mielialansa oli synkkä ja kiihtynyt, ja Salve voi hänen katkonaisista lausumistaan ymmärtää, että hän oli menettänyt pelissä kaikki rahansa.

Salve oli jo toisena aamuna huomannut, että talossa vallitsi rahanpuute.

Eräänä päivänä olivat veli ja sisar molemmat huonolla tuulella. Salve kuuli heidän kiivaasti riitelevänkin.

Sopivana hetkenä hän toteutti tekemänsä päätöksen jättämällä Federigolle rahansa, yhtä ainoata hopeapiasteria lukuunottamatta. Hän näet halusi maksaa puolestaan.

Federigo otti rahat, joskin empien, ja illalla hän oli jälleen ulkona. Sisar istui kotona kuistikossa.

Hän ja Salve eivät voineet keskustella, kun eivät osanneet toistensa kieltä, ja Salvea tuo välimuuri lähinnä ilahdutti, koska siten sai olla ihan rauhassa.

Señorita oli kuitenkin viime aikoina silmäillyt häntä uteliaasti ja oli useita kertoja käskenyt veljensä

kysyä häneltä yhtä ja toista.

Hänen mielikuvapiirinsä ei näyttänyt ollenkaan avaralta. Kysymykset koskivat aina samaa asiaa: millaisia naiset olivat hänen maassaan. Niinpä osasi Salve pianikin asiaankuuluvat iskusanat ulkoa.

Salven istuessa illalla tuolissaan kulki señorita hänen selkensä taitse ja silitti ikäänkuin sattumalta kevyesti hänen hiuksiansa.

Jos tukka olisi ollut sähköinen, olisi sen rätinä hyvin ilmaissut Salven kiukkuja.

Kotiin palatessaan heitti Federigo harmistuneena lakkinsa tuolille ja joi ahnain siemauksin lasin rommia, jonka näki pöydällä. Hänellä ei ollut enää sitä sievää viittaa, joka oli ollut hänen yllään hänen lähtiessään.

"Minä olen menettänyt pelissä kaikki sinun rahasi!" huudahti hän englannin kielellä, enempää kursailematta, Salvelle, ja lausui sitten epämiellyttävästi nauraen jotakin sisarelleen, jonka kasvoista näkyi, että hän oli heti arvannut asian oikean laidan.

"Tässä on minun viimeinen piasterini", virkkoi Salve ojentaen hopearahan Federigolle. "Eikö sovi koettaa sillä onneansa?"

"Hänellä on onnea rakkaudessa", virkkoi Paolina kärtyisesti ja lapsellisen taikauskaisesti. "Hän on kihloissa."

Veli keikutteli piasteria etusormensa varassa ja tulkitsi hymyillen sisarensa sanat. Salve loi kärsimättömän silmäyksen señoritaan ja vastasi:

"Minä en ole kihloissa @@ en nyt enkä milloinkaan!"

"Onneton rakkaudessa!" huudahti señorita riemuiten. "Ja viimeinen piasteri! Huomenna me voitamme sata, kaksi sataa, Federigo!"

Se kuulosti hänen sydämensä vakaumukselta. Hän tarttui mandoliiniin ja tanssi muutamia askelia edestakaisin lattialla ja katseli Salvea, omituinen ilme silmissään.

"Riennä, Federigo @@ vielä tänä iltana!" huudahti hän sitten äkkiä heittäen mandoliinin sohvalle. "Huomenna hänen onnensa voi olla mennyttä."

Hän tempasi veljen hatun, painoi sen hänen päähänsä ja työnsi hänet ulos ovesta lähtien itse hänen jäljessään sulkemaan puutarhan porttia.

Señorita ja Salve istuivat kahden odottamassa lampun valaisemassa huoneessa, jonka ovista ja ikkunoista tulvi sisään tummissa lehvissä välkehtivä, tuoksuva kuutamoyö. Señorita alkoi tarjoilla Salvelle rommia ja vettä ja pyörittää hänelle savukkeita. Hän oli kuumeisen hermostunut ja kiiruhti tavantakaa puutarhanportille.

Salve istui tyynenä tupakoiden ja maistoi silloin tällöin juomaansa; señorita keinui ruokotuolissa silmäillen häntä. Salve kuuli huokauksen, ja señorita virkkoi mielitelevän hiljaisella äänellä:

"Pelkäänpä, ettei Federigolla ole onnea."

Salve oli riittävän viisas yskän ymmärtääkseen.

Hän näki myös varsin hyvin, että señorita oli kaunis istuessaan siinä polvi kämmenten välissä ja siro jalka ojennettuna, mutta hänen ainoa tunteensa oli harmi sen johdosta, että moinen brasilialainen letukka uskalsi asettaa itsensä Elisabetin rinnalle. Hän heitti äkkiä savukkeensa ja lähti puutarhaan salaamatta harmiansa.

Hän vihasi naisia siitä lähtien, jolloin se ainoa, josta hän piti, oli hänet pettänyt. Nyt hän käveli ankaran mielenliikutuksen vallassa edestakaisin.

Hän käveli siellä vielä, kun Federigo palasi @@ viittansa hartioillaan ja pussi kainalossa, riemuiten ja kiihdyksissä. "Lähes kolmesataa piasteria!" huusi hän rientäen juoksujalkaa sisään.

Sisar nukkui siellä sohvassa.

Hän hypähti haltioissaan ylös kuullessaan uutisen, ja Salve näki sisarusten lapsellisen iloisina levittävän hopearahoja pöydälle jakaen ne kolmeen osaan.

Kun Salve kumminkaan ei millään muotoa suostunut ottamaan takaisin muuta kuin yhden piasterinsa,

tuli señoritan silmiin jotakin melkein nöyrän ihailevaa. Hän ei käsittänyt sellaista uhrausta, mutta tunsikin kuitenkin siinä piilevän jotakin ylevää. Hieman mietittyään hän ojensi kätensä ja virkkoi:

"Señor, antakaa minulle se piasteri, joka on kädessänne, niin saatte minulta toisen!"

Salve antoi sen hänelle, ja hän suuteli sitä ihastuneena useita kertoja.

"Sen minä panen peliin huomispäiväksi!" huudahti hän iloisensa ja kätkei sen poveensa.

Hän voitti tosiaankin muutamia piastereita ja palasi iloa säteillen.

Mikäli Salve ymmärsi, eli koko perhe yksinomaan uhkapelin varassa.

Poika kuului tosiaankin johonkin puolueeseen, ja hänellä näytti olevan toiveita päästä vapaaehtoisen joukon päälliköksi, jos kapina saataisiin syntymään.

Ennen señoritan huomaavaisuuksia oli Salve viihtynyt varsin hyvin tässä yksinäisessä ja hiljaisessa elämässä. Mutta nyt, kun hän ilmeisesti pysytteli koko päivän kotosalla hänen tähtensä, koristeli itseänsä ja liehakoi jos jollakin tavalla, alkoi asia käydä sietämättömäksi. Kun sitten "Juno" vihdoinkin oli lähtenyt, selitti hän eräänä päivänä aikovansa lähteä satamaan hakemaan pestiä.

Señorita kalpeni, mutta hillitsi itsensä heti, jopa hymyilikin leikillisesti.

Myöhemmin suostutteli hänen veljensä Salvea siirtämään lähtönsä kolme päivää tuonnemmaksi voidakseen ottaa osaa erääseen ystäväpiiriin kokoukseen, joka oli määrätty pidettäväksi yöllä eräessä esikaupungissa.

Illalla, veljen ollessa tapansa mukaan pelaamassa, istui señorita kynnyksellä, isot hiuksensa hajallaan. Hän näytti kaihomieliseltä ja näppäili silloin tällöin kitaraa hiljaa hyräillen ja kiinnittäen Salveen mustien silmiensä katseen.

Salve, joka istui huoneessa, näki olevansa tavallaan piirityksessä. Hänen teki oikeastaan mieli lähteä hänen ohitsensa ulos ovesta ja pujahtaa puutarhaan, mutta siinä oli tiellä señorita, ja hän tiesi sellaisen menettelyn herättävän paheksumista.

Ainoa merkki siitä, ettei hän ollut tilanteeseen tyytyväinen, oli se, että hän hikoili jokseenkin ankarasti.

"Aiotko lähteä pois?" kysyi vihdoinkin señorita alakuloisesti, melkein pä rukoilevasti.

"Aion, señorita!" vastasi Salve harmistuneesti.

Samassa tempasi señorita jotakin poveltaan ja hypähti seisaalleen.

Stiletti, jonka hän sinkosi kädestään, lensi viheltäen ohi Salven korvan ja jäi väristen seinään hänen päänsä viereen.

Señoritan joustava vartalo oli vielä heiton asennossa, kasvat olivat kalpeat ja silmät salamoivat. Sitten hän taivutti äkkiä ruumistaan taaksepäin ja alkoi nauraa.

"Pelästytkö?" kysyi hän. Mutta Salve ei näyttänyt pelästyneeltä; hän oli kylmän katkeroitunut ja koska ei voinut ajatellakaan taistelevansa naisen kanssa, antoi hän stiletin jäädä seinään, vaikka olikin ensin aikonut siihen tarttua.

"Näetkös!" sanoi señorita hypäten äkkiä luo ja temmaten aseensa seinästä. Hän alkoi nauraa heittäen sitä seiniin eri kohtiin, joihin se sattui joka kerta ihan pilkulleen.

"Sinä pelkäsit @@ tunnustahan", virkkoi hän ilkamoiden, istuutui askareestaan kuumana Salven luo ja katsoi häntä suoraan silmiin, kyynärpäät pöytään nojaten. "Sinä pelkäsit ja nyt sinä olet vihainen. Eivätkö sinun maasi naiset ole sellaisia?"

Salve silmäili häntä kylmän torjuvasti. "Eivät, señorita!" vastasi hän lyhyeen ja lähti puutarhaan.

Señorita tarttui jälleen kitaraan ja alkoi kiihkeästi itsekseen hyräillä. Se ei ollut enää mikään tanssisävel, vaan kuulosti uhkaavalta. Uhkaava sävy oli hänen silmissäänkin, ja sävel tunkeutui kuiskauksena hänen hampaittensa välitse.

Illalla hän sitten tuli keimailevasti hymyillen Salven luo ja ojensi hänelle maan tavan mukaan savukkeen, jota oli alkanut polttaa.

Kun Salve hieman epäkohteliaasti kieltäytyi, huudahti hän äkkiä hurjistuen, jalkaa polkien:

"Señor!"

Samassa hän kuitenkin taas hillitsi itsensä ja sanoi näennäisen hyväsydämisesti hymyillen ymmärtävänsä, ettei tapa ollut sellainen Salven kotimaassa.

Salve tunsu mielensä melkoisesti keventyvän, kun Federigo palasi kotiin ja kertoi puheenaolleen kokouksen tulevan pidettäväksi seuraavana iltana.

* * * * *

Federigo vei Salven huonosti valaistuun kapakkaan, jossa oli pari kolme huonetta, toinen toisensa takana.

Sisin huone oli täynnä mitä erilaisimpiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvia miehiä. Useilla heistä oli yllään nukkavierut sotilasunivormujen tapaiset.

Uloimmassa huoneessa hän näki heti sisäänastuessaan joukon merimiehiä, jotka nyökkäsivät hänelle nähdessään hänen merimiespukunsa; @@ he näyttivät olevan yankee-poikia.

Kaikki joivat acachacasta, ja kaiken yllä leijui tupakansavu sumuna, jonka keskeltä kaikui korviasärkevä melu ja juttelu.

Miesten joukossa liikkui ilman mitään säätyrajoitusta paremmin tai huonommin puettuja naishenkilöitä, joista muutamat seisoivat kiihkeännäköisinä pelipöydän ääressä sisimmässä huoneessa.

Federigo kuljetti Salven syrjään pitkän pöydän luo, jonka ympärillä istui joukko ruskeita, parrakkaita miehiä päässä leveälieriset hatut, yllään nahkahousut ja kantapäissä kannukset.

Salvea ei seura miellyttänyt; ne muistuttivat härkäpaimenia, joita hän oli nähnyt Montevideossa, mutta vieläkin enemmän pahantekijöitä.

"He kuuluvat Mendezin vapaajoukkoon", kuiskasi Federigo esittäen hänet pöydän päässä istuvalle päällikölle, voimakkaalle, punervanaamaiselle miehelle, jolla oli isot mustat viikset ja pienet, vilkkaat silmät, jotka salaa tarkastelivat Salvea moneen kertaan.

Tavantakaa he kilistivät laseja huudahtaen: "Alas Fejo!" mutta pysyttelivät muuten rauhallisena; @@ he odottivat "capitanao".

Juoman vaikutuksesta kävivät hekin sentään äänekkäämmiksi, ja useat heistä alkoivat pelata keskenään.

Useiden toisten pöytien ääressä istui samanlaista väkeä. Toisissa pöydissä, joiden ääressä näkyi osalta hyvinpuettuja kaupunkilaisia, keskusteltiin vain kuiskaten. Nämä henkilöt näyttivät pelokkailta. He nähtävästi odottivat kärsimättöminä capitanao.

Äänekkäät huudot, nauru ja melu kiihtyivät. Näkyi jo juopuneita kasvoja, ja usealla taholla riideltiin ja iskettiin nyrkkejä pöytään.

Federigo, jolla oli monta tuttavaa, oli hävinnyt joukkoon. Salven vierustoverit pelasivat innokkaasti noppaa kaivaen pieniä hopearahoja suurista nahkakukkaroista, jotka näyttivät aiotun sisältämään ihan toisenlaisia summia.

Salvesta tuntui, ettei hän ollut milloinkaan nähnyt niin konnamaisia, rahanahneita naamoja kokoontuneena yhteen paikkaan, ja samalla hän oli päättänyt olla ryhtymättä heidän kanssaan mihinkään tekemisiin.

Tärkeintä oli päästä heistä erilleen ehjin nahoin. Salve tunnusteli povitaskuansa, jossa hänellä oli puukko.

Eräs pohjoisamerikkalainen, joka oli Salvea hänen sisäänastuessaan tervehtinyt, kehoitti häntä istuutumaan heidän joukkoonsa, mutta hän kieltäytyi toistaiseksi, koska tunsu olevansa silmälläpidon alaisena.

Samassa hän ihmeekseen huomasi señoritan seisovan pelipöydän ääressä.

Hän pelasi intohimoisesti menettäen panoksen toisensa jälkeen.

Isäntä, joka itse hoiti pelipöytä, oli pitkä, laiha portugalilainen, kasvot pitkät, kellertävät ja pää melkein ihan kalju.

Isäntä silmäili señoritaa koko ajan nöyrän surkuttelevasti. Lakattuaan harmistuneena pelaamasta

señorita viittasi hänet tavallaan käskävästi syrjään.

He juttelivat innokkaasti, ja Salve huomasi señoritan vilkaisevan häneen päin. Se sai hänet miettimään.

Señorita oli tavattoman kalpea, ja Salve näki hänen vihdoin ojentavan isännälle kätensä. Isäntä suuteli sitä ylen onnellisen näköisenä. Sitten señorita äkkiä hävisi.

Isännän kasvat loistivat koko illan, ja hän kumarsi veitikkamaisesti Federigolle hänen kulkiessaan pelipöydän ohi.

Tullessaan sitten jälleen hetkiseksi Salven lähettyville Federigo kuiskasi ivallisesti:

"Minä luulen sisareni myyneen tänä iltana sielunsa ja menneen kihloihin rikkaan Antonio Varezin kanssa; @@ onnittele minua, ystäväni!"

Salve huomasi nyt isännän tavantakaa puhuttelevan pöydän päässä istuvaa miestä, joka yritti yhä salaa silmäillä Salvea. Se ei tuntunut Salvesta ollenkaan miellyttävältä.

Pohjoisamerikkalainen, pitkä, voimakas mies, jolla oli vaalea parta ja jäykät yankee-kasvat sekä kappale nauhaketta nutunhihassa, seiso pelipöydän ääressä menettäen dublonin toisensa jälkeen.

"Se on petospeliä, poikaseni!" virkkoi hän englannin kielellä Salvelle, jonka kanssa hän ilmeisesti halusi päästä puheisiin.

"Samoin uskon minäkin", vastasi Salve, "tämä on huono pesä!"

"Minkä maan miehiä sinä olet?"

"Norjalainen."

"Ahaa @@ norwayman! Hyvää meriväkeä. Karannut Riossa?" kysyi hän sitten hymyillen, ikäänkuin vastaus olisi ollut itsestään selvä.

"Pelaanko sinun puolestasi?"

"Minulla ei ole rahaa."

"Tässä on guinea pestiksi 'Star and Stripes' laivaan, joka on lähdössä Valparaisoon ja Chincasiin!" huudahti amerikkalainen nauraen ja heitti pöytään kultarahan, jonka heti hävisi.

Hän kääntyi, vei käden suulleen ja sanoi:

"Vielä yksi pestistä!"

Seuraavan kultarahan kävi samoin kuin edellisenkin.

"Vielä yksi!" kuului jälleen ja tulos oli sama.

Salvea alkoi äkkiä tympäistä tuo tungetteleva pelaaja, joka hävisi hänen kustannuksellaan. Miehen kasvat eivät hilpeydestään huolimatta näyttäneet hänestä ollenkaan miellyttäviltä. Hän huusi kiivaasti:

"Pelaa omasta puolestasi, yankee!"

Pelaaja ei ollut kuulevinaan, vaan toisti kylmäverisesti nyökäten:

"Vielä yksi pestistä!"

Nyt Salven kärsivällisyys loppui.

Hän oli koko ajan istunut penkin ja seinän välisessä kapeassa solassa, miehiä kummallakin puolellaan, joten hän ei päässyt paikastaan.

Siepaten lujasti kiinni vierustoverinsa hartioihin hän hyppäsi yht'äkkiä yli pöydän, päin tuota hävytöntä pelaajaa. Hänen teki sanomattomasti mielensä vapautua kaikesta, mihin oli kietoutunut, ja raivata itselleen tie ulos.

Samassa kuului uloimmasta huoneesta huudettavan: "Poliisi!" Siellä sammuiivat valot.

Pian senjälkeen kävi samoin siinä huoneessa, missä Salve seiso parhaillaan ankarasti purkaen vihaansa kohti amerikkalaista, joka ihmeekseen näki hänen seisovan vastassaan.

Vihamielinen suhde muuttui kuitenkin heti ystävälliseksi. Salve, joka oli nähnyt isännän astelevan kiireesti päin, tunsu parin miehen käyvän itseensä käsiksi ja työntävän kohti erästä ovea, joka ei johtanut ulos.

"Auta, yankee! Tässä on konnanjuonia @@ pieni ovi oikealla!" huusi hän neuvokkaasti. Samassa sulkeutui ovi hänen takanaan.

Hänen suunsa sulki kohta liina, hänet heitettiin kumoon ja kädet ja jalat sidottiin. Sitten hänet työnnettiin pimeään sivuhuoneeseen @@ kuten hänestä näytti, kaapin taakse, jonka läpi huoneeseen kuljettiin.

"Hm", tuumi yankee kylmäverisesti, "toivonpa, ettei pesti mene menojaan." Sitten hän lähti rauhallisesti hakemaan poliisia avukseen.

Salve oli varma siitä, että oli kuullut señoritan kuiskaavan äänen.

Pian senjälkeen hän kuuli kaapin oven avautuvan ja näki naisen itsensä seisovan vieressään lamppu kädessä.

Nainen silmäili häntä ilkkuen ja valutti samalla öljyä hänen kasvoilleen.

Hänen ilmeensä kävi vähitellen inhoittavaksi kuin kostonhimoisen naarastiikerin, jonka täytyy pidättää raivoansa. Sitten hän riensi jälleen ulos, paukahduttaen oven lukkoon.

Salve makasi lujasti sidottuna, kädet selän takana, mutta hänen onnistui siitä huolimatta tavattoman notkeutensa avulla vihdoinkin saada povitaskusta putoamaan veitsensä, jolla leikkasi nuorat poikki.

Hän seiso i kuunnellen puukko kädessä.

Ei kestänyt kauan, ennenkuin hän kuuli amerikkalaisen äänen ja poliisin, joka tuntui etsivän.

Hän alkoi huutaa, ja oli seuraavana hetkenä vapaa.

"Hän on meidän aluksemme miehiä!" sanoi yankee ottaen haltuunsa Salven, joka nyt mielellään kuului minne hyvänsä, kunhan ei vain mihinkään tässä kaupungissa, ja senvuoksi tyytyi rauhallisesti kohtaloonsa.

"Ovatpa ne raapineet sinua kelpo tavalla, poikaseni!" virkkoi amerikkalainen hieman ivallisesti nähdessään Salven kasvot.

"Mielisinpä nähdä isäntää sitä ennen", sanoi Salve kylmästi. Hän tunsu kamalaa kostonhalua.

"Niin, mutta sitäpä me emme mieli", virkkoi amerikkalainen kuivan käskevästi. "Me emme halua hammastella poliisin kanssa. Sitäpaitsi minä olen jo pelastanut vähät pestirahat."

Amerikkalaiset ympäröivät Salvea tiheänä kehänä, joten hänellä ei ollut mitään muuta neuvua kuin lähteä mukaan. Mutta amerikkalaiseen suuntautuva katse osoitti, että pestiä koskevan kysymyksen täytyi tulla heidän kesken uudelleen käsiteltäväksi laivalla oltaessa.

16.

"Star and Stripes", joka lepäsi satamanedustalla unionilippu kahvelipurjeessa, oli pitkä, musta, sukeva pursi. Miehiä siinä oli kaksineljättä.

Se näytti erittäin miellyttävältä, ja Salve kiitti kaikessa hiljaisuudessa onneansa, joka oli johdattanut hänet niin hyvään alukseen.

Oltiinpa vielä niin kohteliaita, että annettiin hänelle oma koju kannen alla.

Hänen sanomattomaksi harmikseen ovi lukittiin ulkopuolelta, ja hänen alkaessaan sen johdosta pitää melua, annettiin hänen tietää, että hänen oli tyytyminen vankinaoloonsa niin kauan kuin vielä viivyttiin Riossa. Hän ymmärsi, että hänen peljättiin karkaavan.

Alhaalla oli sietämättömän kuuma ja sitäpaitsi kuului koko ajan ikäänkuin sairaiden valitusta viereisestä suojasta. Salve piti tällaista kohtelua kerrassaan halpamaisena. Lastauksessa puuhailtiin lakkaamatta koko yö ikäänkuin olisi ollut tulinen kiire päästä lähtemään, ja aamupäivällä nostettiin ankkuri kohta kun viimeisen tavaraproomun sisältö oli saatu laivaan lastatuksi.

Kun Salve muutaman tunnin kuluttua laskettiin vapaaksi, olivat he jo avaralla merellä satamansuun ulkopuolella.

Kapteeni, kolme perämiestä ja useita alempia päällysmiehiä käveli kannella kultanauhakkein koristetuissa päähineissään ja univormummaisissa vaatteissa ikäänkuin sotalaivassa, ja vahdissaolijat olivat aseistetut.

Miehistö sitävastoin oli melkein poikkeuksetta ryysyihin puettua väkeä. Siihen näytti kuuluvan kaikkia kansallisuuksia: englantilaisia, irlantilaisia, saksalaisia ja amerikkalaisia; sitäpaitsi puoli tusinaa neekereitä ja mulatteja.

Kun ei kukaan hänestä sen enempää välittänyt, kulki hän toistaiseksi missä halusi.

Mutta kun Salve sitten näki aavanpuoliselta laidalta laskettavan mereen ilman mitään juhlamenoja kokonaista kolme ruumista, jotka oli huolimattomasti kääritty purjekankaaseen, alkoi häntä kammottaa.

Ne olivat osanneet salata satamaviranomaisilta, että laivassa raivosi keltakuume.

Vielä kaameammalta alkoi asia tuntua, kun pieni, kalpea laivapoika, jonka kanssa hän ryhtyi puheisiin, kertoi alhaalla makaavan useita sairaita ja tiesi yhden äsken mereen lasketuista kuolleen edellisenä päivänä juuri siinä kojussa, jossa Salve oli viettänyt yönsä.

Salve oli ihan kuohuksissaan.

Illalla kutsui hänet luoksensa kapteeni, jolla oli venemies vierellään. Kapteeni oli laiha, tarmokkaannäköinen, suunnilleen neljäkymmenen vuoden ikäinen mies, jonka jyrkkäpiirteisiä, hieman onttoposkisia kasvoja kiersi tiheä, tumma poskiparta ja sirosti kammattu kiiltävä tukka.

Hän seisoj polttaen hienoa piippuansa, jonka varsi oli helmiäisellä koristeltu, silloin tällöin maistaen mustaa kahvia kattoikkunalla olevasta kupista.

"Mikä on nimesi?" kysyi hän nyökäten vastaukseksi Salven tervehdykseen.

"Salve."

"Salve", toisti kapteeni murtaen nimeä englanniksi, @@ "ja norjalainen?"

"Hän näyttää liian kelpo mieheltä noiden toisten lurjusten joukkoon", mutisi hän venemiehelle.

"Kokenut matruusi, vai kuinka?"

"Niin."

"Sinä olet saanut pestiksi kolme guineaa, eikö totta?" jatkoi kapteeni imaisten pari kertaa piippuansa ja katsahtaen tilikirjaansa. "Kuukauden palkan."

"En, kapteeni!" Salve selitti, miten asianlaita oli. "Pestiä en ole oikeastaan ottanut ennenkuin nyt, jolloin minun lienee pakko se tehdä, @@ mutta minua on tähän asti kohdeltu kuin koiraa, jopa huonomminkin!"

Kapteeni ei ottanut kuullakseen jälkihuomautusta, päätti vain lyhyesti ja karskisti:

"Ne kolme guineaa kuuluvat hänelle, Jenkins! Menkään keulamärssyyn, siellä tarvitaan kunnan meripoika kaikkien kelvottomani avuksi."

"Pelatkaa toiste omaan laskuunne, älkää matruusien vahingoksi", huomautti hän sitten hiljaa ja ivallisesti; Salve kuuli sen sentään.

Niin oli se keskustelu ohi. Venemiehen kasvot ennustivat, että Salve saisi tilaisuuden sattuessa maksaa voittonsa. Hän kulki liikutellen ulkonevaa leukaansa ja kierrellen vaaleata poskipartaa sormensa ympärille.

Eräs mulatti parka, joka pesi keittoastioita, sai toistaiseksi sijaisena kokea kosta. Nuhdeltuaan häntä lyhyeen venemies iski hänet pampulla kumoon, niin että hän jäi pitkäksi ajaksi makaamaan kykenemättä liikahtamaan.

Tuo kuohutti Salven mieltä, mutta vielä enemmän häntä ihmetytti, kun hän näki miehen heti senjälkeen tarttuvan jälleen työhönsä, ensin rauhallisesti pyyhkien kastrullista omaa vertansa.

Jonkinlaista kohtuutta luulisi koiramaisessa nöyryydessäkin olevan, arveli Salve kiukuissaan melkein suoden miehelle ansaitsemattoman iskun.

Purjeentekijältä hän sitten sai kojuvaatteet ja varastonhoitajalta palkkansa tiliin merimiespuvun niiden melko lailla tärveltyneiden hienojen vaatteiden sijaan, jotka hänellä oli yllään.

Seisoessaan myöhemmin alhaalla järjestämässä kojuansa hän näki toisella puolen purjekangasvaatteisiin puetun miehen samoissa askareissa. Hän ei voinut erehtyä @@ se oli Federigo.

Salve sai myöhemmin kuulla, että hän oli joutunut poliisin huostaan kapakassa sattuneen ryttäkän aikana.

Hän oli nähnyt laivamiehen pelastavan Salven ja kun hänen itsensäkin onnistui matkalla päästä pakoon, oli hänkin turvautunut alukseen.

Sisaren konnamaisuuden aiheuttama harmi kiehui vielä liian kiivaana Salven mielessä, vaikka hän uskoikin, ettei Federigo ollut jutussa mitenkään osallisena.

Näytti kumminkin siltä, että hänellä oli tavallaan paha omatunto, sillä he eivät jutelleet toisilleen, vaan käyttäytyivät kuin ventovieraat. Brasilialaisen ilmeestä näki, että hän tunsu itsensä nöyryytetyksi, mutta siinä oli samalla sellaista, mikä kehoitti Salvea olemaan varuillaan.

Salvelle selvisi pian, ettei hän olisi voinut joutua mahdottomampaan alukseen.

Miehistö oli koottu New Orleansin ja Charlestonin telakkain pohjasakasta; kaikkien kasvoissa näkyi paheiden ja häpeällisen elämän jälkiä, ja heidän kesken kaikui alinomaa mitä karkein sadattelu ja jumalanpilkka.

Pampun iskut ja kammottava käytös kuuluivat päiväjärjestykseen, ja se, jota asia koski, voi odottaa vain vahingonilon ilmauksia toverien taholta. Mitään oikeutta ei voinut saada; kysymykseen tuli ainoastaan se, missä määrin asianomaista suojelivat upseerit tai miten hän oli onnistunut takaamaan tovereita miehikseen.

Amerikkalaiset ja irlantilaiset vetivät lukuisimpana kansallisuutena yhtä köyttä kohdellen joka päivä julmasti kaikkia heikompiansa.

Seitsemän tai kahdeksan kehnosti puettua espanjalaista ja portugalilaista, joilla oli aina varalla veitsi, olivat kumminkin suljettuna joukkona tavallansa heidän veroiset. Heidän joukossaan oli Federigokin.

Varsinkin kärsi heidän halpamaisesta käytöksestään eräs sairas espanjalaisraukka, jota oli ajettu työhön, kunnes hän ei enempää jaksanut.

Salve käsitti voivansa näissä oloissa luottaa vain itseensä. Amerikkalaiset ja irlantilaiset, jotka aluksi näyttivät aikovan lukea hänet mieheksen, kääntyivät näet vähitellen hänelle vihamielisiksi. He olivat närkästyneet siitä, ettei hän välittänyt heidän toveruudestaan, epäilivät hänen pitävän itseänsä liian hyvänä, ja kun sitten kävi ilmi, että hän oli erinomainen merimies, tuli lisäksi kateus.

Mutta kaikkein pahimmin vaikutti mister Jenkins, joka osasi viekkaasti saada matruusit uskomaan, että upseerit suosivat Salvea.

Tässä suhteessa osoittautui kuitenkin Federigo odottamattoman ystävälliseksi, ja Salve oivalsi saavansa kiittää häntä siitä, etteivät kaikki portugalilaisetkin olleet hänelle vihamielisiä. Siitä johtui, että he molemmat jälleen lähenivät toisiansa.

Miehistön keskuudessa pelättiin varsinkin erästä luisevaa, kuparinruskeata ja arpista irlantilaista. Hän joutui toisinaan todellisen raivon valtaan, kun hänen paha verensä sattui kuohahtamaan. Ennen Rioon saapumista hän oli ollut kahleissa, koska oli eräänä päivänä kannella ollessaan vannonut tappavansa kapteenin.

Paitsi häntä oli laivassa vielä pari kolme muuta samanlaista pukaria, jotka kumminkin pitivät keskenään jonkinlaista aselepoa.

Upseereilla oli syynsä olla ylimalkaan puuttumatta miesten kesken sattuviin kiistoihin.

Eräänä päivänä, kun isokello soitti ruualle, antoi mister Jenkins Salvelle määräyksen, jonka hän sai suoritetuksi vasta kaikkien toisten jo istuttua pitkän pöydän ääreen.

Hänen tullessaan oli kaikki syöty, joten hän jäi ilman päivällistä.

Seuraavana päivänä sattui käymään ihan samoin, joten hänen täytyi tyytyä aamiais- ja illallisannoksiin, ja kolmantena näytti taas olevan samoin laita, sillä mister Jenkins määräsi hänet jälleen sopimattomaan aikaan sellaiseen työhön, jota suorittaessaan hän välttämättä myöhästyi aterialta.

Salve oli hyvin ymmärtänyt, mikä oli tarkoituksena. Kun hän oli verrattomasti kunnollisempi ja reippaampi kuin kukaan muu keulamärssyn miehistä, ei mr. Jenkins ollut päässyt häntä mitenkään rankaisemaan. Mutta nyt oli aikomus päästä toista tietä hänen kimppuunsa.

Ollessaan yksin vahdissa edellisenä iltana oli Salve suunnitellut, mitä tekisi. Nälkiintyessään ja heikontuessaan hän joutuisi armotta mr. Jenkinsin pahoinpideltäväksi. Mutta miten hyvänsä, joka tapauksessa oli parempi kärjistää asiat heti paikalla kuin sortua hitaasti perikatoon.

Suoritettuaan tehtävänsä hän riensi ruokapöydän ääreen, missä miehet olivat jo aterialla, kaksi saman kulhon ääressä.

Hän istuutui irlantilaisen luo, jonka huomasi olevan yksin kulhollaan.

"Anna tänne!" virkkoi hän kylmästi.

Irlantilainen vain silmäili häntä ivallisesti, nähtävästi oudoksuen Salven rohkeutta, mutta jatkoi häiriytymättä syöntiänsä.

Salve tajusi, että tässä täytyi voittaa.

"Henki hengestä, irlantilainen!" huusi hän hypähtäen seisaalleen. Kun toinenkin samassa nousi, iski hän häntä kasvoihin niin kiivaasti, että hän tupertui yli rahin, seinää vasten.

Syntyi hurja tappelu.

Irlantilainen nousi kuin vertavuotava härkä, sieppasi orresta malspiikin ja iski sillä syvän haavan Salven poskeen, jossa myöhemmin, oli ainainen arpi.

Sitten välkähtivät puukot.

Salve liikkui kuin teräsvieteri, kaksinverroin vikkelämmin ja kylmästi laskevemmin kuin hänen raivoisa, mutta kömpelö vastustajansa.

Salven huulilla oli kalpea hymy; hänen iskunsa sattuivat tavantakaa ja tappelu päättyi siihen, että toinen, ankarasti verta vuotaen ja melkein tajuttomana, kompuroi ulos ahtaasta ovesta pelastuakseen.

Monet iloitsivat nähdessään pelätyn irlantilaisen joutuvan häviölle, ja sitä mielialaa oli Salven kiittäminen siitä, että sai tapella tappelunsa yksin hänen kanssaan.

Salve iski puukonsa pöytään kulhonsa kupeelle, katsoi ympärilleen ja kysyi:

"Onko täällä muita, jotka aikovat anastaa minun ruokani?"

Kukaan ei vastannut.

"Minun tekee nyt kovin mieleni ratkaista asia tällä kertaa!" jatkoi hän välittämättä siitä, että veri vuoti pitkin hänen kasvojaan ja käsiään. "Minulta on jäänyt saamatta kaksi päiväannosta. Nyt minä sensijaan pidän vadin yksin seuraavina kahtena kertana @@ ja haluanpa kuulla, mitä irlantilainen tai kuka muu tahansa siitä asiasta arvelee."

Irlantilainen makasi kojussaan haavakuumeessa koko viikon, ja tapaus oli herättänyt kunnioitusta Salvea kohtaan.

Kaikesta huolimatta hän arvasi aloittaneensa epätoivoisen pelin ja tiesi voivansa selviytyä kaikista näistä konnamaisista ihmisistä ainoastaan yhä häikäilemättömällä käytöksellä, joten hänen täytyi tulla ainakin yhtä pelätyksi kuin irlantilainen.

Senpävuoksi hän ei odottanutkaan toisten haasteita, vaan alkoi tahallaan käyttäytyä häikäilemättömästi jakaen oikeutta mielin määrin.

Mies, jota lähinnä irlantilaista eniten pelättiin, oli leveäharteinen mulatti, joka muutta mutkitta käytteli ryöstöjärjestelmää niihin nähden, jotka eivät olleet minkään puolueen suojatteja.

Salve, joka hänkin oli kerran joutunut kärsimään hänen ryöstöistään, oli nähnyt hänet useissa tappeluissa, tutkinut hänen omituista taistelutapaansa ja saanut selville, ettei mies ollutkaan niin väkevä kuin hän halusi toisille uskotella.

Salve ryhtyi hänen kanssaan kinastelemaan vanhan asian johdosta, ja tappelu päättyi nytkin ehdottomasti hänen edukseen.

Hänellä oli nimenä Januarius (Tammikuinen) pyhimyksen mukaan, ja Salve vakuutti kykenevänsä

kylvettämään hänet kaikkina muinakin vuoden kuukausina.

Mies ei ollut lainkaan rohkea eikä näyttänyt sen koommin haluavan ryhtyä tappelemaan. Irlantilaisesta sitävastoin saattoi heti hänen jälleen kannelle tultuaan havaita, että hän halusi koettaa uudestaan.

Aihetta ei tarvinnutkaan kauan odottaa. Salve tarttui siihen kohta voidakseen esiintyä kiihkeänä haastajana.

Sairaana espanjalaisparan saappaat olivat eräänä päivänä näyttäneet irlantilaisesta houkuttelevilta, ja hän käyskeli nyt ne jalassaan.

"Kuulehan, irlantilainen", virkkoi Salve ensinmainitun kulkiessa eräänä iltapäivänä hänen ohitsensa, "sinä astelet huonoissa saappaissa. Minä neuvon sinua jättämään ne takaisin, tai muuten en hellitä, ennenkuin olen vetänyt ne jalastasi, ymmärrätkö?"

Irlantilainen loi häneen hurjan katseen, mutta kalpeni kuullessaan ankaran uhkauksen @@ Salve puolestaan näytti säteilevän tyytyväiseltä, ikäänkuin olisi vain odottanut hovin alkamista.

Mies teki virheen asettumalla puolustusasentoon sensijaan että olisi hyökännyt, ja typertyi jo parista odottamattomasta iskusta Salven hyökätessä tiikerinä hänen kimppuunsa.

Miehistö kokoontui heidän ympärilleen. Molemmat taistelijat käyttelivät asetta, ja Salve piti sanansa: hän veti saappaat pyörtyneen vastustajansa jalasta ja vei ne espanjalaiselle.

Salve ei ollut voimiltaan läheskään niiden monien veroinen, joiden hän tiesi nyt vain etsivän sopivaa tilaisuutta päästäkseen hänen kimppuunsa. Senvuoksi täytyi alinomaa asettaa kaikki yhden ainoan kortin varaan, jotta tilanne säilyisi siedettävänä, täytyi käyttäytyä häikäilemättömämmin, välittää vähimmin hengestään ja olla halukkain tappelemaan. Siksi ryntäsi hän arvelematta kimppuun vähäpätöisimmästäkin syystä, ja kun hän uhkasi, tiesi hän aina pitää sanansa.

Alinomaa ylenmäärin jännitetty tarmo meni hänelle lopulta veriin kuin kuume, ja hänen kasvoihinsa tuli pahasisuinen ilme.

Häntä aljettiin pitää yhtenä niistä hillittömistä miehistä, jotka usein päättävät päivänsä raakapunnokassa tai kapteenin revolverinkuulan satuttamina.

Heissä raivoa sokeana, kosta vaatien pilkattu ihmisluonto; @@ muuten ei voi selittää kaikkea sitä suunnatonta pahanilkisyyttä ja niitä hurjia kohtauksia, joita useissa valtamerialuksissa sattuu.

Upseerit iloitsivat kaikessa hiljaisuudessa irlantilaisen ja mulatin hirmuvallan sortumisesta. Heille oli eduksi, että miehistön kesken vallitsi riita ja eripuraisuus, sillä jos kaikki nuo konnat olisivat olleet yksimielisiä, olisi kapinavaara ollut uhkaamassa.

Ennen Rioon tuloa oli kapteeni, kuten sanottu, antanut kahlita irlantilaisen. Samaan aikaan hän oli muitta mutkitta ampunut alas raakapuulta erään, jota, hän piti häiriöntekijäin päämiehenä.

Salveakin katseltiin nyt epäluuloisemmin, ja kapteeni ihmetteli, kuinka oli voinut niin kovin erehtyä miehestä. "Mutta", arveli hän, "roskaväki se tekee kaltaisekseen." Salve oli joka tapauksessa kunnollisin ja palveluksessa luotettavin matruusi, mitä aluksessa oli.

Mr. Jenkins väisti nyt häntä vaieten, sillä hän oli kuullut Salven vannoneen tahtovansa "nähdä hänen sisuksensa", jos mr. Jenkins uskalsi häntä loukata.

Salvesta näytti kuitenkin selvältä, että mr. Jenkins mietti jotakin juonta häntä vastaan.

Kävi pian ilmi, että niin oli laita. Eräänä päivänä Salve kutsuttiin kapteenin luo, joka piti oikean tutkinnon, tuon uhkaavan lauseparren johdosta. Salve tunnusti sitä käyttäneensä, koska mr. Jenkins yritti häntä ahdistelemaan.

"Minä tahdon pois laivasta kohta kun saavutaan Valparaisoon, kauemmaksi minä en ole sitoutunut lähtemään. Muuten on elämä minulle ihan yhdentekevä", lopetti hän synkästi.

Kapteenilla lienee hänelläkin ollut omat ajatuksensa mr. Jenkinsistä, sillä Salve pääsi odotetusta ankarasta rangaistuksesta joutuen vain neljäksitoista vuorokaudeksi vedelle ja leivälle.

"Se kesyttää sinua, poikaseni!" virkkoi kapteeni.

Salven istuessa kopissaan laihan muonan varassa huvittelihe mulatti, jonka hän oli voittanut, syömällä lämpimiä liharuokiansa ihan oviluukun suulla, jotta tuoksu tunkeutuisi koppiin ja ärsyttäisi

vankia. Mr. Jenkins oli antanut suostumuksensa tähän huvitukseen.

Salve oli aluksi iloinen siitä, että oli päässyt rauhaan.

Mutta erään kerran päivällisaikaan hän pisti päänsä ulos aukosta. Hän oli nälkiintynyt ja ärtyisä.

"Kuulehan, mulatti!" aloitti hän.

Mulatti katsahti häneen irvistellen niin että valkoiset hampaat loistivat ja oli kovin tyytyväinen nähdessään tempunsa tepsivän.

"Sinulla kai on siinä hyvää ruokaa?"

"On, hyvin hyvää!" vastasi mulatti vahingoniloisena ja ylen tyytyväisenä.

"Se saa minut ajattelemaan tulevaisuutta", jatkoi Salve leppoisasti, "ajattelemaan, miltä sinä sitten näytät, kun minä pääsen vapaaksi. Minä survon sinut nuuskaksi, ystäväiseni! Etkö ole tullut sitä ajatelleeksi?"

Mulatti jatkoi syömistään, mutta kävi yhä mieltivämmäksi.

Hän, kuten sanottu, ei ollut erikoisen rohkea, ja lopulta ruoka ilmeisesti alkoi häntä tympäistä.

"Sinähän olet sen näköinen kuin söisit itseäsi", virkkoi Salve pitkäkhkön vaitiolon jälkeen, jonka aikana hän oli pitänyt silmällä toisen yhä aremmaksi käyvää ilmettä. "Niin käy, ystäväiseni, @@ ellet @@"

"Ellen?" tiedusti mulatti korviaan teroittaen.

"Ellet sinä pidä huolta siitä, että minä saan joka päivä ruoka-annoksesi. Nyt on vain viisi päivää jäljellä, ja minä olen nähnyt nälkää yhdeksän päivää sinun syödessäsi; sehän on oikeus ja kohtuus. Jos mr. Jenkins näkee sinun pistävän minulle ruokaa, niin tiedät joutuvasi rangaistavaksi. Sinun tulee siis olla varovainen ja itse pitää lautasta luukulla, joten hän luulee sinun syövän ihan minun nokkani alla."

Ehdot olivat kiusalliset. Mulatti ei vastannut, istui vain villavine päineen alakuloisessa ja mielteliäässä asennossa.

Mutta seuraavana päivänä hän asettui lautasineen leveästi luukulle, ja Salve otti armotta jok'ikisen murenan.

Hänelle oli tärkeätä pysyä voimissaan, sillä hän tiesi henkensä muutoin olevan menoteillä.

Kopista päästyään hän ei ollut lainkaan "kesyttynyt", vaan yhtä sotaisa kuin ennenkin. Sen hän osoitti verisessä ottelussa, jossa hän omasta aloitteestaan edusti Federigoa erästä amerikkalaista vastaan ja jossa brasilialainen olisi epäilemättä joutunut pahoin tappiolle.

Salve ei hänestä välittänyt. Hän piti miestä petollisena, juonikkaana ja tunnottomana, mutta auttoi häntä toveruuden vuoksi, sillä toveruudella on noiden hylkiöiden joukossa rikkomattomat lakinsa. Sitäpaitsi hän oli nyt tottunut toveriinsa.

Federigo oli hauska veikko, osasi jutella hieman mistä tahansa, ja hänellä oli varsinkin muutamia teorioja, joita Salve vahdissa ollessaan kuunteli mielelläänkin.

Federigo selitti mahdollisesti, ettei ole olemassa mitään uskontoa eikä mitään jumalaa; sellaiset sadut kelpaavat vain hölmöille, joilla onkin joka maassa oma uskonsa, minkä turvissa älykkäät ja papit heitä puijaavat.

Hän kertoi asian yhteydessä useita tarinoita pappien Brasiliassa harjoittamista petoksista ja teki erään kerran varsin hupaista pilaa siitä, mitä heidän taakseen jäävän Tulimaan asukkaat uskoivat. Sanalla sanoen: hän asetti korkeimmalle väkevemmän oikeuden ja elämän tarkoitukseksi piasterit, naiset ja vapauden.

Mikäpä muu jumala kuin Salve @@ lausui hän kerran pilkallisesti @@ olisikaan voinut estää irlantilaista surmaamasta espanjalaisparkkaa alhaalla ruumassa @@ ja mikä muu jumala kuin pelko estikään mr. Jenkinsiä iskemästä häntä itseään kangella kuoliaaksi?

Vaikka Salve halveksikin puhujaa, vaikuttivat hänen todistelunsa häneen melkoisesti; sillä mikäpä jumala hänet pelastaisi, ellei hän alinomaa pelastaisi itseänsä kaiken tämän roskaväen joukossa. Jos sellaista ohjausta olisi ollut @@ mielti hän katkerasti @@ niin moni asia olisi tapahtunut toisin hänen elämässään.

Salve tunsikin aina verensä kuohuvan sellaisten keskustelujen jälkeen.

He purjehtivat Kap Hornin ympäri ja saapuivat Valparaisoon.

Mutta sinä aamupäivänä, jolloin heidän piti tulla satamaan, pistettiin hänet arestiin. Kapteeni, joka käsitti hänet hyödylliseksi miesten kurissapitäjäksi, tahtoi olla varma siitä, ettei hän karkaisi laivasta, kuten oli uhannut.

Käytyään Chineos-saarella, josta otettiin linnunlantalasti Kiinaan kuljetettavaksi, he purjehtivat Tyyntä merta, jonka yksitoikkoisuutta häiritsi vain joku iso merilintu tai aluksen läheisyydessä ruiskuttava etelämeren valas.

Yksinäisinä öinä kimmelsi Eteläristi vinosti, heidän päänsä päällä. Mutta laivalla ei ollut lainkaan rauhallista.

Tuo pieni pähkinänkuori, joka pisteenä siirtyi pitkin ääretöntä pintaa, oli alinomaa täynnä riitaa, murhahimoa ja jumalanpilkkaa.

Osa miehistöä, irlantilainen johtajanaan, vaativat, että upseerit oli surmattava ja laivasta tehtävä valaanpyyntialus.

Eräänä iltana, kun Salve ja Federigo vahdissa ollessaan keskustelivat, kysyi ensinmainittu äkkiä:

"Mitä olisi sisesi mahtanut minulle tehdä, ellen olisi päässyt pakoon, Federigo?"

He olivat tähän saakka karttaneet tuon arkaluontoisen asian koskettelemista, ja Federigo vastasi vältellen:

"Sitä en tosiaankaan tiedä; mutta hän osasi kyllä olla villitty."

"Niin, @@ mutta mitä nyt luulet? Minä tiedän, ettet sinä ollut asiassa osallisena."

"Hm @@ eipä ole helppo sanoa", virkkoi Federigo huomattavasti keventynein mielin, omituisesti hymyillen, ikäänkuin olisi jonkunlaista nautintoa tuntien valikoinut mahdollisuuksia. @@ "Kerran hän hitaasti valeli apinaa, joka oli purrut, kiehuvalle vedellä! @@ Hän oli muuten varsin monipuolinen."

Salvea pöyristytti, ja hänen kasvoihinsa nousi jokin ilme, jota toinen kavahti kiiruhtaen lisäämään puoleksi leikillisen, puoleksi lohduttavan huomautuksen:

"Niin, nyt saa Antonio Varez parka maksaa, mitä on rikkonut, sillä hänen täytyy mennä naimisiin hänen kanssaan @@ siitä saat olla varma! @@ Niin, Paolina on rikas ja onnellinen!" lopetti hän huokaisten, ikään kuin olisi sisartaan kadehtinut.

* * * * *

Elettyään puolentoista vuoden aikana monta kauhistavaa kohtausta "Star and Stripes" aluksessa Salve erosi siitä vihdoinkin New-Orleansissa saaden taskuunsa kelpo summan palkkarahoja.

Seuraavissa aluksissa, joissa hän purjehti, oli toisenlaiset, mutta ei paljoa paremmat olot. Salve oli nyt tottunut sellaiseen elämään ja osittain tylsynyt huomaamaan sen huonoja puolia.

Federigo seurasi häntä yhä nuhteettomana toverina.

Salve oli koonnut rahoja, sillä hän ei etsinyt maissa tilaisuutta päästä niistä erilleen kuten Federigo, joka aina menetti palkkansa pelissä. Hän vihasi naisia, ja merimieskapakoissa häntä pidettiin hurjan hillittömänä veitikkana, josta oli paras pysytellä loitolla. Hänen kirkas älynsä sanoi hänelle sen katkeranlaisen totuuden, että raha sittenkin on lopulta ylin voima ja mahti. Hän kantoi kultarahojaan aina vyössään.

Federigon alinomaista joukossa pysymistä alkoi Salve, joka arveli tuntevansa ystävänsä perinpohjin, yhä varmemmin pitää vyössä kantamiensa rahojen aiheuttamana. Hän epäili Federigon pitävän häntä säästökassana, johon sopi tarpeen tullen turvautua.

Kun siis Federigo kerran eräässä satamassa oltaessa ehdotti, että he karkaisivat, lähtisivät kaivamaan kultaa muutamista kaivoksista, joista silloin kovin huhuiltiin, ja jakaisivat saaliin, niin Salve harkitsi kylmästi ja erikoisemmin närkästymättä olevan todennäköistä, että hänen ystävänsä, kun he olisivat kaivettavansa kaivaneet ja vaeltaisivat jossakin erämaassa, eräänä kauniina yönä pistäisi puukon hänen kylkeensä ja anastaisi koko saaliin.

Sellainen oli tämä ystävyys laadultaan @@ Federigo piti vielä enemmän rahoista kuin hänestä.

Senvuoksi Salve kieltäytyi lähtemästä, vaikka vaihtelu muuten olisi häntä miellyttänyt. Heidän suhteensa pysyi yhä ystävällisenä.

* * * * *

Niin kului kaikkiaan neljä vuotta, ja Salve alkoi kovin ikävöidä Eurooppaan @@ hän ei tahtonut itselleen tunnustaa tarkoittavansa Norjaa.

Etsittyään kauan sopivaa alusta kotiinpalaamista varten oli hän edelleenkin brasilialaisen ystävänsä seurassa palkkautunut isoon parkkilaivaan, joka oli kotoisin Hollannin siirtomaasta Curacaosta ja matkalla Rotterdamiin ja Nieuwediepiin lastinaan tupakkaa ja rommia. Muutamaa hollantilaista lukuunottamatta kuului miehistöön melkein yksinomaan kreoleja.

Salve tunsi nyt amerikkalaisen palvelusitoumuksen kaikki koukut ja oli laillisesti jättänyt laivan heti sen saavuttua Nieuwediepiin. Federigo ei aavistanut mitään, ennenkuin Salve lähtiessään asian hänelle ilmoitti.

Federigo kalpeni ja kyöneleet kihosivat hänen silmiinsä. Salve ei voinut oikein käsittää, oliko syynä ystävyyden loukkaaminen, vai jonkinlainen pettymys, vai kenties molemmat seikat. Pienine vilkuilevine silmineen Federigo tavallaan muistutti hätääntyntä rottaa.

Vihdoin hän äkkinäiseen tapaansa lankesi Salven kaulaan ja huudahti:

"Viimeisenä iltana minä tahdon ainakin juoda lähtömaljasi. Enpä voi käsittää, kuinka voin tulla toimeen ilman sinua @@ olemmehan pysytelleet kauan yhdessä!"

Vastoin tervettä järkeänsä tunsi Salve tuon ajatuksen hieman hellyttävän mieltä ja muistaessaan tuon lurjuksen tosiaankin osoittamaa "kiintymystä" hän tunsi jotakin todellisen liikituksen tapaista.

"Eipä auta, ystäväiseni", vastasi hän. "Olen asian niin päättänyt. Mutta tänä iltana minä kestitsen. Istun 'Aurorassa' sinua odottamassa."

Siihen vuodenaikaan oli satamassa tavattoman paljon aluksia, ja 'Auroran' kapakka oli illalla täynnä meripoikia, jotka laulelivat, näkivät toisensa jälleen tai tutustuivat toisiinsa paloviinan ääressä.

Pienessä salissa anniskeluhuonetta vastapäätä tanssittiin soiton pauhatessa Hampurin skotlantilaista ja Englannin jikiä uupumatta koko ilta niin että permantopalkit notkuivat.

Ymmärtääkseen oikeata merimiesten 'reeliä' täytyy nähdä sitä tanssimassa miehiä, jotka ovat purjehtineet vuosikausia kaikilla maailman kulmilla näkemättä ainoatakaan naista.

He saapuvat maihin tuntien miehen ankaraa kaipausta ja vuosikausia kytenyttä iloa ja silloin on tanssikin @@ Nieuwediepin tai Portsmouthin tyttöjen keralla ja yhtä suuressa määrässä kumpaistenkin kanssa @@ sanomattoman hurmaavaa.

Jos jättää huomioonottamatta ihan rappeutuneista oloista ja yksilöistä johtuvat poikkeukset, voinee sanoa, ettei missään muualla koko maailmassa esiinny niin romanttista tunnetta naista kohtaan kuin aluksessaan purjehtivan meripojan povessa. Rakkaus on siellä luonnostaan rikkaampi ja monivivahteisempi kuin talonpojan yksitoikkoisessa elämässä, ja sitäpaitsi tulee itse rakkaussuhde @@ erossa elämisen vuoksi @@ paljon hartaammaksi ja säilyy menettämästä ihanteellista hohtoaan arkipäiväisessä tavanomaisuudessa.

Naimisissa olevaa merimiestä kunnioittavat salaa kaikki toverit, joilla ei yleensä ole varaa sellaisen askelen ottamiseen.

Merimies makaa keulakannella kertoen vilpittömän avomielisesti vaimostaan tai morsiamestaan, miten he olivat toisiinsa suostuneet tai mitä on ostettava tuliaisiksi satamaan saavuttua. Ja jos haluaa meidän päivinäme etsiä hiljaista romanttista haaveilua, niin sitä varmaan löytää laivojemme kansilta yksinäisten yövuorojen aikana. Ei ole lioittelua, jos sanoo naisen oikeastaan olevan mukana merielämässämme, joka ulkonaisessa katsannossa on usein hyvinkin raakaa. Nainen väikky merimiehen mielessä ihasteltuna, lämpöisenä, puhtaana ja ylhäisenä, etäisyyden aiheuttaman kuvitteluautereen ympäröimänä.

Salve ja Federigo istuivat viinalasiensa ääressä salinviereisessä kamarissa, joka oli täynnä juttelevia ja juovia miehiä tai pareja, jotka vetäytyivät hetkiseksi pois tanssista.

Tukehduttavan kuumassa, tupakansavun ja höyryn himmentämässä salissa näkyi tanssijoita, joiden kasvot olivat mitä erilaisimmat @@ useimmat ruskeita ja ahavoituneita, monet parrakkaita, hattu

huolettomasti takaraivolla. Muutamilla oli suussa rikkoutunut liitupiippu, kaikki olivat hurjan iloisia, valuivat hikeä ja tanssivat ihan uupumatta.

He pyörittelivät somasti puettuja hollantilaisia tyttöjä, joilla oli päässään pienet valkoiset päähineet ja helmet maan tavan mukaan kiinnitettyinä niin, että sievät kengät ja valkoiset sukat pääsivät oikeuksiinsa. Punaisiin villanuttuihin puetut ranskalaiset ja ruotsalaiset meripojat, norjalaiset ja tanskalaiset sinisissään ja laajalahkeisine purjekangashousuineen, amerikkalaiset ja englantilaiset kokonaan sinisissä tanssivat siinä kilvan solmien samalla ystävyysliittoja tai joutuen riitoihin, mistä myöhemmin illalla oli seurauksena pullo paloviinaa tai tappelu.

Salve ei ottanut osaa tanssiin; pauhaava hilpeys sai hänet apeaksi, joskaan hän Federigon vuoksi ei päästänyt mielialaansa näkyviin.

Federigo näytti kovin lohduttomalta ja istui alkupuolen iltaa mietteissään, maistellen lasistansa.

Ikkunanpielessä selkensä takana Salve kuuli kahden nuoren miehen puhuvan norjaa. Hänen sydämensä ailahti, sillä hän ei ollut moneen vuoteen kuullut äidinkieltänsä.

Myöhemmin illalla Federigo liikuttavan epäitsekkäästi täytti alinomaa Salven lasia ja tuli @@ kuten näytti, yhä päihtyneempänä @@ useat kerrat vahingossa läikyttäneeksi maahan oman lasinsa sisällön.

Hän muuttui hieman puheliaaksi ja kertoi muistelon toisensa jälkeen heidän yhteisestä elämästään.

"Minä, näetkös, en unohda milloinkaan", virkkoi hän avomielisesti. "En milloinkaan!" lisäsi hän viiltävästi hetkisen kuluttua, silmissä hillityn vihan väike.

Molemmat norjalaiset olivat jälleen tulleet sisään, ja toinen, joka näytti hieman punaiselta ja kiihtyneeltä, lausui ihastuneita sanoja eräästä salissa tanssivasta tytöstä.

"Ei se mitään!" huudahti toinen torjuen. "Olisitpa nähnyt kauniin Elisabetin Amsterdamin 'Tähdessä!' Mutta hänenpä kanssaan et saakaan niin tanssia, poikaseni."

Nuo sanat herättivät Salvessa äkkiä mielenkiintoa. Hän istui jännittyneenä kuunnellen.

"Mikäpä siinä olisi esteenä?" kysyi toinen hieman ihmeissään.

"Ensinnäkään siellä ei tanssita ja toiseksi pitäisi siellä olla vähintään laivuri liehakoimassa, ymmärrätkö? Minä näin hänet viime keväänä 'Galathean' käydessä siellä, Hän jutteli kapteenin kanssa, @@ hän näet on norjalainen. Siinä on ylpeä tyttö, tukka kuin kultakruunu ja riki niin solakka, että sydäntä ahdistaa, kun joutuu hänen läheisyyteensä."

Salve painui mietteisiinsä ja kuunteli koko illan varsin hajamielisesti kumppaniansa.

Aavistus, että kysymyksessä saattoi olla Elisabet, oli iskenyt hänen mieleensä, ja hän ei päässyt siitä erilleen, vaikka ymmärrys hänelle sanoikin, että Elisabetin täytyi olla jo aikoja sitten naimisissa meriupseerin kanssa.

Salven mieli oli joutunut kuohuksiin, ja hänen teki nyt melkein hurjasti mielensä päästä Arendaliin saamaan asiasta selkoa.

Heidän lähtiessään oli Federigo humalassa, joten Salven täytyi saattaa lohdutonta ystäväänsä pimeässä pitkin kapeata patoa, jonka kummallakin puolella aaltoili meri. Federigo nojasi koko ajan hänen käsivarteensa.

Kun he olivat ehtineet padon keskivaiheille, näki Salve hänen tekevän äkkinäisen eleen ja tunki kupeessaan niin ankaran iskun, että horjahti pari kolme askelta taaksepäin. Hän kuuli toisen raivosta vapisevin äänin lausuvan:

"Siinä saat Paolinan puolesta @@ sinä koira!"

Hänen aikeittensa esine, rahavyö, oli pelastanut Salven, joka nyt iski miehen kumoon, niin että hän kieri mereen.

"Auttakaa! Auttakaa!" kuului merestä.

"Pitänee se tehdä", vastasi Salve ivallisesti, "korean ystävyysliittomme vuoksi. Mutta heitä minulle ensin veitsesi!"

Salve kiersi taskuliinansa nuoraksi ja ojensi sen hänelle.

"Sinä ja sinun sisiliskosisaresi olette muuten opettaneet minulle yhtä ja toista", mutisi hän katkerasti.

"Minä tosiaankin ansaitsin joutua pistetyksi ja ryöstetyksi, kun voin silmänräpäystäkään luottaa sinuun tai kehenkään muuhun."

"No, pääsetkö sieltä?"

Nähdessään Federigon hahmon kömpivän yli reunan hän virkkoi ivallisesti:

"Nyt meidän on sitten vihdoinkin erottava! Hyvästi, kelpo vanha ystäväni!"

Hän meni ja kuuli takanaan pimeässä brasilialaisen raivoissaan polkevan tannerta.

17.

Tönsbergiläinen puulastialus tarjosi Salvelle sopivan tilaisuuden päästä kotiin; hän näet toivoi, että hänet laskettaisiin maihin Arendalin tienoilla.

Omituisen syvä tunne valtasi hänen mielensä, kun hän jälleen astui kotoiseen alukseen, kuuli ympärillään miesten juttelevan ja tunsu olevansa heidän uteliaisuutensa esineenä.

Hänen etelämäisen ruskeista kasvoistaan, vierasmallisista vaatteistaan ja koko asustaan näkyi, että hän oli tullut rikkaista ja suurenmoisista merimiesoloista, joista heillä ei ollut tietoaakaan.

Häntä pidettiin englantilaisena tai amerikkalaisena, sillä hän oli tahallaan salannut kansallisuutensa. Laivurin ja hänen välinen sopimus oli laadittu englanninkielellä.

Nuo parrujenkuljettajat, joiden paksut vaatteet tekivät heidät pikemmin raskaassa työssä ahertavan työmiehen kuin matruusin näköisiksi, olivat melkein poikkeuksetta voimakasta, uskaliaasta väkeä. Liikuttavan vaikutuksen teki häneen kaikkien kasvojen rehti ilme, jollaista hän ei ollut nähnyt moneen vuoteen. Hän häpesi kulkea puukko salaa mukanaan, kuten tähän saakka oli ollut hänen tapansa. Niinpä hän heti ensimmäisenä päivänä lukitsi sen arkkuunsa.

Hän asetti huvikseen kellonsa ja rahansa niin, että vieras voi ne helposti viedä, ja oli kovin ihmeissään, kun niitä kumminkaan ei varastettu.

Hänestä muuten tuntui siltä, ettei hän ollut milloinkaan nähnyt niin surkean keinoa alusta kuin tämä ravistunut tönsbergiläinen, joka imi vettä joka puolelta. Miehistön muonakin näytti hänestä ylen huonolta: kokki takoi paukutti kalaa pehmeäksi kirveenhamaralla.

Salve oli yht'äkkiä sukeltanut syvälle kotoisiin oloihin.

Alus oli aikoinaan haaksirikkoutunut, ja sen nykyinen omistaja oli sen ostanut huutokaupasta mitättömällä summalla. Se muistutti suuressa määrin vanhaa puukenkää jolla laivuri Brekan uskaliaasti purjehti Hollantiin ankarain kevät- ja talvimyrskyjen aikana ajatellen, että hätätilassa täytyi uida puulastin varassa, köyttää itsensä kiinni hyökylaineiden varalta ja muuten purjehtia niin kauan kuin riki kesti.

Prammitanko oli poissa, jottei alus ylenmäärin rasittuisi, purjeet olivat repaleiset ja köysistö oli monin paikoin valtavissa, kömpelöissä solmuissa @@ katkenneita kohtia ei ollut huolittu punoa yhteen, kuten merimiestapa aina vaatii.

Säännöllisestä merenkulusta ei liioin ollut puhuttakaan. Kapteeni käytteli omaa omituista lokiansa: sylki mereen tai heitti sinne jonkin säleen määräten nopeuden sen mukaan, miten se jäi jälkeen aallokossa.

Sää ei heitä suosinut. Tuuli oli vastainen, toisinaan tyyntyi kokonaan, joten he kolmatta viikkoa purjehdittuaan olivat saapuneet vasta Jyllannin rannikolla sijaitsevan Hanstholmin majakan tienoille.

Salve kulki mietteissään kuvitellen Amsterdamissa olevaa Elisabetia @@ ja hiljaisin pelontuntein ajatellen, miten hänen ja meriupseerin väliset asiat oikeastaan olivat.

Hän alkoi tiedustella laivurilta Hollannin-matkojen hyötyisyyttä ja muita asiaankuuluvia seikkoja. Keskustelu tapahtui jonkinlaista englanninkieleen vivahtavaa mongerrusta käyttäen, mutta Salve sai tietää kaikki: että yritys oli tuottoisa ja että sellainen toimi saattoi kaikin puolin hänelle sopia.

Erikoisen houkuteltavaksi sen teki sen vaatima huimapäinen rohkeus.

Sellaiset kotoiset olot, joiden vallitessa hän vapautui kaikesta käskynalaisuudesta, sopi varsin hyvin

hänen luonnonlaatuunsa ja hämmötti hänelle nyt hyvänä aatteena. Hänellä oli @@ isän hallussa olevaa sadanriksin seteliä lukuunottamatta @@ muutaman sadan riksin pääoma, jolla hän voi hankkia itselleen jonkin vanhan aluksen Hollannin-matkoja varten. Asia oli päätetty.

Salve alkoi käydä ylen kärsimättömäksi, kun ei jo päässyt perille. Hän ikävöi isänmaansa ensimmäisen rantakaistaleen näkemistä oikein uskaltamatta ajatella, että hän sen todellakin saisi nähdä, ja hänestä tuntui, että he pikemmin ajelehtivat kuin purjehtivat.

Taasen oli tyyntä ja aurinkoista, ja Salve käyskeli edestakaisin kiroillen hampaittensa lomitse tuota vanhaa puukenkää, joka lepäsi siinä keinuen veltoin purjein, oikein tietämättä, mihin päin ottaisi liikkua.

Kun Lindesnäsän ranta sukelsi esiin, tuntui Salvesta, ettei mikään Etelämeren palmuniemi kyennyt tuon näyn kanssa kilpailemaan.

Pian hän jälleen alkoi pelätä, mitä saisi kuulla Elisabetista, ja hänen levoton, kärsimätön käytöksensä alkoi herättää aluksen miehissä sellaista luuloa, etteivät englantilaisen kaikki saumat olleet oikein paikoillaan.

Vihdoin tuli vapahduksen hetki; saapui luotsivenhe Arendalista.

Hän saapui sinne illalla, pimeään tultua, Gjersin matamin kehuun majataloon. Syntymäkaupunkinsa hän sai nähdä vasta seuraavana aamuna.

* * * * *

Seuraava päivä oli sunnuntai.

Hänet valtasi sanomattoman juhlallinen tunne, kun soitettiin kirkkoon ja hän näki kaikkiin eri säätyluokkiin kuuluvia kaupunkilaisia, pieniä ja suuria, pyhäisissä pukimissaan astelevan temppeleihin päin.

Siinä oli yhä sitä hurskautta ja puhtautta, johon hän oli uskonut ollessaan vielä luottavainen ja iloinen ja herkkäuskoinen, ja se kulki hänen ohitsensa, kunnes silmät täytyivät niin että näki tuskin mitään.

Hän tunsi useimmat noista hahmoista, muiden muassa Elisabetin vanhan tädin, jonka näki yksinään astelevan kädesssänsä virsikirja ja valkoinen, kokoontaitettu nenäliina.

Hän ei voinut vastustaa kiusausta, vaan liittyi toisten matkaan luottaen siihen, ettei kukaan häntä tuntenut.

Melkein hänen vierellään kulki eräs perhe: @@ hän tiesi varsin hyvin, keitä he olivat @@ vanhemmat, kaksi kaunista, valkoisiin puettua tytärtä, jotka nyt olivat täysikasvuiset, ja nuorempi veli, jota hän ei muistanut. He näyttivät uteliaina katselevan ulkomaalaista, tummapartaista, hienoihin vaatteisiin puettua merimiestä kultaisine kellonvitjoineen. Hän puolestaan asteli ajatellen, kuinka he karkaisivat hänen luotansa, ikäänkuin susi olisi syöksynyt heidän joukkoonsa, jos olisivat aavistaneet hänen arkisen elämänsä, edes puolisen päivää laivojen kansilla, missä hän oli ollut vuosikausia kotonansa. He eivät olisi sitä ymmärtäneet, jos siitä olisi heille kerrottu, ja itse kertomuskin olisi ollut liian likainen heidän kuultavakseen.

Hän kulki ihmisvirran mukana mielessään sellainen tunto, että kaikki hänen kauniin kotikylänsä talot seisovat todistajina ja kysyvät, oliko "Star and Stripes" aluksen laivapeikolla lupa astua kirkkoon. Kirkon ovesta kulkiessaan hänen täytyi kaikin voimin hillitä itseänsä; sisäänastuminen tuntui hänestä pyhyydenloukkaukselta.

Hän istuutui takimmaiselle tuolille oven pieleen ja näki melkein kuin unessa toisten kulkevan ohitsensa. He näyttivät hänestä kaikki puhtaammilta olennoilta.

Urut pauhasivat, virsi soi, ja miehemme istui siinä pää käsien varaan painuneena, istui tuntojensa valtaamana ja salaten nyhkytystään.

Niin hän istui melkein koko jumalanpalveluksen ajan kykenemättä mitään ajattelemaan. Sitten hänen oma elämänsä alkoi kohota hänen näkyviinsä, kuva kuvan, kohtausta kohtausten jälkeen.

Lapsena ja poikasena hän oli käynyt kirkossa samoin kuin muutkin @@ mutta millaisena hän nyt palasikaan? Miehenä, joka oli elänyt rikoksissa ja jumalanpilkassa enemmän kuin koko seurakunta kykeni käsittämään ja joka oli sisimmässään voimaton siihen uskoon, jonka oli kerran omistanut.

Hänen silmissään näkyi vihdoin katkera, väkivaltainen välke, sillä hän ajatteli niitä, jotka olivat hänet siihen saattaneet: Elisabetia ja luutnanttia. Lähtiessään kirkosta hän tunsi syvää vihaa

viimeksimainittua kohtaan.

Se mies, joka nyt kulki reippaasti ja jännittynein, uhmaavin ilmein katua alaspäin, ei ollut enää se, joka oli pari tuntia aikaisemmin hiljakseen vaeltanut samaa tietä.

Hänen katseensa osui sattumalta erääseen kirkosta palaavaan pariskuntaan, jonka hän tunsu kapteeni Beckiksi ja hänen puolisoiksi. Tuntui siltä kuin tuo näky olisi saanut hänet vieläkin kapinallisemmaksi. Hän kiiruhti askeleitaan.

Nyt hän tahtoi ennen Sandvigeniin isänsä luo lähtöä saada selville, miten oli Elisabetin laita. Hän muisti varsin hyvin emäntänsä, piskuisen, kirpeän, kirkassilmäisen Gjersin muorin, ja tiesi hänen olevan täysin selvillä kaikista kaupungin uutisista, joita hän innokkaasti levitti.

Siihen aikaan päivästä ei muorin tuvassa ollut vieraita. Salve istui yksinään pöydän ääressä.

Muorin ryhtyessä asettamaan pöytään päivällistä ja levittäessä liinaa hänen eteensä hän kysyi, oliko kapteeni Beckin poika, meriupseeri, naimisissa.

"On, onpa kyllä", vastasi muori ihmetellen, että hän puhui norjankieltä, "siitä on nyt @@ odottakaahan @@ suunnilleen kolme vuotta."

Muori silmäili häntä tutkivasti. "Mutta kuka olettekaan te? Ettehän vain ole Salve Kristiansen, joka @@" Hän oli yht'äkkiä tuntenut miehen.

Muorin äänestä kuului, että Salve Kristiansenin nimi kaikui hieman epäilyttävältä, ja Salve päätteli siitä ihan oikein, että karkaaminen Riossa oli tehnyt hänet juorujen esineeksi. Hän täydensi ihan kuivasti muorin keskenjääneen kysymyksen:

"Joka karkasi Beckin laivasta Riossa @@ sama mies."

"Niin, en minä mitään kerro", kuiskasi muori salaperäisesti täynnä mielenkiintoa.

Vaikka Salve ei uskonutkaan Beckin enää tahtovan häntä ahdistella, oli tuo karkaamisjuttu sittenkin tärkeimpänä syynä siihen, että hän halusi pysyä tuntemattomana kotipaikallaan. Hän vastasi ivallisesti, eukon kumminkaan hänen ivaansa havaitsematta:

"Minä uskon sen teille, muori Gjers, koska tiedän teidät henkilöksi, joka ei milloinkaan mitään juorua!"

Salvesta näytti, kenties aiheettomasti, siltä, että muori jo kovin himoitsi päästä kertomaan uutista jollekin toiselle.

"Vai on luutnantti naimisissa", virkkoi Salve sitten melkein kuin itsekseen.

"Onpa kyllä @@ jo aikoja sitten. Häät vietettiin morsiamen vanhempain luona; he asuvat nyt Fredriksvärnissä."

"Elisabetin vanhemmathan olivat jo kuolleet", sanoi Salve hieman kärsimättömästi.

"Elisabetin? Hänenkö, joka tuli Beckien luo? Sehän on ihan toinen juttu", virkkoi muori erikoisin äänenpainoin. "Ei, luutnantti joutui naimisiin postimestari Forstbergin tyttären Marian kanssa. Toinen oli pelkkää lemmeleikkiä ja päättyi siihen, että tyttö rukan täytyi lähteä Hollantiin. Hänen kerrottiin saaneen siellä paikan."

"Tiedättekö tästä asiasta jotakin varmaa?" kysyi Salve tiukasti ja vakavasti, että eukkopahanen joutui hämilleen ja piti välttämättömänä puolustaa sanojansa:

"Kaikki tapahtui salaa, mutta poislähtö tuli ihan äkillinen. Asia on, ikävä kyllä, hyvinkin tunnettu; voipa sanoa, että se nyt on aikoja sitten sekä tunnettu että unohdettu."

"Mikä on tunnettu?" tiukkasi Salve harmistuneena. "Näittekö hänet, muori Gjers?"

"En nähnyt, en minä eikä kukaan muukaan. Beckit asuivat silloin koko syksyn yksinään maalla, ja senvuoksi oli vieläkin suurempi syy —"

"Niinpä ette te eivätkä muut, jotka juoruavat häneltä pois kunnian, tiedä asiasta mitään muuta kuin sen, mitä olette itse sepitelleet", virkkoi Salve tuimasti ja halveksien. Hänen teki vielä mieli puolustaa Elisabetia toisia vastaan, vaikka hän omassa sydämässään olikin hänet tuominnut ja tunsu itsensä ihan sairaaksi.

"Minä sattumalta tiedän, miten asianlaita on", valehteli hän katsoen muoria silmiin kylmästi ja

terävästi, "ja" @@ hän hypähti seisaalleen ja iski nyrkinsä ankarasti pöytään @@ "minä en syö palastakaan sellaisen juorukellon talossa! Ymmärrätekö, muoriseni?" Sitten hän kehoitti muoria perimään maksun, heitti pöydälle joitakin hopeakolikoita, juoksi yläkertaan ja alkoi kiskoa laivakirstuansa portaita alas.

Muori lausui lukemattomia lieventäviä puheenparsia, joiden ytimenä oli, että hän oli sanonut ja uskonut vain sen, mitä itse oli kuullut kaikilta kaupungin ihmisiltä, mutta Salve oli leppymätön ja lähti kirstu selässään astelemaan katua alaspäin. Hän laski taakkansa laiturille.

Hänen aikomuksensa oli vuokrata venhe päästäkseen isäänsä tapaamaan, mutta toistaiseksi hän jäi istumaan kirstunsa kannelle ja tuijotteli satamaan, mietteisiinsä vaipuneena.

Mietteitten tuloksena oli, että hän luopui Hollaninmatkasta.

Hän vuokrasi venheen Sandvigeniin. Mutta ulos selälle soudettaessa hän käski äkkiä soutajaa muuttamaan suuntaa ja laskemaan rantaan telakan luona, sataman toisella puolella. Hän tahtoi keskustella Elisabetin tädin kanssa päästäkseen täyteen varmuuteen @@ hänessä oli koko ajan jotakin, joka kieltäytyi uskomasta pahinta.

Kun hän astui sisään, tunsi vanhus hänet heti.

"Hyvää päivää, Salve!" sanoi hän. "Sinä olet ollut kauan poissa @@ jo viidettä vuotta."

Salve jäi synkännäköisenä seisomaan noudattamatta eukon ystävällistä kehoitusta istuutumaan.

"Onko totta, että Elisabet @@ joutui sillä tavoin pois Beckien luota @@ Hollantiin?"

"Miten 'sillä tavoin'?" kysyi eukko tiukasti. Hänen kasvoihinsa kohosi punan häivä.

"Sillä tavoin kuin kerrotaan", virkkoi Salve katkeran painokkaasti.

"Kun niin kerrotaan, niin sinunlaisesi miehen tietenkään täytyy se uskoa", sanoi eukko pilkallisesti. "En ymmärrä, miksi tulet tänne kyselemään hänen vanhalta täditänsä, kun sinulla on niin monta, jotka sinua uskovat! Muuten voi juuri hän, tämä vanha tati, kertoa sinulle jotakin muuta, poikasen. Ja sitä hän ei tekisi, ellei uskoisi, että tyttö on vieläkin sinuun kiintynyt, huolimatta kaikista niistä vuosista, joiden aikana olet liehunut maailmalla, Jumala tiesi missä. Minä uskallan sanoa tuntevani hänen luonnonlaatunsa. Hän tosiaankin pakeni eräänä yönä Beckien luota ja tuli tänne aamusella, mutta se tapahtui sinun tähtesi, koska hän tahtoi vapautua meriupseerista. Rouva Beck itse hänet Hollantiin toimitti, koska he eivät tahtoneet häntä miniäkseen."

Salven kasvoissa välkähti hurja ilo, mutta sitten jälleen pimeni.
"Eikö hän sitten ollut kihloissa luutnantin kanssa?" kysyi hän.

"Oli ja ei ollut", vastasi vanhus harkiten, jottei poikkeisi rahtuakaan totuudesta. "Hän salli houkutella itsensä antamaan myöntävän vastauksen, mutta pakeni sitten talosta, koska ei tahtonut häntä miehekseen. Hän tunnusti minulle itkusilmin katuvansa sitä, että oli vastannut sinulle kieltävästi."

"Vai niin se asianlaita olikin", virkkoi Salve ivallisesti, "että 'oli ja ei ollut'! Beekit eivät tahtoneet häntä miniäkseen ja saivat hänet toimitetuksi Hollantiin, ja @@ te tahdotte uskotella hänen matkustaneen minun tähteni!" @@ Hän lisäsi surullisella äänellä, hitaasti päätänsä pudistaen:

"Jumala tietää, että tahtoisin sen uskoa, @@ mieluummin kuin mitään muuta @@ mutta minä en voi, Kirsti muori! Te olette hänen tätinsä, ja minä tahdon mielelläni @@"

"Minä pelkään pahoin", keskeytti eukko ankarasti, "sinun onnettomuutesi olevan siinä, ettet kykene täysin uskomaan kehenkään tässä maailmassa. Sen vuoksi sinä aina jäät juoruista ja epäilyksistä riippuvaiseksi. Ajattelemalla niinkuin nyt näyttää, teet joka tapauksessa itsesi mahdottomaksi viipymään kauemmin minun huoneessani. @@ Mutta yhtä minä sinulta pyydän", lisäsi hän, älykkäissä, voimakkaissa kasvoissa lempeä, vaikuttava vakavuus. "Älä yritäkään lähestyä Elisabetia tai voittaa häntä omaksesi niin kauan kuin sydämessäsi on häneen kohdistuva epäilyn häiväkin! Siitä koituisi vain onnettomuutta teille kummallekin."

"Hyvästi, Kirsti muori!" virkkoi Salve ihastuksissaan ja etsi eukon kättä puristaakseen sitä jäähyväisiksi. Mutta eukko ei ollut sitä huomaavinaan, vaan vakuutti vieläkin:

"Muista, että sen sanoo vanha nainen, joka on nähnyt maailmassa yhtä ja toista!"

Salve istui mietteliäänä venheessä, joka lipui kohti Sandvigeniä. Matkan kestäessä hän päätti sittenkin lähteä Hollantiin, kuten oli aikaisemmin suunnitellut.

18.

Me tapaamme Salven tällä kertaa laivurina "Apollo" nimisessä prikissä eräänä kirkkaana lokakuun päivänä matkalla Pürmurendeen lastinaan puutavaraa.

Luovuttuaan merimiesturhamaisuudesta oli hän hyvinkin tyytyväinen vanhaan ravistuneeseen alukseensa, etupäässä siitä syystä, että se oli hänen omansa.

Hänen miehistönsä, kaikkiaan seitsemän Tiömön ja Nötterön miestä, arveli joutuneensa tuiman miehen alukseen, mutta huomasi samalla, että hän kohteli heitä moitteettomasti. Vaikka olivatkin tottuneet kaikenlaiseen, olivat miehet kumminkin jo ensi matkallaan havainneet purjehtivansa oikean uskalikon kanssa, jonka ainoa halu oli päästä perille ja saada suoritetuksi mahdollisimman monta retkeä, ennenkuin jää joulun tienoilla tekisi matkat mahdottomiksi.

Hän lähti matkalle ankaran myrskyn vallitessa ja vastasi lausuttuihin epäilyksiin vain hyvin hilpeästi, että sellaisella tuulella jonnekin pääsee.

Apollo lasketti laitamyötäistä, ja Nils Buvaagen piti huolta peräsimestä. Salve oli tavannut miehen Arendalissa ja suostuttanut hänet lähtemään mukaansa.

Tässä miehessä herätti hänen erikoista mielenkiintoansa se järkkymätön ilo ja rakkaus, jota vaimo ja lapset häneen loivat. Hän tuskin hennoi syödä ruoka-annoksiaan laivassa.

Salve seisoi usein kuuntelemassa hänen lapsellisen avomielisiä kertomuksiaan niistä vastuksista, joita hänellä oli ollut voitettavanaan ja jotka olivat olleet ylen lukuisat.

Jäykkä kapteeni, joka näytti olevan yhtä etäällä kaikista hempeämielisistä ajatuksista kuin kuusta, kadehti kaikessa hiljaisuudessa ruorimiestänsä. Hän isosi ja janosi sitä ihanuutta, minkä tuo mies omisti, ja kulki mietiskellen, että hänkin voisi sen saada @@ kunhan vain olisi riittävässä määrin tuhman luottavainen uskoakseen mitä tahansa, @@ nauroi hän itsekseen katkerasti.

Mutta hän ei ollut, ikävä kyllä, sokeana syntynyt. Oli selvääkin selvempi, että Elisabetin ensimmäisen ja parhaan kiintymyksen esine oli ollut meriupseeri. Nyt @@ niin, nyt oli hän, Salve, kenties riittävän hyvä!

Salve tunsi kipeämmin kuin koskaan ennen, miten halpamainen hän omine epäluuloisine ajatustapoineen oli verrattuna tuohon mieheen, jonka mielessä varmaan olisi noussut voimallisena kaikki se, mikä olisi voinut puhua Elisabetin hyväksi. Hän ihaili yksinkertaista kumppaniansa, joka retkeili tyynenä ja voi palata kotiinsa iloisena, päästämättä sydämeensä yhtään epäilystä.

Hän kuvaili mieleensä, kuinka Nils istuu köyhässä kodissaan tavallaan onnellisen arvokkaana @@ lapsi kummallakin polvellaan, ja toiset teuhaamassa ympärillään.

Tuollaiset mietteet ne Salvea askarruttivat hänen astellessaan tavattoman hitaasti ja usein pysähdellen edestakaisin aluksensa kansilastin päällä; ja se oli viimeinen ajatus, joka kajastelihe hänen kasvoissaan, kun hän päätti tällä matkallaan pistäytyä Pürmurendestä Amsterdamiin Elisabetia tapaamaan.

19.

Laivuri Garvloit, jonka luo Elisabet oli tullut, asui Amsterdamissa, alas telakalle johtavan vilkasliikkeisen kadun varrella.

Kadun toisella puolen kohoaa kolmi- tai nelikerroksisia kivitaloja, jotka on rakennettu tavalliseen Hollannin tyyliin vihreine ikkunankaihtimineen ja pienine, kiilloitetuilla messinkikolkuttimilla varustettuine ulko-ovineen.

Toisella puolen on kaupungin halki kulkeva kanava monine siltoineen, täynnä kaikenlaisia pikkualuksia, jotka purkavat lastiansa.

Matami Garvloit, kivulloinen nainen, jolla oli neljä puolikasvuista lasta, tunsi yhä enemmän saavansa apua ja tukea terveeltä ja voimakkaalta Elisabetilta, joka oli onneksi saapunut hänen vastuksiansa

torjumaan, ja suhtautui suopeasti erinäisiin hänen olemuksensa erikoisuuksiin.

Ominainen vakavuus teki hänet erikoisen viehättäväksi vanhemmille henkilöille; toisaalta hän oli lasten kanssa leikkiessään usein ihan vallaton: he kulkivat toisinaan Elisabet etunenässä portaita ylös ja alas, niin että matami Garvloitin teki toisinaan mieli häntä hillitä.

Toisin ajoin hän taas oli koko päivän niin mietteissään ja vaitelias, että hänen luultiin kovin ikävöivän kotimaahan.

Perheen nuoret tuttavat herrasmiehet @@ eräs hieno kauppa-apulainen, joka palveli eräässä isossa konttorissa ja yritti hieman näytellä mynheeriä sekä eräs Vlielandista kotoisin oleva vaaleatukkainen, punakka laivurinpoika @@ olivat kumpikin Garvloitin sukulaisia.

Vaikka avomielinen, suorasukainen Elisabet usein näyttikin rikkovan sovinnaisia muotoja, huomasivat herrat kuitenkin pian, että hän hyvin tiesi varoa liikaa tuttavallisuutta. Hänen olemuksestaan uhoi jotakin vakavaa, melkein pä mahdikastakin, joka heitä nöyryytti, mutta samalla teki hänet sitäkin viehättävämmäksi, kun hän hymyili ja hänen ilmehikkäät kasvonsa säteilivät veitikkamaisina.

Nuoret miehet saapuivat säännöllisesti sunnuntaisin, olivat ylen mustasukkaiset toisilleen, koettivat tilaisuuden sattuessa olla toinen toistaan kohteliaammat ja vaistosivat kumpikin varmaan huokailevansa suotta.

Seuraavana syksynä kotiin palatessaan kertoi laivuri Garvloit luutnantti Beckin menneen kihloihin Arendalin postimestarin Forstbergin tyttären kanssa ja toi häneltä paljon terveisiä Elisabetille. Heidän sanottiin menevän naimisiin keväällä.

Utinen oli suuri ilo, sillä Elisabetia oli monesti rasittanut se ajatus, että Beck nyt kenties eleli onnettoman hänen tähtensä @@ hän päätteli oman, Salveen kohdistuvan tunteensa nojalla.

Ilta muuttui hänelle hiljaiseksi juhlaaksi, kun hän makuullemenon aikaan istui yksin huoneessaan katsellen ikkunastaan kuun tynnessä paisteessa lepäävää kanavaa ja siinä olevia aluksia. Hän ajatteli ystävätärtään ja ymmärsi hänen terveisistään, ettei hän tiennyt mitään hänen ja luutnantin välisistä asioista.

Elisabet tunsi mielensä keventyneeksi tietäessään, ettei asia ollut vaikuttanut luutnanttiin sen syvemmin. Suupielessä väikkyvä hymy kumminkin osoitti, että mies samalla punnittiin. Sitten liitivät ajatukset, kuutamon kuvaillessa ikkunanpuitteet seinään hänen vuoteensa kohdalle, omille teilleen @@ kauas maailmalle Salven luo. Niin hän istui mietteisiinsä vaipuneena, iso tukka hajallaan voimakkailla kauniilla hartioilla. Hänen ilmeensä kävi yhä murheellisemmaksi, ja kasvot värähtelivät silloin tällöin.

Hänen mieltään saattoi painaa katkeran raskaana se, että Salve oli hänen tähtensä lähtenyt maailmalle ja kenties muuttunut epätoivoiseksi ihmiseksi @@ siinä se hiljainen, jäytävä tunto, josta hän alinomaa yritti vapautua, mutta jonka hän toisaalta mielellään salli askarruttaa itseänsä. Hän näki Salven onnettoman ja ylpeänä, kasvot kalpeina ja terävä, älykäs katse vihaisesti suunnattuna häneen, joka oli koko onnettomuuden aiheuttaja.

Hänen mielessään häilyi ajatus pukeutua merimieheksi ja lähteä maailmalle Salvea etsimään. Mutta hän tiesi, että vaikka hänet löytäisikin, ei häpeäntunteensa vuoksi uskaltaisi hänelle näyttäytyä, koska oli jo melkein ollut toisen oma. Ja ankaraa hylkäystä hän ei missään tapauksessa halunnut lukea Salven silmistä.

Hän nyyhkytti kouristuksentapaisesti, pää käsivarsien välissä, kunnes vihdoin nukkui ikkunanlaudan varaan.

@@ Elisabet oli ollut kolme vuotta Garvloitin talossa, kun tapahtui sellainen onnettomuus, että Garvloit menetti aluksensa, joka ajautui karille Amlandin paikkeilla. Siinä hän menetti suurimman osan omaisuuttansa ja, mikä pahinta, mahdollisuuden harjoittaa edelleen laivurinammattia, koska hänellä ei ollut varoja uuden aluksen ostamiseen.

Niihin aikoihin vallitsi talossa masentunut mieliala, ja Elisabet, joka ymmärsi, että hänen nyt oli pakko lähteä pois, oli kovin suruissaan; hän näet oli mieltynyt näihin vieraisiin ihmisiin.

Tanakka, lihava Garvloit oli käynyt huomattavan laihaaksi. Hän käyskeli paitahihassaan ja leyhytteli nenäliinaansa lyhyin käsivarsin, hieman vaivalloisesti @@ huoltenko vai helteen vuoksi, oli vaikea arvata. Hän muistutti jotakin lyhytjalkaista merieläintä, maalle kiivennyttä hyljettä tai mursua.

Eräänä päivänä hänen mieleensä johtui ajatus, joka ilmeisesti askarrutti häntä yhä enemmän; hän näet käveli ylen rauhattomana edestakaisin huoneessaan koko iltapäivän. Hän suunnitteli

merimiesravintolan perustamista. Talo sijaitsi erinomaisen edullisessa paikassa ihan likellä satamaa. Alakertaan sopisi järjestää merimiestupa ja yläkerrassa oli sali, jossa kävi kestitseminen laivureita ja perämiehiä. Huoneita oli riittävästi.

Garvloit ei kumminkaan virkkanut mitään, ennenkuin oli asian itse lopullisesti ratkaissut. Mutta eräänä päivänä hän astui vaimonsa luo kainalossaan käärö painettuja paperilevyjä ja iso tauluntapainen.

"Jumala siunatkoon, Garvloit, @@ mitä aiotkaan?" huudahti matami.

Garvloit käänsi taulun juhlallisesti, sanaakaan sanomatta.

Siinä oli suurin, kullatuin kirjaimin luettavana: "Tähti". Ukko virkkoi painokkaasti:

"Siinä on uusi elinkeinomme, eukkoseni! Ensi kuussa riippuu nimikilpi ovemente yläpuolella; nämä levyt jaetaan satamassa oleviin laivoihin. Garvloit ei ole vielä mennyttä miestä, ymmärrätkö?" päätti ukko puheensa hieman ylpeillen aatteestaan.

Sitten hän selitti aikovansa itse olla isäntänä ja ottavansa Elisabetin avukseen pitämään huolta koko yrityksestä.

Matami Garvloit väitti vain heikosti vastaan.

"Sinähän tiedät, ettet siedä olutta, ystäväiseni!"

Toisen vastaväitteensä @@ mitä Norjassa sanottaisiin, kun kuultaisiin hänen miehensä vaipuneen tavalliseksi ravintoloitsijaksi, @@ piti hän viisaasti omana salaisuutenansa. Pääasia oli, että he saivat jonkin elinkeinon ja @@ olihan siinä suuri lohdutus, että voivat pitää Elisabetin luonansa.

Viimeisen turhamaisuutensa jäännöksen hän ilmaisi sanomalla Elisabetille, ettei kotimaassa tunnettu puukengissä astelevia miljoonanomistajia, kuten Hollannissa, ja ukko Garyloit havaitsi eukkonsa innostuneemmaksi kuin hän oli odottanut.

Hän oli tottunut turvaamaan eukkonsa terävämpään älyyn ja olisi ollut kovin pahoillaan, jos hän olisi ryhtynyt vastustelemaan.

Niinpä tapahtui, että vilkasliikkeisen kanavakadun varrella eräänä maanantaiaamuna loisteli sinisellä pohjalla kullanvärinen kirjaimin: "Tähti".

Ravintola oli perustettu otolliseen aikaan ja paikkaan.

Satamassa olevista laivoista kokoontui sinne aivan pian vieraita, joten oli toivoa liikkeen menestymisestä.

Garvloit isännöi mielellään itse puhtaassa tuvassa tiskin takana, jonka yläpäässä oli joukko tinakantisia kivituoeppeja. Seinäkaapissa näkyi pitkiä ja lyhyitä hollantilaisia liitupiippuja. Jokaiselle vieraalle ojennettiin täytetty piippu hänen tilaamansa juoman ohella.

Piilossa tiskin alla kivihaarikkain kohdalla, oli oluttynnöri kirkkaine hanoineen ja sen alla astia, johon liiat pisarat putosivat. Takaseinällä olevissa hyllyissä oli kokonainen apteekki väkeviä, niiden joukossa tummanvihreitä hollantilaisia katajaviinapulloja.

Elisabetilla oli emännöitsijänä kyllin tekemistä, joten hän ei ottanut suoranaisesti osaa tarjoiluun, paitsi silloin, kun oli järjestettävä jotakin erikoista yläkerran vieraille.

Toisinaan tuli sentään hänkin tupaan jollekin asialle tai nähdäkseen, oliko kaikkea riittämään asti, ja huhut "Tähden" kauniista Elisabetista lisäsivät osaltaan melkoisesti vieraitten lukuisuutta.

Norjalaiset, jotka toivat Amsterdamiin puutavaraa @@ useimmat heistä purkivat lastinsa Pürmurendessä tai Alkmarissa @@ olivat uskollisia vieraita.

Elisabet jutteli heidän kanssaan usein heimouden vuoksi ja kuullessaan jonkun heistä olleen pitkällä matkalla hän saattoi kevyesti ja ikäänkuin sattumalta kysäistä, olivatko kuulleet hänen tuttavastaan merimiehestä, jonka nimi oli Salve Kristiansen ja joka oli kotoisin Arendalista.

Elisabetin luonnonlaatuun kuului hyvä annos tahtoa, ja talossa, jossa hän oikeastaan johti kaikkea, tämä puoli hänen olemustaan kehittyi melkoisesti. Nuoren tytön terhakkuus ja varmat mielipiteet loivat häneen usein yksipuolisen myöntymättömyyden leiman, näyttipä hän matami Garvloitista toisinaan liiankin mahdollikalta.

Harvasanaisina pahantuulen päivinä, jolloin hän tavallisesti oli kuumeentapaisessa puuhassa, hän kiireissään helposti unohti perheenemännälle osoitettavan huomaavaisuuden ja saattoi muutta mutkitta syrjäyttää hänen määräyksensä.

Matami Garvloit ei kumminkaan maininnut asiasta mitään Elisabetille itselleen, hän moitti vain hänen epäkohteliasta ja välinpitämätöntä käyttäytymistään kauppa-apulaista kohtaan.

Elisabet sanoi kauppa-apulaisen häntä ikävystyttävän, mutta matami Garvloit lausui vakaana mielipiteenään, että nuoren tytön pitää osata peittää sellaiset tunteensa.

Totta oli, että Elisabetilta puuttui taitoa sellaisissa asioissa. Hän ei halunnut mielellään alistua pakkoon, ja hänestä näytti yleensäkin mielettömältä, että piti käyttäytyä ikäänkuin olisi hyvinkin hupaista, vaikka on ylen ikävystyttävää.

Eräänä työn ja touhun täyttämänä aamupäivänä Elisabet kulki kiireesti tarjoilutuvan läpi.

* * * * *

Siellä istui pienen pöydän ääressä parrakas, sininuttuinen mies, jolla oli koskematon oluthaarikka edessään.

Elisabet oli kiireissään huomannut vain sen, että hänen täytyi olla perämies tai kapteeni. Mutta jotakin hänessä lienee ollut sellaista, mikä herätti Elisabetin huomiota, sillä hän kääntyi vielä ovesta taakseen katsomaan.

Vieras oli kalpea ja oli luonut häneen silmäyksen.

Ehdittyään ulos ovesta Elisabet tiesi, että vieras oli Salve.

Hän seisoj vapisten ja sormieli ovenriipaa ankaran mielenliikutuksen vallassa, ilmeisesti miettien, uskaltaisiko mennä jälleen sisään.

Hän painoi ripaa tietoisena siitä, että ovi avautuu, ennenkuin hän oikeastaan on tehnyt päätöksensä. Ovi aukeni jälleen, ja Elisabet kulki alasluoduin silmin ja ankarasti punastuen läpi tuvan ja taivutti hieman päätään ikäänkuin tervehdykseksi astuessaan hänen ohitsensa.

Ehdittyään jo vastakkaiselle ovelle hän kuuli hiljaista, katkeraa naurua.

Samassa hän kääntyi ylpein ilmein päin naurajaa.

"Hyvää päivää, Salve Kristiansen!" virkkoi hän tynesti.

"Päivää, Elisabet!" vastasi Salve hieman käheästi nousten hämmennyksissään seisaalleen.

"Onko laivasi täällä Amsterdamissa?"

Salve istuutui jälleen, sillä Elisabetissa oli jotakin sellaista, mikä kielsi käymästä lähemmäksi.

"Ei, vaan Pürmurendessä @@ minä vain tuln tänne @@"

"Sinä siis olet nykyään puutavara-aluksessa?"

"Niin olen @@ Elisabet!" uskalsi hän lisätä toisenlaisin, paljonpuhuvin äänenpainoin.

Mutta samassa Elisabet jälleen tervehti häntä ylpeästi kuten taannoinkin ja lähti ulos.

Salve istui hetkisen yhteenpuristetuin huulin ja eteensä tuijotellen.

Elisabetin ensi kerran ovesta kääntyessä Salve oli aavistanut hänen palaavan sisään, mutta oli odottanut toisenlaista kohtausta.

Hänen luonnonlaatunsa oli muuttunut koko lailla tyrannimaiseksi. Hän sieti kaikkein vähimmän alistumista, ja kun Elisabet astui sisään hiljaa ja nöyränä, tietoisuus suuresta vääryydestään kasvoista luettavana, tunsj Salve jonkinlaista katkeraa iloa siitä, että sai asettua tuomarin istuimelle.

Hän tahtoi ensin nähdä Elisabetin masentuneena edessään @@ sitten hän olisi antanut anteeksi ja rakastanut häntä sielunsa koko hehkulla.

Mutta tuona hetkenä Elisabetin seistessä ovella salaten loukkaantumistaan ja puhuen rauhallisesti, oli Salve yhtäkkiä tuntenut joutuvansa hänestä loitommaksi kuin silloin, kun hän vielä purjehti maapallon toisella puolella.

Salve istui siinä tuntien tuskallista, epätoivoista itseensä kohdistuvaa harmia.

Kuinka solakka ja ylväs olikaan Elisabet! Entä hän itse? Millainen pikkumainen, kurja mies hän olikaan!

Viimeksimainitun katkeran päätelmän suoritettuaan hän löi haarikan, jolla oli leikkinyt, lujasti pöytään ja riensi ulos.

Sinä ehtoopäivänä hän kulki kauan sataman kivilaitureilla harkiten erästä päätöstä.

Hetkiseksi hän pysähtyi katselemaan kaikkia satamassa olevia aluksia ja hänen ilmeensä synkkeni.

Hänen tottunut merimiehenkatseensa huomasi laivojen erilaisesta ulkomuodosta, millaisia matkoja ne kukin tekivät; hän tunsu auringon ja aaltojen pitelemän jyrkän aluksen Jaavan-matkoja suorittavaksi kahvilaivaksi, tunsu purkamisesta vioittuneine kylkineen lepäävän laivan rauta- ja kappaletavaran pitkämatkaiseksi kuljettajaksi; kolmas alus, jonka ruho oli jähmettyneen merisuolan valkaisuun, kuljetti sokeria ja rommia Länsi-Intiasta; neljäs, leveä ja tanakka pursi paksuine raakapuineen ja mastoon kiinnitettyine tynnöreineen, oli Huippuvuorilta kotiutunut valaanpyynti-alus.

Salve seiso ja ajatteli niitä, pitkiä vakoja, joita jokainen niistä kyntää kulkiessaan, ajatteli niissä vietettyä juuretonta, epävakaista elämää ja tunsu pelastuksen havaitessaan olevansa jälleen joutumassa siihen leikkiin. Asia riippui nyt Elisabetista; mutta hyvät toiveet olivat vähäiset.

Salve kuului niihin, joita tuonnemmaksi jättäminen kiusaa kaksin verroin. Lähtiessään jälleen kävelemään hän oli melkein lopullisesti päättänyt saada kohtalonsa heti ratkaistuksi.

Astellessaan näissä mietteissä sillalle päin hän kuitenkin huomasi erään seikan, joka puolsi odottamista @@ ja hän ajatteli kesken kiihtymystään erittäin kylmäverisesti @@ nimittäin sen, että ensimmäisen onnettoman vaikutelman kenties piti saada aikaa asettaakseen.

@@ Oli ollut syksyisen harmaa, sumuinen päivä, mutta nyt kirkastui taivaalle sinne tänne sinisiä läikkiä ja hänen astuessaan sillan yli loi iltapäivän aurinko hehkuvia säteitään kanavakadun rakennusten ruutuihin.

Garvloitin talossa seiso Elisabet avoimen ikkunan ääressä @@ hänkin oli tahtonut sinä päivänä olla yksin mietteinensä.

Salve näki hänet ja seisautui hetkiseksi häntä katselemaan.

"Tuo siunattu pää on minun!" huudahti hän tietämättään, äänekkäästi, kiihkeästi.

Hän syöksyi salamannopeasti Garvloitin ovelle.

Elisabet kuuli oven takanaan aukenevan.

Salven seisoessa odottamatta hänen edessään hän vaipui hetkiseksi tuolille, mutta nousi kohta reippaasti säikähtynein ilmein, ikäänkuin olisi ollut vastapäätä vihollistaan.

"Elisabet", virkkoi Salve hiljaa, "lähetätkö minut uudestaan maailmalle? Jumala tietää, millaisena sitten palaan."

Elisabet ei vastannut, seiso vain jäykkänä ja kalpeana silmäillen häntä; tuntui siltä kuin hän olisi unhottanut vetää henkeänsä ja olisi vain odottanut kuulevansa lisää.

"Tule vaimokseni, Elisabet", pyysi hän. "Silloin minusta jälleen kasvaa hyvä ihminen. Näithän itsekin aamupäivällä, millainen kunnoton mies minusta on tullut ilman sinua!"

"Jumala sen tietää, Salve", vastasi hän kyynelsilmin, voimatta hillitä liikutustaan, "että sinä yksin olet ollut mielessäni silloinkin, kun en itseäni tuntenut. Mutta ensinnä minun täytyy saada täysi varmuus siitä, mitä minusta ajattelet."

"Samaa kuin Jumalan enkeleistä, Elisabet!" virkkoi Salve hartaasti, aikoen tarttua hänen käteensä.

"Tiedätkö, että minä @@ kerran olin joutua kihloihin nuoren Beckin kanssa?" kysyi hän punastuen, mutta katseessa jonkinlainen hellittämätön ilme. "Minä en silloin ymmärtänyt itseäni, ajattelin vain kaikenlaista joutavaa, kunnes oli kerrassaan paettava."

"Älä puhu siitä, rakas, siunattu Elisabet! Tätisi on kertonut minulle kaikki."

"Etkö sitten ajatuksissasi minua epäile? Sellaista kuin tänään, en näet voi sietää, Salve! En voi, ymmärräthän?" virkkoi hän vavahtavin äänin, luoden häneen vakuuttavan, luottavan katseen.

"Epäile? @@ Sinua!" Salve laski kätensä sydämelleen.

Tänä hetkenä hän tiesi varmaan, ettei Elisabet ollut milloinkaan luutnanttiin syvästi kiintynyt.

Elisabetin kasvoille levisi sanomattoman sädehtivä, onnellinen hohde. He silmäilivät toisiaan hetkisen, ja sitten Salve kiersi käsivartensa hänen ympärilleen.

He seisoivat siinä, ikäänkuin eivät olisi tahtoneet enää päästää toisiaan menemään, poski poskea vasten, mitään virkkamatta, mitään ajattelematta.

Heidän rakkaudessaan oli vielä kouristuksentapaisia otteita: syvää epäluuloisuutta onnellista todellisuutta kohtaan ja vaistomaista pelkoa, että se voi jälleen kadota.

He seisoivat Garvloitin salissa keskellä lattiaa @@ ja ovella seisoivat tanakka Garvloit ihan ymmällään katsellen tarjoutuvaa näkyä. Hän näytti avuttomalta ja liikkui pari kertaa lyhyitä käsivarsiaan, ikäänkuin olisi tahtonut työntää kohtauksen pois luotansa.

Kumpikaan ei ollut huomannut oven aukenemista.

Vihdoin huomasi Elisabet ukon ja huudahti, ollenkaan hämilleen joutumatta, tahtoen ennen kaikkea julistaa onneensa:

"Tässä on minun sulhaseni!"

"Vai on siinä sulhasesi?" virkkoi ukko ymmällään ja astui askelen taaksepäin.

"Minä olen Salve Kristiansen, 'Apollon' kuljettaja", lisäsi Salve laskematta Elisabetia irti; hänestä tuntui kaikki muu ihan joutavalta.

Garvloit oli sentään keksinyt keinon. Hän kääntyi ja huusi useita kertoja, yhä äänekkäämmin: "Andrea! Andrea!"

Ja kun Andreaa ei kuulunut kompuroi, hän pyylevyydestään huolimatta tavattoman nopeasti portaita alas.

Alimpaan porraskäänteeseen hän pysähtyi ja tuijotteli eteensä. Matami Garvloit hämmästyi nähdessään ukon seisovan mietteissään, ilmeisesti huolestunein kasvoin ja kysyi, mitä oli tekeillä.

"Minä joudun häviöön", vastasi ukko murheellisena.

Eukko silmäili häntä käsittämättä, mitä hän tarkoitti. Sen hän vain tajusi, että jotakin ylen ankaraa oli tapahtumassa.

"Elisabet on mennyt kihloihin jonkun laivurin kanssa, Jumala tiesi kenen" @@ virkkoi ukko verkalleen. "Mene itse katsomaan." Sitten, hetkisen vaiettuaan, hän lausui syvästi huoaten huolestumisensa varsinaisen ytimen: "Kuka nyt hoitaa taloutta? Elisabetin veroista minä en saa maailmasta mistään."

Matami Garvloit oli ajatuksiltaan miestänsä nopeampi. Hän nousi yläkertaan ja sai omin hämmästynein silmin selon asiasta.

"Minä olen tuntenut hänet siitä saakka kuin olin pieni tyttö", päätti Elisabet katkonaisen selityksensä.

Matami Garvloit osoitti mitä vilkkainta, vilpittömintä osanottoa.

Hänen ei tarvinnut teeskennellä, sillä hän oli nainen, jolla oli sydän paikallaan ja hän ymmärsi tässä rakkaudessa piilevän erikoisen romaanin. Hän oli kovin utelias, mutta jätti kyselemisen sopivampaan tilaisuuteen.

Hän kehoitti Salvea käymään talossa, milloin mieli teki. Sitten saapui Garvloitkin ja oli kovin ystävällinen. Kuitenkin hänestä tuntui, että Salve oli ihmeen hidas lähtemään pois, sillä aika kului kauas ohi ukon makuullemenoajan.

Elisabet seurasi Salvea etehiseen. Tuntui siltä kuin hän olisi matkustanut Uuteen Hollantiin sen sijaan, että oli aikomus saapua taas jo seuraavana päivänä.

@@ Puettuna somaan hollantilaiseen pukuunsa seisoivat Elisabet odottavin, juhlaisin ilmein tyynessä suviaamussa, jonka sumut olivat hälvenemässä auringon alkaessa nousta.

Salve oli väijyskellyt talon tienoilla, ennenkuin koko kadun varrella oli yksikään portti auki. Heidän

tervehtiessään tulvi iloisen yllätyksen hohde Elisabetin kasvoihin.

Matami Garvloit lähti jonkin tekosyyin nojalla ulos jättäen heidät kahden kesken.

"Näetkös, Elisabet!" virkkoi Salve hieman juhlallisilla äänillä. "Viisi vuotta sitten minä oli Bostonissa ja ostin nämä sormukset."

Hän kirvoitti ne paperista ja laski Elisabetin käteen. "Paljon on minulla ollut räsistystä ja surua tänä aikana, mutta olenpahan ne kumminkin säilyttäneet, kuten näet."

Elisabet kavahti äkkiä hänen kaulaansa, peitti kasvonsa hänen rinnalleen. Salve huomasi hänen olevan ankaran mielenliikutuksen vallassa ja itkevän.

Sitten oli sormuksissa kyllin katselemista ja juttelemista.

Ne olivat molemmat täyteläiset ja sileät ja Elisabetin mielestä kauneimmat sormukset, mitä hän oli nähnyt.

Hän koetteli sormeensa niitä kumpaakin, ojensi kättään Salvea kohti niitä näyttääkseen ja sanoi:

"Ensimmäinen sormus eläissäni!"

Hän huomasi Salven kasvoissa tumman ilmeen ja punastui hieman, koska oivalsi vasta nyt sen, mikä helposti johtui mieleen: että luutnantin kenties sittenkin olisi onnistunut saada sormus hänen sormeensa.

Tuo vaikutelma oli kuitenkin vain ohimenevä, rakkauden itsesäilytysvaisto työnsi sen pois kummankin mielestä ja hukutti sen nykyhetken onneen.

Elisabet ei ollut vielä uskaltanut kysyä, milloin hän aikoi matkustaa pois, mutta kysymys kiersi monta kertaa hänen kielellään. Hän tiesi aluksen olevan Pürmurendessä ja pelkäsi lähdön tapahtuvan jo seuraavana päivänä. Hän ei kumminkaan virkkanut mitään, vaan päätti jättää kysymisen iltapuolelle, jolloin Salven piti tulla uudelleen. Salven lähtiessä hän sentään rohkaisi itsensä ja kysyi hieman epäroivilla äänillä:

"Milloin sinä matkustat?"

"Tiistai-iltana, Elisabet! Keskiviikkoaamuna minun täytyy olla Pürmurendessä auttamattomasti."

Siitäpä ilo syntyi: Elisabet oli voittanut viisi kokonaista päivää.

Ne kuluivat kuin huumeissa, liian nopeasti.

Sunnuntai-iltapäivänä jumalanpalveluksen jälkeen oli Amsterdamissa jonkinlainen kansanjuhla.

Kuuluisaan raatihuoneeseen @@ joka oli ollut hallituksen työssijana Hollannin suuruuden aikana, Ruyterin ja Trompin tykkien ulvoessa satamassa ja hienojen, raha-aatelistoon kuuluvien raatiherrojen istuessa tasavallan neuvospöydän ääressä hallitsemassa @@ oli sinä päivänä tullut uusi taulu, esittävä nuorta hollantilaista sankaria van Spyckia, joka räjähdetti laivansa ilmaan vuonna 1830, Belgiaa vastaan sodittaessa.

Kuva piti paljastettaman ja sen tuli saada paikkansa raatihuoneen seinässä, Hollannin kansallisten muistojen joukossa.

Juhlapukuinen väki liikkui pitkin kaikkia katuja, pysähtyi ja aaltoili merenä raatihuoneen torilla kansallislaulun sävelten raikuessa:

"Wien Neerlands bloed door de aders vloeit."

Kaikkien kasvoista voi lukea, että ilmassa kohisi kansallistunnelmain myrsky.

Elisabet kulki Salven käsipuolella, juhlan hohto kulmillaan.

Salvenkin mieli oli ylevässä vireessä, vaikkei hän voinutkaan tuntea oloansa niin kotoiseksi kuin Elisabet, ja hänen huomionsa oli joka tapauksessa häilyvä, sillä hän ei väsynyt katselemaan Elisabetia.

Vihdoin he tulivat suuren maalauksen luo.

Se esitti seitsentoista vuotista kadettia tykkivenheessään ratkaisevassa silmänräpäyksessä.

Elisabet seisoi hetkisen vaiti ihastellen Salven varjellussa häntä väkijoukon puristuksesta.

"Näetkös", virkkoi Elisabet kääntyen puolittain häneen päin kumminkaan irrottamatta katsettaan maalauksesta, "siinä hän seisoo belgialaisen kapteenin kehoittaessa häntä luovuttamaan aluksensa! Hänellä ei ole mitään valitsemismahdollisuutta, sillä vihollisia on liian paljon", jatkoi hän syvän myötätunnon valtaamana. "Mutta etkö näe, mitä hän miettii? Senhän voi lukea hänen kasvoistaan: hän pyytää saada hakea heille laivapaperit."

"Katsohan, miten kaunis univormu hänellä on, napit ja pieni tikari. Hän on hienonnäköinen", virkkoi hän hiljaisemmalla äänellä, ilmaisten sellaiseen komeuteen kohdistuvaa ihailuansa.

Viimeiset sanat vaikuttivat Salveen kuin äkillinen pisto: Elisabet siis vieläkin ihasteli sitä henkilöä. Salve seisoi hänen takanansa hänen yhä katsellessa maalausta ja lausussa ääneen ajatuksiaan:

"Sorea poika rukka! Mutta hän ei voi antautua @@ minä ymmärrän sen varsin hyvin. Niinpä hän lähtee kannen alle", jatkoi hän hillityin äänin, vaistomaisesti laskien kätensä ristiin sennäköisenä kuin olisi itse seurannut lähtijää, "ja räjähdyttää ilmaan belgialaisen ja kaikki, ymmärrätkö!" virkkoi hän kääntyen Salven puoleen, kasvoissa korkea rusotus ja silmät kosteina.

Salve ei vastannut, ja Elisabet luuli hänen samoin syventyneen maalauksen katselemiseen. Hän kääntyi jälleen kuvan puoleen. Elisabetin seistessä siinä hymyillen, vajonneena taulun katselemiseen ajatellen, että oli sentään olemassa eräs, joka olisi suorittanut saman urotyön kuin van Spyck, nimittäin se mies, joka tällä hetkellä seisoi hänen takanansa @@ oli maalaus Salven silmissä muuttunut harmaaksi, vihamieliseksi. Hän olisi voinut ampua van Spyckiä suoraan sydämeen hänen univormunsa tähden.

Hän salasi sentään tunteensa Elisabetilta, mutta oli kotimatalla koko ajan hyvin harvasanainen ja vakava. Elisabet, joka oli juhlan lumoissa ja jutteli omia huomioitaan, ei kumminkaan kiinnittänyt siihen huomiota.

Vasta iltapäivällä oli tuo vaikutelma Salvesta hälvennyt: tuntui siltä kuin olisi nähnyt pahaä unta. Olihan hänellä nähtävissään Elisabet, todellisenä, uskollisena ja lämpöisenä, koko hänen sieluunsa ilahduttavana.

Salve ilmoitti Garvloitille, että he olivat päättäneet mennä naimisiin keväällä, huhtikuun alussa, jolloin hän aikoi palata. @@ Oltiin joulukuussa.

"Neljä pitkää kuukautta!" virkkoi Salve huolestuneesti viimeisenä iltana.

Elisabet ajatteli samaa. Hän oli kalpea, mutta koetti esiintyä rohkeana, kun näki toisen olevan huolissaan.

Vihdoin sanottiin viimeiset sanat. Salve suuteli Elisabetia ja sanoi:

"Kevääseen asti, rakkaani!"

Elisabet seisoi kyynelsilmin katsellen hänen jälkeensä, kunnes hän hävisi sillan toiselle puoleen.

20.

Kävi niinkuin Salve oli vaistomaisesti peläten aavistanut: hänelle tuli pitkä ja alakuloinen talvi.

Hän asui Tönsbergissä, mutta seurusteli harvoin toisten laivurien kanssa, joita siellä on talvisaikaan aina paljon.

Jonkun aikaa hän eli Amsterdamissa viettämänsä viikon ihmeellisestä muistosta, mutta pian alkoi hänen hankala mielensä jälleen punnita ja tutkia sitä kultaa, jonka hän oli voittanut, ja epäilyksen jälkeen tunkihe hänen ajatuksiinsa. Oliko Elisabet tarjonnut hänelle elämää varten vain sydämensä rippeet, vai oliko hän antanut oman, täyden, raikkaan itsensä?

Se ajatus, joka oli johtunut hänen mieleensä Elisabetin näyttäessä sormuksia, leimahti jälleen eloon, Elisabet oli ollut vähällä joutua meriupseerin morsiameksi! Samoin kohosi näkyviin muisto siitä, miten hän oli seisonut kadetti van Spyckin kuvaa katsellen, kasvoissa ihastuksen hehku.

Salve mietti itsekseen, että Elisabet oli sittenkin luopunut loistosta, johon hän oli sydämestään kiintynyt.

Kuinka hänen täytyikään vertailla toisiinsa näitä kahta asiaa: päästä ylhäiseksi rouvaksi, kuten hänen ylpeä luontonsa oikeastaan edellytti @@ ja joutua toimeentulostaan taistelevan merimiehen vaimoksi!

Lisäksi tuli vielä hänen syvä arkatuntoisuutensa näissä asioissa. Olihan hän asettanut kihlautuessaan nimenomaiseksi ehdoksi, ettei niihin ollenkaan kajottaisi.

Mitä enemmän Salve ajatteli, sitä epävarmemmaksi hän havaitsi pohjan, jolle oli rakentanut; pinnalta ylen kaunis omena osoittautui madonsyömäksi ydintä myöten. Näytti siltä kuin hänen olisi heitettävä se pois.

Kuitenkin eli hänen sydämensä syvimmissä tunne, joka puhui kaikkea tuota vastaan. Kun sitten ajatukset jälleen sukelsivat esiin @@ kuinka kehnoksi ja vaivaiseksi hän tunsikaan itsensä! "Jospa hän olisi täällä!" kuuli hän mielessään kuin avunhuudon, sillä hän tunsii olevan tarjona sen vaaran, että hänen parempi minänsä hukkuisi tähän kaikkeen.

Usein hän ajatteli kirjoittaa Elisabetille. Mutta oli niin paljon sellaista, mitä ei saanut eikä uskaltanut sanoa, että hän aina luopui aikeistaan @@ Jumala tiesi, kuinka monta kertaa.

Vihdoin hän päätti käydä toimeen. Kirje syntyi näin kuuluva:

"Arvoisa Neiti Elisabet Raklev.

Mitä 'Apolloon' tulee, niin se lepää toisten alusten joukossa Selvigjoen suulla, ja jää on puolen kyynärän paksuinen eikä ole paljoakaan toiveita jäänlähdestä, joka tapahtuu tänä vuonna myöhään, kuten kaikki täällä ennustavat; se on hyvän vahdin suojassa ja riki on tallessa Pettersenin luona. Mutta mitä tulee kapteeniin, johon sanoit kiintyneesi koko sydämelläsi, niin ettei mikään voi asiaa muuksi muuttaa, ei mikään maailman mahti eikä voima @@ niin hän on ajatellut ankarasti ja lähtisi mielellään sinua jälleen näkemään ennenkuin kiinnitysköysi on ihan pahasti hankautunut. Sillä minusta näyttää, että sen viimeiset säikeet ovat katkeamassa. Mutta jos näkisin sinut, niin se jälleen vahvistuisi kestävämmän kovankin virran riuhtomista; mutta sinun pitää antaa anteeksi sille, joka on käynyt heikoksi niiden viiden vuoden aikana, jotka hyvin tiedät. Mutta minä en tahdo sanoa, että syy on sinun, en myöskään tehdä itseäni paremmaksi kuin olen, sillä minä luotan sinuun, Elisabet, mutta en yhtä suurella määrällä itseäni, mikä on virhe, jota ei kukaan voi auttaa. Kun luet tätä kirjettä, Elisabet, niin muista merimiestä, joka on jäänyt jäihin, äläkä unohda tätä myöhemminkään, kunnes jälleen kohtaamme toisemme. Antaisin puolet verestäni tai enemmänkin, jos se auttaisi, sillä minä ihan näännyn tänne @@ niin minä ikävöin nähdä sinua. Ja voi nyt hyvin, sitä toivon sydämestäni. Minä tahdon luottaa sinuun kaikesta mielestäni tukalimpinakin aikoina viimeiseen hetkeen asti ja tahdon asettaa sinuun vakaan toivoni. Voi hyvin, sinä rakastettu tyttö monin terveisin

Salve Kristiansen."

Tämä kirje vaati Elisabetilta monta kyyneltä.

Hän istui sitä lukien iltaisin ennen makuullemeno ja tunsii katkerasti, että oli itse hänet sellaiseksi tehnyt ja että hänen nyt oli vaikea uskoa ja luottaa. Hän näet ymmärsi varsin hyvin, mitä rivien välissä oli.

"Jospa pääsisin hänen luokseen", ajatteli hän yhä ankarammin haluten lähettää Salvelle vastauksensa; mutta hän ei ollut milloinkaan oppinut kunnolla kirjoittamaan tai kirjettä laatimaan.

Suuren vaivan ja tutkimuksen jälkeen hän sai kumminkin kokoon pari riviä jonkin katkismusmuistuman nojalla:

"Sulhaselleni Salve Kristiansenille!

Sinun pitää luottaa Jumalaan ja hänen jälkeensä minuun kaikista ihmisistä, joka varmasti sinua rakastan ja usko minua. Tämä on totuus sinun ikuisesti unohtumattomalta

Elisabet
Rakleviltä
ja
kevääällä
Elisabet
Kristiansen."

Kirjeen hän taittoi kokoon ja sai erään Garvloitin pojista kirjoittamaan kuoreen osoitteen, mutta vei varmuuden vuoksi itse sen postikonttoriin.

Kirje yllätti Salven eräänä kauniina päivänä. Hän arvasi, mistä se tuli ja empi sitä avata, koska pelkäsi siinä ilmenevän mielenmuutosta hänen lähettämänsä esityksen vuoksi @@ Salve muisti, miten Elisabet oli Amsterdamissa samanlaiseen asiaan suhtautunut.

Hän luki kirjeen tuntien ylenpalttista iloa, kuten ainakin henkilö, joka saa kirjallisen todistuksen hyvien toivelmansa mahdollisuudesta. Hän piilotti paperin joka kerta huolellisesti lompakkoonsa ja oli pitkän aikaa aivan toinen mies.

Mutta päivien kuluessa paperin arvo alkoi yhä enemmän himmetä hänen silmissään. Se muuttui vähitellen pelkäksi elottomaksi liuskaksi, joka vakuutti, että Elisabet rakastaa häntä, mutta ei vakuuttanut, että hän on Elisabetin ensimmäinen ja syvimmän rakkauden esine @@ ja juuri sitä epäilyksesi koski.

Oli hyvä, että tuli jäänlähtö ja työ jälleen häntä askarrutti @@ joutilaana ja ajatuksissaan kulkeminen ei ollut hänelle terveellistä. Niin hänen mielestään unohtui melkein kokonaan kaikki talviset kärsimykset. Hän odotti vain hartaasti sitä hetkeä, jolloin saisi jälleen nähdä Elisabetin ja jolloin Elisabet tulisi hänen vaimokseen.

21.

Salve oli saapunut Amsterdamiin häitä viettämään. Hänellä oli käytettävänä vain ne neljä päivää, joiden aikana priki otti lastia Pürmurendessä. Tahtoen säästää Garvloitien kustannuksia he olivat kumpikin vakaasti päättäneet, että heidät vihittäisiin samana päivänä, jolloin heidän piti lähteä Pürmurendeeseen.

Vihkiäispäivän aamupuolella Garvloitin talo esiintyi koko prameudessaan. Vanhoista, varallisuuden päiviltä säilyneistä kirstuista vedettiin esille juhlapukuja päivän kunniaksi.

Matami Garvloitilla oli yllään jäykkä, viheriä, kukkakoristeinen silkkihame, rinnalla tukevia koruja ja tukassa suurenmoinen kullattu kiinnitin, joka välkkyi otsalla kuin kappale kruunua.

Garvloit oli saanut vain osan isoisänsä juhlapuvusta sopimaan pyylevän persoonansa verhoksi, nimittäin kultavaateliivit, jonka lieve ulottui arveluttavan alas ja joka oli nappien kohdalta ylen ankarassa pingoituksessa.

Muutamia perheen vanhoja tuttavuuksia sekä lapset olivat kirkossa, ja lisäksi vlielandilainen laivurinpoika, jonka pyöreille, leppoisille kasvoille valuivat viljavat kyynelkääräiset Garvloitin kuljettaessa alttarille myrttiseppelein ja valkoisin harsoin koristettua morsianta.

Elisabetilla oli harvinaisen sievät, hopeasoljilla varustetut kengät, ja Salve ilostui kovin tuntiessaan ne monia vuosia sitten lahjoittamikseen.

Varmuus siitä, että he nyt kuuluivat erottamattomasti yhteen, täytti heidät sanomattomalla riemulla. Kuinka sykkikään Elisabetin sydän, kun Garvloit ensimmäisen kerran nimitti häntä rouva Kristianseniksi ja millaisen onnen ylenpalttisuus virtasikaan hänen mieleensä, kun kuuli toisten tekevän samoin.

Sitten seurasi ateria, jonka aikana vallitsi omituisen hillitty mieliala. Garvloitien näet ei ollut helppo erota Elisabetista, jota olivat kaikin oppineet rakastamaan.

Kahta tuntia myöhemmin he olivat matkalla Pürmurendeeseen, ja Garvloitin talo tuntui nyt kaikista autiommalta kuin ennen.

Kun hevosten vetämät alukset kauniina iltapäivänä hinasivat "Apolloa" suurta kanavaa ylöspäin, soivat Alkmarin kellot tuttua, vanhanaikaista säveltänsä.

He seisoivat vaieten laivanportaaseen nojaten vaihtelevain kellonäänten juhllallisesti sulaessa toisiinsa heidän yläpuolellaan, ja heistä tuntui, että se oli heidän hääsoittonsa.

22.

He olivat eilleet Tönsbergissä vuoden, elämänsä onnellisimman, ja Elisabetilla oli nyt pieni poikanen sylissään. He olivat antaneet hänelle nimen Gjert.

Elisabet tahtoi pitää tupansa somana ja järjestyksessä. Se olikin puhdas ja läikkyvä kuin hollantilainen asumus. Ikkunassa oli kukkia ja tuvassa samoin kuin hänen omassa sievässä asussaankin jotain sellaista, mistä heti huomasi, että hän oli liikkunut muuallakin maailmassa.

Salven ollessa usein matkoilla oli sievä, nuori laivurin vaimo herättänyt hyvänsuopaa huomiota useissa paikkakunnan hyvissä perheissä, joihin hän tutustui, joskaan ei nimenomaan niissä seurustellut.

Salve ei virkkanut asiaan mitään, mutta Elisabet huomasi, ettei hän kotiin palatessaan erikoisesti halunnut kuulla siitä puhuttavan. Syytä ei Elisabet oikein voinut ymmärtää.

Tuo oli ainoa varjo, joka saattoi silloin tällöin hieman pimentää heidän hilpeätä onneansa.

Se unohtuikin aina varsin pian, sillä Salve tunsikin lopulta itsekin, että hänen osoittamansa, ylhäisiin ihmisiin kohdistuva luulevaisuus oli naurettavaa heikkoutta. Mutta sittenkin: olihan Elisabet aikoinaan melkein kuulunut heidän joukkoonsa ja istui nyt hänen köyhässä majassaan.

Toisin oli laita silloin, kun hän yksinään käveli edestakaisin laivan kannella ulkona merellä. Silloin näkyivät asiat aina synkemmässä valaistuksessa, ja häntä kidutti se tunto, että nuo ihmiset joka päivä vaietessaankin puhuivat siitä, mitä hän kaikkein vähimmin sietäi siitä, mitä Elisabet oli hylännyt valitessaan hänet. Mutta hänen ärtyisä ylpeytensä ei toisaalta olisi missään tapauksessa sallinut hänen mainita mitään tästä Elisabetille, vielä vähemmän pyytää häntä pysyttelemään loitolla noista tuttavistaan.

Kun Gjert pojan synnyttyä saapui kyselyjä ja tukkukauppiaas Jürgenseniltä joukko pieniä lahjoja, muuttui Salve, joka oli koko ajan istunut ylen iloisena vaimonsa vuoteen ääressä voimatta poistua hänen ja kätkyen luota, äkkiä alakuloiseksi ja käyskeli pitkän aikaa pihalla kätet selän takana.

Joka kerta kun hän kulki ikkunan ohi, näki Elisabet hänen tuiman ilmeensä.

Jälleen sisään tultuaan hän kumminkin oli entistä hellempi.

* * * * *

Tehtyään alkukesästä viimeisen matkansa asettui Salve kotiinsa toivoen saavansa viettää siellä pari kuukautta kauniina vuodenaikana.

Päivät tuntuivat kuluvan liian nopeasti. Elisabet kukoisti kuin ruusu, ja he keskustelivat siitä, miten hän lähtisi mukaan seuraavalle Hollannin-matkalle ja kävisi Garvloiteja tervehtimässä.

Sunnuntaisin nähtiin tuo soma, siropukuinen pariskunta usein kirkkoväen joukossa, ja Elisabet, joka oli huomannut, kuinka Salve loukkasi se, että hän keskusteli jonkun "ylhäisen" kanssa, ihmetteli vain sitä, että hän välttämättä tahtoi hänen, Elisabetin, käyvän koreasti puettuna. Pian hän kumminkin tyydytyksekseen päätteli, että syynä oli hänen halunsa tyydyttää onnellista ylpeytensä näyttämällä hänen koreuttaan muille.

Elisabet kohteli noita tuttavuuksiansa hänen kannaltaan katsoen hienosti ja ylevämielisesti. Vaikka hän arvasikin Salven heikkouden pohjautuvan jonkinlaiseen epäluuloisuuteen, ei hän kumminkaan ilmaissut pitävänsä asiaa erikoisen tärkeänä, koska toivoi voivansa tasaisella käytöksellään ajan mittaan osoittaa hänen olevan väärässä.

Hän ei oikein oivaltanut, miten syvät juuret tällä asialla oli miehen mielessä.

Eräänä päivänä, kun Salve oli ollut Nötterössä hankkimassa itselleen miehistöä, kertoi Elisabet hänen kotiintultuaan vast'ikään keskustelleensa tukkukauppiaas Jürgensenin ja hänen rouvansa kanssa, jotka olivat kulkeneet heidän asuntonsa ohi.

"He matkustavat huomenna Frederiksvärniin, ja ajattelehan", virkkoi hän vielä ihan ilon vallassa, "rouva tunsikin Maria Forstbergin! Minä sain lähetetyksi hänelle terveiset."

"Maria Forstberg? Kuka se on?" kysyi Salve hieman säpsähtäen.

"Se oli hän, joka oli niin ystävällinen minulle" aloitti Elisabet, mutta mielikuvain kohotessa vaihtoivat hänen kasvonsa väriä ja hän änkytti ikäänkuin vaivoin jatkaen: "Hän joutui naimisiin Beckin, meriupseerin kanssa."

"Olisit lähettänyt Beckille terveiset minulta!" virkkoi Salve purevasti. Hän oli kalpea ja karttoi katsomasta Elisabetiin, joka käyskeli neuvotonna.

Vihdoin Elisabet astui miehensä luo, istuutui hänen polvelleen ja kietoi käsivartensa hänen kaulaansa.

"Ethän ole minulle siitä vihainen?"

"En @@ sinä saat tietenkin lähettää terveisiä kenelle tahdot."

"Hän oli minun paras ystäväni, kun olin @@ Arendalissa", selitti Elisabet vilpittömästi, mutta empi jälleen lauseen loppupuolella, kun ei tahtonut sanoa "Beckin perheessä".

"Minä en ollenkaan epäile sitä, että olet hyvinkin hyvissä suhteissa niihin ihmisiin!"

"Salve!" huudahti hän loukkaantuneena ja nousi seisomaan.

Mutta Salve veti hänet jälleen luokseen.

"Suo minulle anteeksi, Elisabet", virkkoi hän katuen, "mieltäni pahoittaa, kun kuulen sinun puhuvan noista henkilöistä. Mutta minähän tiedän, ettei se mitään merkitse, tiedän sen niin varmasti kuin tässä istun", jatkoi hän nähdessään vaimonsa silmäin kyyneltyvän.

Sitten hän yritti pitkän aikaa saada hänet jälleen hyväksi, mikä vihdoin yht'äkkiä onnistuikin. Samana iltana he istuivat toistensa seurassa ylen onnellisina, kuten rakkauden sadekuuron jälkeen yleensäkin tapahtuu.

Mutta Salve kävi siitä päivästä lähtien harvasanaisemmaksi ja hiljaisemmaksi, vaikka muuten käyttäytyikin vaimoaan kohtaan yhtä hellästi kuin ennenkin.

Seuraavina sunnuntaipäivinä hän ei halunnut lähteä kirkkoon, joten he jäivät kotiin istumaan.

Rauhattomuuden henki näytti ottaneen hänet valtoihinsa; hän ikävöi vain jälleen merelle.

23.

Aikomuksen mukaisesti oli Elisabet lähtenyt Salven kanssa Amsterdamiin, missä oli ollut useita päiviä Garvloitien vieraana. Nyt he olivat kotimatalla.

Matka oli sujunut sievästi, vaikka Salve olikin ollut hieman vakava ja hiljainen. Hän oli kumminkin käyttäytynyt koko ajan hellän huomaavasti vaimoansa kohtaan, joten hän alkoi melkein pä tottua häneen niinkuin huomaamattaan tottuu vähempään valoon oltuaan hetkisen poissa varsinaisesta auringonvalosta.

He purjehtivat kauniin, kirkkaan sään vallitessa lievän tuulen kuljettamina ulos matalasta, kaikenlaisten alusten täyttämästä Zuiderseestä, jossa ranta oli monin paikoin näkymättömissä.

Elisabet istui laivan kannella pikku Gjertin kanssa ja kyseli innokkaasti luotsilta, jonka he olivat velvollisuuden mukaan saaneet alukseensa, kaikista niistä mataloista, hiekanharmaista saarista ja kylistä, joita vähitellen sukelsi näkyviin. Hän tunsu useimpain nimet niiltä ajoilta, jolloin oli asunut Amsterdamissa.

Toisinaan otti Salvekin osaa keskusteluun, jonkin tiedonannon herättäessä hänen mielenkiintoansa, mutta enimmäkseen hän kulki vaieten tai seisoj katsellen ulos, pieni Gjert käsivarrellaan.

Eräs Urkin saaren läheisyydessä oleva kirkontorni, jonka sanottiin olevan Norjan graniittia, herätti Elisabetissa suurta isänmaallista tyydytystä.

Terschellingin luona näkyy Zuiderseen ja Pohjanmeren välinen väylä kapeana, mustain ja punaisten poijujen rajoittamana juovana. Tyynenkin sään vallitessa kuohui pitkin matkaa kummallakin puolen ankaria vaahtopäitä, ja Elisabet kysyi säikähtyneenä luotsilta, miten mahtoikaan olla myrskyn aikana, meren koko voimallaan aallotessa sisään.

"Se on paras jättää näkemättä", vastasi luotsi vakavasti.

"Mutta tähän liikutte täällä silloinkin?"

"Niin @@ virka vaatii", vastasi luotsi lyhyesti.

Salve pysähtyi kuullessaan vastauksen.

"Niin, on niitä meillä Norjassakin luotseja", lausui Elisabet, "jotka eivät pelkää nuttunsa kastumista. Se on uljasta elämää!"

Hollantilainen ei näyttänyt oikein voivan ottaa osaa innostukseen, virkkoi vain kylmästi:

"Kahtena toisiaan seuraavana vuotena @@ siitä on nyt kolme vuotta @@ menetettiin täällä Amlandissa kaikkiaan viisikymmentä luotsia. Niiden mielestä, jotka vielä ovat pesissään, ei tästä kunniaa ole paljoakaan taikaa! Useilla heistä on nyt tuskin kuivaa leipääkään suuhun pistettävänä."

"Niin, mutta se on uljasta, luotsi! Minusta nähden se on uljasta!" virkkoi Elisabet.

Salve lähti jälleen astelemaan.

@@ Pari vuorokautta myöhemmin keinui "Apollo" kuutamossa Doggermatalikon tienoilla, märssypurje reivattuna.

Elisabet istui vielä kannella poikanen hyvin verhottuna sylissä; Salve asteli edestakaisin kannella luoden häneen silloin tällöin silmäyksen.

Hieman loitommalla, isonluukun luona, istui Nils Buvaagen ja pari muuta miestä, jotka olivat vapaina vahdista ja kertoilivat juttuja, toisten kierrellessä heidän ympärillään voidakseen kuunnella.

He olivat sinä päivänä kohdanneet ankaran umpiaallon, ja kirvesmies kertoi sen johdosta eräitä salaperäisiä tarinoita, joiden tapahtumat hän väitti nähneensä omin silmin. Sellainen merellä kohdattu umpiaalto ennusti usein jotakin.

Elisabetkin istui kuunnellen.

Nils Buvaagenissa, vuonotalonpojassa, oli syvää vaistoa kaikelle taikauskaiselle ja oli hän Pohjanmerta purjehtiessaan huomannut paljonkin sellaista. Hän oli tähän saakka istunut sanaakaan virkkamatta.

"Hm!" virkkoi hän mietteissään piippuansa imaisten, "täällä Doggerin tienoilla lienee yhtä jos toistakin. Uskokaa minua: tämä on kuin vanha hautausmaa."

Niin selitettyään hän vaikenä ja alkoi jälleen tuimasti imeä piippuansa, ikäänkuin olisi tullut sanoneeksi enemmän kuin oikeastaan mieli sanoa. Mutta kun uudistuvat kehoitukset pakottivat hänet kertomaan ja kaikki näyttivät olevan jännityksessä, ryhtyi hän jälleen juttelemaan, katsahdettuaan kuitenkin sitä ennen ympärilleen ja puhuen hiljaisella äänellä.

"Tiedättekö", kysyi hän, "kuinka kaikki vanhat kalat kuolevat?"

Kukaan läsnäolevista ei näyttänyt kykenevän vastaamaan tähän odottamattomaan kysymykseen.

"Ei", jatkoi hän, "sitä ei tiedä kukaan, ja kuitenkin kuolee joka päivä niin lukemattoman paljon, että niitä ajelehtisi pitkin meren pintaa, valkoinen maha pystyssä @@ me purjehtisimme pelkkäin kuolleiden kalojen keskitse. Nähkääs, se on salattu ihan samoin kuin sekin, minne kaikki maailman vanhat alukset joutuvat." Sana "salattu" sai hänen suussaan erikoisen aavemaisuuden leiman.

"Niin, Dogger voi olla ilkeä ja voi kenties siksi kääntyä, ennenkuin olemme ehtineet luovia sen ohi", päätti hän puheensa nojaten niskaansa selkänojana olevaan palkkiin ja alkaen katsella ilmanvivahtuksia. Täysikuun ohi kiiti pilvijoukko.

"Entä sitten, Nils", tiedusti kirvesmies, "mitä arvelettekaan vanhoista kaloista ja vanhoista aluksista?"

"Ne hakeutuvat enimmäkseen tänne Doggermatalikolle ja ehkä vielä muutamiin muihin paikkoihin maailmassa; senvuoksi on täällä meressä aina ikäänkuin kuolinvirren kohinaa ja paljon ääniä ja asioita, joita ei voi oikein ymmärtää."

Samassa kaikki vaikenivat, sillä alus tuntui äkkiä pysähtyvän ikäänkuin johonkin törmäten, ja ankara kokkahyöky vyörähti kannelle.

"Se kuuli sen", virkkoi kirvesmies vaistomaisesti, "sillä se on vanha, tämä aluksemme, eikä halua kulkea yli hautausmaan!"

Elisabetin korvissa tuo viimeinen lause kaikui niin kaamealta, että hän nousi ja lähti levolle.

Yöllä oli aallokkoa ja kumeita iskuja, ikäänkuin olisi oltu hyvinkin matalilla vesillä. Luoti kuitenkin osoitti, ettei niin ollut laita.

Mutta seuraavana aamuna, sakean merisumun ympäröidessä alusta melkein kuin muurina työnty ankkuriketju hiekkapitoisten hyökyjen voimasta jokseenkin säännöllisesti ylös kannelle.

Useat miehistä pitivät varsin mahdollisena, ettei tuo tapahtunut luonnollisessa järjestyksessä, vaan oli

Doggerin salaisuksien yhteydessä oleva enne, ja että matalikolla oli "kuolleita käsiä". Nils pudisteli päätänsä.

Aamupäivällä alkoi näkyä aurinko heikkona kajasteena sumun keskeltä, ja puolisen aikaan paistoi äkkiä kirkas päivä yli vihertävän, raikkaassa tuulessa vaahtopäänä kuohuvan merenpinnan.

Elisabet oli noussut kannelle nauttiakseen auringonpaisteesta. Ilma oli ollut kylmän sumuinen, ja hän huomasi nyt ihmeekseen, että heidän ympärillään oli joka suunnalla valkoisia purjeita.

Siinä oli tosiaankin komea näky, jota hän oli oppinut jo merensaaressa viettämään tyttöaikana ihaillemaan. Haluten saada ilmaista tuntojansa hän kutsui Salven.

Sorein kaikista purjehtijoista oli kieltämättä korvetti "Pohjantähti", joka kulki täysin purjein vinosti heidän ohitsensa kohti kanaalia @@ se oli menossa Välimerelle. Tämän sotalaivan maine oli levinnyt pitkin rannikkoa, ja Elisabet oli aikoinaan usein haaveksinut sen näkemistä. Nyt hän huudahti, ikäänkuin olisi tuntenut vanhan tuttavan:

"Tuo on 'Pohjantähti'! Näetkö, Salve, kuinka uljas, ihana alus se on! Nyt ne kokoavat latvapurjeita! Näetkö, miten uljaasti se kyntää merta kaikkien purjeittensa painolla, haarapurje perässään. Kuinka siro ja hieno @@ ja nuo reippaat miehet köysistössä suurien kauniiden purjeiden keskellä, kokoamassa latvapurjeita, ne näyttävät raakapuulla istuvalta lintuparvelta! Eikö olekin uljas laiva!" huudahti hän innoissaan Salvelle. Mutta Salve seisoి katsellen suoraan eteensä mitään vastaamatta.

Salve tiesi @@ Elisabet sitä vastoin ei aavistanutkaan @@ että luutnantti Beck oli kolmantena päällikkönä tämän vuoden retkellä ja hänen sydäntänsä kiduttivat Elisabetin huudahdukset.

"'Pohjantähti' se yksin luovi vasten virtaa Gibraltarin salmessa!" jatkoi Elisabet. Hän oli aikoinaan pannut merkille tämän haaveittensa laivan, 'Najaadin' seuraajaa ylistävän tosiasian ja lausui sen nyt julki tavallaan ylpein tuntein.

"Mitäpä sanoisit, Salve", kysyi hän saadakseen toisen vastaamaan, "jos olisit tuollaisen laivan päällikkönä?"

"Olisihan se tietenkin toista kuin tällaisen vaivaisen 'Apollon' laisen puukengän kuljettaminen!" vastasi hän katkerasti.

Hän tunsu, ettei enää kyennyt hillitsemään sanojansa ja kääntyi äkkiä toisaalle, ikäänkuin hänen olisi täytynyt ryhtyä jakelemaan käskyjä miehistölle.

Elisabet jäi ihmeissään seisomaan.

Hän käsitti loukanneensa miestänsä ankarasti, mutta ei saanut selville, millä tavalla. Hän ymmärsi, mitä merkitsi hänen ukkosena komentava äänensä ja hänen ilmeensä hänen seisoessaan siinä ruorirattaan toisella puolella, käsi rinnallaan. @@ Elisabet oli varma siitä, että se oli nutun alla nyrkkiin puserrettuna.

Elisabet näytti harkitsevan hetkisen; mutta sitten hänen kasvoissaan kuvastui varma päätös.

Hän tahtoi puhua ihan suoraan ja kestää kohtauksen nyt yhtä hyvin kuin joskus toiste, sillä olihan tämä kerrassaan mieleetöntä @@ eihän hän voinut olla mustasukkainen laivalle! Missään tapauksessa @@ virkkoi hän itsekseen, päätään nyökäyttäen @@ ei hän tahtonut asian tähän tapaan jatkuvan; siitähän aiheutui mitä sietämättömin epävarmuus mitättömimpienkin sanojen käyttelyssä ja alinomaisia neulanpistoja. Kerrankin oli asia selvitettävä.

Ja sen piti tapahtua nyt @@ että mies vihdoinkin huomaisi, millaisia hullutuksia hän ajatuksissaan hautoi.

Elisabet tunsu mielensä keventyvän toivoessaan vihdoinkin saavansa heitetyksi pois tuon näkymättömän taakan, joka oli ylen kauan rasittanut heidän avioliittoansa.

Koko iltapäivän kuluessa ei kumminkaan tarjoutunut siihen tilaisuutta. Rajuilma näytti jälleen uhkaavan, ja osa purjeita oli reivattava. Sitten käveli Salve pari tuntia edestakaisin ruhvin edustalla. Elisabet ymmärsi hänen tahallaan välttelevän kohtaamista.

Miehistökin näytti aavistavan, ettei nyt ollut hyvä häntä lähestyä. Kaikki väistivät vaieten sitä ahtaan kansipaikan puolta, missä hän asteli.

öljyvaatteissaan ja nahkalakeissaan, joihin olivat uhkaavan sään vuoksi pukeutuneet, seisoivat miehet vorokin luona luoden epäileviä silmäyksiä köysistöön ja pilvijoukkioihin, jotka vyöryivät synkkinä taivaanrannalla ja tuulen alkaessa vinkuen piestä vanhoja köysiä. He odottivat kärsimättöminä käskyä

useampain purjeitten kokoamiseen.

Salve näytti tekevän päätöksensä viime tingassa, sillä hänen huutaessaan käskyjensä he jo olivat rajuilman käsissä. Salve riensi peränpuolelle ja sieppasi huutotorven. Rientäessään ohi Elisabetin, joka istui hytin suojassa, hän virkkoi lyhyeen ja karusti, tuskin häneen katsahtaen:

"Ei tässä ilmassa käy kannella istuminen, Elisabet! Mene sinä hyttiin lapsen kanssa!"

Elisabet oivalsi itsekin asian ja lähti seisottuaan hetkisen epäröiden, kasvoissaan jonkinlainen tuskallisen hämmästynyt ilme. Salve ei ollut milloinkaan ennen puhutellut häntä tuolla tavalla; Elisabetista tuntui melkein kuin hänen äänessään olisi kaikunut häneen ja lapseen kohdistuva viha.

Miehistö oli odottanut Salven purjehtivan myötäistä eikä kiusaavan vanhaa prikiä luovimalla sellaisena yönä, joten he tottelivat hänen komentoansa äänettömän tyytymättömyyden vallassa.

Vanhat väkipyörät kitisivät ja valittivat miesten kiskoessa köysistä keskellä raekuuroa, ja ankarasti keikkuva alus työntyi tuuleen hyökyaaltojen ryskyessä sitä vastaan.

Nils Buvaagen oli harvinaisen hyvä ruorimies; hänen kätensä oli merkillisen herkkä tuntemaan pimeässä aluksen liikkeitä. Hän ja eräs toinen mies seisovat vaieten ruorirattaan ääressä. Salve käveli tuulen puolella lähellä heitä. Kompassikaapin valo lankesi toisinaan hänen kasvoihinsa ja Nilsistä tuntui, että hän näytti harmaankalpealta.

Nilsillä oli jotakin sydämellään, mutta ei näyttänyt olevan hyvä mennä mitään sanomaan.

"Painuu kolmen, neljän viivan verran, kapteeni!" ilmoitti hän.
"Itäkaakkoon!"

"Märssypurje lepattaa!" kuului etukannelta. "Aikoo iskeä takaisin!"

"Alus on vanha, kapteeni! Se ei siedä paljoa kiristämistä", uskalsi Nils vihdoinkin tyyneästi huomauttaa. Hän arveli nyt olevan tilaisuuden sanoa jotakin.

"Minä näytän sinulle, että saan puukengän liikkumaan, minä!" mutisi Salve itseksensä, ikäänkuin ei olisi mitään kuullut.

"Anna mennä alemmaksi Nils! Parempi vauhti ja sitten toiselle laidalle!" vastasi hän komentoäänellä.

"Valmiit kääntämään!"

Nils huokasi; hänestä tämä purjehdus tuntui jumalattomalta, ja miehet ajattelivat varmaan poikkeuksetta samoin.

Pimeyden ja merenpauhun keskeltä kaikuivat komentosanat lyhyin väliajoin.

Etumärssyn köydet näyttivät joutuneen jotenkin epäjärjestykseen, sillä raakapuu ei tahtonut päästä kääntymään ja purje elämiä niin, että koko osasto tutisi.

Nämä pelottomat miehet olivat tottuneet yhteen jos toiseenkin. Eräs heistä kapusi epävarmaan, vanhaan köysistöön, siirtyi pimeässä tunnustellen pitkin raakapuuta, kunnes löysi köyden, jonka selvitti meren vaahdotessa valkoisena hänen jalkojensa alla. Pian kävi jälleen hilaaminen.

Oli käännytty toiselle laidalle, mutta tilanne ei ollut muuttunut. Hyökyaallot kuohuivat alinomaa kannelle, joten siellä tuskin voi liikkua.

Salve ei ollut sinä yönä oikein oma itsensä. Häneen oli tullut jotakin rajua ja riivattua, ja syvällä hänen mielessään kuohui uhma hänen käyskellessään pimeässä ja myrskyssä.

"Pohjantähti" luovimassa Gibraltarin salmessa oli se loppukerto, joka alinomaa kohisi hänen aivoissaan ja paloi roihusi hänen veressään, kunnes muuttui kuumenäykksi: siinä laiva purjehtimassa ja Elisabet katsojana ihastelemassa. Mutta hänpä tahtoi näyttää, että hänessäkin oli miestä luovimaan — ei siihen mitään "Pohjantähteä" tarvittu! Hän tahtoi tehdä saman tempun ränstyneessä proomussa.

Elisabet näytti halunneen asettaa miehen miestä vastaan. Olkoonpa menneeksi! Hän erehtyi, jos luuli Salvea kehnossa prikissään ketään meriupseeria huonommaksi!

Pari kertaa, kun kokki, joka piti matkalla huolta Elisabetin palvelemisesta, nousi hytin portaita, oli Salve kysynyt, kuinka oli laita ja oli saanut kuulla hänen istuvan alhaalla täysissä pukimissa. Viime kerralla oli laatuista kokki varovasti lisännyt:

"Hän kyllä mielellään näkisi teidät, kapteeni @@ hän ei ole tällaiseen tottunut."

Jos kokki olisi kyennyt näkemään pimeässä, olisi hän nähnyt kapteenin kasvoissa ivallisen vivahduksen.

Mitään vastaamatta alkoi hän jälleen astella edestakaisin. Toisinaan hänen täytyi tarttua laivanpartaaseen pysyäkseen pystyssä.

Sillaikaa kuin Salve mustasukkaisuutensa ja kiihtyneen itsetuntonsa vallassa hurjasti liioitteli kaikkea, oli Elisabet istunut alhaalla hytissä monenlaisten ajatusten ahdistamana.

Lähtiessään lapsen kanssa kannelta oli hänessä kumea tunto siitä, että häntä oli kohdannut tai tulisi kohtaamaan ankara. Sillä tavoin ei Salve ollut milloinkaan käyttäytynyt. Elisabet ei kyennyt mitään ajattelemaan, vaan alkoi konemaisesti asetella lasta makuulle tapansa mukaan.

Keinuva hytti oli poikaselle kuin kehto, johon se heti rauhallisesti nukahti.

Ahtaassa hytissä häilyi kattopalkkiin kiinnitetty lamppu. Himmeä valonkajaste lankesi viheriälle, hytinikkunain välissä olevalle nostopöydälle, ja naulakoissa riippuviin vaatteisiin, jotka heilahtelivat edestakaisin pitkin seinää.

Salven käytös oli ollut kovin omituinen, hänen katseensa säikkyvä ja Elisabetista tuntui, että hän panisi alttiiksi kaikki, jos nyt pysyisi tekemässään päätöksessä ja pakottaisi hänet puhumaan suoraa kieltä. Mutta toisaalta hänessä taas eli melkein hillitön halu saada rohkealla tempauksella poistaa rasittava epätietoisuuden ies ja päästä kerrankin selvyYTEEN.

Hänen kasvoissaan oli vielä tuloksettoman taistelun leima, kun hän äkkiä alkoi tuskallisen jännittyneenä kuunnella.

Huolimatta laivanrunгон korviasärkevästä paukahtelusta hyökypäiden sitä yhä ankarammin pidellessä kuuluivat hyttiin Salven tuimat komentosanat ja touveja pitkin aluksen kantta laahaavien miesten huutoja. Tavantakaa tärisytti koko alusta äkillinen isku, ja Elisabetin jalat pyrkivät kohoamaan lattiasta, joten hänen oli pideltävä kiinni kojunlaidasta samalla tukien pienokaista. Hän käsitti sään käyneen pelottavaksi ja odotti Salvea.

Hetkisen kuluttua hän kuuli jonkun astelevan portaita alas. Mutta tulija olikin kokki. Tuiman sään punerruttamin, vettä tippuvin kasvoin hän seiso i siinä pidellen kiinni ovesta, joka uhkasi paukahtaa kiinni. Hän tiedusteli, kuinka voitiin.

"Sää on varmaan ankara?" kysyi Elisabet vaiettuaan hetkisen pettymystään salatakseen.

"Ihan tavaton, rouva; mutta asia käy varmaan paremmaksi, kun kapteeni päästää tuuleen @@ me näet luovimme kiinteästi."

"Mikä meteli sieltä kannelta kuuluikaan?"

"Me @@ tuota @@ käänsimme vain toiselle laidalle, ja sitten oli etumärssypurje epäkunnossa @@ ja sitten meni halkaisija menojaan. @@ Mutta hän päästää varmaan alemmaksi tuuleen", toisti kokki hyvänsuovasti lohduttaen. Hänen äänensävyystään kävi kuitenkin ilmi hänen varsinainen ajatuksensa: että suunnanmuutoksen olisi pitänyt tapahtua jo aikoja sitten.

"Me siis luovimme kiinteästi, Jens?" kysyi Elisabet huolestuneena.

"Eipä ole toisinkaan laita; kaikki liitokset natisevat @@ @@ mutta kun laskemme alemmaksi, niin saattepa nähdä, rouva, että asia paranee. @@ Onko muuten jotakin tehtäväkseni?"

"Ei ole, kiitos vain!" Elisabet seiso i hieman empien, kysyisikö, eikö kapteeni pian tule alas, ja kokki ymmärsi sen; mutta hän jätti kumminkin kysymättä ja lisäsi vain: "Kiitos, en tarvitse mitään."

Jens painoi oven, joka yritti aueta, tarkoin kiinni ja asteli raskaissa saappaissaan portaita ylös.

Elisabet jäi seisomaan samaan kuuntelemaan asentoon, mutta hänen kasvoissaan kuvastui nyt yhä selvemmin sieluntuska. Lopulta hän väanteli käsiään pimeässä suojassa.

Hän käsitti, ettei Salve tahtonut tulla alas, ja vaistomainen pelko sanoi hänelle, että mies nyt luovi synkeän uhman vallassa hänen ja lapsen kanssa @@ että tämä oli hänen tapansa vastata vaimolleen.

"Mitä minä olenkaan hänelle tehnyt?" huudahti hän kiivaasti ja peitti samassa kasvonsa pielukseen.

"Mitä minä olenkaan hänelle tehnyt?" toistui hänen mielessään, kunnes se ajatus, jota hän aina koetti välttää, kohosi tajuntaan täysin varmana ja vaikeana.

"Hän ei minua usko!" kuiskasi hän epätoivoisena. "Hän epäilee minua sittenkin!" Hän nojasi päänsä käsivarteensa, niinkuin hänen lapsensa olisi tehnyt lohduuttomasti itkiessään; mutta hän ei voinut itkeä.

"Mitä hän uskoneekaan? Mitä ajatelleekaan?" kysymyksiä nousi hänen mieleensä, ja hän tuijotteli melkein kivettyneenä siihen mahdollisuuksien avaraan maailmaan, joka sulki piiriinsä kaikki miehen epäilykset. Hän ei nähnyt mitään rajaa, ainoastaan mustan epäluulojen syvänteen, johon Salven rakkaus oli hukkumassa.

Hän ei enää kuullut melua eikä ryskettä, ei enää välittänyt aluksen yhä yltyvästä keikunnasta eikä hyökyjen iskuista. Vaikka hänen täytyikin usein pidellä kiinni makuulavan laidasta, oli koko hänen sielunsa tarmon vallannut tuo ainoa, kauhea pelko.

Hänen uhmansa oli kokonaan kadonnut. Hän tunsu itsessään rohkeutta yhteen ainoaan asiaan: tekemään mitä tahansa säilyttääkseen hänen rakkautensa.

Hänen mielessään risteili joukko ajatuksia. Lopputuloksena oli kalpean masentumisen ilme.

Sitten hän omaksui nöyrästi kaiken syyn ja oli syvästi epätoivoissaan, koska oli häntä vastaan rikkonut @@ olihan hän itse tehnyt hänet sellaiseksi, ettei hän enää voinut täysin luottaa vaimoonsa. Ja nyt seurasi rangaistus. @@ Olihan hän nähnyt, kuinka Salve oli taistellut vastaan @@ kaikin voimin.

Siinä seistessään hän tunsu olevansa valmis minkälaiseen uhraukseen tahansa, valmis huokailematta kantamaan hänen taakkaansa halki elämän, sillä katkera katumus oli hänelle nyt kirkastanut, että Salve oli tullut sairaaksi, sielultaan sairaaksi hänen kevytmielisyytensä vuoksi. Vaisto johti kohta hänen mieleensä parhaan parannuskeinon. Salven piti nähdä, että hän, Elisabet, puolestaan järkkymättömästi luotti häneen, yhtä järkkymättömästi kuin nukkuvaa lapsen.

Heikko hymynkajaste huulillaan ryhtyi Elisabet rauhallisesti riisuutumaan ja paneutumaan makuulle pikku Gjertin viereen.

Ylhäällä kannella oli Salve kaivannut yökiikaria, joka oli alhaalla hytissä. Tähystäjä näet luuli havainneensa majakan tuikahduksen, missä tapauksessa heidän Salven laskelmain mukaan täytyi olla Jyllannin tienoilla.

Hänen ylpeytensä ei kumminkaan sallinut lähettää ketään muuta sitä hakemaan, ja itse hän ei voinut taipua menemään Elisabetin luo.

Miehiä oli alkanut yhä enemmän arveluttaa se uhkarohkeus, jota kapteeni osoitti pakottaessaan vanhan aluksen sysipimeässä halkomaan kuohuja niin että kansi oli alinomaa veden vallassa. Salve käyskeli edestakaisin, arkaillen mennä omaan hyttiinsä.

Vihdoin se kävi välttämättömäksi. Hän astui reippain askelin portaita alas.

Avattuaan hytin oven hän pysähtyi hetkiseksi hämmästyneenä ja katsahti ympärilleen. Hän oli otaksunut näkevänsä Elisabetin istuvan siellä peloissaan, lapsi sylissä. Sensijaan vallitsi hytissä syvä rauha, ja lamppu oli sammumaisillaan.

Otettuaan kiikarin seinältä sytytti Salve vaivoin tulitikun tarkastaakseen sen valossa ilmapuntaria, mutta jäi sitten seisomaan tikku kädessään, ja kuuntelemaan, nukkuiko Elisabet. Samalla hän huomaamattaan lähestyi makuusijaa.

"Elisabet!" kuiskasi hän hiljaa, ikäänkuin olisi pelännyt hänet herättävänsä.

"Sinäkö, Salve?" kuului hänen rauhallinen äänensä.

"Minä luulin sinun istuvan valveilla lapsen kanssa tässä ilmassa. Alus keikkuu kovin, ja minä @@ en ole käynyt sinua katsomassa", virkkoi hän hilliten mielenliikutustaan.

"Miksi niin? Minähän tiesin sinun olevan kannella ja olin levollinen. Muusta täytyy toivoa Herramme pitävän huolta. Sinulla on ollut ankara työ; et ole ehtinyt pistäytyä alhaalla!"

"Elisabet!" huudahti Salve äkkiä syvän katumuksen valtaamana ja ojensihe syleilemään vaimoaan.

Samassa kuului ryske, jota seurasi ankara tärinä. Tuntui siltä, kuin olisi jokin osa aluksesta murtunut, ja kaikui äänekkäitä huutoja.

Salve nosti vaimonsa nopeasti makuusijalta ja huusi: "Pukeudu ja pue poika! Älä hukkaa aikaa! Pysyttele ylhäällä ruhvissa!"

Alus kallistui samassa ankarasti enää kohoamatta.

"Etumärssytanko poikki, kapteeni! Riki kumossa!" mylvi Nils Buvaagen portaitten yläpäästä.

Salve kääntyi hetkiseksi Elisabetin puoleen, kasvoissa raskas, sanaton itsesyytös, ja riensi kannelle.

"Päästä alemmaksi @@ jos tottelee!" huusi hän ruorissa olevalle miehelle.

Priki makasi ihan kallellaan, kehno köysistö vääntyneenä, ja meren hyökky huuhteli sitä kuin karia.

Salve itse oli kokkamärssyssä katkaisemassa murtunutta märssytankoa, joka putosi mereen suojanpuolelle.

Päivän harmaassa himmeudessa, jonka seasta miehiä tuskin voi erottaa, liikkuvat kirveet kuumeentapaisella kiireellä. Mutta työn kestäessä he menettivät laivan ankarasti kallistuessa ison prammipurjeen ja märssypurjeen raakapuineen päivineen. Keulataaki murtui, isopurje repeytyi, alaraakapuut ja keulamasto vioittuivat.

Kun heidän vihdoinkin oli onnistunut epätoivoisin, hengenvaarallisin ponnistuksin vapauttaa laiva köysistön aiheuttamasta ahdingosta, lepäsi se puolittain hylkynä, jota oli hankala ohjata muuten kuin myötätuuleen.

Heillä ei ollut käytettävänä muuta kuin prikipurje ja keulapurje, joiden varassa Salve lasketteli peräntakaista @@ muuta mahdollisuutta ei ollutkaan @@ odottaen päivänkoiton osoittavan, oliko heillä edessään selvä meri vaiko pelätty Jyllanti. Viimeksimainittu mahdollisuus merkitsi vallitsevan länsimyrskyn ja heidän avuttoman tilansa huomioonottaen suunnilleen samaa kuin särkille ajautuminen ja perikato.

Päivän sarastaessa he näkivät Hornin riutat etäällä kaakossa; alus oli suunnilleen Ringkjöbingvuonon tienoilla, ja nyt ei ollut mitään muuta tekemistä kuin koettaa selviytyä rannikosta.

Mahdollisuudet riippuivat tuulesta, joka ehkä saattoi talttua tai kääntyä etelämpään, sekä virrasta, joka kenties ei ajanut heitä liiaksi maihin päin.

Melkoisella vaivalla he saivat kuntoon hätähalkaisijan, jonka varassa alus kohosi hieman paremmin tuuleen.

Salve asteli vioittuneella kannella, missä osa kannenkatosta ja ruhvi olivat murtuneet. Miehistö vuorotteli pumppuja käyttämässä, sillä aikoja sitten oli ilmoitettu puolikolmatta jalkaa vettä ja nyt sitä oli pumppuamisesta huolimatta jo viidettä jalkaa.

Priki oli varmaan saanut vakavan vuodon, mikä oli sitäkin arveluttavampaa, kun heillä palatessaan oli vain pohjalasti eikä puulastia, jonka varassa olisivat voineet pysyä pinnalla.

Sinä aamuna jaettiin kaikenlaisia ylimääräisiä annoksia, sillä vaikka työtä tehtiinkin entistä tulisemmin, oli laivassa tuskin ketään, joka ei olisi ajatellut, että tämä päivä saattoi olla viimeinen.

He olivat ehtineet Aggerkanaalin kohdalle ja toivoivat hieman selvempiä vesiä Thylannin rannikon väistyessä enemmän itää kohti.

Elisabetille oli Salve sanonut:

"Pelkäänpä, että meidän on laskettava maihin jossakin sopivassa kohdassa. @@ Me menetämme prikimme", lisäsi hän hieman väsähtävin äänin.

Hän korosti viimeksimainittua seikkaa, koska ei tahtonut ilmaista hänelle pahinta @@ että sitä sopivaa paikkaa, josta hän puhui, ei ollut koko rannikolla ja että tässä oltiin ilmeisessä hengenvaarassa.

Elisabet katsoi häneen niin luottavasti, että hänen sydäntään vihlaasi ja hän kääntyi pois.

Salve ei salannut itseltään, että oli itse haaksirikon aiheuttaja ja oli itsekseen päättänyt tunnustaa sen Elisabetille. Mutta nyt ei ollut oikea aika eikä paikka.

Aluksen menettäminen painoi raskaasti hänen mieltään, sillä hän oli mielestään tehnyt pitkät vuodet ankaraa työtä ansaitessaan niitä rahoja, joilla oli sen ostanut, ja ilman alusta tuli hän jälleen olemaan mitättömämpi mies.

Elisabet oli tosiaankin sydämestään iloinen eikä ajatellut paljonkaan prikiä, joka heidän täytyi menettää, vaan enemmän sitä, että hänen oli onnistunut ehdottomalla luottamuksellaan saada suuri voitto Salvesta.

Hyräillessään ja tuuditellessaan poikasta sylissä alhaalla hytissä hän teki ankaran päätöksen ja

kuiskasi kostein silmin pienokaiselleen:

"Ellei hän meihin luota, niin me opetamme hänet hiottamaan @@ eikö totta, Gjert?"

Hän ymmärsi, että miehen sairas mieli tahtoi aina nähdä hänen olemuksensa sydänveren, tahtoi yhä nähdä hänen rajattoman rakkautensa todisteita, ennen kuin uskoi. Ja hänen piti saada, mitä tahtoi.

Salven ei pitänyt saada aavistaakaan prikiä koskevaa moitetta @@ ei koskaan, mitä heidän kesken sattuisikaan, nähdä tyytymätöntä ilmettä hänen kasvoissaan.

Tuon Elisabet päätti lujasti mielessään, sillä kuluneen yön kokemukset osoittivat, että hän oli löytänyt pelastuskeinon.

Hän tunsi voivansa tehdä mitä tahansa, kun oli kysymyksessä Salven omanansa säilyttäminen.

Puolenpäivän aikaan seisoivat Salve ja Nils Buvaagen hetkisen vierekkäin laivanpartaan vieressä.

Vaikka myrsky oli melkoisesti laimentunut, oli ilma edelleenkin harmaa ja sumuinen, ja meri vyöryi korkeana.

Pari-kolme merilokkia risteili alakuloisesti aluksen ja rannikon välillä, missä lie nyt näkivät meren kellervänä kiehuvan riuttojen yli vakaisena muurina, joka nousi ja laski, yksityisten, ulompana olevien karien nostaessa ilmoille maston korkuisia suihkuja.

Vaikka tuuli puhalsi maallepäin kuohui sieltä kumeata ukon jyrinää ja ikäänkuin ilmojen kohinaa.

Oli ilmeistä, että heidät oli saavuttava ratkaiseva hetki seuraavien kolmen tai neljän tunnin kuluessa.

He seisoivat kumpikin vaieten, omiansa mietiskellen.

"Tiedätkö, mikä minua tässä eniten rasittaa?" virkkoi Salve vakavasti. "Se, että sinä tai joku muu voi tänään menettää henkensä minun yöllisen purjehtimiseni vuoksi. Priki on minun oma asiani."

"Eipä hätää, kapteeni!" vastasi Nils luottavasti. "Meidän tulee pysytellä aluksessa, kun se ajautuu riutoille, ja otaksunpa, että senkin jälkeen jokin keino löytyy."

"Jumala sen suokoon!" virkkoi Salve lähtiessään.

Nils jäi vielä hetkeksi paikalleen. Hänen karkeat, ruskean parran peittämät kasvonsa värähtivät @@ hän ei suuria toivonut ja ajatteli kotona olevaa vaimoa ja lapsiansa.

Pumppumiehet komennettiin vaihtumaan. Oli jälleen Nilsin vuoro, ja hän kävi nurkumatta työhön.

Salve kärsi omantunnon tuskia. Hän näytti jännittyneen levottomalta, ja hänen katseestaan ja ilmeistään hohti yhä selvempänä se päätös, että tässä oli taisteltava, sillä välttämättömyys oli nyt kaikille selvä.

Kiikarilla voi nähdä joukon ihmisiä rannalla, jonka sakaraiset muodot vivahtelivat sinipunaisilta.

Salve oli ruhvissa vaimonsa ja lapsensa luona. Hän oli seisonut siinä hetkisen katsellen vaimoansa ja oli huokaissut raskaasti:

"Minä antaisin mielelläni aluksen ja jäisin tyhjin käsin, jos saisin kuluneen yön olemattomaksi!"

Elisabet oli puristanut hänen kättään vilpittömän lohdutuksen ilmaukseksi, joka vastasi Salvelle paremmin kuin sanat.

Mutta kohta senjälkeen Salve oli taas käytännön mies ja näytti Elisabetille, kuinka hän voi sitoa lapsen rinnoilleen liinan avulla. Sitten hän satoi vaimonsa vyötäisille köyden vetäen sen merimiessolmuun.

"Kun nykäset sitä näin, niin se irtautuu. Minä en voi olla teidän luonanne; minun on tehtävä velvollisuuteni kaikkien aluksessa olevien pelastamiseksi, ymmärräthän?"

"Tee niin, Salve!" kuiskasi Elisabet. "Se tyydyttää parhaiten meitä kumpaakin."

"Ja sitten", päätti hän puheensa, liikutustaan salaten silittäen kummankin otsaa, "ole rohkealla mielellä. Saatpa nähdä, että kaikki käy hyvin, ja jos tulee hätä käteen, niin minä olen luonanne."

"Jumalan armollisella avulla!" vastasi Elisabet. "Muista se, Salve!"

Salve lähti sitten reippaasti kannelle ja huusi miehet koolle neuvottelemaan.

"Kuulkaahan, pojat", virkkoi Salve, "kuten jokainen teistä näkee, on tämä vakava juttu. Mutta jos meillä on rohkeutta rinnassa, niin voipa vielä tapahtua, että siitä selviydymme, saamme ainakin henkemme pelastetuksi. Me saavumme riutoille suunnilleen kolmen tunnin kuluttua. Mutta silloin alkaa jo hämärtää, ja rannalla oleva väki tuskin kykenee meitä pelastamaan. Sen vuoksi meidän on ohjattava sinne jo päivän aikaan ja itse valittava paras paikka, minkä voimme keksiä. Jos te, pojat, olette samaa mieltä, niin laskemme maihin heti, sen sijaan, että antaisimme aluksen pimeässä paiskautua riutoille kuolleen kalan tavoin."

Miehet olivat vaiti ja silmäilivät arvellen maihin päin.

Mutta kun Nils Buvaagen ilmaisi yhtyvän kapteenin mielipiteeseen astumalla kannen yli hänen luokseen, seurasivat kaikki muut hänen jäljessään.

Salve itse ryhtyi ohjaamaan ja käänsi aluksen vähitellen maata kohti. Vauhti kiihtyi, Salven tummat, teräväpiirteiset kasvot olivat jännittyneet ja hänen silmänsä haeskelivat kuin haarahaukan silmät sitä paikkaa, joka oli valittava.

Pari kertaa hän katsoi kiikarilla rannalle, missä liikkui joukko ihmisiä.

Valkoinen, nouseva ja laskeva muuri kasvoi yhä korkeammaksi heidän silmissään; tyrskyjen kumea pauhu kävi yhä huumaavaksi ja vaikutti Elisabetiin pyörryttävästi.

Tämä kesti kiusallisen kauan; ruorirattaan luona seisova Salve alkoi näkyä kuin sumun seasta, ja Elisabet yritti peloissaan katsella lastansa, vain lastansa.

Ilman kiehuva, pyörryttävä kohina hänen ympärillään kiihtyi ja siihen sekaantui kaikenlaisia viheltäviä ääniä ja merkillistä vinkunaa. Hän näki heikonkeltaisen merenvaahdon kohoavan valtaiseksi harjaksi ja valkoisten vaahtoahtuvain lentävän parvina ilmassa. Hän kuuli kauhistuneita huutoja, tunki äkkiä aluksen kohoavan korkealle ja isonmaston heiluvan, tunki kohta senjälkeen veden ankaran painon, joka oli viskata hänet alas hytinportaita, joihin hän tarrautui kiinni. Se uudistui uudistumistaan aikomatta tauota, ennenkuin hän tukehtuisi. Mutta hänen ainoana ajatuksenaan oli kiinnipitäminen.

Kun hän tuli jälleen tajuihinsa, oli Salve hänen vieressään. Hän pysytteli samassa köydessä kuin Elisabet. Miehet olivat kiinnittäneet itsensä aluksen peräpuolelle. Priki makasi toisella kyljellensä sisimmällä särkällä, peräpuoli pystyssä. Se kohosi ja iski raskaasti pohjaa vasten, isomasto sivulla, suurten vesimäärien virratessa keulan ja keskiosan yli.

"Köysistö on katkaistava suojan puolelta, jos mielimme pelastua, pojat!" huusi Salve kämmentensä välitse ja juoksi kirves kädessä aluksen etuosaan.

Nils Buvaagen auttoi häntä, ja Elisabet katseli kuolettavan pelon valtaamana, kuinka nuo kaksi miestä katkaisivat köyden toisensa jälkeen, hyökylaineiden tavan takaa vyöryessä heidän ylitsensä, joten heidän täytyi pidellä kiinni köysistöstä. Iskettyään vielä iskun, joka vapautti heidät mastosta, pelastihe Salve nopeasti aluksen peräpuolelle.

Seuraavassa silmänräpäyksessä viskasivat hiekkapitoiset, keltaiset hyökylaineet aluksen särkän yli ja sitten isku iskulta särkän ja rannan väliselle matalikolle. Aluksen keula murtui.

Salve päätteli kylmäverisesti, sen olevan eduksi, koska priki siten vapautui lastina olevasta vesimäärästä ja voi nyt helpommin siirtyä rantaan päin.

Vihdoin, parin pitkän, kauhean tunnin kuluttua, joiden lopulla sateenharmaa ilma jo alkoi hieman pimetä, tuntui alus olevan pohjassa kiinni. Aallot vyöryivät nyt harvoin sen yli, mutta heittivät aina silloin raskasta hiekkaa kannelle. Oli luultavaa, että alus hajoaisi alkuosiinsa, jos heidän piti jäädä siihen yöksi @@ tai hukkuisi hiekkaan.

Matalikon toisella puolella @@ missä he näkivät rannalla väkeä @@ oli väylä, jossa kävi kiivas virta, ja haaksirikkoiset ymmärsivät olleen onneksi, etteivät olleet joutuneet siihen, sillä priki olisi varmaan uponnut. Toinen puoli oli kulkukelpoinen, joskin paikoitellen valkoisena vaahtoava.

Heidän hätämerkkinsä oli maissa ilmeisesti ymmärretty. Mutta haaksirikkoiset joutuivat ihan epätoivoon nähdessään kaikkien poistuvan rannalta.

Salve köytti yhteen muutamia lankkuja, ja miehet seurasivat hänen esimerkkiänsä.

Hän aikoi yrittää pelastaa Elisabetin ja lapsen rannalle ja jättää riippumaan uimataidostaan ja reippaudesta, kykenikö hän köyden avulla vetämään heidät vihaisen virtapaikan yli.

Elisabet istui sillävälän portaissa kykenemättä oikein käsittämään, mitä tapahtui.

Ollessaan yhä työssään kiinni kuuli Salve ilohuutoja ympäriltään. Rantasärkän takaa ilmestyi näkyviin joukko ihmisiä, jotka kiskoivat suurta venhettä.

Rantaan päästyä istuutui osa heistä venheeseen, joka hyökylaineen tultua työnnettiin vesille. Väistyvän aallon kantamana liukui venhe heti hyvään matkaan rannasta, ja miehistö alkoi soutaa kaikin voimin.

Nuo rohkeat miehet ilmeisesti tunsivat kulkuvetensä, sillä he ohjasivat suuressa kaaressa riuttaryhmän taitse, joka aallonmurtajan tavoin särki pahimmat hyökyaallot. Sitten he suuntasivat venheensä suoraan hylkyä kohti, jonka suojassa oli verrattain tyyni. He iskivät kiinni ja huusivat:

"Pitäkää kiirettä, miehet!"

Yllytys ei ollut tarpeen.

Salve kantoi melkein tajuttoman vaimonsa aluksenpartaalle, missä pelastajat ottivat hänet vastaan ja asettivat lepäämään venheen pohjalle, peräpuolelle. Mutta Elisabet nousi seisomaan kädet ojossa, kunnes oli saanut syliinsä lapsen, joka kulki miehestä mieheen, ja tuijotteli peloissaan, kunnes näki Salvenkin tulevan.

Salve hyppäsi viimeisenä veneeseen, ja silloin Elisabet pyörtyi.

Nyt lähdettiin aallon kiidättäminä kohti rantaa, missä joukko merisaappaisiin ja villanuttuihin puettuja miehiä seisoivat ketjuna vedessä ja kiskoi venheen maihin.

Rantaan päästyään he kuulivat ympäriltään riemuhuutoja, ja peränpitäjä virkkoi Salvelle, joka oli äänetönnä tarttunut hänen käteensä:

"Teitpä päättävästi, pohjolainen, kun ohjasit suoraan päin @@ muuten olisittekkin maanneet tänä yönä särkillä!"

Vilpittömän osaaottavasti ja vieraanvaraisesti kutsuivat pelastajat haaksirikkoiset luokseen yöksi.

Kantaen lasta käsivarrellaan ja tavantakaa tukien vaimoansa seurasi Salve ja väsynyt miehistö kelpo Ib Mathisenia ja hänen kumppaneitaan hiekkakumpujen välitse, missä tuuli ei enää tuntunut.

Heidän oli vielä kuljettava toista peninkulmaa, ennenkuin saapuivat lähimpiin kalastajamökkeihin. Hämärsi, ja he kulkivat alakuloisina, väsyneinä ja vaieten, saattajien silloin tällöin hieman haastellessa keskenään.

Kun he hetkisen kuluttua saapuivat laakealle hiekkarannalle, pieksi hiekka viheltäen ja polttaen heidän kasvojaan ja käsiään.

Vihdoin he näkivät valoa eräästä mökkiryhmästä. Suurin niistä oli Ib Mathisenin, ja sinne vietiin Salve vaimoineen, miehistön hajautuessa toisiin.

Ibin vaimo, suunnilleen viidenkymmenen vuoden ikäinen, roteva nainen, jonka terhakat kasvot olivat ruskettuneet hänen elellessään täällä nummella, seisoivat lieden luona leipomassa hihat käärittyinä, kun he astuivat sisään.

Hän katseli tulijoita hetken tarkkaavasti yhä kumartuneessa asennossaan, mutta nähdessään Elisabetin lapsineen hän huudahti myötätuntoisesti:

"Tuleeko vaimo parka lapsineen suoraan mereltä?" Se kuulosti kauniimmalta kuin kaiken maailman tervehdyspuheet.

"Tulee, Mari, @@ Matiasta ja Pietaria, Jumalan kiitos, ei ollut kulkuvesillä näkyvissä!" vastasi Ib.

Tuo näytti olevan mieltäkeventävä uutinen. Emäntä alkoi pitemmittä puheita askarrella vieraittensa hyväksi: hän ja hänen täysikasvuinen tyttärensä siirsivät heille rahin lieden ääreen ja asettivat kattilan tulelle keittääkseen lämmintä juomaa.

Emäntä näytti tottuneen suorittamaan kaikkia asiaankuuluvia tehtäviä, sillä ei kestänyt kauan, ennenkuin he kaikki olivat muuttaneet ylleen kuivat vaatteet ja Elisabet lapsineen makasi vuoteessa.

Puuhaillessaan kyseli emäntä hiljaa mieheltään, miten kaikki oikeastaan oli käynyt.

Salve, joka istui nojaten leukaansa käteen ja tuijotellen tuleen, kuuli hänen kysyvän:

"Mahtoiko alus olla hänen omansa?"

"Oli kyllä, se oli koko omaisuutemme", vastasi Salve tyynesti. "Saammepa olla iloiset, että miehenne meidät pelasti. Ikävä kyllä emme voi häntä paljoakaan palkita siitä, että hän tässä säässä pani vaaralle alttiiksi nuttunsa ja henkensä ulkona riutoilla."

"Lähditkö sinä taaskin sillä tavoin, Ib?" kääntyi vaimo kysymään mieheltään, kasvoissa huolestuneen moitteen ilme @@ kuitenkin niin, ettei hän halunnut tehtyä tekemättömäksi.

"Sellaisesta me emme ota maksua", virkkoi hän Salvelle hieman lyhyeen ja lisäsi sitten leppoisemmin:

"Meillä nähkääs on kaksi poikaa, jotka ovat Norjanmatkalla @@ siellä on kova merenkäynti sielläkin."

Salve oli kalpea ja rasittunut ja lähti levolle hieman aterioituaan.

Aamupuolella hän makasi valveillaan.

Mereltä kuului kumea pauhu ja jyrinä.

Elisabet oli levottomassa kuumeudessa, joka oli täynnä haaksirikon mielikuvia. Eräistä yksityisistä sanoista päättäen hänen ajatuksiaan askarrutti Salve. Salve makasi ja kuunteli, mutta mitään kokonaista ajatusta ei syntynyt. Elisabet jutteli yhä levottomammin.

"Ei milloinkaan! Ei milloinkaan!" huudahti hän ääneen. "Hänen ei pidä koskaan kuulla prikestä sanaakaan!" Hetkisen kuluttua hän kuiskasi hiljaa:

"Eikö totta, Gjert? Hänen pitää löytää meidät makuusuojusta, muuten hän luulee meidän pelkäävän."

Salve oli huolissaan ja tunsu samalla sanomattomasti häntä rakastavansa. Mutta kuunnellensa nukkujan sanoja hän sentään tuli ajatelleeksi, että Elisabet oli tarkoituksellisesti niin käyttäytynyt, ettei se ollut tapahtunut itsestään ja luonnollisesti. Huolestuneesti huoaen hän suuteli hiljaa vaimonsa otsaa.

Pari tuntia myöhemmin hän oli jo noussut ja oli menossa rantaan katsomaan alustansa.

Ympäristö oli hänen mielialansa mukainen.

Kalpealla rannikolla risteli kirkuvia merilintuja hiekasta esiin pistävien mustien hylkyjätteiden ympärillä. Ulompana oli silmäkantamattomiin Länsimeri, jonka lyijynharmaalla pinnalla ei näkynyt yhtäkään purjetta. Se vyöryi ankarasti pauhaten yli neljä-viisitoista jalkaa korkean riutan vaahtosuihkujen monin paikoin nuoleskellessa rannan hiekkatörmää.

Sisemmän riutan ja rannan välillä oli vielä prikin takaosan jäännöksiä, ja rannassa kellui lankkujen ja köysien kappaleita sekä pyöröpuita.

Vaieten rantaa astellessaan hän tunsu omituisen voimakasta myötätuntoa tätä rannikkoa kohtaan. Hänen oma elämänsä tuntui siihen hyvin sointuvan. Hänen oli onnistunut saada itselleen alus, joka kuitenkin nyt lepäsi tuolla hiekassa; hän oli saanut Elisabetin, mutta oli oikeastaan hänetkin menettänyt. Aluksen tuhoutumisen aiheuttamaan suruun sekaantui se, mitä hän oli kuullut Elisabetin yöllä sanovan, tummana, tuskallisena säestyksenä.

Hänet saavuttivat pian Ib Mathisen ja laivamiehet. He ryhtyivät innokkaasti etsimään omaisuutensa jäännöksiä, ja tuntikausia kestäneen haeskelun tuloksena oli kolme laivakirstua sekä kompassi.

He jäivät vielä koko päiväksi kalastajakylään ja lähtiessään he sanoivat liikutettuina hyvästi Ibille ja hänen vaimolleen sekä kaikille näille henkilöille, jotka olivat epäitsekästi uhrautuneet heidän hyväkseen suostumatta millään muotoa ottamaan vastaan korvausta.

Annettuaan viranomaisille onnettomuutta koskevan meriselityksen ja Salven jaettua suurimman osan pelastamiansa rahoja palkkoina miehistölle he lähtivät eräässä viljalaiivassa Kristianssandiin.

Salve oli matkalla vaitelias. Hän mietiskeli tulevaisuuden mahdollisuuksia, mutta samalla hänen mielessään kulki toinenkin tumma virta: hänen suhteensa Elisabetiin oli jälleen hämmentynyt, ja tämä seikka kehittäi, kuten tavallista, yhä mustemman mielialan, joka vaikutti yhä enemmän hänen ajatuksiinsa.

Hän tiesi varsin hyvin koko miehistön olevan sitä mieltä, että hän oli järjettömyyksissään purjehtinut aluksensa pirstoiksi, ja tiesi tämän uutisen leviävän, joten hänellä ei enää ollut suuriakaan toiveita päästä kenenkään alusta kuljettamaan. Hänen ei myöskään tehnyt mieli yrittää kerjäten päästä samanlaiseen asemaan Tönsbergissä ja kenties saavuttaakin se @@ Elisabetin vuoksi, josta kaikki pitivät. Hän ei edes sietänyt sitä ajatusta, että nyt veisi hänet sinne kaikkien isoisten joukkoon.

Hänellä oli jäljellä vain yksi mahdollisuus: ruveta luotsiksi Arendalin rannikolle. Siihen virkaan hän kelpasi yhtä hyvin kuin kuka muu tahansa, koska oli siellä syntynyt ja kasvanut. Siihen hänellä sitäpaitsi oli palava halu, ja jossakin siellä, esimerkiksi Merdössä @@ mieltä hän katkerasti @@ saattoi hän säilyttää Elisabetinsa kaikessa rauhassa.

Siten lujasti päätettyään hän meni Elisabetin luo, joka istui poika sylissään. Elisabet oli viime päivinä usein luonut häneen salaa huolestuneita silmäyksiä.

"Elisabet", virkkoi hän, "minä olen ajatellut, mihin ryhtyisin! Jos myymme kaikki, mitä minulla on Tönsbergissä, niin voin ostaa itselleni hyvän luotsivenheen, jääpä vielä hieman säästöäkin ensimmäisiä aikoja varten, kun aloittelen Merdössä. Sinun on tyytyminen siihen, että olet halvan miehen vaimo!"

"Kunhan hänen nimensä on Salve Kristiansen, olen iloinen", vastasi Elisabet hilpeästi, "sitäpaitsi olen aina viihtynyt siellä hyvin."

"Me vuokraamme sieltä asunnon sinulle ja pojalle, kunnes ehdin saada asiat Tönsbergissä järjestykseen", virkkoi hän.

Elisabet kuunteli tuota hieman vastahakoisena, sillä hän oli ollut kovin iloinen ajatellessaan näkevänsä jälleen oman tupansa. Sitten he keskustelivat siitä, miten koko asia oli järjestettävä.

Astellessaan myöhemmin aluksen kannella Salve mutisi itsekseen:

"Hän on kyllin viisas osatakseen vastata niinkuin pitääkin!"

Elisabet olisi voinut vastata miten tahansa @@ Salve olisi joka tapauksessa aina epäillyt.

24.

Voimme vain muutamain piirtein kosketella heidän yhdyselämänsä seuraavina kymmenenä vuotena, jotka he elivät Merdössä, aina siihen saakka, kun kertomuksemme alussa loimme silmäyksen heidän kotiinsa @@ Salve oli nyt neljänkymmenen ja Elisabet suunnilleen kolmenkymmenenkuuden @@ emmekä viivy kuvailemassa peitettyä haavaa, joka alinomaa kasvoi, kaiken ilahduttavan, toivorikkaan kasvun käydessä vuosi vuodelta niukemmaksi.

Oli käynyt yhä hankalammaksi tulla toimeen hänen kanssansa, ja Elisabetin hiljainen, uhrautuva taistelu oli käynyt vastaavassa määrässä vaikeammaksi.

Hänen täytyi punnita sanansa kultavaa'assa, välttää häneen loukkaamista kaikin mahdollisin tavoin, ja kuitenkin saattoi käydä mitä odottamattomimmin, syntyä äkkiä ankara kohtaus, sitäkin katkerampi, kun Salve ei milloinkaan lausunut suoraan ajatustansa.

Elisabetin täytyi kärsivällisesti salata oma mielenkuohunsa ja odottaa kohtauksen ohimenoa. Tuloksena oli usein, että Salve lähti merelle, vaieten ja synkkänä.

Silloin Elisabet usein istui tuntimäärin itkemässä.

Toisinaan saattoi salattu loukkaantuminen ja harmi kohahtaa voimakkaaseen lieskaan ja vaatia ilmi pääsyä. Mutta kun se oli ohi, herätti jälleen voimakkaana elävä rakkaus sen ajatuksen, että hänen, Elisabetin, oli autettava häntä voittamaan sitä ankaraa luulevaisuutta, joka häneen oli maailmalla juurtunut. Kidutetuin mielin hän näki, kuinka kovin mies itse kärsi.

Kuinka ylpeä hän toisaalta olikaan kuullessaan toisten luotsien pohtivan, mitä Salve oli uskaltanut ja todella suorittanut ja huomattessaan, kuinka he kaikki häntä kunnioittivat.

Millainen sydän hänellä oikeastaan olikaan! Sen tiesi Elisabet yksin @@ toiset arvostelivat häntä vain hänen karun ulkoisen olemuksensa nojalla.

Ensi aikoina, kun luotsinvirkaan pääseminen vielä oli Salven kunnianhimon päämääränä, oli tämä pyrintö vaikuttanut osalta onnekaasti, ehkäisevästi. Missään tapauksessa ei ollut sattunut, että hän olisi, kuten myöhemmin, jäänyt retkillään palattuaan Arendaliin sen sijaan, että olisi tullut kotiin.

Oli kaksi erikoista tapahtumaa, jotka muodostivat määrätyn käännekohdan, nimittäin hyviin varoihin päässeen kapteeni Beckin nimittäminen luotsivanhimmaksi ja samalla Salven päällysmieheksi sekä hänen poikansa, meriväestä eronneen upseerin muutto Arendaliin, missä hän otti haltuunsa isänsä suuren laivatelakan.

Beckien tultua voi Elisabet aina olla varma siitä, että tapasi miehensä synkällä tuulella, jos oli tullut pistäytyneeksi Arendalissa ostoksilla tai tätiänsä tervehtimässä. Synkkä mieliala purkautui useimmiten siten, että Salve alkoi purevasti moittia vanhaa Beckiä kelvottomaksi luotsivanhimmaksi. Elisabet jätti senvuoksi nekin käyntinsä, joskin aluksi vain kovin vastahakoisesti. Hän näet tunsi ankaraa halua päästä toisinaan ihmisten joukkoon näkemään muutakin kuin Merdön jokapäiväisen yksitoikkoisia oloja.

Siinä tylsässä yksinäisyydessä, johon hän siten vähitellen vaipui, olivat nämä kiduttavat kohtaukset lopulta muuttuneet hänelle totunnaisiksi ikeeksi. Ja melkein hänen alkuperäistä päätöstään voimallisemmin kannatti häntä nyt hetkellisen palkinnon mahdollisuus @@ jos hän onnistuisi: pari kolme häiriytymättömän onnellista, aurinkoista päivää, joiden aikana hänestä tuntui, että Salve oli samanlainen kuin ensimmäisinä aikoina. Ikävä kyllä se epäonnistui liiankin usein. Mutta juuri se, että Elisabet yhä enemmän myöntyi ja taipui, ravitsi Salven aina valvovaa, väijyvää luulevaisuutta, koska hän tiesi tuon olevan vastoin vaimonsa luonnetta ja alinomaa aavisteli pohjalla piilevän laskelmia. Se sairaaloinen epäluuloisuus, joka oli aiheutunut hänen hurjasta menostansa maailmalla sekä myöhemmistä, kalvavista salaisista epäilyksistä, oli vähitellen tehnyt hänestä tyrannin, joka ei synkkinä hetkinään sietänyt vastustuksen oirettakaan enempää vaimonsa kuin kenenkään muunkaan taholta kotonansa.

Toisaalta pelkäsi hän itse, kuten olemme nähneet, mielialojansa yhtä suuressa määrin kuin Elisabetkin @@ ja senvuoksi hän turvautui Arendaliin.

25.

Nuoret Beckit @@ kuten heitä nimitettiin erotukseksi luotsi vanhimman perheestä @@ elivät Arendalissa sangen komeasti ja heillä oli siihen varaa, sillä laivanrakennus tuotti vuoden mittaan suuret summat.

Muhkea luutnantti oli miellyttävä seuramies. Hänen kähärät, mustat, hieman aikaisin harmahtaviksi käyneet hiuksensa putosivat erittäin somasti otsalle, ja lasin ääressä puhuessaan hän oli kaikkien yksimielisen tunnustuksen mukaan kaunis näky.

Hänen esiintymisessään ilmeni erinomaista hienoutta, ja hänen harvinainen kuntonsa nautti yleistä arvonantoa.

Asiain niin ollen täytyi hänestä välttämättä tulla sekä seuraelämässä että kunnallisissa toimissa vaikutusvaltainen tekijä.

Beckin siten ollessa yleisesti suosittu ei hänen vaimostaan voinut sanoa ihan samaa.

Se arvostelu, että hän oli joka suhteessa "niinkuin olla pitää", ei oikeastaan ollut tarkoitettu kohteliaisuudeksi, mutta siihen sisältyi kuitenkin hänen vaikutusvaltansa tunnustusta.

Hän oli kaikessa hiljaisuudessa miehensä säännöstelijä. Ilman hänen käytöstottumuksiaan ei luutnantti olisi niin helposti säilyttänyt ryhtiänsä ympärillensä aaltoavan sydämellisyyden merellä.

Vaimoansa näytti Beck aina kohtelevan mitä ritarillisimmin; hän ei laiminlyönyt pienintäkään huomaavaisuutta ja häntä ylistettiin aina ihanteelliseksi aviomieheksi.

Eräät perheen läheisimmistä tuttavista olivat kuitenkin huomaavinaan jotakin oudostuttavaa heidän välisessä suhteessa, jotakin omituisen kylmää ja pidättyvää kumpaisessakin, ja huhuiliinpa, ettei rouva osannut antaa miehelleen hänelle kuuluvaa arvoa. Näytti siltä, että he keskustelivat toistensa kanssa parhaiten silloin, kun oli läsnä vieraita.

Sitäpaitsi oli rouva Beck omituisen kalpea; hänen levollisuutensa vivahti toisinaan tunteettomuuteen, ja hän käyttäytyi lämminveristä luutnanttia kohtaan hillityn kylmästi.

Kun he olivat vastaviihittyinä saapuneet Fredriksvärniin, oli hän ollut raikkaan värikäs, ja hänen ilmeessään oli heidän ensimmäisen rakkautensa kajaste. Luutnantin lämmin, viehättävä olemus vaikutti häneen kiehtovasti ja hän tunsi itsensä turvalliseksi omistaessaan hänen rakkautensa.

Hänelle tosin ilmeni ajan pitkään pari virhettä, jotka oikeastaan olivat ristiriidassa luutnantin miehekkään olemuksen kanssa sellaisena, miksi hän oli sen ajatellut: luutnantti oli ylen turhamainen ja melkein naurettavassa määrässä maailman tuomiosta riippuvainen. Mutta niin kauan kuin pääasia oli järjestyksessä ja hän tunsi miestänsä rakastavansa, eivät nämä pettymykset sentään suuria merkinneet. Hän luotti siihen mahtiin, joka hänellä yhä lisääntyvässä määrässä oli mieheensä nähden, uskoipa voivansa häntä rakastaakin, jos mahdollista vielä enemmän noiden heikkouksien vuoksi, jotka hän

kaikessa hiljaisuudessa päätti hävittää.

Rakastettavaa luutnantti Beckiä tahtoivat kaikki nähdä luonansa, ja naisväen suosikkina hän pian oli jonkinlaisessa herkkätunteisessa mairittelusuhteessa melkein kaikkiin paikkakunnan kaunottariin.

Kun hän saapui kotiin, oli hänellä useimmiten kukka napinlävessä, ja hän otti vastaan lahjoja milloin sieltä milloin täältä. Hän oli yhteisenä ja yleisenä ihastelun esineenä.

Siinä ei suinkaan ollut mitään moitittavaa.

Ainoa henkilö, joka kaikessa hiljaisuudessa tunsu itsensä syrjäytetyksi, oli hänen oma vaimonsa. Hän näki koko tuon ihastelevan armeijan vähitellen muodostavan jonkinlaisen erottavan seinän hänen ja hänen miehensä välille ja tallaavan jalkoihinsa ne kukat, joiden olisi pitänyt versoa heitä varten heidän omassa kodissaan.

Hänen eloisuutensa laimeni vähitellen, mutta luutnantista tuntui siltä, että hän kuunteli tarkkaavasti hänen monia lausumiansa, kun he olivat palanneet kotiin sellaisista seuroista. Mutta samalla hän alkoi pukeutua entistä hienommin ja kehitteli nyt järjestelmällisesti luontaisia esiintymis- ja keskustelulahjojaan.

Hän tahtoi kerrassaan voittaa kilpailijansa, jotka olivat ulkonäöltään häntä etevämmät, mutta henkisesti hänen alapuolellaan. Hän voitti, mutta kärsi siitä, että joutui siten yleiseksi puheenaiheeksi.

Ainoa henkilö, joka ei huomannut hänen voittavan, oli hänen oma miehensä.

Luutnantin itserakkautta sukoilivat liiaksi ne monet pienet mairittelut, joiden esineenä hän oli, joten hän ei käsittänyt sitä suurta imartelua, joka sisältyi hänen vaimonsa käytökseen. He olivat naimisissa, ja luutnantti oli kyllin varma vaimostaan.

Niiltä ajoilta oli peräisin hänen vaikutusvaltansa niissä piireissä, joissa hän seurusteli, ja sen hän osasi miehensä varallisuuden ja arvossapidetyn aseman nojalla säilyttää vielä sittenkin, kun he olivat muuttaneet Arendaliin.

Heidän avioliittonsa ensimmäisinä vuosina oli kumminkin sattunut vakava ja rouvaan nähden ratkaiseva keskustelu.

Se aiheutui luutnantin suhtautumisesta erään korkean upseerin rouvaan. Sitä ei rouva Beckin ylpeys sietänyt, vaikka hän hyvin oivalsi, että kysymys oli jostakin turhamaisuuden ja laskelmain tapaisesta.

'Eräessä seurassa oli rouva käyttäytynyt ilmeisen kylmästi mainittua naishenkilöä kohtaan, ja luutnantti moitti häntä siitä heidän kotiin palattuaan.

Luutnantti oli tähän asti elänyt ihan levollisena suhteessaan vaimoonsa, ja sokea itsekkyyks oli estänyt häntä näkemästä mitään siitä, mitä hänen vaimonsa mielessä liikkui.

Rouva ei vastannut paljoa, seisoi vain hetkisen silmäillen miestänsä niin, että hänen olonsa kävi ikäväksi, ja lähti sitten levollisesti ulos. Luutnantti kuuli hänen nousevan hitaasti portaita ylös.

Noin tunnin kuluttua hän palasi, kynttilä kädessään. Hänen ilmeensä oli kylmä ja hän ei katsahtanutkaan mieheensä tapansa mukaan huoneessa askarrellessaan.

Beck koki nyt häntä rauhoittaa, pyysi, ettei hän panisi asiaa niin kovin pahakseen. Hän aikoi tarttua vaimoonaan hellästi vyötäisille, mutta näkikin äkkiä edessään harmiahehkuvan, kalmankalpean naisen.

Rouva sanoi nyt sanottavansa arkailematta, ja luutnantti Beckin ei varmaankaan tehnyt mieli kertoa kuulemaansa parhaalle ystävälleenkään, sillä hänen oli sydämessään tunnustettava se todeksi, vaikka hän kykenikin helposti unohtamaan.

Rouva nimitti häntä kurjaksi heittiöksi, joka möi imartelusta hänet ja kaikki, mitä heillä oli kallista yhteistä, kenelle tahansa. Tehden kädellään syvästi inhoavan eleen hän sanoi, ettei luutnantin olemuksesta, jonka sadat kevytmieliset naiset olivat jakaneet keskenään, ollut jäljellä sen vertaa, että hiemankaan kunniasta ja totuudesta välittävä nainen voisi siihen tarttua.

Beckin heittäytyessä sohvaan hentomielisesti huudahtaen, että hän oli onneton mies, virkkoi rouva sanomattoman halveksivasti:

"Mieskö! Mies! Jos olisit ollut mies, niin sinulla olisi vielä minun rakkauteni @@ ainakin kipinä jäljellä. Mutta nyt on kaikki väliltämme sammunut niinkuin tämä kynttilä!"

Rouva lähti huoneesta puhallettuaan kynttilän sammuksiin.

Beck jäi istumaan ikäänkuin pyörtyneenä avio-onneansa kohdanneesta kamalasta iskusta ja pelkäsi kovin, että kysymyksessä saattoi olla totinen tosi.

Rouva istui koko yön lapsensa luona, ja luutnantti ymmärsi, ettei ollut lupa mennä häntä häiritsemään.

Ylpeytensä sanelemista vastaväitteistä huolimatta luutnantti käyttäytyi seuraavina päivinä melkein nöyrästi häntä kohtaan ja tunnusti vilpittömästi tehneensä väärin. Yrittäpä hän vielä vakuuttaa hänelle alkavansa suhtautua naishenkilöihin toisin kuin ennen ja sai tosiaankin aikaan, että rouva oli näennäisesti entisellään; ystävällinen ja rauhallinen kuten viimeksikuluneen vuoden aikana.

Rouva ei milloinkaan todella leppynyt. Hän oli liiankin selvästi nähnyt, että luutnantti oli varsinaiselta olemukseltaan kuin irrallinen pilvi, joka saattoi kimallalla henkevyyttä ja rakastettavuutta ihmisten ihailun tuokioittain siihen heijastuessa, mutta että hän samalla oli niin syvästi itsekäs, ettei mikään todellinen, vakaa rakkaus voinut häneen juurtua, vielä vähemmin versoa yhteiseksi elämänkasvuksi.

Herkkätunteisena, kohteliaana ja hyväntahtoisena hän olisi kohdellut vaimoansa erinomaisen hyvin, vaikka viimeksimainittu ei olisikaan ollut hänelle siinä määrin välttämätön. Mutta rouva tiesi oman arvovaltansa olevan jonkinlaisena itsepuolustuksena, koska se pakotti luutnantin häntä kunnioittamaan @@ turhamaisuutensa vuoksi hän tahtoi nähdä vaimonsa mitä parhaimmassa valossa. Epätoivoisin sydämin huomasi rouva tehneensä ankaran virheen antaessaan hänelle rakkautensa, huomasi, ettei hänessä ollut mitään uskollista ja oikeata, mihin olisi voinut luottaa, ei mitään sellaista, mitä hän aikaisemmin oli tahtonut hänessä nähdä.

Hän tiesi tuon maailman silmissä loistoisan miehen salaisuuden: että hän ei ollut mies.

Hänen puolisonsa oli ja liikkui hänen silmissään sortuneena ihanteena, johon hän oli sidottu @@ eliniäkseen. Hänen pettyneessä mielessään kasvoi katkeruus, joka kävi sitäkin syvemmäksi, kun hänen täytyi kätkeä se mieleensä voimatta sitä kenellekään uskoa.

Hänellä ei ollut muuta neuvoa kuin menetellä älykkäästi, tyytyä mukavaan, ulkonaisesti arvossapidettyyn yhdyselämään ja tehdä kaikki itselleen mahdollisimman siedettäväksi.

Elämä oli käynyt hänelle autioksi kuin erämaa, ja kaikkein häikäisevimpinä tuokioina, esimerkiksi silloin, kun hänen miehensä piti hehkuvaa maljapuhetta, tuntui hänestä siltä kuin olisi kuullut tyhjän kumisevan.

Vanhemmilleen hän aina vakuutti olevansa onnellinen, kun he ihmettelivät hänen kalpeuttansa, vaikka toisaalta tiesivätkin hänen elävän kaikin puolin huolettomissa oloissa.

Hänen ainoan syvän harrastuksensa esineenä oli Frederik-poika, jota hän kuitenkin kasvatti ankarasti, koska luuli havaitsevansa hänessä isän luontoa.

Hän oli yhä edelleenkin lämpimästi kiintynyt Elisabetiin ja oli ollut kovin iloinen saadessaan aikojen kuluessa häneltä terveisiä.

Hänen muistissaan oli tuo solakka tyttö yhtenä niistä ihmisistä, joiden hän oli tuntenut vetävän itseänsä eniten puoleensa. Kokemansa suuren pettymyksen jälkeen hän voi usein nähdä ilmiselvänä edessään nuo ilmehikkäät kasvot, joista uhosi voimaa ja sydämellisyyttä.

Toisinaan hän oli nähnyt Elisabetin Arendalissa ja luuli tietävänsä, miksi hän aina näytti karttavan kohtaamista. Hän näet oli kerran sattumalta nähnyt miehensä laatikossa vanhojen kirjeiden joukossa sen kirjelapun, jonka Elisabet oli jättänyt luutnantille.

Se ei ollut mikään isku @@ hän tunsu jo liian hyvin miehensä häilyvän luonnonlaadun.

Niinä kertoina, jolloin hän näki kadulla vilahdukselta luotsin vaimon, hän koetti urkkia hänen kasvoistaan, oliko hän onnellinen. Hän oli havaitsevinaan pikemmin jotakin rasittunutta. Ja kun hän sitten kuuli kerrottavan, että Elisabetin mies oli kovin tyly ja taipumaton, luuli hän varmasti tietävänsä, että hänenkin avioliittonsa oli onneton. Hänen teki nyt kovin mieli puhutella Elisabetia, kuulla, eikö hän itse sittenkin ollut onnettomampi.

Elisabetkin oli ikävöinyt päästä tapaamaan entistä ystävätärtään. Mutta Beckin talo oli hänelle monestakin syystä mahdoton vierailupaikka. Elisabet oli kumminkin huomannut hänen käyneen kovin kalpeaksi.

Varsinkin näytti hänestä siltä erään kerran, kun hän Gjert-pojan keralla seisoi laiturilla menossa kotiin.

Rouva Beck kulki ohitse kappaleen matkan päässä miehensä käsipuolella ja kääntyi pitkään katsomaan. Hänen kasvoillaan viipyi surumielinen ilme, ikäänkuin hänellä olisi ollut jotakin sanottavaa. He tervehtivät vaistomaisesti.

Sitten kului pari vuotta, joiden kuluessa he eivät nähneet toisiaan. Elisabet kävi sinä aikana tuskin kertaakaan Arendalissa.

26.

Palaamme nyt kertomuksemme alussa mainittuun yöhön, jolloin luotsi lähti poikineen merelle hurjan, synkän mielialansa ajamana.

Elisabet vietti sen yön mielenliikutuksen vallassa, joka oli tavallista ankarampi. Miehen käydessä käsiksi poikaan oli hänessä kuohahtanut vaikeasti hillittävä kiukku, ja hän oli säikähtäen havainnut purkautumisen olleen ihan lähellä @@ vain pitkällinen tottumus alistumaan oli tehnyt hänelle mahdolliseksi tälläkin kertaa vaieta.

Usein toistetut miehen puolustelut eivät tahtoneet enää tepsyä.

Hän istui hiljaisessa yössä muistellen menneitä vuosia, ja mielen täytti epätoivo, kun hän ajatteli kahlaavansa ja kamppailevansa jossakin loppumattomassa autiudessa ja tunsikin kärsivällisyytensä olevan loppumassa.

Eikö hänellä tosiaankaan ollut mitään oikeutta? Vai oliko näin yhä vaiettava @@ kunnes toinen heistä kerran kuljetetaan Tromön kirkkomaahan?

Ajatukset olivat heränneet eivätkä ottaneet enää suistua kseen syrjään. Ne liikkuivat hänen mielessään seuraavanakin päivänä, ja hänen oli mahdotonta istua rauhallisesti minkään työn ääressä. Hän pelkäsi Salven palaavan odottamatta kotiin, koska ei tiennyt, kuinka ottaisi hänet vastaan, kun tuntui mahdottomalta hillitä itseänsä. Oma tupa oli yht'äkkiä käynyt hänelle ahtaaksi ja tukehduttavaksi kuin vankityrmä.

Hän otti pikku Henrikin syliinsä rauhoittuakseen.

Illalla hän purskahti väkivaltaiseen itkuun; kaikki taannoiset ajatukset näyttivät hänestä nyt syntisiltä, hän tunsikin sittenkin palavasti rakastavansa Salvea ja nyyhkytti, kasvot käsiin peitettyinä.

Mutta jälkepäin tuntui kuitenkin siltä kuin olisi jotakin tapahtunut @@ kuin hänen ei olisi enää ollut helppo kantaa tämän elämän taakkaa.

Eräänä päivänä astui tupaan naapuri tuoden sanan hänen tädiltänsä, joka makasi vaarallisesti sairastuneena ja pyysi Elisabetia käymään luonansa. Elisabet lähti heti Henrik-poikansa kanssa Arendaliin jättäen asiasta tiedon Salvelle, jota odotti kotiin.

Hän oli melkein iloinen voidessaan tällä kertaa olla poissa kotoa miehen palatessa.

* * * * *

Vanhan Kristi-muorin sairastuminen oli melkoinen tapaus, sillä hän oli monia vuosia sairaanhoitajattarena toimien solminut hiljaisia suhteita moniin perheisiin @@ muiden muassa Beckien perheeseen. Perheenisät muistivat nähneensä hänen kasvonsa ylitsensä kumartuneina, kun olivat lapsina sairastaneet tuhkarokkoa tai kuumetta, ja hän oli aina välttämättä läsnä, kun sattui jokin vakava sairaudentapaus. Lääkäri oli piankin huomannut, että hänen oli oman arvonsa vuoksi voitettava muorin luottamus eikä päinvastoin.

Beckin nuori rouva oli samoin kuin muutkin alinomaan tiedustellut, kuinka asiat olivat, ja nyt kerrottiin, että pahin otaksuttavasti oli kestetty.

Rouva Beck ei kumminkaan voinut jättää käyttämättä hyvää tilaisuutta: hän lähti eräänä aamupäivänä tapaamaan Elisabetia.

Kirsti-muori oli vaipunut rauhalliseen uneen, ja Elisabet istui hänen vuoteensa vieressä. Vilkaistussaan ikkunaan hän näki rouva Beckin tulevan. Hän arvasi rouvan tulevan sisään ja istui sykkivin sydämin odottamassa kapean eteisen oven aukenemista.

Rouva Beck oli nähtävästi seisonut kauan kuistilla, sillä kesti pitkän aikaa, ennenkuin ovenriipa koskettiin. Elisabet meni ovelle ja avasi sen.

He seisoivat vastapäätä toisiansa.

Elisabetin silmät olivat täynnä kyyneleitä; rouva Beckin katseessa oli pikemmin jotakin ylhäisen ujoa, ja hän puristi Elisabetin kättä ikäänkuin olisi tahtonut siten kiertoteitse vastata toisen tervehdykseen. Kuitenkin oli hänen kalpeissa kasvoissaan jotakin sellaista, josta toinen huomasi jälleennäkemisen herättävän hänessä yhtä voimakasta tunnetta.

Elisabet vei vieraansa Kirsti-muorin pieneen, somaan keittiöön. Siellä porisi liedellä liemikasari sairasta varten.

Elisabet kehoitti rouvaa istumaan.

Oli niin hiljaista, että kuului kellon tikitys viereisestä huoneesta, missä täti nukkui.

Kului hetkinen, ennenkuin kumpikaan virkkoi mitään. Vihdoin kysyi rouva Beck hiljaa:

"Kuinka voi tätinne, Elisabet?" @@ Tuo olisi joka tapauksessa ollut luonnollinen kysymys, mutta nyt se tuntui vain yleiseltä johdannolta @@ sitäpaitsi hän oli samana aamuna lähettänyt asiaa tiedustamaan.

"Kiitos, hän näyttää olevan paranemassa", vastasi Elisabet, "ja nyt hän nukkuu. Se on varmaan hyväksi."

"Emmepä ole nähneet toisiamme pitkiin aikoihin @@ kahdeksaantoista vuoteen!" virkkoi rouva Beck silmäillen Elisabetia ikäänkuin etsien merkkejä siitä, miten kuluneet vuodet olivat häneen vaikuttaneet. "Mutta te olette ollut luja, näen mä, lujempi minua."

"Viimeksi sinä aamuna, jolloin minä matkustin Hollantiin", vastasi Elisabet, muistelon iloisesti liikuttamana.

"Minä olen usein ajatellut niitä aikoja", kuiskasi rouva Beck pikemmin itsekseen kuin Elisabetille. Hänen huulensa vavahtivat hieman.

Elisabet luki hänen kasvoistaan sanattoman surun ilmeen.

Rouva Beck oli ajatellut kertoa Elisabetille tietävänsä, mikä oli ollut syynä hänen lähtöönsä. Hän epäröi kovin, sanoako vai ei, mutta jätti sentään sanomatta.

"Kunpa olisi voinut nähdä tulevaisuuteen, Elisabet!" huudahti hän huokaisten ja katsahti toiseen ikäänkuin olisi tahtonut ilmaista yhteistä murheellista tuntoa.

"Niin, rouva Beck @@ elämä tuo mukanaan paljon sellaista, jota olisi paljon vaikeampi kantaa sitten, kun rohkeus on murtunut."

"Olisi pitänyt olla varuillaan!" kuiskasi rouva Beck, äänessä jotakin kovaa, katkeraa.

Elisabet ei ollut ihan samaa mieltä. Syntyi vaitiolo, jonka kestäessä rouva Beckistä tuntui, että keskustelu oli katkennut. Hän harkitsi, miten jälleen aloittaisi saadakseen sanotuksi, mitä tahtoi, ja tarttui äkkiä lämpimästi Elisabetin käteen.

"Jos tätinne tarvitsee jotakin, niin toivon hänen luonnollisesti kääntyvän minun puoleeni!" Hän olisi mieluummin maininnut Elisabetin tädin asemesta, mutta tunsu, että heidän, Elisabetin ja hänen itsensä, välisessä suhteessa oli jotakin, mikä teki sen mahdottomaksi @@ ja tarkoitus kuului kyllin selvänä sanojen takaa.

"Entäs te itse, Elisabet?" jatkoi rouva luoden häneen tutkivan katseen, jossa ilmeni harrasta myötätuntoa. "Teidän elämäne ei ole keveää @@ tehän olette onnettomassa avioliitossa!"

Viimeisten sanojen johdosta kohosi Elisabetin kasvoihin puna, ja hän veti vaistomaisesti kätensä takaisin.

Hän silmäili rouva Beckiä loukkaantuneen ylpeyden ilmein, jota hän ei kumminkaan olisi tahtonut tunnustaa omakseen.

"Ei, rouva Beck", vastasi hän, "niin ei ole laita. Minun avioliittoni" @@ hän aikoi sanoa sen olevan onnellisen, mutta sanoikin mieluummin: @@ "ei ole onneton". Tuntien lausumansa kuulostavan heikolta hän lisäsi:

"Minä en ole koskaan rakastanut, en olisi koskaan tahtonut saada omakseni ketään muuta kuin hänet, joka nyt on mieheni."

"Se ilahduttaa minua sanomattomasti, Elisabet. Minä olin kuullut kerrottavan ihan toista", virkkoi rouva Beck hieman hämillään. Syntyi jälleen vaihtelu.

Rouva ymmärsi onnettomuudekseen loukanneensa Elisabetia ja pahentaneensa asiaa viimeisillä sanoillaan, sillä Elisabetin olemuksesta kuului jonkinlainen itsetuntoinen arvokkuus.

Viereisestä huoneesta kuului liikahtelua, ja Elisabet käytti tilaisuutta katkaistakseen jossakin määrin kiusalliseksi käyneen vaihtelun katsahtamalla, miten oli tädin laita.

Rouva Beck katsoi hänen jälkeensä hieman hämmästynein ilmein. Hän oli nähtävästi sittenkin erehtynyt, mutta onnellinen ei Elisabetin avioliitto sittenkään voinut olla. Ja kuitenkin @@ mieltä hän katkerana @@ millainen juopa heidän välillään! Hän joka tapauksessa piti miehestään.

Hänen palattuaan rouva Beck halusi haihduttaa syntynyttä epämieluisia vaikutelmia ja virkkoi tutunomaisesti:

"Ettehän loukkaantunut siitä, mitä tulin sanoneeksi, Elisabet. Minä ajattelin, että toisillakin voi olla surunsa!"

"Meillä on kaikilla kannettavamme, ja monta kertaa voi taakka tuntua raskaaltakin", vastasi Elisabet. Hän oli hyvin ymmärtänyt rouva Beckin sanat ja silmäili häntä osaaottavasti. Hän ei kumminkaan halunnut suoraan vastata siihen, mitä ajatteli toisen tulleen tahtomattaan sanoneeksi, virkkoihan vain:

"Teillä, rouva Beck, on poika, onnelliset olot ja paljon sellaista, minkä hyväksi kannattaa elää!"

"Kannattaa elää!" huudahti rouva. "Kannattaa elää! Minäpä sanon sinulle jotakin, minkä nyt tiedät yksin sinä! Minä kuolen päivä päivältä @@ tiedän itse parhaiten, mitä minusta on jäljellä. Vain vähän ja yhä vähemmän!"

Hän puhui kylmän, kalpean hurmion vallassa. "Sinä olet ainoa ihminen, jolle olen sen sanonut @@ ainoa, josta oikeastaan välitän. Kätke se ja unohda! Nyt hyvästi!" lausui hän sitten. "Jos kohtaamme toisemme joskus vielä, niin emme puhu siitä sanaakaan."

Hän hapuili mielenliikutuksen vallassa ovea ja avasi sen.

"Jokainen risti tulee Herralta, ja epätoivo on kaikkein suurin synty; sen saatte uskoa, sillä se on totuus", lohdutti Elisabet. Hän sanoi, mitä parasta tiesi.

Rouva Beck kääntyi ovesa taakseen katsomaan. Hänen kasvonsa olivat kalpeat, tyynet, ilottomat.

"Elisabet", virkkoi hän, "minä löysin tämän erästä mieheni laatikosta. Minä sanon sen sinulle, jottot luule sen aiheuttaneen minulle surua." Hän otti taskustaan vanhan, kellastuneen paperiliuskan ja ojensi sen Elisabetille.

Elisabet istui pitkän aikaa apein mielin ja ajatteli rouva Beckiä.

Nyt hän käsitti miksi rouva Beck oli niin kalpea! Hänen kasvoissaan ei ollut yhtään ryppyä, ne näyttivät erittäin hienoilta, mutta miten kylmiksi ne olivatkaan muuttuneet. Hän raukka kärsi varmaan kovin. Eipä ollut helppo tuntea häntä entiseksi Maria Forstbergiksi.

"Sellaista siis on olo onnettomassa avioliitossa", lausui hän itsekseen; hänestä tuntui siltä kuin hän olisi tuijotellut johonkin kamalaan kuiluun.

Hänen istuessaan tädin vuoteen ääressä tuo ajatus kiusasi häntä yhä ja hän tunsu syvää sääliä ystävätärtään kohtaan.

Myötätunnon vihdoon tyynnyttyä jonkinlaiseen lepoon alkoi häntä ankarasti askarruttaa eräs toinen, tähän saakka mielen taka-aloilla pysytellyt seikka, nimittäin ne sanat, jotka olivat hänestä tuntuneet loukkaavilta.

"Vai sellaista maailma meistä kertoo", mieltä hän, "että avioliittomme on onneton!"

Hänellä oli riittävästi aikaa ja häiritsemätöntä rauhaa mieltä tuota asiaa hoitaessaan sairasta ja valvoessaan hänen vuoteensa ääressä. Hän tuijotteli puolittain pelästynein, tutkivin silmin omaan avioliittoonsa ja siihen ankaraan, alinomaiseen, tuloksettomaan taisteluun, jonka vallitessa se oli kulunut. Ei yhtäkään askelta eteenpäin @@ aina vain taaksepäin, yhä enemmän ja enemmän.

Voiko hän sanoa sellaisessa elämässä olevan onnea?

Ja oliko Salve onnellinen?

Hän näki hänet edessään sellaisena kuin hän oli ollut nuoruutensa aikana ja sellaisena, miksi hän oli muuttunut: synkkänä, hurjana ja luulevaisena omassa kodissaan, ajatteli, kuinka otti hänet aina vastaan salaisin pelontuntein eikä vaimon tavoin iloiten, kuinka he olivat viimeksi eronneet @@ niin, mitä viimeksi oli tapahtunut ja mitä hän oli tuntenut.

Hänen ajatuksensa viipyi kauan ja katkerana siinä asiassa. Niin piloilla oli siis heidän välinen suhteensa!

Hän alkoi tuntea pelontuskaa ajatellessaan: "Tämä kenties merkitsee sitä, että avioliittoni on onneton!" Aikaisemmin ei ollut hänen mieleensä johtunut, että hänestä voitaisiin sanoa sellaista. Olihan hän saanut omakseen sen, jonka hän oli kaikkien joukosta omakseen valinnut.

Hän istui valveilla vielä aamupuolella, kädet ristissä polvella. Yölamppu valaisi heikosti huonetta.

Onnettomuuttansa kertovan kalpean rouvan Beckin lausumat soivat yhä hänen korvissaan; ne toistuivat selvästi, sanasta sanaan, kerran toisensa jälkeen, tahtomatta ollenkaan hälvetä: "Minä kuolen päivä päivältä @@ tiedän itse parhaiten, mitä minusta on jäljellä. Vain vähän ja yhä vähemmän!"

Samassa selvisi hänelle kirkkaasti: "Mutta sitenhän me elämme, Salve ja minä! Me olemme alinomaa käyneet pienemmiksi @@ me kuolemme päivä päivältä toistemme rinnalla; niin käy onnettomassa avioliitossa!"

Hän istui hetken kumarassa, tuskaisesti tuijottaen tuohon ajatukseen.

Hän oli uhrautunut, koska oli luullut, ettei Salve sietänyt kuulla totuutta, mutta nyt tuo uhrautuminen näytti hänestä alinomaiselta, kalvavalta, vuosikausia kestäneeltä valheelta. Oli puuttunut molemminpuolista, luottavaa vilpittömyyttä @@ molemmat olivat karttaneet selvää totuutta @@ ja siitä oli heidän suhteensa käynyt sairaaksi. "Mutta niin ei saa enää tapahtua! Me, Salve ja minä, emme saa tuhota toistemme elämää!" huudahti hän nousten seisomaan.

"Mitä sanotkaan, Elisabet?" kysyi täti, joka oli herännyt unestaan.

"En mitään, täti!" vastasi hän kumartuen tarjoamaan liemikulhon, joka oli ollut yölamppun yläpuolella.

"Sinä näytät niin @@ iloiselta, Elisabet."

"Senvuoksi, että olet nukkunut hyvin, täti. Jos juot hieman, niin saatpa nähdä, että pääset jälleen uneen."

Elisabetin huulilla väikkyi hiljainen hymy, ja koko hänen ryhtinsä oli yht'äkkiä käynyt itsetietoiseksi. Hän tunsu mielensä keventyneeksi ja vapautuneeksi @@ monivuotisesta painostuksesta. Hän oli vihdoinkin päässyt selvytyteen ja näki läpi sen, mikä oli tähän asti levännyt raskaana, hämmentävänä usvana koko elämän yllä tehden jokaisen askeleen, jokaisen ajatuksen, jokaisen ilon epävarmaksi.

Hän tiesi nyt, missä hänen vastuunsa oli, mitä hän tahtoi ja mitä hänen piti tehdä.

Hän odotti Salvea ja Gjertia seuraavana päivänä saapuviksi ja ajatteli kovin, kuinka ottaisi hänet vastaan. Selvityksen piti tapahtua, mutta Elisabet tiesi myös, että hänen oli meneteltävä viisaasti.

Ja kesken tätä kaikkea @@ kuinka iloisesti kaivaten hän odottikaan miestänsä.

27.

Salvella oli ollut onni myötä; hän oli pelastanut Hesnäsiin erään englantilaisen parkkilaivan ja saanut hyvän palkkion.

Kotiintulo kammotti häntä nyt kuten aina, mutta kun hän ei tavannutkaan vaimoansa ja kuuli, miten asianlaita oli, lähti hän heti Arendaliin häntä tapaamaan.

Elisabet otti hänet vastaan eteisessä.

"Hyvää päivää, Salve", sanoi hän tarttuen miehensä käteen. "Minä olen ollut kovin peloissani tähtesi ja odottanut sinua. Menehän hiljaa @@ tuonne sisään." Hän viittasi viereiseen huoneeseen. "Entä missä on Gjert?"

Salve silmäili häntä hieman kummastuneena. Elisabet ei yleensä ottanut häntä vastaan tällä tavalla;

hänen käytöksessään oli jotakin hilpeätä, ikäänkuin hän olisi ihan luonnollisesti vaatinut poissaollutta tekemään tiliä matkoistaan. Muulloin oli Salve aina tavannut aloittaa ja mielensä mukaan osoittaa armollisen mielialansa pilkahduksia.

"Gjert on kotona", vastasi hän hieman lyhyeen. "Sinäkö olet ollut peloissasi, olet odottanut?" lisäsi hän omituiseen sävyyn, ikäänkuin hänen olisi tehnyt mieli huomauttaa jotakin vaimonsa lausuman johdosta. Se jäi kumminkin tekemättä.

"Tiedät kai sinäkin, ettei ole minulle samantekevää, jos sinä joudut tuhon omaksi @@"

"Kuinka voi tätisi?" keskeytti Salve. "Onko hän kovin sairas?"

"Voit käydä häntä katsomassa; seuraa minua, mutta astele hiljaa."

Salve tunsu, että hänen oli tavallaan pakko, ja seurasi.

Hän oli aina, mikäli mahdollista, välttänyt Kirsti-muorin tapaamista antaen vaimonsa yksin pitää vireillä sitä suhdetta. Hän pelkäsi vanhuksen tutkivaa katsetta ja muisti aina hänen varoittaneen lähestymästä Elisabetia niin kauan kuin epäily kyti sydämessä.

Huoneeseen tultuaan Salve astui kunnioittavasti muorin vuoteen ääreen.

"Sinäkö, Salve!" virkkoi hän heikoin äänin, "Eipä sinua usein näe. Elisabet on ollut ihmeen hyvä minua kohtaan, ja Henrik on hiljainen ja kiltti. Missä on Gjert, eikö hän ole mukana?" Muori katsoi häneen kysyvästi.

"Hän on kotona, täti", vastasi Salve. "Kuinka onkaan laita?"

"Kiitos vaan @@ kuten näet. Minä ajattelen usein, mitä siitä pojasta tulee; hän on hurjapäinen, mutta pohjaltaan hyvä, raukka!"

"Saatpa nähdä, että me saamme hänet mieheksi!" virkkoi Elisabet, joka oli seisonut Salven takana ja nyt astui lähemmäksi. "Mutta sinä et saa puhua niin paljon."

Tuo vaikutti Salveen kiusallisesti. Keskustelu oli johtunut juuri siihen, mikä oli aiheuttanut viime myrskyn kotona, ja Elisabet käsitteli sitä tuolla tavalla. Hänen ilmeensä jäykistyi.

"Sinä näytit yöllä kovin iloiselta, Elisabet! Kuka se eilen kävi luonasi juttelemassa?"

"Rouva Beck."

"Nuorempi?" jatkoi täti tiedusteluansa.

"Niin. Mutta sinä puhut liian paljon, täti!"

"Minä pelkään ihan samaa!" mietti Salve synkkänä. Mutta nähdessään Elisabetin viittaavan lähtemään, ikäänkuin ei olisi mitään tapahtunut, hän sentään hillitsi itsensä ja sanoi hieman teennäisesti:

"Te varmaan reipastutte muutamassa päivässä, täti, käyn sitten jälleen teitä katsomassa. Hyvästi siihen asti!" Hän lähti ulos hieman äkkinäisesti, ja hänen ilmeensä oli synkeä kuin ukkosilma.

Hän ei saanut ylpeydeltään lausutuksi, mitä ajatteli, mutta hänen teki mielensä sanoa lyhyesti ja katkerasti, että Elisabet luonnollisesti voi hänen puolestaan jäädä Arendaliin niin pitkäksi aikaa kuin halusi, ja lähteä sitten kohta kotiin.

Elisabet arvasi hänen ajatuksensa ja ehdotti sanomaan:

"Kuulehan, Salve, minun on tietenkin oltava täällä niin kauan kuin täti on sairaana!"

"Tietysti", vastasi Salve kuivasti, "sinullahan on täällä tuttaviani!"

"Tarkoitatko rouva Beckiä? Hän on ollut hyvä minua kohtaan, ja minä pidän hänestä @@ hän on onnettomassa avioliitossa, raukka!"

Salve säpsähti. Elisabet näytti kokonaan unohtaneen, että oli olemassa eräitä loukkauskiviä. Siitäkö syystä, että hän nyt oli kotona tätinsä luona?

Salve silmäili vaimoansa kylmästi, ikäänkuin ei olisi oikein käsittänyt, mikä häntä vaivasi.

"Sinä tietenkin jätät niin pitkäksi aikaa kuin haluat", virkkoi hän valmistautuen lähtemään, mutta ei

voinut olla katkerasti lisäämättä:

"Yksinäistä ja ikäväähän siellä onkin, kotona!"

"Etpä ole kovinkaan väärässä, Salve! Olen tuntenut itseni sangen yksinäiseksi jo monet vuodet. Sinä olet usein poissa kotoa, ja minä istun siellä aina yksinäni. Minä en ole nähnyt tatiäni kahteen vuoteen!"

"Elisabet!" huudahti hän yrittäen hillitä itseänsä. "Oletko järjiltäsi?"

"Sitä juuri tahdon välttää, Salve!" lausui Elisabet jäisen tynesti.

Salve tuijotti hämmästyneenä vaimoonsa, joka rohkeni sanoa hänelle tuollaista vasten silmiä.

"Nytpä tiedän, mitä sinusta ajattelen!" virkkoi hän ivallisesti. "Olen sitä aina aavistellut. Minun puolestani voit tulla kotiin, milloin haluat, Elisabet!" jatkoi hän kylmin, välinpitämättömin äänin.

"Sinun olisi pitänyt aina tietää, mitä minusta ajatella: että minä pidän sinusta @@ kenties liiankin paljon!"

"Minä lähetän sinulle rahoja @@ sen ei pidä oleman esteenä. Minun puolestani voit seurustella rouva Beckin ja isoisten kanssa niin kauan kuin tahdot!"

"Miksei minulla sitten olisi lupa jutella rouva Beckin kanssa? Ajatteletko ehkä", huudahti hän pää pystyssä ja säihkyvän kiivain ilmein, "että minun on jostakin syystä vaikea astua hänen huoneeseensa? Erään asian minä tahdon sanoa sinulle, Salve @@ ja minä sanon sen rakkautemme tähden: @@ tästä pitää tulla loppu! Sillä jos suhteemme pysyy tällaisena", päätti hän puheensa vavahavain äänin, "niin saanet nähdä sen päivän, jolloin rakkauttamme ei enää ole. Sille ei itse mahda mitään, Salve!"

Salve seisoi vielä hetkisen sanatonna katsellen vaimoansa. Terävä, tumma katse osoitti hänessä kummittelevan jotakin vaarallista, jonka irtipääsemistä hän itsekin pelkäsi.

"Minä tahdon uskoa, että olet sanonut tuon kiihdyksissä", virkkoi hän pelottavan vakavasti. "Minä en ole sinulle ollenkaan vihainen, minä unohdan sen, siitä voit olla varma @@ ajattelen, ettet ole tänään oikein suunnillasi @@ että olet sairas @@"

"Älä luulottele turhia, Salve! Minä tarkoitan, mitä sanon @@ niin totta kuin sinusta pidän!"

"Hyvästi, Elisabet! Minä palaan keskiviikkona", virkkoi Salve haluamatta kuulla enempää.

Hänen mentyään Elisabet vaipui rahille istumaan. Hän kauhistui omia sanojansa, ja hänen sydämensä täytti syvä, sanomaton pelontuska.

Hän tunsi miehensä ja tiesi panevansa kaikki vaaran alaiseksi hänen äärimmäisyyksiin taipuvan luonteensa vuoksi @@ kenties syöksevänä hänet jälleen villiin elämään kodin ulkopuolelle.

Ja kuitenkin täytyi @@ täytyi uskaltaa. Hän toivoi Jumalan avulla voittavansa ja voivansa säilyttää hänet rakkautensa kehässä.

28.

Ohjatessaan purttansa kotiin päin tunsi luotsi vain hämärästi, mitä oli tapahtunut, mutta hänen katseessaan paloi harmi ja ahavoituneissa, teräväpiirteisissä kasvoissa oli ankara ilme.

Hän oli ylen loukkaantunut, hänen ylpeytensä oli haavoittunut sydänjuuria myöten. Elisabet oli äkkiarvaamatta tehnyt hyökkäyksensä puolueettomalla alueella, tädin huoneessa, oli sanonut ihan avoimesti olleensa onneton, tunteneensa sorron painoa koko heidän yhdyselämänsä aikana.

Hän hymyili katkerasti @@ hän oli siis sittenkin ollut oikeassa tuntiessaan vaimonsa salaavan varsinaista olemustaan.

Epäilemättä heidän elämänsä oli ollut onnetonta, mutta kenen olikaan syy? Miksi oli Elisabet alusta pitäen jättänyt hänet sellaiseen epävarmuuteen ja epäselvyyteen? Eikö Elisabet ollut pettänyt häntä silloin, kun hän vielä oli nuori eikä tuntenut sydämessään minkäänlaista epäilystä?

Entä sittemmin? Salve oli hyvin ymmärtänyt, että Elisabetin oli täytynyt voittaa monta vaikeutta sopeutuessaan tarjoutuneisiin vähäisiin oloihin.

Salve tunsi monivuotisen mahtinsa launneen ja tiesi, että kysymyksessä oli taistelu. Hänestä tuntui

siltä kuin Elisabet olisi tuonut ruutitynnyrin hänen tupaansa uhaten räjähdyttää ilmaan koko rakennuksen.

Mutta Salven tapana ei ollut alistua!

Saavuttuaan kotirantaan hän kiinnitti venheen tuskin katsahtaen Gjertiin, joka oli hänen apunansa. Sitten hän asteli vaieten tupaansa, missä seisoj hetkisen ikkunan ääressä kirjoitellen ruutuun.

Pian oli ulkona ihan pimeä.

Gjert oli sytyttänyt kynttilän. Hän arvasi isän ja äidin kesken jälleen sattuneen jotakin ikävää, mutta ei uskaltanut kysyä mitään.

Isä istui sitten koko illan mitään virkkamatta.

Illallisajan tultua Gjert toi pöytään ruokaa. Hän tunsu tilanteen jollakin tavoin vaaralliseksi ja yritti suorittaa tehtävänsä mahdollisimman äänettömästi, varpaillaan liikkuen, mutta tulikin liian jännittyneisyytensä vuoksi kalisuttaneeksi lautasia.

Melu ja pojan osoittama pelko ärsyttivät Salvea.

Hän hypähti äkkiä seisaalleen ja huusi ukkosäänin:

"Etkö kysy mitään äidistäsi, poika?"

Gjert olisi muuten säikähtänyt, mutta nyt hän oli kovin huolissaan äitinsä vuoksi, jonka puolella hän sisimmässä sydämessään ehdottomasti oli. Niinpä hän vastasi rohkeana kuin jalopeura:

"Isä, minä olen koko ajan aikonut kysyä, kuinka äiti voi. Eikö hän tule? Äiti parka!" Samassa poika purskahti itkuun, laski päänsä käsivarren varaan ja nyyhkytti.

"Äiti tulee kotiin, kunhan täti on toipunut", sanoi luotsi rauhoittaen ja lempeästi. Mutta kohta hän jälleen kiivastui:

"Mitä siinä vetistelet, Gjert? Voit lähteä hänen luoksensa milloin haluat @@ huomenna varhain aamulla. Nyt voit mennä sisään ja laittautua makuulle."

Gjert totteli.

Luotsi asteli kauan edestakaisin lattialla, ankaran mielenkuohun vallassa.

"Sen hän siis on saanut aikaan!" huudahti hän. "Hän tiesi, mitä teki ja miten uhkaili!"

Hän istuutui jälleen, kädet yhteen puristettuina, ja tuijotti lattiaan. Hän oli ankaran mielenkuohun vallassa.

"Mutta hän ei saa minua taipumaan!"

Kynttilä oli sammumassa. Hän sytytti uuden.

Puoliyö oli jo ohi. Hän seisoj hetkisen kynttilä kädessään ja meni sitten katsomaan Gjertiä.

Poika makasi äitinsä vuoteessa ja näytti itkeneen itsensä nukuksiin.

Luotsi seisoj siinä kauan. Hänen huulensa vavahtelivat ja kasvot muuttuivat melkein harmaiksi. Hän oli joutumassa kokonaan tuskan valtoihin.

Sitten hän lähti jälleen huoneesta ja istuutui entiseen paikkaan.

Aamulla Gjert näki isänsä täysissä pukimissa rahilla nukkumassa.

Hän oli ilmeisesti valvonut koko yön.

Se koski pojan sydämeen. Hänen tuli kovin sääli isäänsä.

Salve heräsi kohta senjälkeen ja silmäili poikaa, aluksi melkein hämmennyksissään. Sitten hän sanoi leppoisesti:

"Minä annoin sinulle, poikaseni, luvan lähteä Arendaliin äidin luo @@ hän kenties ikävöi nähdä sinua."

"Ellei äiti ole sairas, jään mieluummin tänne luoksesi, isä @@ kunnes itse lähdet. Onhan siellä

Henrik."

"Vai jäät tänne?" Ääni kaikui hieman kumealta. "Minä tahdon sittenkin, että lähdet, Gjert!" virkkoi hän äkkiä tuimemmin, vastaväitteitä sietämättä. "Äiti ei ollut varustanut paljoakaan mukaansa. Saat ottaa mukaasi hänen pyhähameensa ja muuta, mitä tiedät hänen tarvitsevan. Voi kestää kauan, ennenkuin @@ ennenkuin täti toipuu."

Samassa hän lähti tuvasta.

Gjertin varustautuessa lähtemään hänen isänsä asetteli rannassa kuntoon pientä venettä nostoen siihen airot.

Ennen lähtöä hän silitti pojan poskea, mutta virkkoi hieman katkerasti:

"Sano nyt terveisiä äidille ja kerro, että isä tulee keskiviikkona, kuten lupasi. Liiku nyt varovasti @@ minä en tahtonut sinun purjehtivan."

Hän seiso i kauan rannassa katsellen ulapalle päin soutavaa poikaa ja meni sitten viiritangon luo, missä käyskeli totuttuun tapaansa, kädet selän takana.

Levottomuus ajoi hänet kumminkin takaisin tupaan, missä hän pysytteli melkein koko päivän.

Harmistuminen oli nyt siinä määrin laimennut, että hän kykeni ajattelemaan selvemmin.

Hänen mieltään alkoi nyt lähinnä askarruttaa ihmettely: miten Elisabet olikaan voinut muuttua @@ niin yht'äkkiä?

Eihän syynä voinut olla hänen lähtönsä yhteydessä sattunut kohta us? Se ei ollut mitään uutta. Ei, syyn täytyi olla toisaalla. Se oli tapahtunut Arendalissa.

Elisabet oli tavallaan heihin itseensä viittaillen puhunut rouva Beckin onnettomasta avioliitosta. Asia oli selvä: hän oli jutellut rouva Beckin kanssa, muutoksen aiheuttaja oli hänen vanha ystävättärensä.

"Hm!" äännähti hän harmistuneena. "Saampa olla kiitollinen Beckin perhekunnalle. Näyttää siltä, kuin kaikki onnettomuudet tulisivat siitä käärmeittenpesästä! Elisabet on kaikessa hiljaisuudessa hautonut noita ajatuksia täällä kotona, salaten ne, minulta, on taipunut ja vaiennut. Nyt hän on käyttänyt hyväkseen tilaisuutta. Arendalissa hän voi olla varma siitä, että hänen tunnustettiin olevan oikeassa ja miehen väärässä, miehen, tuon huonoissa kirjoissa olevan luotsin. Hänen puolellaan olivat siellä kaikki, tädistä noihin Beckeihin asti!"

Niin, miten Elisabetin oikeastaan oli käynyt Beckin luona? Salve ei ollut milloinkaan saanut siitä selkoa. "Hän vaati minua uskomaan itseensä @@ ei sietänyt mitään epäilyksiä! Ja kumminkin on asia oikeastaan aina minua kiusannut. Mutta minäpä en haluakaan enää elää heidän narrinansa!" huudahti hän, hypähti raivostuneena seisaalleen ja asteli edestakaisin lattialla. "Hänen on tehtävä minulle tiliä @@ hän on polkenut minut jalkoihinsa!" Hän istuutui pöydän päähän ja jatkoi mietteitänsä. "Elisabet! Elisabet! Mitä oletkaan tehnyt!" kuiskasi hän mielenliikutuksen valtaamana ja kätkien päänsä käsiinsä.

"Niin, mitä hän onkaan tehnyt? Kunpa voisikin uskoa, ettei ole mitään estettä @@ . Mieleni keventyy kohta, kun saan olla hetkisen hänen luonansa", huokasi hän jälleen ja lisäsi sitten itseensä hieman ivailleen:

"Minun olisi pitänyt oikeastaan pysyä täällä tuvassa kuin silakka nelikossaan @@ minä en siedä sen enempää! @@ Hän muistutti entistä Elisabetia seisoessaan siinä minulle juttelemassa @@ hänen vertaistansa ei ole koko maailmassa. En ole nähnyt häntä sellaisena vuosikausiin! @@ Hän on sanonut minulle monta kertaa pitävänsä minusta, on sanonut pitäneensä minusta aina niiltä ajoilta saakka, jolloin asui vielä saarella @@ ja hän ei valehtele, siitä panen ilomielin pääni pantiksi! Totisesti minä uskon sinua, Elisabet, kun sen sanot!"

Hän iski nyrkkinsä pöytäan, ikäänkuin kohta us olisi tapahtunut todellisuudessa.

"Mutta miksi hän pitäisikään minusta? Eikö hän ole toivoellut itselleen paljon enempää kuin minä, köyhä luotsi, voin hänelle tarjota vaatimattomassa majassani? Eikö hän ole aina tavoitellut jotakin suurta?"

* * * * *

Salve näytti näinä päivinä melkein villiityneeltä. Lähdettyään kotoansa hän piankin tuns i, ettei hänellä ollut rauhaa missään muualla, ja kiiruhti sinne takaisin.

Mielenliikutukset olivat häntä rasittaneet, ja hän istui nyt @@ lähtönsä edellisenä päivänä @@ yksin

tuvassaan, joka tuntui kovin tyhjältä ja ilottomalta.

Ikkunalla pöydän luona, missä Elisabet tapasi istua ompelemassa, oli kiilloitettu puhvelinkavio jonka hän kerran oli huvin vuoksi ottanut mukaansa Montevideosta teettäen siitä neulatyynyn jalustan, ja seinällä hieno, luuhun leikattu norsun kuva, joka sekini oli hänen pitkien matkojensa muistoja.

Hän seisoikin hetkisen mietteissään katsellen noita esineitä ja meni sitten makuuhuoneeseen, missä olivat heidän ja piltin pienoiset vuoteet.

Hän loi silmäyksen seinustalla olevaan yksinkertaiseen lipastoon. Sen päälle tapasi Elisabet kauniita, vaaleita hiuksiaan järjestellessään asettaa tuvan seinällä riippuvan kuvastimen, jonka kiilloitettuun kehykseen oli leikattu ruusu.

Salven mieleen muistui, kuinka usein he olivat keskustelleet toistensa kanssa hänen seisoessaan siinä pois päin kääntyneenä, sokea niska ja voimakas, kaunis vartalo näkyvissä ja voiden toisinaan vastata ainoastaan kasvojensa ilmettä muuttamalla.

Miehen ajatukset askartelivat pitkän aikaa tuossa ja monissa muissa pienissä, tutuissa asioissa, joita olisi sopinut sanoa liian lapsellisiksi neljäkymmenen vuoden ikäiselle, karskinnäköiselle, parrakkaalle miehelle. Mutta hän ei ollutkaan nyt karski @@ kaukana siitä.

Yht'äkkiä hän kävi kovin hiljaiseksi. Hän käsitti, ettei voinut tulla toimeen ilman häntä ja kääntyi hitaasti katsomaan ympärilleen, mielessä kasvava pelontuska.

Hänestä tuntui siltä kuin Elisabet olisi tosiaankin poissa, kuin hän olisi jollakin tavoin hänet menettänyt ja kaikki nyt seisoisi huoneessa hiljaa ja pölyn peittämänä ja jäisi yhä niin seisomaan @@ auttamattomasti.

"Minä olen sen ansainnut!" mutisi hän hien kihotessa hänen otsalleen.

"Onko hänen olonsa minun luonani ollut sellaista, että voin odottaa hänen minusta pitävän? Eikö syynä olekin oma kehnouteni? Hän oli oikeassa @@ liiankin oikeassa! Minä olen kohdellut häntä huonosti, epäluuloisesti ja tyrannimaisesti, aina ja alinomaan. Nyt en voi kyllikseni istua täällä sitä katumassa! Hän ei olisi oma itsensä, jos sietäisi sellaista!"

Hänen ajatuksensa viipyi viimeksimainitussa asiassa, kunnes hänelle selvisi jotakin. Hän huudahti katkerasti itseänsä ivaten:

"Minä en ole sietänyt sitä ajatusta, että hänen olonsa voisi olla parempi, etten minä ole ollut ollenkaan hänen veroisensa enkä voinut olla hänelle kyllin hyvä @@ sepä se minua onkin oikeastaan aina kalvanut @@ ja olen viipynyt aina siinä ajatuksessa, etten voinut häntä uskoa!"

"Uskonko nyt?" kysyi hän taas hitaasti itseltään, ja hänen kasvonsa kävivät hänen ajatellessaan yhä synkemmiksi.

"Millainen typerä narri sinä oletkaan, Salve!" nauroi hän samassa ivallisesti. "Hän se on ollut väärä ja valheellinen, hänen velvollisuutensa on antaa minulle selvyys kerta kaikkiaan! @@ Niin, hänen on taivuttava @@ ja vasta sitten on Elisabetilla oleva jonkinlainen oikeutta saada kuulla, mitä minulla voi olla hänelle sanottavaa @@ @@ Niin se on, ja @@ niin sen pitää olla!"

Näiden ajatusten aikana tuli luotsin kasvoin jokin armottoman ankaraa. Hänen ilmeensä kävi kuitenkin taas kohta melkein liikuttetuksi.

"Minä juttelen hänelle suopeasti @@ olen lempeä @@ unohdan kaikki. Mutta hänen täytyy taipua!" lisäsi hän synkän järkähtämättömästi.

29.

Gjertin tuodessa hänen tavaroitaan Elisabet kalpeni. Tuntui siltä kuin hän olisi ottanut kannettavakseen liian kuorman.

Tiistai-iltana hän istui yksin taistellen ankaraa taistelua päätöksestään. Hänessä eli ahdistava tunne siitä, että ratkaisu nyt oli lähellä.

He olivat kaikki paneutuneet makuulle. Hänen ympärillään oli ihan hiljaista, ja hänessä oli sama tunne kuin aikoinaan 'Apollossa', kun hän istui odottaen, aluksen lähestyessä karikkoa. Huomenna varhain heidän täytyi välttämättä olla siellä @@ ja silloin oli kysymys siitä, menettäisivätkö he

enemmän kuin aluksen @@ kaikki, mitä heillä oli yhteistä maailmassa! @@ Hän näki loitompana pitkän, aution elämänrannikon.

Tällä kertaa ohjasi hän suoraan kohti karikkoa @@ pelastaakseen rakkautensa.

Hänen kasvoihinsa tuli jotakin hiljaista, juhlallista. Hän johtui tahtomattaan ajattelemaan rukousta hädässä olevien merimiesten puolesta, jonka hän oli usein rukoillut myrskyn ravistellessa Merdön asumusta ja hänen istuessaan yksin kotona odottamassa ja toivomassa, että Jumala pelastaisi hänen miehensä äkillisestä kuolemasta.

Äkillisestä kuolemasta? Mitäpä, jos hän tosiaankin olisi kuollut jonakin niistä monista kerroista, joina hän oli lähtenyt kotoa harmi ja katkeruus sydämessä! Olisiko rakkaus silloin ollut hänelle siunaukseksi?

"Ei, Salve @@ sinun ei pidä viimeisenä hetkenäsi kiittää minua sellaisesta elämästä!"

Yöllä hän heräsi kiljaisten.

Hän oli uneksinut, että Salve jätti hänet, ja huusi pelontuskan vallassa hänen jälkeensä: "Salve! Salve!"

* * * * *

Luotsin saapuessa aamulla kaupungin rantaan olivat hänen molemmat poikansa siellä häntä odottamassa.

Pikku Henrik huusi hänelle tavan takaa jo laitolta, ankaran ilon vallassa; Gjert sitävastoin oli hiljainen.

"Hyvää päivää, pojat!" tervehti luotsi leppoisesti. "Kuinka voi @@ täti?"

"Paremmiin", vastasi Gjert.

"Täti nukkuu päivälläkin!" riemuitsi piltti pienoinen, joka oli käsittänyt asian niin, että täti tarvitsi juuri tuota parantuakseen.

Sitten hän heitti kuten matruusi ainakin lakkinsa laiturin ja seiso siinä paljain päin vaaleine kiharoineen. Pitäen kovaa ääntä alkoi hän sitten vetää mailiin köyttä, jonka luotsi oli heittänyt. Gjert kiinnitti sen renkaaseen, ollenkaan välittämättä veikon ponnistuksista.

"Oikein pojat! Saatte nyt molemmin jäädä tänne venhettä vartioimaan, kunnes minä palaan. Pidä silmällä pilttiä, ettei hän putoa laiturilta!"

Luotsi lähti nopein askelin kulkemaan katua ylöspäin.

Pikku Henrikin leikkiessä matruusia ja puuhaillessa venheessä jos jollakin tavalla istui Gjert ihan hiljaa venheen perässä.

Tovereita kulki ohi, mutta hän vain käänsi selkensä ja oli ilmeisesti niin vähän halukas seurustelemaan, että he pian lähtivät tiehensä.

Pojan mieli oli painuksissa. Hän oli ymmärtänyt riittävästi aavistaakseen, että vanhempain välillä oli jotakin erikoisen tärkeätä tapahtumassa.

Elisabetin olemuksessa oli jotakin pyhäisen levollista hänen seisoessaan lieden luona odottamassa miestänsä, tulevaksi.

Hän kuuli askeleita eteisestä.

Salven huoneeseen astuessa kohosi hänen lujapiirteisiin ilmeikkäisiin kasvoihinsa äkkiä puna, joka kuitenkin kohta väistyi. Hän tuijotti mieheensä huulet puoliavoimina, unohtaen tervehtiä.

Salvelta ei jäänyt huomaamatta, että hänessä ilmeni jonkinlaista itsetietoista varmuutta. Sellaisena hän juuri olikin se Elisabet, jota hän rakasti.

"Elisabet!" virkkoi hän vakavasti, katsoen vaimoansa suoraan silmiin.

"Minulla on mielessä ankara moite: sinä et ole ollut avomielinen.

Olet salannut itseäsi minulta vuosikausia, pelkäänpä @@ koko sen ajan, jonka olemme eläneet yhdessä!"

Hän katsoi vaimoaan lempeän suopeasti, ikäänkuin olisi odottanut toisen suoraa tunnustusta saadakseen antaa hänelle anteeksi.

Mutta Elisabet seiso kalpeana ja tuijotteli eteensä poven aaltoillessa raskaasti.

"Kuinka minä olenkaan sinua rakastanut!" huudahti Salve hieman mieltänsä. "Olen rakastanut sinua aina @@" enemmän kuin omaa elämäni!"

Elisabet seiso vielä hetkisen vaieten. Hänen täytyi kerätä koko rohkeutensa saadakseen sanottavansa lausutuksi. Vihdoin hän virkkoi hieman teennäisesti luomatta katsettaan ylös:

"Minä kuulen, mitä sanot, Salve, mutta minä olen nyt miettinyt yhtä ja toista."

"Mitä sinä olet miettinyt, Elisabet?" Salven ilme kävi yht'äkkiä synkäksi, tylyksi, jollaisena Elisabet oli sen usein nähnyt. Se merkitsi, että vastaus oli häntä loukannut, että hän oli mennyt vaimoan vastaan niin kauas kuin oli tahtonut ja että he nyt olivat rajamuurin luona: enempää ei hän tahtonut taipua.

"Onko minulla oikeutta vai eikö?" kysyi Salve terävästi.

"Että minä olen sokeasti uskonut rakkauteesi", vastasi Elisabet, kalpeana katsoen miestänsä suoraan silmiin, @@ "niin, se on totta ja se on minulle kunniaksi. Mutta oletko sinä sitä minulle osoittanut? Vai pitikö vain minun antaa sinulle kaikkeni? Eikö minun iloni tässä elämässä merkinnyt mitään ja eikö minulla olekaan mitään oikeutta? Ei, Salve!" huudahti hän harmia värähtävin äänin ja luoden mieheensä katseen, jossa oli kaikkien hänen kärsimystensä palo. "Tunnusta totuus! Sinä olet rakastanut itseäsi, ja kun menit naimisiin kanssani, otit itsellesi vain auttajan, joten sinulla oli kaksi rakastajaa! Ja sekään ei riittänyt! Ei! Ei!" lopetti hän puheensa tehden kädellään torjuvan liikkeen katkeran tunteensa ilmaukseksi. "Jos sinä olisit rakastanut minua niinkuin minä sinua, niin emme olisi joutuneet siihen, missä nyt olemme!"

"Elisabet!" virkkoi Salve hiljaisella, hieman ivalliselta kuulostavalla äänellä. "Minä kiitän sinua siitä, että viimeinkin olet ilmaissut ajatuksesi, vaikka teetkin sen jokseenkin myöhään. Näethän itsekkin, että olin oikeassa, kun sanoin, ettet ole ollut avomielinen minulle!"

"Sinä sanot, että olen salannut itseäni sinulta. Niin, se on totta!" vakuutti Elisabet painokkaasti, vastaten rauhallisesti miehensä katseeseen. "Mutta ei se ole johtunut siitä, etten olisi sinua riittävästi rakastanut, vaan siitä, ettet sinä @@ voinut minuun luottaa. Minä olen huomannut, että minua epäiltiin omassa kodissani ja että sen teit sinä, Salve, ja olen sietänyt kaikki vaieten, koska luulin, ettet sinä siedä kuulla totuutta ja koska yhä toivoin, että sinä siten pääsisit varmuuteen. Minä luulin sitä oikeaksi tieksi ja kuljin sitä sinun tähtesi huolimatta kaikesta, mitä se minulle maksoi @@ ja se oli paljon, Salve! @@ Sillä tavoin minä olen puhunut sinulle joka päivä kaikkina näinä vuosina, koska olen pitänyt sinusta. Mutta sinä, joka sälytit yhä ankarampia kuormia kannettavaksi @@ piditkö sinä minusta? Alan melkein epäillä sitä, Salve!"

Salve seiso siinä äkillisen hyökkäyksen hämmentämänä. Tuo käsitys heidän välisestä suhteestaan oli hänelle odottamaton, ja hän oli hämmästyksissään, että Elisabetilla puolestaan saattoi olla syytä niin ajatella. Siitä huolimatta hän vastasi katkerasti.

"Sinä olet liiankin oikeassa, Elisabet. Tiedänhän minä, että halpa, köyhä luotsi sopi huonosti sinulle @@ olen sen tiennyt aina kihlautumisestamme asti. Muistatko, kun seisoiimme Amsterdamissa van Spyckin kuvan edessä? Silloin minä ymmärsin, että sinun olisi pitänyt saada sellainen mies. Ja muistatko, kuinka kerran 'Apollossa' kovin ihastelit 'Pohjantähteä'? Silloin minussa oli sama tunto, ja sinä yönä minä purjehdin prikinen menoteille!"

"Salve!" huudahti Elisabet kiivaasti. "Sinä tiedät hyvin, ettet olisi ollut minun silmissäni suurempi, vaikka olisit ollut amiraali, kuin nyt, luotsina @@ ja aina ennenkin. Sinuahan minä ajattelin van Spyckiä katsellessani @@ ajattelin, että sinä olisit voinut tehdä samoin. Ja 'Pohjantähteä' katsellessani minä ajattelin näin: Jospa olisit siellä kapteenina sinä, Salve, niin saisivat nähdä, miten asiat luistavat, kun on oikea mies komentamassa! Mitäpä olisinkaan välittänyt 'Pohjantähdestä', ellen saanut ajatella sitä omaksesi? Olinhan sitä mieltä, että sinä, köyhä laivuri, olit koko sen komeuden veroinen!"

Salve tunsu itsensä sanomattoman onnelliseksi kuullessaan Elisabetin selvästi ilmoittavan, että hän @@ Salve itse @@ oli ollut kaikkien hänen unelmiensa sankarina.

Hän uskoi joka sanan, kuten aina Elisabetin jotakin sanoessa, ja tunsu olleensa tuhminkin kaikista luontokappaleista, mitä Jumala on luonut maan kamaralla käyskentelemään. Hän ojensi jo vaistomaisesti kätensä, kuten muinoin Alkibiades, lopettaakseen riidan tarttumalla hänen vyötäisiinsä ja kantamalla hänet oikeusistuimen luota omaan kotiinsa. Mutta hänet pidätti Elisabetin syvä, torjuva vakavuus hänen jatkaessaan:

"Ei, Salve, se ei ole esteenä meidän välillämme, miten älykkäästi lienetkin asian keksinyt! Ei se, vaan eräs toinen seikka. Sydämesi syvimmässä sinä et minua usko @@ se on koko totuus, ja sitten on tuo

kaikki muu saanut sinussa sijaa jälkeensä.

"Näetkös", puhui hän edelleen, kasvojen kuvastaessa hurjaa tuskaa, "meidän suhteemme ei voi tulla hyväksi niin kauan kuin sinun mielessäsi on sellaisen ajatusten häiväkin. Etkö vielääkään ymmärrä, että kysymyksessä on pirttimme rauha, että minä olen nämä vuodet taistellut sen puolesta sopeutuen kaikkeen @@ vaikka hyvin tiedät, ettei minun luonnollani ole helppo sellaista sietää! Jos et sitä vielääkään ymmärrä, niin Jumala auttakoon sinua ja meitä!" päätti hän epätoivoisena puheensa kääntyen jälleen lieteen päin, jonka tuleen hän masentuneena tuijotteli. Salve seisoikin kuin halvautuneena hänen edessään tuskin uskaltanut kohottaa häneen katsettansa @@ niin selvänä ja iskevänä totuutena ilmeni hänelle nyt kaikki, mitä Elisabet oli sanonut.

Elisabet oli näyttänyt hänelle heidän yhdyselämänsä ikäänkuin kuvastimessa, ja Salve näki itsensä siinä ylen itsekkäänä ja pienenä tuon suuren rakkauden rinnalla. Hän oli sydämestään nöyrytynyt ja syvästi murheellinen ja oli liian ylpeä ja vilpittömän voidakseen sitä salata. Hän asteli ajatuksissaan ikkunan luo ja seisoikin siellä hetkisen.

"Elisabet", virkkoi hän arasti, "tiedäthän sentään sydämestäsi, että olet ollut minulle kaikki kaikessa! Minä puolestani tiedän, mikä on pahin vääryyteni sinua vastaan, ja tunnustan sen sinulle nyt avoimesti, vaikka siten esiinnyinkin sinulle kehnona miehenä. Niin, Elisabet, minä en ole milloinkaan voinut tuntea olevani ihan varma siitä, että sinun mielesi kuului minulle ja yksin minulle, siitä" @@ hänen oli ilmeisesti ylen vaikea sanoa sanottavaansa, sillä tunnustuksen nöyryyttävyys tuntui katkeralta @@ "siitä lähtien, kun sinun ja luutnantin kesken sattui se, mikä sattui. Se on ollut minun salaisena sairautenani", jatkoi hän tutunomaisesti, "jolle en ole mitään voinut huolimatta kaikista paremmista tiedostani. En liene vielääkään oikein toipunut @@ tunnustan sen rehellisesti; mutta sittenkään en voi luopua sinusta, Elisabet! Minä olen aina huomannut että sinä olit suunniteltu jotakin suurta varten, että sinun olisi oikeastaan pitänyt saada mies, joka olisi jotakin ollut maailmassa @@ sellainen kuin hän eikä minunlaistani halpaa miestä. Näetkös, sitä minä en ole milloinkaan sietänyt ajatella @@ ja senvuoksi olen alkanut vihata kaikkia ihmisiä ja kohdella sinua epäluuloisesti ja ilkeästi. Siitä huolimatta, että olet vaimoni, en ole koskaan voinut uskoa omistavani sinut, ja senvuoksi et myöskään ole koskaan todella ollut omani, vaikka se, mitä tänään olet minulle sanonut, on @@ Jumalan kiitos @@ saanut minut asiaa toisin oivaltamaan. Minä en ole ollut kyllin voimakas @@ kuten sinä @@ vaikka uskallankin sanoa taistelleeni, Elisabet!" huudahti hän kalpeana, laskien kätensä hänen olkapäälleen ja katsoen suoraan hänen silmiinsä.

Elisabet tunsikin hänen käsivartensa vapisevan. Hänen silmänsä kyyneltyivät; hänen koski sydämeensä, kun näki miehensä sellaisessa mielentilassa. Yht'äkkiä hänen mieleensä johtui jotakin, hän meni pieneen sivuhuoneeseen ja avasi siellä laatikon. Palattuaan hän toi vanhan kirjelapun ja ojensi sen Salvelle:

"Siinä on kirje, jonka minä jätän luutnantille, paetessani Beckien luota."

Salve katsoi häneen hieman ihmeissään.

"Minä sain sen rouva Beckiltä", sanoi Elisabet. "Lue se, Salve!"

"Antakaa anteeksi, etten voi tulla vaimoksenne, koska olen toisen oma. Elisabet Raklev", tavaili Salve suuria, kömpelöitä kirjaimia. Sitten hän istuutui penkille ja luki kirjeen uudelleen.

Elisabet seisoikin kumartuneena ja katseli milloin paperiin, milloin lukijan kasvoihin.

"Mitä siihen on kirjoitettu, Salve?" kysyi hän vihdoinkin. "Minkätähden minusta ei voinut tulla Beckin vaimoa?"

"Koska olit toisen oma", vastasi Salve hitaasti luoden Elisabetiin kyyneltyneen katseen.

"Siinä sanotaan, että minä rakastin toista. Ja kuka se toinen olikaan?"

"Jumala sinua siunatkoon @@ se olin minä!" virkkoi Salve vetäen hänet polvelleen.

* * * * *

Pojat olivat väsyneet odottamaan venheessä, ja varsinkin piltti pienoinen kävi kärsimättömäksi, kun monista selvistä merkeistä sopi päätellä päivällisajan olevan ohi. Koulusta tulevat pikku pojat olivat jo kulkeneet ohi, ja telakalla olivat kellot soineet.

Piltti pisti nyt vaalean tukkansa ja hiestyneet kasvonsa keittiönovesta sisään.

Äiti ja isä näyttivät istuvan varsin iloisina rahilla. Seuraava, liedelle suuntautuva vilkaisu ilmaisi tulijalle sen surullisen tosiasian, ettei pata ollut vielääkään tulella; ei edes tulta ollut näkyvässä. Astuen

sisään poika loihe lausumaan melkein itkemäisillään:

"Onko täällä jo syöty päivällistä? Eikö minulle ja Gjertille annetakaan ruokaa?"

Hänen äitinsä hypähti säikähtyneenä seisomaan. "Entä täti!" huudahti hän. "Kello on yli puoli yhden @@ ja ruokaa ei ole aljettukaan keittää!" Hän riensi tädin luo, ja piltti näytti jossakin määrin rauhoittuvan, kun älysi pahimman vaaran olevan ohi.

Kirsti-muori oli arvannut, että aviopuolisojen kesken oli jotakin erinomaista tapahtumassa, ja senvuoksi hän ei ollut kutsunut Elisabetia.

"Salve kujeilee pikku Henrikin kanssa", sanoi muori itsekseen. "Sepä merkillistä @@ en ole kuullut hänen koskaan ennen nauravan."

Kun sitten Elisabet tuli sisään, silmäili muori häntä tutkivasti. "Onko tapahtunut jotakin?" kysyi hän.

Elisabet astui nopeasti vuoteen ääreen ja syleili muoria.

"On, täti", vastasi hän liikutettuna, "elämäni iloisin tapaus!"

Sitten hän kiirehti askareilleen keittiöön.

Vanhus katsoi hänen jälkeensä. Hän nyökkäsi pari kertaa, mietteissään:

"Vai @@ niin!"

Päivällinen syötiin keittiössä. Luotsin ei ollut nälkä. Hän nousi kesken kaiken pöydästä ja meni sairaan luo. Hänellä oli paljon sanottavaa ja hän viipyi siellä kauan.

LOPPULUKU.

Eräänä seuraavan talven ehtoopäivänä odotti Elisabet kotona, luotsin tuvassa, miestänsä palaavaksi matkalta. Hän käveli levottomana ja silmäili alinomaan ulos ikkunasta. Koko edellisen vuorokauden oli merellä vallinnut myrskysää. Hänen olisi pitänyt palata aamupäivällä, mutta nyt alkoi jo hämärtää.

Hän heitti ompeluksensa, mutta ei voinut vielä sytyttää valoa ja tehdä iltaa, istuihan vain hämärissä liesitulen heittäessä valoansa lattialle. Liedellä porisi pieni kattila. @@ Gjert kävi koulua Arendalissa @@ hän asui tädin luona @@ ja Henrik istui tulen ääressä kirvotellen veitsellään puupalasestaan pitkiä lastuja.

"Alkaa jälleen puhaltaa ankarasti, Henrik", virkkoi hän sitaisten huivin päähänsä aikeissa lähteä ulos.

"Ei maksa vaivaa, äiti", arveli vuoleksija halkaisten veitsellään pitkän puikon rintaansa vasten. "Siellähän on sysipimeä!"

Elisabet luopuikin aikeestaan, ennenkuin oli ehtinyt ovelle. Mutta samassa hän seisahtui kuuntelemaan; hänestä tuntui siltä kuin olisi joku ollut tulossa sisään.

"Hän tulee!" huudahti hän äkkiä rientäen ulos.

Kun luotsi astui eteiseen vettä valuvine öljytakkineen, kietoutui käsivarsipari hänen ympärilleen.

"Kuinka kauan sinä oletkaan viipynyt, Salve!" huudahti hän ottaen mieheltään, mitä hänellä oli kädessään, ja astui edellä tupaan, missä sytytti kynttilän.

"Onko sattunut jotakin erinomaista? Minä kuulin sinun eilen luotsanneen jonkin kaljaasin Arendaliin ja luulin sinun palanneen jo aamulla. Eilen oli kamala ilma, Salve @@ minä olin hieman peloissani", jatkoi hän kiirehtien riisumaan miehensä yltä öljy vaatteita.

"Minä olen ansainnut hyvin, Elisabet!" virkkoi luotsi tyytyväisenä.

"Kaljaasistako?"

"Niin @@ ja sitten minulla oli jotakin toimitettavaa Arendalissa, joten pääsin lähtemään vasta

päivällisen jälkeen."

"Olet kai jutellut Gjertin kanssa?"

"Olen kyllä!" @@ Hän loi hieman kärsimättömän katseen kohti ovea.

"Voiko hän hyvin?"

"Kysyhän häneltä itseltänsä!" vastasi Salve oven samassa auetessa ja Gjertin astuessa sisään äänekkäästi tervehtien: "Hyvää iltaa, äiti!"

Elisabet riensi sulkemaan poikansa syliinsä.

"Ei kuivaa lankaa koko pojassa!" valitti hän säälien kuten äiti ainakin.

"Mutta Salve kulta, mitä tämä merkitsee? Kuinka voi poika olla poissa koulusta?"

"Kun olemme saaneet kuivaa yllemme ja lämmitelleet hieman, niin selitän asian sinulle, äiti", vastasi luotsi veitikkamaisesti, @@ "hän jää tänne luoksesi kokonaiseksi viikoksi."

Elisabet askarteli hyvillä mielin luoden silloin tällöin silmäyksen Gjertiin, jonka näytti olevan ylen vaikea pitää omana tietonaan jotakin uutista, ja hänestä mieheensä, jonka ilme ei kumminkaan mitään ilmaissut.

Ovi oli auki keittiöön, missä takkavalkea loimotti korkeana.

Istuuduttuaan, täytettyään piippunsa ja vedettyään muutamia haikuja virkkoi luotsi:

"No, kerrohan asia, Gjert! Minä näen, ettet kykene kauempaa pidättymään."

"Niin, äiti!" huudahti hän. "Isä sanoo, että minusta pitää tulla meriupseeri ja senvuoksi hän on ottanut minut pois koulusta ja vie minut ensi viikolla mukanaan Frederiksvärniin."

Henrikin suu avautui hiljalleen.

Elisabet, joka hämmensi puuroa, loi mieheensä melkein pelästyneen katseen:

"Mitä ajatteletkaan, Salve?"

"Eikö olisi sangen somaa, jos näkisit pojan kerran astuvan luoksesi tupaan kiiltävässä univormussa, Elisabet? Sinähän olet aina pitänyt siitä kuosista", lisäsi hän hieman leikkisästi. "Ja kun sinusta ei voinut upseeria tulla @@ eivät kerta kaikkiaan huoli ottaa naisväkeä sotalaivojemme miehistöön @@ eikä minustakaan ollut mihinkään sellaiseen, niin olen ajatellut, että annamme Gjertin koettaa."

"Oletko ihan tosissasi, Salve?" kysyi Elisabet silmäillen yhä jännittyneenä miestänsä. Luotsi nyökkäsi myöntävästi.

"No, jos isäsi niin tahtoo, niin @@ niin Jumala sinua siunatkoon, poikaseni!" virkkoi Elisabet silittäen Gjertin otsaa.

"Nytpä voit jälleen siirtää laiturisi tupaan, Henrik! Saat jutella Gjertin kanssa, jos hän vielä suvaitsee vastata sinunlaisellesi halvalle miehelle. Sanohan, tahdotko ruveta laivakapteeniksi ja ansaita yhtä paljon kuin kaksi tuollaista univormupukuista veitikkaa! Niin pääsisimme, äiti ja minä, teiltä rauhaan täällä keittiössä!"

Heidän kahden kesken jäätyään kysyi Elisabet:

"Mitä sinulle onkaan tapahtunut, Salve?"

"Näetkös, minä olin saanut päähäni sellaisen ajatuksen, että Gjertistä pitää tulla hieman parempi mies kuin isästä, ja niinpä menin Beckin, luotsivanhimman puheille ja tiedustelin häneltä, miten minun oli meneteltävä saadakseni pojan edistymään sillä uralla. Niin, minä keskustelin vielä Beckin nuoren rouvankin kanssa."

"Hyvä ystävä, menitkö tosiaankin Beckin luo?"

"Menin. Pojan täytyy päästä eteenpäin! Pyysinpä häneltä vielä puolittain anteeksi vanhoja purevia puheitani @@ ja me sovimme. Hän on pohjaltaan kelpo ukko, jolle minä olen tehnyt paljon vääryyttä. Hän sanoi aina muistaneensa, että minä olin pelastanut hänen vanhan 'Junonsa' ja kertoi silloin aikoneensa tehdä minusta aluksen päällikön. Meidän siinä jutellessamme tuli Beckin nuori rouva huoneeseen ja kuuli, mistä oli kysymys. Hän innostui kovin asiaan, koska @@ kuten sanoi @@ sinä olet

hänen vanha ystävättärensä, ja arveli, että Gjert voi saada vapaapaikan opistossa, kunhan hän ensinnä on suorittanut tutkintonsa kesään mentäessä. Hän tuntee siellä vaikutusvaltaisia henkilöitä, ja kun luotsivanhin kirjoitti", @@ jatkoi Salve hieman hämillään @@ "että minä olen kerrassaan harvinainen luotsi, jolle valtion kannattaisi antaa palkinto @@ niin asian pitäisi sujua sitäkin helpommin. Niinpä luotsivanhin kirjoitti anomuksen minun puolestani."

"Entä sitten?" tiedusti Elisabet jännittyneenä.

"Niin, hän sepitti itse minulle todistuksen @@ minulla ei ollut aavistustakaan, että olen niin melkoinen mies", nauroi Salve.

"Näetkös!" huudahti Elisabet luoden mieheensä ylpeän katseen.

"Vihdoinkin! Nyt hän sen tunnustaa!"

"Ja ellei kävisikään päinsä sillä tavoin, niin voinee Salve Kristiansen suorittaa sen omasta taskustaankin @@ sillä luonnistua sen pitää! Kalliiksihan se käy, mutta meillä on vähän säästöpankissa ja loppu saataneen aikanaan. @@ Voipa olla hyväkin, että minua jokin asia kannustaa lähtemään mökistä, muutenhan voisin rakastua liiaksi sekä siihen että sinuun, Elisabet!" virkkoi hän vetäen vaimonsa luokseen. "Minä tarvitsen toisinaan hieman ryöppyä ja rajusäätä; luonto vaatii, kuten hyvin tiedät. Ei saa myöskään kääntyä pelkäksi valheeksi se, mitä luotsivanhin on minusta kirjoittanut."

Elisabet silmäili miestänsä. Syvä tunne valoi kajastettaan hänen kauniisiin kasvoihinsa.

"Kuinka onnelliseksi olemmekaan tulleet, Salve!" huudahti hän. "Jospa olisi ollut niin laita alusta pitäen!"

"Minä olen miettinyt sitä asiaa, Elisabet!" virkkoi Salve vakaasti. "Siinä on varmaan ollut ohjaajana minua viisaampi, sillä minussa oli paljon pahaa, kun palasin pitkältä matkaltani. @@ Sinä jouduit siitä kärsimään, raukka!"

"Minähän se sinut ajoin niille teille, Salve."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK LUOTSI JA HÄNEN VAIMONSA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is

owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.